

EVROPOJMOVNIK

Dodatak
EVROŽARGON

INSTITUT ZA MEĐUNARODNU POLITIKU I PRIVREDU
BEOGRAD, 2005.

EVROPOJMOVNIK

**Dodatak:
EVROŽARGON**

Beograd, 2005.

Izdavač
INSTITUT ZA MEĐUNARODNU POLITIKU I PRIVREDU
11000 Beograd, Makedonska 25

Naslov originala:
GLOSSARY
Institutions, Policies and Enlargement of the European Union

Za izdavača:
Prof. dr Vatroslav Vekarić

Prevod:
Gordana Obradović

Redakcioni odbor:
Prof. dr Blagoje Babić
Dr Duško Lopandić
Prof. dr Vatroslav Vekarić

Jezička redakcija:
Vera Ninić

Prelom:
Snežana Vojković

Štampa: "Želnid", Beograd

Savet projekta "EUROVOC"

Prof. dr Blagoje BABIĆ, Sonja BRKIĆ, dr Vida ČOK, dr Milica DELEVIĆ-ĐILAS, prof. dr Vojin DIMITRIJEVIĆ, dr Egon FEKETE, dr Duško LOPANDIĆ, dr Jadranka JELINČIĆ, dr Jelica MINIĆ, Gordana OBRADOVIĆ, Dušan PROTIĆ, prof. dr Obrad RAČIĆ, Nataša RAŠIĆ, prof. dr Maja STANIVUKOVIĆ, prof. dr Milan ŠAHOVIĆ, dr Ana TRBOVIĆ, prof. dr Vatroslav VEKARIĆ, prof. dr Radovan VUKADINOVIĆ, dr Vid VUKASOVIĆ, Biserka ŽIVKOVIĆ

Ova publikacija objavljena je na službenim jezicima Evropske unije: danskom, engleskom, finskom, francuskom, grčkom, holandskom, italijanskom, nemačkom, portugalskom, španskom i švedskom. Luksemburg: Biro za službene publikacije Evropskih zajednica, 2000.

Izdanje na srpskom jeziku sravnjeno je s tekstem na Internetu od 30. septembra 2004. (<http://europa.eu.int/scadplus>) na engleskom, francuskom, italijanskom, nemačkom i španskom jeziku.

ISBN 86-7067-086-0

© Institut za međunarodnu politiku i privredu, 2005
Reprodukcija dozvoljena, pod uslovom da se navede izvor

U finansiranju publikacije učestvovali su Ministarstvo za nauku, tehnologiju i razvoj Republike Srbije, Evropska agencija za obnovu i Fond za otvoreno društvo, Beograd.

Sadržaj

Predgovor	13
1. Agencije Evropske unije – <i>European Union agencies</i>	19
2. Agenda 2000 - <i>Agenda 2000</i>	21
3. Audiovizuelni mediji – <i>Audiovisual</i>	21
4. Bela knjiga – <i>White Paper</i>	23
5. Blagostanje životinja – <i>Animal welfare</i>	23
6. Borba protiv međunarodnog organizovanog kriminala – <i>Fight against international organised crime</i>	24
7. Borba protiv narkotika – <i>Fight against drugs</i>	25
8. Borba protiv pronevere – <i>Fight against fraud</i>	26
9. Borba protiv rasizma i ksenofobije – <i>Fight against racism and xenophobia</i>	27
10. Borba protiv terorizma – <i>Fight against terrorism</i>	27
11. Budžet – <i>Budget</i>	29
12. Carinska unija – <i>Customs union</i>	30
13. Ciljevi 1, 2 i 3 – <i>Objectives 1, 2 and 3</i>	31
14. Coreper – <i>Coreper</i>	32
15. COREU - <i>COREU (CORrespondance Européenne)</i>	32
16. Deklaracija (ZSBP) – <i>Declaration (CFSP)</i>	33
17. Deklaracija iz Lakena – <i>Laken Declaration</i>	33
18. Državna pomoć – <i>State aid</i>	33
19. Dvostrana međuvladina konferencija EU-države kandidati) – <i>Bilateral Intergovernmental Conference (EU-Applicant countries)</i>	35
20. Dvostruka većina – <i>Double majority</i>	35
21. eEvropa - <i>eEurope</i>	37

22. Ekonomska i monetarna unija – <i>Economic and Monetary Union</i>	38
23. Energija – <i>Energy</i>	38
24. EUROFOR/EUROMARFOR – <i>EUROFOR/EUROMARFOR</i>	39
25. Evrokorpus – <i>Eurocorps</i>	40
26. Evropa “Á la carte” – <i>Europe “Á la carte”</i>	40
27. Evropa “promenljive geometrije” – <i>“Variable-geometry” Europe</i>	40
28. Evropa “s više brzina” – <i>“Multi-speed” Europe</i>	41
29. Evropol (Evropski policijski biro) – <i>Europol (European Police Office)</i>	41
30. Evropska arhitektura – <i>Architecture of Europe</i>	42
31. Evropska bezbednosna i odbrambena politika (EBOP) – <i>European Security and Defence Policy (ESDP)</i>	42
32. Evropska centralna banka (ECB) – <i>European Central Bank (ECB)</i>	43
33. Evropska investiciona banka (EIB) – <i>European Investment Bank (EIB)</i>	43
34. Evropska komisija – <i>European Commission</i>	44
35. Evropska konferencija – <i>European Conference</i>	45
36. Evropski konvent – <i>European Convention</i>	45
37. Evropska konvencija o ljudskim pravima (EKLjP) – <i>European Convention on Human Rights (ECHR)</i>	46
38. Evropska politička saradnja (EPS) – <i>European political cooperation (EPC)</i>	47
39. Evropska pravosudna mreža za krivična pitanja (EPM) – <i>European Judicial Network in criminal matters (EJN)</i>	47
40. Evropska strategija zapošljavanja (ESZ) – <i>European Employment Strategy(EES)</i>	48
41. Evropski bezbednosni i odbrambeni identitet – <i>European security and defence identity</i>	48
42. Evropski ekonomski i socijalni komitet (EESK) – <i>European Economic and Social Committee (EESC)</i>	49
43. Evropski istraživački prostor (EIP) – <i>European Research Area (ERA)</i>	50

44. Evropski nalog za hapšenje – <i>European arrest warrant</i>	50
45. Evropski parlament – <i>European Parliament</i>	51
46. Evropski računski sud – <i>European Court of Auditors</i>	52
47. Evropski savet – <i>European Council</i>	52
48. Evropski sporazum - <i>Europe Agreement</i>	53
49. Finansijska projekcija za period 2000-2006 – <i>Financial perspective 2000-2006</i>	54
50. Genetski izmenjeni organizmi (GMO) – <i>Genetically modified organisms (GMOs)</i>	55
51. Glava V Ugovora o EU (ZSBP) – <i>Title V of the EU Treaty (CFSP)</i>	56
52. Glava VI Ugovora o EU – <i>Title VI of the EU Treaty</i>	56
53. Globalizacija privrede – <i>Globalisation of the economy</i>	56
54. Građanstvo Unije – <i>Citizenship of the Union</i>	57
55. Hijerarhija akata Zajednice (hijerarhija normi) – <i>Hierarchy of Community acts (hierarchy of norms)</i>	58
56. Humanitarna pomoć – <i>Humanitarian aid</i>	58
57. Informatičko društvo – <i>Information Society</i>	59
58. Institucionalna ravnoteža – <i>Institutional balance</i>	60
59. Intelektualna svojina – <i>Intellectual property</i>	61
60. Istraživanje i razvoj – <i>Research and development</i>	61
61. Jasnost Ugovora (pojednostavljivanje Ugovora) – <i>Clarity of the Treaties (simplification of the Treaties)</i>	63
62. Javne usluge – <i>Public service</i>	64
63. Javno zdravstvo – <i>Public health</i>	64
64. Jedinica za planiranje i rano upozoravanje – <i>Planning and Early Warning Unit</i>	65
65. Jedinostveni institucionalni okvir – <i>Single institutional framework</i>	65
66. Jednak tretman za muškarce i žene – <i>Equal treatment for men and women</i>	65
67. Jednakost u pružanju prilika – <i>Equal opportunities</i>	66
68. Jednoglasnost – <i>Unanimity</i>	67

69. Jednoobrazni postupak izbora, Statut članova Evropskog parlamenta i evropskih političkih stranaka – <i>Uniform electoral procedure, Statute for Members of the European Parliament and for European political parties</i>	67
70. Klasifikacija rashoda – <i>Classification of expenditure</i>	68
71. Klauzula o suspenziji (obustavi prava)– <i>Suspension clause</i>	68
72. Kodifikacija propisa – <i>Consolidation of legislation – formal/official</i>	69
73. Kolektivna odbrana – <i>Collective defence</i>	69
74. Komitet regija – <i>Committee of the Regions (CoR)</i>	69
75. Koncentrični krugovi – <i>Concentric circles</i>	70
76. Konkurencija – <i>Competition</i>	70
77. Konkurentnost – <i>Competitiveness</i>	71
78. Konvencija (Glava VI Ugovora o EU) – <i>Convention (Title VI of the EU Treaty)</i>	72
79. Kriterijumi konvergencije – <i>Convergence criteria</i>	72
80. Kriterijumi za pristupanje (Kopenhagenski kriterijumi) – <i>Accession criteria (Copenhagen criteria)</i>	73
81. Kultura – <i>Culture</i>	73
82. Kvalifikovana većina – <i>Qualified majority</i>	74
83. Ljudska prava – <i>Human rights</i>	76
84. Manjak demokratije – <i>Democratic deficit</i>	77
85. Međuvladina konferencija (MVK) – <i>Intergovernmental Conference (IGC)</i>	77
86. Mere za borbu protiv pranja novca – <i>Measures to combat money laundering</i>	78
87. Metod Zajednice i međuvladin metod – <i>Community and intergovernmental methods</i>	79
88. Monetarna politika – <i>Monetary policy</i>	79
89. “Most” Zajednice (Glava VI Ugovora o EU) – <i>Community “bridge” (Title VI of the EU Treaty)</i>	80
90. Načelo nediskriminacije – <i>Non-discrimination principle</i>	81
91. Načelo predostrožnosti – <i>Precautionary Principle</i>	81
92. Nadležnosti Zajednice – <i>Community powers</i>	82
93. Nagodba iz Janjine – <i>Ioannina compromise</i>	82

94. Nagodba iz Luksemburga – <i>Luxemburg compromise</i>	83
95. Najzabačenija područja – <i>Outermost regions</i>	83
96. Narodni pravobranilac - (Ombudsman)	84
97. NATO (North Atlantic Treaty Organisation)	84
98. Objedinjavanje preduzeća (koncentracija) – <i>Concentration</i>	85
99. “Obnovljeni” NATO – “ <i>New look</i> ” NATO	85
100. Obrazovanje, stručna obuka i omladina – <i>Education, vocational training and youth</i>	86
101. Odbor iz člana 36. Ugovora o EU – <i>Article 36 Committee of the EU Treaty</i>	87
102. Odbor za politiku i bezbednost (OPB) – <i>Political and Security Committee (PSC)</i>	87
103. Odbor za usaglašavanje – <i>Conciliation Committee</i>	88
104. Odbor za zapošljavanje – <i>Employment Committee</i>	88
105. Odbori i radne grupe – <i>Committees and working parties</i>	88
106. “Odborovanje“ (komitetologija) – <i>Comitology</i>	89
107. Odluka i okvirna odluka (Glava VI Ugovora o EU) – <i>Decision and framework decision</i> (<i>Title VI of the EU Treaty</i>)	91
108. Ojačana kvalifikovana većina – <i>Reinforced qualified majority</i>	92
109. OLAF (Evropski biro za borbu protiv pronevere) – <i>European Anti-fraud Office (OLAF)</i>	92
110. Oporezivanje – <i>Taxation</i>	93
111. Pakt o stabilnosti i rastu – <i>Stability and Growth Pact</i>	94
112. Parlamentarni odbori – <i>Parliamentary committees</i>	94
113. Parlamenti država članica – <i>National parliaments</i>	95
114. Peticije – <i>Petitions</i>	96
115. Pojednostavljivanje zakonodavstva – <i>Simplification of legislation</i>	97
116. Politički program Evropske unije – <i>Political agenda of the European Union</i>	97
117. Politika o preduzetništvu – <i>Enterprise policy</i>	98
118. Pomoć za razvoj – <i>Development aid</i>	99

119. Ponderisanje glasova u Savetu – <i>Weighting of votes in the Council</i>	99
120. Postojan (održiv) razvoj – <i>Sustainable development</i>	100
121. Postupak saodlučivanja – <i>Codecision procedure</i>	101
122. Postupak za neobavezujuće mišljenje – <i>Consultation procedure</i>	102
123. Postupak za saglasno mišljenje – <i>Assent procedure</i>	103
124. Postupak za saradnju – <i>Cooperation procedure</i>	103
125. Povećana (tešnija) saradnja – <i>Closer cooperation</i>	104
126. Povelja o javnim uslugama – <i>Public service charter</i>	106
127. Povelja o osnovnim pravima – <i>Charter of Fundamental Rights</i>	106
128. “Pozajedničenje“ (komunitarizacija) – <i>Communitisation</i>	107
129. Praćenje (nadzor) primene prava Zajednice – <i>Monitoring the application of Community law</i>	108
130. Pravne tekovine Zajednice – <i>Community acquis</i>	108
131. Pravni propisi Zajednice – <i>Community legal instruments</i>	109
132. Pravo na inicijativu – <i>Right of initiative</i>	109
133. Pravo Zajednice – <i>Community law</i>	110
134. Pravosuđe i unutrašnji poslovi (PUP) – <i>Justice and home affairs (JHA)</i>	110
135. Prečišćavanje propisa – <i>Consolidation of legislation – informal/declaratory</i>	112
136. Prepristupna pomoć – <i>Pre-accession aid</i>	112
137. Prepristupna strategija – <i>Pre-accession strategy</i>	113
138. Prepristupni pakt o organizovanom kriminalu – <i>Pre-accession pact on organised crime</i>	114
139. Predsedavanje Unijom (rotacija predsedavanja) – <i>Presidency of the Union (rotation of the Presidency)</i>	115
140. Predsednik Evropske komisije – <i>President of the European Commission</i>	115
141. Pregovori o pristupanju – <i>Accession negotiations</i>	116
142. Prehrambena bezbednost – <i>Food safety</i>	117
143. Prerada propisa – <i>Recasting of legislation</i>	118

144. Preuzimanje pravnih tekovina Zajednice – <i>Incorporation of the Community acquis</i>	118
145. Pristupanje novih država članica Evropskoj uniji – <i>Accession of new Member States to the European Union</i> ...	119
146. Pristupno partnerstvo – <i>Accession partnership</i>	120
147. Privredna i socijalna kohezija – <i>Economic and social cohesion</i>	120
148. Privredna politika – <i>Economic policy</i>	122
149. Produblјivanje – <i>Deepening</i>	123
150. Program pomoći Zajednice zemljama Srednje i Istočne Evrope (Phare) – <i>Programme of Community aid to the countries of Central and Eastern Europe (Phare)</i>	123
151. Prostor slobode, bezbednosti i pravde – <i>Area of freedom, security and justice</i>	124
152. Proširenje – <i>Enlargement</i>	125
153. Protokol iz Kjota – <i>Kyoto Protocol</i>	125
154. Provera zakonodavstva – <i>Screening</i>	126
155. Prvostepeni sud Evropskih zajednica (PSEZ) – <i>Court of First Instance of the European Communities (CFI)</i>	127
156. Rasprava o budućnosti Evropske unije – <i>Debate on the future of the European Union</i>	128
157. Razgraničenje nadležnosti – <i>Delimitation of competences</i>	128
158. Razvoj seoskih područja – <i>Rural development</i>	129
159. Revizija Ugovora – <i>Revision of the Treaties</i>	130
160. Samoizuzimanje (pravo na izuzimanje) – <i>Opting out</i>	131
161. Saradnja policije i pravosuđa u krivičnim pitanjima – <i>Police and judicial cooperation in criminal matters</i>	131
162. Sastav Evropske komisije – <i>Composition of the European Commission</i>	132
163. Savet Evropske unije – <i>Council of the European Union</i>	133
164. Slobodno kretanje ljudi (vize, azil, imigracija i druge politike) – <i>Free movement of persons</i> (<i>visas, asylum, immigration and other policies</i>)	134

165. Socijalna politika – <i>Social policy</i>	135
166. Socijalna povelja – <i>Social Charter</i>	136
167. Socijalni dijalog – <i>Social dialogue</i>	136
168. Socijalni partneri – <i>Social partners</i>	137
169. Sopstveni izvori prihoda – <i>Own resources</i>	137
170. Spoljne nadležnosti Evropske zajednice – <i>External responsibilities of the European Community</i>	138
171. Sporazum o socijalnoj politici – <i>Social Policy Agreement</i>	139
172. Strukturni fondovi i Kohezioni fond – <i>Structural Funds and Cohesion Fund</i>	140
173. Stubovi Evropske unije – <i>Pillars of the European Union</i>	142
174. Sud Evropskih zajednica – <i>Court of Justice of the European Union</i>	142
175. Supsidijarna nadležnost – <i>Subsidiary powers</i>	143
176. Supsidijarnost – <i>Subsidiarity</i>	143
177. Šengen (Sporazum i Konvencija) – <i>Schengen (Agreement and Convention)</i>	145
178. TAEIX (Biro za razmenu informacija o tehničkoj pomoći) – <i>TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Office)</i> ...	147
179. Telekomunikacije – <i>Telecommunications</i>	147
180. Televizija bez granica – <i>Television without frontiers</i>	148
181. Transevropske mreže – <i>Trans-European Networks (TEN)</i>	149
182. Transparentnost (pristup dokumentima) – <i>Transparency (access to documents)</i>	150
183. Transparentnost rada Saveta – <i>Transparency of Council proceedings</i>	151
184. Trojka - <i>Trojka</i>	152
185. Tvrdo jezgro – <i>Hard core</i>	152
186. Ugovor iz Amsterdama – <i>Treaty of Amsterdam</i>	153
187. Ugovor iz Nice – <i>Treaty of Nice</i>	153
188. Unija kao pravno lice – <i>Legal personality of the Union</i>	154
189. Upravljanje – <i>Governance</i>	154
190. Usluge od opšteg interesa – <i>General-interest services</i>	155
191. Usluge od opšteg privrednog interesa – <i>Services of general economic interest</i>	155

192. Usluge od opšteg značaja– <i>Universal service</i>	155
193. Uvođenje u dužnost Evropske komisije – <i>Confirmation of the European Commission</i>	156
194. Uzdržavanje, blagonaklono (pozitivno uzdržavanje) – <i>Abstention, constructive (positive abstention)</i>	157
195. Visoki predstavnik za ZSBP (g./gđa ZSBP) – <i>High Representative for the CFSP (Mr/Ms CFSP)</i>	158
196. Zadaci iz Petersberga – <i>Petersberg tasks</i>	159
197. Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) – <i>Common agricultural policy (CAP)</i>	159
198. Zajednička saobraćajna politika – <i>Common transport policy</i> .	160
199. Zajednička spoljna i bezbednosna politika (ZSBP) – <i>Common foreign and security policy (CFSP)</i>	161
200. Zajednička strategija (ZSBP) – <i>Common strategy (CFSP)</i>	161
201. Zajednička trgovinska politika – <i>Common commercial policy</i>	162
202. Zajednički stav (Glava VI Ugovora o EU) – <i>Joint position (Title VI of the EU Treaty)</i>	162
203. Zajednički stav (ZSBP) – <i>Common position (CFSP)</i>	163
204. Zajedničko delovanje (pravosuđe i unutrašnji poslovi) – <i>Joint action (Justice and home affairs)</i>	163
205. Zajedničko delovanje (ZSBP) – <i>Joint action (CFSP)</i>	163
206. Zajedničko organizovanje poljoprivrednih tržišta (ZOT) – <i>Common organisation of agricultural markets (COM)</i>	163
207. Zapadnoevropska unija (ZEU) – <i>Western European Union (WEU)</i>	164
208. Zapošljavanje – <i>Employment</i>	164
209. Zaštita potrošača – <i>Consumer protection</i>	166
210. Zelena knjiga – <i>Green Paper</i>	167
211. Zemlje kandidati za pristupanje – <i>Applicant countries</i>	167
212. Životna sredina – <i>Environment</i>	168
INDEKSI	171
Zbirni indeksi	171
Pojedinačni indeksi	198
Dodatak: Eurožargon	225

Predgovor srpskom izdanju

“Evropojmovnik” je prvi deo poduhvata Instituta za međunarodnu politiku i privredu u aktivnostima stručnog prevođenja terminologije Evropske unije na srpski jezik.

Prevođenje terminologije Evropske unije na srpski jezik je jedan od najvažnijih poslova u okviru programa istraživanja o Evropskoj uniji u Institutu za međunarodnu politiku i privredu. Ovaj složeni projekat obuhvata prevođenje, stručnu reviziju i objavljivanje tri dela: “Evrörečnik” (*Eurovoc thesaurus*), “Evropojmovnik” (*Glossary, Glossaire, Glossar, Glossario, Glosario*) i “Evrožargon” (*Eurojargon*).

Povod za uključivanje prevoda terminologije EU u program rada Instituta je polemika koja se kod nas vodi upravo oko prevođenja pojedinih pojmova i zakonodavstva EU na naš jezik. Institut je dospao u žižu te polemike pokretanjem časopisa “Evropsko zakonodavstvo”, posvećenog upravo zakonodavstvu Evropske unije. Tada je postalo sasvim vidljivo koliko zabuna stvara neujednačeno prevođenje pojedinih pojmova iz zakonodavstva Evropske unije.

Međutim, glavna pobuda Instituta za uobličavanje celovitog programa prevođenja terminologije Evropske unije na domaći jezik je “državni razlog”: orijentacija naše države da zatraži prijem u Evropsku uniju. Iz te odluke proističu obaveze koje podrazumevaju prevođenje terminologije EU na srpski jezik:

a) Svaka država kandidat za pristupanje EU dužna je da prevede na domaći jezik “pravne tekovine” EU (*acquis communautaires*), koje su već dostigle oko 100.000 strana. Pri tome, zakonodavna delatnost Evropske unije je veoma dinamična. Stalno se donose novi i menjaju raniji propisi. Samim tim menja se, odnosno razvija i obogaćuje njena terminologija.

b) Jedan od uslova za pridruživanje Evropskoj uniji jeste da države kandidati Sporazumima o pridruživanju i stabilizaciji preuzmu obavezu da na domaće jezike prevedu Evrörečnik (*Eurovoc Thesau-*

rus). Kako našoj zemlji predstoji potpisivanje takvog Sporazuma, Institut za međunarodnu politiku i privredu je pošao u susret toj njenoj obavezi. Na taj način, državna zajednica Srbija i Crna Gora će blagovremeno ispuniti taj uslov.

c) Od države koja se kandidovala za pristupanje Evropskoj uniji se očekuje da svojim građanima približi ovu integraciju. A to znači, između ostalog, da njene propise i način njenog delovanja učinili što jasnijim svojim građanima.

Institut za međunarodnu politiku i privredu je dobio od Komisije EU licencu za zvanični prevod terminologije Evropske unije "EURO-VOC THESAURUS" na srpski jezik i zaključio s njom odgovarajući ugovor. Prva verzija prevoda je već urađena u 2003. godini, a do sredine 2004. godine obavljena je i revizija prevoda, u kojoj je konsultovano više desetina vodećih stručnjaka iz naše zemlje koji se bave Evropskom unijom. Radna verzija Evrorečnika sa oko 7.000 pojmova na srpskom jeziku već je na raspolaganju prevodiocima propisa EU.

Uporedo s radom na pripremi Evrorečnika za objavljivanje, na osnovu licence dobijene od Komisije EU, Institut je okončao rad na prevođenju "Evropojmovnika" Evropske unije, leksikona sa oko 250 odrednica u kome se na informativno-analitički način objašnjavaju institucije, pojmovi i najvažniji termini koji se koriste u dokumentima organa Evropske unije.

Da bi se u najvećoj mogućoj meri olakšao prevod pravnih tekovina EU na naš jezik, Institut je odlučio da ponudi stručnoj i naučnoj javnosti i prevod na srpski "*Eurojargon*"-a, nezvaničnog rečnika Evropske unije, koji je u svakodnevnoj upotrebi, zbog čega ga je potrebno imati u vidu u proučavanju i prevođenju dokumenata EU.

Uprava Instituta svesna je odgovornosti koju je preuzela prevođenjem celovite terminologije Evropske unije na srpski jezik. Radi se o projektu od dalekosežne važnosti. Njegov značaj se ne iscrpljuje "državnim razlogom". Po svojoj sadržini ovaj poduhvat je istovremeno posao od "nacionalnog značaja". Tu odgovornoast uvećavaju osobito dva sledeća činioca:

a) Ne radi se samo o uobičajenom prevođenju nego i o dograđivanju leksike domaćeg jezika. Veliki broj termina EU su nove reči, kojih nema u standardnim rečnicima jezika Evropske unije. U znatnom broju slučajeva, rečima iz standardnih rečnika daje se novo značenje. Zato i nama predstoji, tamo gde nema gotovih domaćih pojmova, da

ih sami pravimo, kako ne bismo pali u iskušenje da jednostavno “posrbljujemo” strane reči.

b) Glavna nevolja stručnjaka koji rade na pripremi terminologije Evropske unije na našem jeziku jeste činjenica da je ovo pitanje kod nas do sada bilo krajnje zapušteno. Druge evropske zemalje su ovaj posao obavile poodavno. Među njima su i neke koje se nisu kandidovale za ulazak u Evropsku uniju, kao što su Rusija i Ukrajina. Zato je u njima već standardizovana terminologija EU na domaćim jezicima.

Kod nas to nije slučaj. Stručnjaci koji se bave Evropskom unijom, svaki za sebe, prevode termine Evropske unije po svom nahodanju jer nemaju drugog izlaza. Zbog toga je danas kod nas u opticaju u knjigama, časopisima i javnim glasilima po više različitih prevoda istih termina Evropske unije. Naponi za njihovo ujednačavanje na naučnim skupovima nisu uspeli. Tako se održava zbrka koja otežava ne samo shvatanje sadržine pojedinih dokumenata EU, nego i same suštine Unije. Posebno, time se otežava tumačenje propisa EU u postupku ostvarivanja prava pojedinaca i pravnih lica u njihovim odnosima s Evropskom unijom.

Institut za međunarodnu politiku i privredu treba da pripremi verzije sva tri prevoda – Evvoročnik, Evropojmovnik i Evvražargon – koje će biti dostupne korisnicima i stavljene na javnu raspravu, tako što će biti raspoložive *on line* na Internet adresi Instituta. Svrha je da se što veći broj kvalifikovanih ljudi uključi u raspravu. To je posebno važno zbog objavljivanja konačne verzije Evvoročnika, kao najvažnijeg dela celog posla.

Sva tri dela rečnika će imati visoku upotrebnu vrednost. Odgovarajućom redakcionom tehnikom korisnicima će biti omogućeno da imaju u jednoj knjizi prevod terminologije EU na srpski jezik i sa srpskog jezika na pet najrasprostranjenijih jezika Evvropske unije – engleski, francuski, italijanski, nemački i španski. Tehnika je jednostavna. Termini na srpskom jeziku obeleženi su rednim brojevima. U indeksu termina na stranim jezicima ti brojevi će biti dati u zagradama. Tako će svaki korisnik na jednostavan način imati na raspolaganju prevod sa pet jezika EU na srpski jezik i obrnuto.

Institut izlazi pred javnost najpre s “Evropojmovnikom”. Jedan razlog je, razumljivo, da korisnici što pre dobiju 250 važnih termina EU na srpskom jeziku. Drugi razlog je krčenje puta Evvoročniku, koji je najvažniji deo celog prevodilačkog poduhvata. Institut nastoji da privuče pažnju stručne javnosti iz dva osnovna razloga. Jedan je kako

bi dobio što više primedaba i predloga za konačnu verziju Evrorečnika. Drugi važan razlog je privikavanje stručne javnosti na predložene prevode termina.

U pripremi “Evropojmovnika” na srpskom jeziku korišćeni su uporedo engleski, francuski i nemački original. To se pokazalo potrebnim iz praktičnih razloga. Upravo je stihijno prevođenje sa po jednog jezika jedna od glavnih prepreka na putu srpskog Evrorečnika. To rečito pokazuju dva sledeća primera.

U jezicima s kojih se kod nas najčešće prevodilo, francuskom i engleskom, nema posebnog izraza za “sud”.

U francuskom jeziku “*la cour*” znači istovremeno “dvorište”, “dvor” i “sud”. Bez dalje oznake ne bi se znalo o čemu se radi. Oznaka “*de justice*”, sa *de qualificatif* (a ne *de possessif*), to jest u pridevskom značenju, nužna je da bi se znalo da se radi o pravosudnoj ustanovi. Potpuno je isti slučaj i u engleskom jeziku sa rečju “*court*”, uzajmljenom iz latinskih jezika. Bez pridevske oznake “*of justice*” ne bi se znalo da se radi o pravosudnoj ustanovi.

U drugim jezicima, gde postoje posebne reči za “sud”, kao što su ruski i nemački, na primer, ne koristi se nikakva dalja oznaka uz “sud”. U našem jeziku takođe postoji posebna reč za “sud”. Zato, umesto “Sud pravde Evropskih Zajednica”, odnosno “Evropski sud pravde”, što je netačan bukvalni prevod s jezika u kojima je to neophodno zbog homonimnog značenja, koji se kod nas često koristi, po savetu naših stručnjaka za međunarodno pravo, opredeljujemo se za prevod: “Sud Evropskih zajednica”, odnosno “Sud Evropske unije” ili “Evropski sud”.

Budući da je i kod nas engleski jezik odneo prevagu nad drugim stranim jezicima, prevladava težnja da se prosto preuzimaju engleski pojmovi. Posebno je rečit primer izvora prava EU. Na engleskom, oni se dele na “*primary*” i “*secondary*”. Kod nas mnogi ih “prevode” kao “primarni” i “sekundarni”. To izaziva zabunu, jer, za razliku od engleskog koji tuđicama daje novi smisao, na kontinentu one čuvaju izvorni smisao. Izvorni smisao “*secundarius*” je “sporedan”, “manje važan”. U kontinentalnim jezicima, na primer u francuskom i nemačkom, izvori prava EU se dele na “osnovne” (*primaries*) i “izvedene” (*derivées*). Ovde se, dakle, ne radi o svrstavanju izvora prava po vrednosti, nego po poreklu, odnosno po hijerarhiji. Zbog toga je našem jeziku primereniji prevod “osnovni” i “izvedeni”. Autori Priručnika za prevođenje pravnih tekovina EU – fran-

cuskom, nemačkom. italijanskom. Zato su preporučili da se obavezno konsultuju tekstovi na nekom od ovih jezika kada se akti prevode s engleskog jezika, budući da je Velika Britanija pristupila EU tek 1973. godine.

U nizu slučajeva u “Evropojmovniku” su umesto prostog preuzimanja tuđica ponuđeni pojmovi iz domaćeg jezika, u skladu s dugom tradicijom naše pravne nauke u izgradnji domaće pravne terminologije. Naša javnost teško prihvata takvo preuzimanje kao u slučajevima “transparentnost”, “merđovanje”, “komunitizacija”, “komitologija” i slično.

S druge strane, Institut je vodio računa da se ne ide u drugu krajnost, pa da se tuđice po svaku cenu zamenjuju i tako ograničava izražajna moć domaćeg jezika. Odomaćeni izrazi stranog porekla, kao što su “kandidat”, “kodifikacija” i mnogi drugi su, razumljivo, zadržani.

Zadržane su i neke tuđice koje nisu osobito prikladne, kao što je “direktiva”. Njoj je i u izvornim jezicima dat smisao kakav nema u standardnim rečnicima. Njome je označen propis EU koji sadrži nalog državama članicama kako da svojim propisima urede neka pitanja od zajedničkog interesa ca celu EU. Prevod “uputstvo” u našoj javnosti se nije primio zbog toga što ova reč kod nas označava pre svega tehnički propis kakvih ima mnoštvo.

Institut za međunarodnu politiku i privredu stavlja “Evropojmovnik” na uvid javnosti u nadi da će korisno poslužiti svima koji se bave korišćenjem izvorne građe Evropske unije. Sve primedbe i predloge s najvećom pažnjom će proučiti kako bi ih uzeo u obzir, kako za novo izdanje samog “Evropojmovnika”, tako, i posebno, za izradu konačne verzije “Evrerečnika” na srpskom jeziku.

Institut koristi ovu priliku da najtoplije zahvali brojnim prevodiocima, ekspertima i saradnicima na doprinosu u realizaciji ovog projekta. Posebnu zahvalnost duguje Evropskoj agenciji za obnovu i Fondu za otvoreno društvo, bez čije pomoći ovo, uvereni smo, izuzetno korisno delo ne bi moglo da bude predstavljeno javnosti.

Beograd, decembar 2004.

REDAKCIONI ODBOR

1. Agencije Evropske unije – *European Union agencies*

Agencije su tela evropskog javnog prava, sa svojstvom pravnog lica, osnovane u skladu sa izvedenim pravom¹ Evropske zajednice radi izvršavanja nekog tehničkog, naučnog ili administrativnog zadatka.

Prve agencije osnovane su sedamdesetih godina, ali je većina njih počela da radi 1994. ili 1995, posle odluke Evropskog saveta u Briselu (oktobar 1993) o sedištu njih sedam. Najnovije agencije su Evropska uprava za prehrambenu bezbednost (januar 2002), Evropska agencija za pomorsku bezbednost (avgust 2002) i Evropska agencija za vazduhoplovnu bezbednost (septembar 2002).

Trenutno, 15 tela odgovara definiciji agencije Zajednice, iako se ona označavaju različitim nazivima (centar, zadužbina, agencija, biro, itd.).

Kao autonomna tela, agencije su raznorodan skup objedinjen jedinstvenim organizacionim modelom. Zavisno od njihovog ovlašćenja i partnera, odnosno klijenata, agencije mogu da se podele u četiri podgrupe na osnovu svojih delatnosti:

Agencije koje olakšavaju dejstvovanje jedinstvenog tržišta:

- OHIM [(Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs)] – Biro za usklađivanje na unutrašnjem tržištu (žigova, nacрта i modela) – sa sedištem u Alikanteu;
- CPVO (Community Plant Variety Office) – Biro Zajednice za biljnu raznovrsnost, sa sedištem u Anžeu;

¹ Na engleskom jeziku izvori prava EU se označavaju kao: “primary” i “secondary”, a na francuskom “primaires” i “dérivés”. Podela na “osnovne” i “izvedene” izvore prava postoji i u nemačkom i drugim kontinentalnim jezicima. Ona je primerenija našoj pravnoj tradiciji. Ona ukazuje samo na hijerarhiju pripisa, a ne na njihovo vrednovanje.

- EMEA (European Agency for Evaluation of Medicinal Products) – Evropska agencija za ocenu medicinskih proizvoda, sa sedištem u Londonu;
- EFSA (European Food Safety Authority) – Evropska uprava za prehrambenu bezbednost, s privremenim sedištem u Briselu;
- EMSA (European Maritime Safety Agency) – Evropska agencija za pomorsku bezbednost (sedište još nije određeno);
- EASA (European Aviation Safety Agency) – Evropska agencija za vazduhoplovnu bezbednost (sedište još nije određeno).

Osmatračnice:²

- EEA (European Environment Agency) – Evropska agencija za zaštitu životne sredine, sa sedištem u Kopenhagenu;
- EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) – Evropski centar za praćenje narkotika i zavisnost od narkotika, sa sedištem u Lisabonu;
- EUMC (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia) – Evropski centar za praćenje rasizma i ksenofobije, sa sedištem u Beču.

Agencije za unapređivanje socijalnog dijaloga na evropskom nivou:

- CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training) – Evropski centar za razvoj stručne obuke, sa sedištem u Solunu;
- Evropska zadužbina za poboljšanje radnih i životnih uslova (Dublin);
- Evropska agencija za bezbednost i zdravstvenu zaštitu na radu (Bilbao).

Agencije koje izvršavaju programe i zadatke za Evropsku uniju u stručnim delatnostima kojima se bave:

- ETF (European Training Foundation) – Evropska zadužbina za obrazovanje, sa sedištem u Torinu;
- CdT (Translation Centre for Bodies in the European Union) – Prevodilački centar za tela Evropske unije, sa sedištem u Luksemburgu;
- ERA (European Reconstruction Agency) – Evropska agencija za obnovu, sa sedištem u Solunu.

² Na engleskom “monitoring centres”, na francuskom “les observatoires”.

2. Agenda 2000 – *Agenda 2000*

Agenda 2000 je program delovanja koji je Komisija usvojila 15. jula 1997. Ona je odgovor Komisije na zahteve Evropskog saveta iz Madrida 1995. da dostavi opšti dokument o proširenju i reformi zajedničke politike i o finansijskom okviru Unije nakon 31. decembra 1999. Agenda 2000 bavi se svim pitanjima s kojima se Unija suočava na početku 21. veka. U prilogu se nalaze mišljenja o zemljama koje su podnele molbu za članstvo u Uniji.

Agenda 2000 ima tri dela:

- prvi deo odnosi se na pitanje unutrašnjeg dejstvovanja Evropske unije, posebno na reformu zajedničke poljoprivredne politike i politike privredne i socijalne kohezije. On takođe sadrži preporuke za suočavanje sa izazovom proširenja u najboljim mogućim uslovima i predlaže postavljanje novog finansijskog okvira za period 2000-2006;
- drugi deo predlaže pojačanu pretpristupnu strategiju, uključujući dva nova elementa: partnerstvo za pristupanje i prošireno učešće država kandidata u programima Zajednice i mehanizmima za primenu pravnih tekovina Zajednice;
- treći deo je studija o dejstvima proširenja na politike Evropske unije.

Ovi prioriteti uobličeni su u dvadesetak zakonodavnih predloga koje je 1998. podnela Evropska komisija. Evropski savet u Berlinu postigao je 1999. opšti politički sporazum o paketu propisa, što je omogućilo usvajanje mera iste godine. One pokrivaju četiri usko povezana područja za period od 2000. do 2006:

- reforma zajedničke poljoprivredne politike;
- reforma strukturne politike;
- pretpristupni instrumenti;
- finansijski okvir

3. Audiovizuelni mediji – *Audiovisual*

Audiovizuelna politika Zajednice mora da poštuje različite – ponekad protivrečne – interese i prioritete, kao što su pravila konkurencije (posebno u pogledu državne pomoći), pravila o intelektualnoj svojini i načela javne usluge. Evropsko audiovizuelno tržište takođe se suočava s brojnim problemima, uključujući:

- jezičke smetnje slobodnom kretanju programa;
- krut postupak odlučivanja koji obično zahteva jednoglasnost;
- nužnost da se prikupe znatna ulaganja kako bi se išlo u susret tehnološkom razvoju, što zahteva međunarodno udruživanje ili okupljanje.

Delatnost Zajednice na audiovizuelnom području razvijala se u dva smera:

- na industrijskom nivou, 1986. usvojena je Direktiva koja obezbeđuje ujednačavanje sistema koji se koriste u državama članicama za emitovanje programa putem satelita i kablovskim putem. U 1989. definisani su zadaci za razvoj televizije visoke definicije (TVHD). Zatim je 1991. uveden jedinstven standard za televizijsku proizvodnju visoke definicije i finansijska podrška za program saradnje između dotičnih preduzeća. U 1993. usvojen je plan delovanja za unapređenje formata 16/9;
- na pravnom planu, Direktiva o televiziji bez granica usvojena 1989, izmenjena 1997, osigurala je usklađen okvir za olakšavanje slobodnog kretanja televizijskih programa i za potpomaganje njihove proizvodnje i distribucije. Uvedena su zajednička pravila o reklamiranju, sponzorstvu, zaštiti maloletnika i pravu na odgovor. Direktivom su takođe uvedene difuzione kvote čime su se TV kanali obavezali da rezervišu, kad god je to izvodljivo, više od polovine svog vremena emitovanja za evropska dela.

Dalje, od 1991. program Zajednice pod nazivom MEDIA (mere za unapređenje razvoja audiovizuelne industrije) ima za cilj podržavanje evropske audiovizuelne industrije podstičući razvoj i distribuciju evropskih dela. On takođe finansira šeme za poboljšanje obuke stručnog osoblja u ovom sektoru.

Program MEDIA Plus (2000-2005), koji nastavlja program MEDIA II (1996-2000) ima budžet od 4 miliona evra.

Ugovorom iz Amsterdama, usvojenim u junu 1997, Ugovoru o EZ dodat je protokol o javnom sistemu radiodifuzije. Pojašnjena je uloga država članica s obzirom na javne kanale: one mogu i dalje da finansiraju javno emitovanje sve dok organizacija koja emituje ispunjava svoju javnu funkciju, a njeno finansiranje nema nepoželjno dejstvo ni na razmenu ni na konkurenciju u sektoru.

B

4. Bela knjiga – *White Paper*

Bele knjige Komisije su dokumenti koji sadrže predloge delovanja Zajednice u određenoj oblasti. U nekim slučajevima Bele knjige su produžetak Zelenih knjiga čija je svrha pokretanje procesa konsultacija na nivou Evrope. Primeri su Bela knjiga o dovršavanju unutrašnjeg tržišta, o rastu, konkurentnosti i zapošljavanju kao i približavanju zakonodavstava pridruženih zemalja Srednje i Istočne Evrope u područjima od značaja za unutrašnje tržište. Kad Savet povoljno primi Belu knjigu, ona može dovesti do nekog programa delovanja Unije u određenoj oblasti.

5. Blagostanje životinja – *Animal welfare*

Blagostanje životinja³ prvi put je uzeto u obzir u deklaraciji priloženoj Ugovoru o EZ, prilikom Međuvladine konferencije o Političkoj uniji (1991-1992).

Ugovor iz Amsterdama u “Protokolu o zaštiti i blagostanju životinja” propisuje nova pravila delovanja EU u ovoj oblasti. On zvanično priznaje životinje kao bića koja osećaju i obavezuje evropske institucije da pri pripremi i sprovođenju zakonodavstva Zajednice u potpunosti poštuju zahteve o blagostanju životinja.

Zakonodavstvo Zajednice u oblasti brige o životinjama ima za cilj da zaštiti životinje od suviše patnje u tri glavna područja: uzgoj, transport i klanje. Kao deo sveobuhvatne strategije o prehranbenoj bezbednosti, ostale politike Zajednice (poljoprivreda, saobraćaj, jedinstveno tržište i istraživanje) takođe moraju da uzmu u obzir ovu potrebu.

³ Na francuskom: “Bien-etre des animaux”.

U saradnji s nadležnim ovlašćenim telima država članica, Uprava za hranu i veterinu (Food and Veterinary Office – FVO) vrši preglede na licu mesta kako bi osigurala poštovanje zakonodavstva Zajednice.

6. Borba protiv međunarodnog organizovanog kriminala *– Fight against international organised crime*

Prvobitno je nadležnost za borbu protiv međunarodnog kriminala bila poverena Jedinici za narkotike Evropol koja razmenjuje informacije između država članica radi poboljšanja policijske i carinske saradnje. Novi Evropski policijski biro (Evropol) je 1. oktobra 1998. preuzeo nadležnost Jedinice za narkotike, privremene strukture koja je osnovana 1994. u očekivanju stupanja na snagu Konvencije o Evropolu.

Borba protiv međunarodnog kriminala bila je jedno od područja uključenih u novu Glavu VI Ugovora iz Maastrichta. To izričito pominjanje nadležnosti omogućilo je državama članicama da idu dalje od puke razmene informacija.

Na sednici Evropskog saveta u Amsterdamu u junu 1997, politička volja država članica u borbi protiv organizovanog kriminala pretočena je u program delovanja kojim su određeni prioriteti Evropske unije. Pored toga, 28. maja 1998. potpisan je pretpriprustupni pakt o organizovanom kriminalu sa zemljama kandidatima.

Prema Ugovoru iz Amsterdama, jedan od ciljeva Unije je da pruži građanima visok stepen bezbednosti unutar prostora slobode, bezbednosti i pravde. Ovaj cilj treba postići putem predupređivanja zločina i borbom protiv s njima povezanih pojava, uključujući terorizam, trgovinu ljudima, zločine protiv dece, trgovinu drogom, trgovinu oružjem, korupciju i proneveru.

Posle stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama, glavni ciljevi borbe protiv kriminala definisani su na posebnom sastanku Evropskog saveta, održanom u Tampereu u oktobru 1999.

Ugovor iz Nice obezbedio je osnov za delovanje i za osnivanje jedinice sastavljene od javnih tužilaca, sudija i nacionalnih policijskih službenika s jednakim ovlašćenjima (Eurojust).

Osnivanjem Evropskog policijskog biroa (Evropola), koji je počeo da radi u junu 1999, i Eurojusta (posle odluke od 28. februara

2002), države članice uspostavile su saradnju između svojih istražnih organa i pravosudnih tela kako bi se efikasno borile protiv organizovanog kriminala.

Unija takođe učestvuje na sastancima brojnih međunarodnih organizacija, uključujući G8, Ujedinjene nacije, OECD, međunarodnu Radnu grupu za finansijske aktivnosti i Savet Evrope.

7. Borba protiv narkotika **– *Fight against drugs***

Borba protiv narkotika uključuje širok raspon aktivnosti, od kojih je najvažnija prevencija zavisnosti i borba protiv nedozvoljene trgovine. Pravni osnov za delovanje Evropske unije zavisi od tipa mere koja se preduzima.

Prevencija narkomanije potpada pod član 152. Ugovora o EZ (javno zdravlje – ranije član 129). Na toj osnovi Zajednica je usvojila novi program delovanja za 2003-2008.

Borba protiv nedozvoljene trgovine narkoticima poverena je Jedinici za narkotike Evropolu, koja je osnovala obaveštajnu jedinicu kako bi poboljšala policijsku i carinsku saradnju između država članica. Jedinica je 1. oktobra 1998. postala deo Evropskog policijskog biroa (Evropolu).

Ugovor iz Amsterdama jasno određuje borbu protiv nedozvoljene trgovine narkoticima kao jedan od ciljeva nove Glave VI Ugovora o EU (saradnja policije i pravosuđa u krivičnim pitanjima). Godine 1999, Komisija je predstavila Saopštenje o planu delovanja Evropske unije za borbu protiv narkotika (2000-2004). Ovaj plan označio je borbu protiv narkotika kao jedan od unutrašnjih i spoljnih prioriteta Unije. On preporučuje razmenu pouzdanih podataka i povećanje međunarodne saradnje. Na osnovu Saopštenja Komisije, u decembru 1999, Evropski Savet je u Helsinkiju usvojio strategiju borbe protiv narkotika. U junu 2000. Evropski savet u Feiri usvojio je plan delovanja Unije za borbu protiv narkotika za period 2000-2004. koji strategiju prevodi u oko 100 posebnih mera koje treba da preduzmu države članice, Komisija, Evropski centar za praćenje narkotika i narkomanije i Evropol.

8. Borba protiv pronevere – *Fight against fraud*

Borba protiv pronevera i korupcije počiva na dva zasebna pravna osnova izmenjena i dopunjena Ugovorom iz Amsterdama:

- Član 29. Ugovora o EU poziva na “tešnju saradnju na ovom području između policijskih snaga, carinskih vlasti i ostalih nadležnih tela u državama članicama, kako direktno, tako i kroz Evropol”;
- Član 280. Ugovora o EZ odnosi se na svaku povredu finansijskih interesa Zajednice. Ovde su Savet i Evropski parlament nadležni da donose mere u skladu s postupkom saodlučivanja, po pribavljenom mišljenju Računskog suda.

Konvencija o zaštiti finansijskih interesa Zajednice, potpisana 26. jula 1995. na osnovu trećeg stuba Ugovora o EU, stupila je na snagu u oktobru 2002. Cilj je da se u krivičnom zakonodavstvu svih država članica predvidi krivično delo pronevere na štetu finansijskih interesa Zajednice. Od 1988. ovim tipom pronevere bavila se “Jedinica za koordinaciju borbe protiv pronevere” (UCLA) Evropske komisije (UCLAF), koju je u junu zamenio Evropski biro za borbu protiv pronevere (OLAF).

U svom opštem strateškom pristupu (jun 2000), Komisija je definisala brojne opšte ciljeve politike koji se odnose na zaštitu finansijskih interesa i borbu protiv pronevere tokom perioda 2001-2005. U maju 2001. ona je usvojila plan rada za 2001-2003. radi ostvarivanja ovih ciljeva.

U svom prilogu Međuvladinoj konferenciji u Nici (februar 2000) za jačanje delovanja Zajednice u borbi protiv pronevere, Komisija je predložila uvođenje pravnog osnova u Ugovore za uspostavljanje sistema pravila o krivičnom gonjenju za transnacionalne pronevere i imenovanje evropskog javnog tužioca za koordinaciju istraga i sprečavanje prestupa protiv finansijskih interesa Unije.

Na osnovu tog predloga usledila je Zelena knjiga (decembar 2001) o krivično-pravnoj zaštiti finansijskih interesa Zajednice i ustanovljenju evropskog tužioca.

9. Borba protiv rasizma i ksenofobije **– *Fight against racism and xenophobia***

Pre stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama preduzimane su različite mere protiv rasizma i ksenofobije u okviru socijalne politike. Na primer, 1997. proglašena je Evropskom godinom protiv rasizma. Komisija je predstavila plan delovanja protiv rasizma u martu 1998. kako bi se učvrstila dostignuća iz 1997. i pripremilo stupanje na snagu Ugovora iz Amsterdama.

Član 13. Ugovora o osnivanju Evropske unije, zahvaljujući Ugovoru iz Amsterdama, pruža osnovu za borbu protiv svih oblika diskriminacije na osnovu pola, rasnog ili etničkog porekla, veroispovesti ili uverenja, invalidnosti, doba ili polnog izbora. Upravo je na osnovu ovog člana u junu 2000. Savet usvojio važnu Direktivu kojom se sprovodi načelo jednakog tretmana osoba bez obzira na rasno ili etničko poreklo.

Uporedo sa zauzimanjem za sprovođenje člana 13, Evropska unija je nastavila napore za ugrađivanje borbe protiv rasizma i ksenofobije u sve oblasti svoje politike, kao što su zapošljavanje, Evropski strukturni fondovi, obrazovanje, obuka i omladina. Zatim, član 29. Ugovora o Evropskoj uniji, unet Ugovorom iz Amsterdama, pruža pravni osnov za borbu protiv rasizma i ksenofobije na područjima saradnje policije i pravosuđa u krivičnim pitanjima.

Evropski centar za praćenje rasizma i ksenofobije takođe igra važnu ulogu. Osnovan je u junu 1997. u Beču, s glavnim zadatkom da prati razmere i razvoj rasizma u okviru Unije, analizira razloge ovih pojava i sastavlja predloge koje će upućivati institucijama Zajednice i državama članicama. Centar je odgovoran i za osnivanje i koordiniranje Evropske informativne mreže za rasizam i ksenofobiju (RAXEN). Pored toga, 21. decembra 1998. sklopljen je sporazum između Centra i Saveta Evrope kako bi se pokrenula saradnja između njih i Odbora za rasizam i netoleranciju Saveta Evrope.

10. Borba protiv terorizma **– *Fight against terrorism***

Evropska unija postavila je sebi zadatak da svojim građanima pruži visok stepen bezbednosti unutar prostora slobode, bezbednosti i pravde. Ugovor iz Amsterdama uneo je članom 29. Ugovora o Evropskoj uniji izričitu oznaku terorizma kao teškog zločina.

Posle terorističkih napada u Sjedinjenim Državama 11. septembra 2001, Evropski savet je na vanrednom sastanku 21. septembra te godine usvojio plan delovanja radi jačanja saradnje policije i pravosuđa, razvoja međunarodnih pravnih instrumenata, zaustavljanja finansiranja terorizma, jačanja bezbednosti vazdušnog saobraćaja i obezbeđivanja veće usklađenosti između politika Unije. Na sednici Evropskog saveta u Lakenu u decembru 2001. postignut je politički sporazum o dvema usko povezanim okvirnim odlukama, od kojih se jedna odnosi na borbu protiv terorizma (usvojena 13. juna 2002) a druga na Evropski nalog za hapšenje (usvojena 13. juna 2002).

Mada su napadi 11. septembra 2001. jasno pokazali slabosti tradicionalnih oblika saradnje pravosuđa i policije i podstakli niz inicijativa, problem terorističkih akata već je spomenut na Evropskom savetu u Tampereu 1999. i Evropskom savetu u Santa Maria de Feiri 2000. Pored toga, Evropska unija je mnogo pre nego što su se dogodili napadi preduzela brojne specifične mere tokom prethodnih godina:

- Konvencija o Evropolu koja se odnosi na saradnju u sprečavanju i borbu protiv terorizma (novembar 1995);
- Zajedničko delovanje Saveta za stvaranje i održavanje Liste specijalizovanih iskustava, znanja i stručnosti za borbu protiv terorizma (oktobar 1996);
- Zajednički program Saveta za stvaranje Evropske pravosudne mreže sa ovlašćenjima vezanim za terorističke prestupe (jun 1998);
- Zajednički poduhvat Saveta da se u državama članicama definiše da je učestvovanje u zločinačkim organizacijama krivično delo (decembar 1998);
- Odluka Saveta kojom se Evropol zadužuje da se bavi prestupima koji su učinjeni ili bi mogli biti učinjeni u terorističkoj delatnosti (decembar 1998);
- Preporuka Saveta o saradnji u borbi protiv finansiranja terorističkih grupa (decembar 1999);
- Odluka Saveta od 28. februara 2002. kojom se osniva Eurojust (na osnovu Ugovora iz Nice) radi jačanja borbe protiv teških krivičnih dela (uključujući borbu protiv terorizma).

Povrh toga, sve države članice su potpisnice brojnih međunarodnih konvencija i protokola koji se odnose na teroristička dela, a sastavljeni su pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija i Saveta Evro-

pe, poput Evropske konvencije Saveta Evrope o suzbijanju terorizma (januar 1977).

11. Budžet – *Budget*

Svi prihodi i rashodi Unije beleže se u budžetu Zajednice na osnovu godišnjih predviđanja. Međutim, operativni troškovi, koje povlači sprovođenje Glava V i VI Ugovora o EU, mogu predstavljati izuzetak od ovog pravila i stavljati se na teret država članica. Godine 1998. budžet Zajednice je iznosio ukupno 91 milijardu evra preuzetih obaveza.⁴

Budžet Zajednice zasniva se na nekoliko načela, uključujući:

- jedinstvo (svi prihodi i rashodi objedinjeni su u jednom dokumentu);
- godišnjost (budžetsko poslovanje odnosi se na budžetsku godinu);
- uravnoteženost (rashodi ne smeju premašiti prihode).

Komisija je obavezna da podnosi prednacрте budžeta Savetu, koji deli budžetska ovlašćenja sa Evropskim parlamentom. Priroda rashoda određuje koji od ova dva organa ima konačnu reč, zavisno od toga da li su rashodi obavezni ili ne. Međutim, bez obzira na razvrstavanje rashoda i podelu ovlašćenja koja iz toga proizilazi, treba imati na umu da Evropski parlament u krajnjem stepenu prihvata ili odbacuje ceo budžet.

Od 1993. budžet je predmet međuinstitucionalnog sporazuma između Parlamenta, Saveta i Komisije o budžetskoj disciplini i poboljšanju budžetskog postupka. Komisija je 1998. predstavila plan za obnavljanje međuinstitucionalnog sporazuma iz 1993, u svetlu iskustva stečenog u njegovom sprovođenju, i za prečišćavanje svih zajedničkih deklaracija i međuinstitucionalnih sporazuma o budžetu koji su sklopljeni od 1982.

U okviru reformi koje je Komisija predložila u julu 1997. u “Agendi 2000”, države članice usvojiće novi finansijski plan da bi se odredio rast budžeta između 2000. i 2006.

⁴ Na engleskom “commitment appropriation”, na francuskom “credits d’engagement”. Ovo su obaveze koje se preuzimaju u jednoj budžetskoj godini, ali se koriste za finansiranje rashoda u vremenu dužem od budžetske godine u kojoj su preuzete. “Payment appropriations” odnosno “credits de payment” se moraju utrošiti u budžetskoj godini u kojoj su preuzeti.

C

12. Carinska unija – *Customs union*

Carinska unija je bitan element zajedničkog tržišta. Njeno uvođenje bilo je prvorazredni cilj po potpisivanju Rimskog ugovora i ostalo do 1968. Najvažnije mere uključivale su:

- uklanjanje svih carinskih dažbina i necarinskih ograničenja u razmeni između država članica;
- uvođenje zajedničke carinske tarife (common customs tariff – CCT) za celu Evropsku zajednicu za robu iz trećih zemalja (tako stečen dohodak čini deo sopstvenih prihoda Zajednice);
- Zajedničku trgovinsku politiku kao spoljni sastojak carinske unije (na međunarodnom nivou Zajednica govori jednim glasom).

Zajednički postupak i propisi izgrađeni su zajedno s Jedinственом carinskom deklaracijom (JCD) radi zamene različitih dokumenata koji su se ranije koristili. Sa stupanjem na snagu jedinstvenog tržišta 1993. ukinute su sve uobičajene provere na unutrašnjim granicama, kao i carinske formalnosti. Tako su carinske službe država članica izgubile nadležnost da naplaćuju carine i PDV i prikupljaju statističke podatke.

Zajednica je sklopila posebne sporazume za olakšavanje trgovine, na primer Sporazum o Evropskom privrednom prostoru (European Economic Area – EEA), zatim za podsticanje razvoja obezbeđivanjem povlašćenog pristupa evropskim tržištima, na primer Konvenciju iz Lomea koja je potpisana s afričkim, karipskim i pacifičkim zemljama (African, Caribbean and Pacific countries – CAP).

Budući izazovi uključuju unapređenje tešnje saradnje između nacionalnih uprava u borbi protiv pronevera kroz uzastopne programe Carina 2002 i Carina 2007. Proširenje Unije, u 2004. godini, takođe postavlja pitanje integrisanja administracija novih država članica.

13. Ciljevi 1, 2 i 3 – Objectives 1, 2 and 3

Reforma strukturalnih fondova iz Agende 2000 usredsređuje podršku regionalne politike Zajednice na ključne probleme razvoja. Tako sadašnja pravila predviđaju postavljanje tri prvenstvena cilja, umesto nekadašnjih šest.

Cilj 1 podstiče manje razvijena područja da nadoknade ekonomsko zaostajanje. On je “regionalizovan” u tom smislu što se primenjuje na statistički određena područja. Za korišćenje ove pogodnosti dolaze u obzir samo područja čiji je BDP po glavi stanovnika manji od 75% proseka Zajednice. Sedam “najzabačenijih” područja, područja u Švedskoj i Finskoj s vrlo niskom gustinom naseljenosti i Severna Irska, takođe primaju pomoć. Sve u svemu, Cilj 1 pokriva šezdesetak područja u trinaest država članica. Privremena pomoć je takođe dostupna u periodu od sedam godina za područja koja su zadovoljavala uslove između 1994. i 1999, a osnovana je i rezerva za postignute rezultate za najuspešnija područja. Cilj 1 prima 70% dotacija iz strukturalnih fondova (dakle, 137 milijardi evra tokom sedam godina), za četiri fonda (ERDF, EDF, EAGGF deo za usmeravanje i FIFG). Četiri glavna prvenstvena područja za pomoć su osnovna infrastruktura, razvoj ljudskog činioca, ulaganje u istraživanje i inovacije i informatičko društvo.

Cilj 2 potpomaže privredni i socijalni preobražaj područja sa strukturalnim teškoćama. I on je regionalizovan: izbor područja koja zadovoljavaju uslove zavisi od nacionalnih i evropskih gornjih granica stanovništva (18% stanovništva Unije), zatim od specifičnih socioekonomskih kriterijuma. Definisane su četiri kategorije područja koja ispunjavaju uslove: područja koja prolaze kroz privredne promene u industriji ili uslužnom sektoru, seoska područja u opadanju, gradska područja u teškoćama i područja u krizi koja zavise od ribolova. Budući da čitava njihova teritorija zadovoljava uslove iz Cilja 1, Grčka, Irska i Portugal ne dolaze u obzir za pomoć prema Cilju 2. Privremena pomoć takođe je dostupna za područja koja su zadovoljavala uslove prema Ciljevima 2 i 5(b) tokom perioda 1994-1999. Dotacije za Cilj 2 iznose 22,5 milijardi evra tokom sedam godina (11,5% od ukupnog iznosa dotacije), na teret ERDF i ESF (Evropski socijalni fond).

Cilj 3 podržava prilagođavanje i modernizaciju politike i sistema obrazovanja, stručne obuke i zapošljavanja. On služi kao referentni okvir za sve mere preduzete na osnovu nove glave o zapošljavanju u Ugovoru iz Amsterdama i za evropsku strategiju koja otuda proističe.

On nije regionalizovan: sva područja koja nisu obuhvaćena Ciljem 1 mogu da budu kandidati. On je dotiran sa 24,05 milijardi evra tokom sedam godina (12,3% od ukupnog budžeta), isključivo na teret ESF.

Kako će se Ciljevi 1, 2 i 3 razvijati posle 2006, zavisice od budućih ocena njihovog uticaja na privrednu i socijalnu koheziju, kao i na ishod debate o budućnosti regionalne politike posle 2006. i posle proširenja Unije prijemom zemalja Srednje i Istočne Evrope.

14. Coreper – *Coreper*

Coreper je francuska skraćenica koja označava Odbor stalnih predstavnika, a čine ga stalni predstavnici država članica (ambasadori). Odgovoran je u fazi preliminarnih pregovora za pomoć Savetu Evropske unije u pripremi tačaka na njegovom dnevnom redu (predlozi i nacrti akata koje podnosi Komisija). On zauzima centralnu ulogu u sistemu odlučivanja Zajednice, u kojem je istovremeno i forum za dijalog (između stalnih predstavnika i između njih i njihovih nacionalnih glavnih gradova) i telo koje vrši političku kontrolu (postavljajući smernice i nadgledajući rad stručnih tela). U stvari, podeljen je na dva dela kako bi mogao da rešava sve zadatke koji su mu povereni:

- Coreper I koji se sastoji od zamenika stalnih predstavnika i
- Coreper II koji se sastoji od samih stalnih predstavnika.

Kvalitetan rad Corepera je zaloga za uredno poslovanje Saveta.

15. COREU – *COREU (CORrespondance Européenne)*

Coreu je mreža EU za saobraćanje između država članica i Komisije za saradnju na područjima spoljne politike. On olakšava brzo donošenje odluka u slučaju kriza.

D

16. Deklaracija (ZSBP) **– *Declaration (CFSP)***

Deklaracija je sredstvo koje nije predviđeno u Glavi V Ugovora o Evropskoj uniji, ali koje je bilo obeležje Evropske političke saradnje (European political cooperation – EPC). Ona nije obavezujuća, ali se još uvek često koristi u sklopu ZSBP.

17. Deklaracija iz Lakena **– *Laken Declaration***

Godinu dana posle Ugovora iz Nice i Deklaracije iz Nice, koja poziva da se institucionalne reforme nastave iznad dostignuća Međuvladine konferencije iz 2000. (ICG 2000), Evropski savet je na sastanku u Lakenu 15. decembra 2001, usvojio Deklaraciju o budućnosti Evropske unije, ili Deklaraciju iz Lakena, obavezujući se da Unija postane demokratičnija, otvorenija i delotvornija.

Ova Deklaracija utvrđuje 60 pitanja o budućnosti Unije, oko četiri glavne teme: podela i određivanje nadležnosti, pojednostavljivanje ugovora, institucionalna arhitektura i put ka Ustavu za evropske građane. Ona je bila osnov za sazivanje Konvencije koja je okupila važne ličnosti kako bi se razmotrila radi razmatranja budućnost Unije i kako bi se na što širi i razgovetniji način pripremili za sledeću međuvladinu konferenciju.

18. Državna pomoć **– *State aid***

Član 87. (ranije član 92) Ugovora o EZ propisuje: “smatraće se da su nespojivi sa zajedničkim tržištem u meri u kojoj ugrožavaju trгови-

nu između država članica svi oblici državnih, ili iz državnih sredstava odobrenih subvencija, koji putem povlašćivanja određenih preduzeća ili proizvodnih grana prete da dovedu ili dovode do nedozvoljene neobjavljene konkurencije.”

Evropska komisija i Sud dali su vrlo široko tumačenje pojma “pomoći” što se tiče tela koje daje pomoć, bilo da je to sama država ili regionalne i lokalne vlasti, ili tela nad kojima država, posredno ili neposredno, ima odlučujući uticaj, ili pak preduzeća privatnog sektora ili javna preduzeća itd.

U skladu s tim, svaka pogodnost koju daje država smatra se državnom pomoći kad:

- korisniku omogućava privrednu prednost;
- se daje selektivno određenim preduzećima ili proizvodima;
- može da narušava konkurenciju;
- narušava trgovinu između država članica.

Zabrana se odnosi na čitav niz mera pomoći, bilo da se radi o neposrednim (subvencije) ili posrednim (npr. mere koje preduzeću snižavaju finansijske troškove), bez obzira na njihov osnov ili svrhu.

Međutim, nemoguće je potpuno zabraniti državnu pomoć, pa član 87(2) i (3) utvrđuje niz izuzetaka u vezi pomoći koja je spojiva sa zajedničkim tržištem, i u vezi pomoći koja se može smatrati spojivom pod određenim uslovima.

Uredba o postupku za davanje državne pomoći, doneta na osnovu člana 88. (ranije član 93) Ugovora, propisuje da o svakoj pomoći ili programu pomoći mora da se obavesti Komisija i da se od nje dobije odobrenje pre davanja te pomoći. Ali, zahtev za prethodnim obaveštenjem olakšan je Uredbom o horizontalnoj državnoj pomoći, koja daje ovlašćenja Komisiji da putem propisa izuzme određene kategorije pomoći, kao što su pomoć za obuku, za zapošljavanje, za mala i srednja preduzeća kao i pomoć od manjeg značaja.

Komisija je, izradom novih smernica, razjasnila uslove pod kojima je moguće davati druge oblike državne pomoći koji ispunjavanju horizontalne ciljeve, a koji uključuju pomoć za regionalni razvoj, pomoć za očuvanje okoline i pomoć za istraživanja.

**19. Dvostrana međuvladina konferencija
(EU-države kandidati)
– *Bilateral Intergovernmental Conference*
(*EU-Applicant countries*)**

Pregovori o pristupanju novih država članica Evropskoj uniji imaju oblik bilateralnih međuvladinih konferencija između Evropske unije i svake od država kandidata.

Međuvladine konferencije o pristupanju Češke Republike, Estonije, Mađarske, Poljske, Slovenije i Kipra svečano su otvorene 30. marta 1998. Prvi ministarski sastanak za pregovore sa ovih šest zemalja kandidata održan je 10. novembra 1998. Konferencije o pristupanju Bugarske, Letonije, Litvanije i Malte otvorene su 15. februara 2000.

**20. Dvostruka većina
– *Double majority***

Imajući u vidu proširenje Evropske unije, predviđena su rešenja za održavanje trenutne ravnoteže između “velikih” i “malih” zemalja pri odlučivanju u Savetu ministara. Održavanje sadašnjeg sistema ponderisanja glasova u Savetu posle proširenja moglo bi da ima za posledicu kvalifikovanu većinu koja predstavlja manjinu stanovništva Evropske unije. Zbog toga su države članice s najbrojnijim stanovništvom želele novo ponderisanje glasova ili sistem dvostruke većine koji bi obezbedio da većina u Savetu predstavlja većinu ne samo država članica, nego i stanovništva Unije.

Oba rešenja su detaljno razmotrena na Međuvladinoj konferenciji 1996-1997. koja je dovela do Ugovora iz Amsterdama.

Predlog dvostruke većine predviđao je da svaka država članica dobije po jedan glas, ali je za donošenje odluke zahtevao da bude postignuta takva većina država članica koja predstavlja većinu stanovništva. Budući da nije postignut sporazum o predlogu na Međuvladinoj konferenciji, Ugovoru je dodat Protokol o institucijama koji ima u vidu proširenje.

U ovom Protokolu, velike države članice (Nemačka, Španija, Francuska, Italija, Velika Britanija) pristale su da izgube svog drugog člana Komisije posle proširenja, pod uslovom da novo ponderisanje

glasova u Savetu bude u njihovu korist. One povezuju pitanje smanjenja broja članova Komisije i pitanje donošenja odluka u Savetu.

Protokol takođe predviđa sazivanje nove Međuvladine konferencije pre nego što Unija bude imala više od 20 članova kako bi se preuredila pravila o funkcionisanju organa Unije i posebno, donela konačna odluka o načinu odlučivanja u Savetu.

Nova Međuvladina konferencija u februaru 2000. odlučila je da usvoji novi sistem ponderisanja glasova unutar Saveta, u kombinaciji s dvostrukom ili čak trostrukom većinom, potrebnom za usvajanje nekog akta u Savetu. Ali, pored novog ponderisanja glasova koje ide u prilog velikim državama članicama, kvalifikovana većina istovremeno mora predstavljati većinu država članica. Na to se nadovezuje sistem poznat kao “demografski zaštitni pojas” koji znači da svaka država članica može zahtevati da se proveri da li kvalifikovana većina predstavlja bar 62% stanovništva Unije. Ako se ne ispuni taj uslov, odluka ne može da se usvoji. Ova nova pravila su stupila na snagu 1. novembra 2004.

E

21. eEvropa – eEurope

Inicijativu eEurope pokrenula je Evropska komisija u decembru 1999, a odobrio ju je Evropski savet u Lisabonu (mart 2000). Saopštenje koje je tada usvojeno pod naslovom “eEurope – informatičko društvo za sve” deo je Lisabonske strategije po kojoj Evropska unija treba da postane najkonkurentnija i najdinamičnija privreda, zasnovana na znanju, do 2010. Ključni ciljevi inicijative su:

- uključiti sve građane, domaćinstva i škole, preduzeća i uprave u digitalno doba i omogućiti im slobodan pristup (on line);
- stvoriti digitalno pismenu Evropu, oslonjenu na preduzetničku kulturu otvorenu prema informatičkoj tehnologiji;
- obezbediti da informatičko društvo bude činilac socijalne integracije.

Da bi postigla te ciljeve, Komisija je usvojila plan delovanja **eEurope 2002** u maju 2000, koji je odobrio Evropski savet u Feiri u junu 2000. Glavni napor usmereni su na obezbeđivanje jeftinijeg, bržeg i sigurnijeg Interneta, unapređivanje ljudskih i finansijskih ulaganja i podsticanje korišćenja Interneta.

Plan delovanja eEurope dopunjen je u junu 2001. planom delovanja **eEurope+** u zemljama kandidatima. Svrha novog plana je ubrzanje reforme i modernizacije privreda zemalja kandidata, podsticanje izgradnje institucija, povećanje opšte konkurentnosti i jačanje socijalne kohezije.

U junu 2002. Evropski savet u Sevilji usvojio je plan delovanja **eEurope 2005** koji je nasledio **eEurope 2002**. Novi plan delovanja u osnovi se usmerava na proširivanje pristupa širokopojasnim propusnim putevima za prenos podataka (*broadband*) po konkurentnim cenama, bezbednost mreže i bolje korišćenje informatičke tehnologije od strane javnih tela (“eGovernment”).

22. Ekonomska i monetarna unija – *Economic and Monetary Union*

Ekonomska i monetarna unija (EMU) je naziv procesa usklađivanja ekonomskih i socijalnih politika država članica Unije radi uvođenja jedinstvene valute, evra. Ona je bila predmet jedne od dve Međuvladine konferencije (ICG) koja je dovršila njihova većanja u Mastroh-tu u decembru 1991.

Ugovor je predviđao da EMU bude ostvarivana u tri faze:

- prva faza (od 1. jula 1990. do 31. decembra 1993): slobodno kretanje kapitala između država članica, jačanje usaglašavanja privrednih politika i produbljanje saradnje između centralnih banaka;
- druga faza (od 1. januara 1994. do 31. decembra 1998): približavanje ekonomskih i monetarnih politika država članica (kako bi se osigurala stabilnost cena i zdrave javne finansije) i osnivanje Evropskog monetarnog instituta (EMI) i potom Evropske centralne banke (ECB) 1998;
- treća faza (od 1. januara 1999): neopozivo fiksiranje deviznih kurseva i uvođenje jedinstvene valute na deviznim tržištima i u elektronskim plaćanjima, potom sledi uvođenje evronovčanica i kovanica od 1. januara 2002.

Treća faza EMU otpočeta je u 11 država članica, kojima se kasnije pridružila Grčka. Tri države članice nisu usvojile jedinstvenu valutu: Velika Britanija i Danska, koje su iskoristile klauzulu o samoizuzimanju (opting-out), i Švedska koja trenutno ne zadovoljava sve kriterijume u pogledu nezavisnosti njene centralne banke.

Evronovčanice i kovanice uvedene su 1. januara 2002. u državama članicama, postupnom zamenom starih nacionalnih valuta. Prelazna faza dvojnog prometa starih valuta i evra završila se 28. februara 2002. Euro je od tada jedina valuta za više od 300 miliona Evropljana. Izazovi na koje treba odgovoriti da bi EMU uspela na dugi rok jesu ozdravljenje budžeta i čvršće usaglašavanje ekonomskih politika država članica.

23. Energija – *Energy*

Energetska politika Evropske unije ima cilj da garantuje sigurno i jeftino snabdevanje energijom bez rizika po zdravlje građana i životne sredine.

U početku, Ugovori o osnivanju Evropskih zajednica nisu predviđali zajedničku energetska politiku.

Proces izgradnje Evrope započet je uspostavljanjem institucionalnih okvira za uglj i atomsku energiju:

- U 1951. Evropska zajednica za uglj i čelik (EZUČ), za koju je Ugovor istekao 31. decembra 2002;
- U 1957. Evropska zajednica za atomsku energiju (Evroatom).

Kasniji ugovori nisu predviđali poseban pravni osnov za zajedničku energetska politiku, koja se još uvek zasniva na Ugovoru o Evroatomu i nizu odredaba koje se nalaze u poglavljima o “unutrašnjem tržištu” i “životnoj sredini”.

U trenutnim energetska prilikama Evropska unija se suočava s brojnim izazovima: razvoj obnovljivih izvora energije, otvaranje tržišta gasa i električne energije, smanjenje energetska zavisnosti Evropske unije i garancije za nuklearnu bezbednost i sigurnost.

Suočena sa ovim novim energetska izazovima, Evropska unija je preduzela mere posebno usmerene na garantovanje bezbednosti snabdevanja, s obzirom na svoju zavisnost od uvoza nafte iz politički nestabilnih područja, redefinisane prioriteta u vezi s nuklearnom energijom, uzimajući posebno u obzir rizike od nesrećnih slučajeva i uklanjanje otpada, kao i potporu postojanom razvoju.

Zato s novim planom delovanja Inteligentna energija za Evropu, Komisija predlaže jačanje evropske podrške za unapređenje obnovljivih energija (ALTENER) i energetska efikasnosti (SAVE), istovremeno preusmeravajući međunarodno delovanje prema ova dva prioriteta (COOPENER).

24. EUROFOR/EUOMARFOR – EUROFOR/EUOMARFOR

Deklaracija Zapadnoevropske unije iz Lisabona, 15. maja 1995. navela je Španiju, Francusku i Italiju da donesu odluku o osnivanju kopnenih i pomorskih snaga (EUROFOR i EUOMARFOR). One će biti deo Snaga odgovornih ZEU (Forces Answerable to WEU – FAWEU), a trebalo bi da uvećaju sposobnost Evrope za operacije vođene u skladu s Deklaracijom iz Petersberga. Portugal je pristao da učestvuje u ovim snagama kada se one koriste u okviru WEU, ne dovođeci u pitanje stav o kolektivnoj odbrani država članica (član 5, WEU i član 5, NATO).

25. Evrokorpus – *Eurocorps*

Evrokorpus je osnovan na 59. francusko-nemačkom sastanku na vrhu u La Rošelu 21. i 22. maja 1992. Od tada su mu se pridružile još tri zemlje: Belgija 25. juna 1993, Španija 10. decembra 1993. i Luksemburg 7. maja 1996. Sastavljen je od 50.000 ljudi, a operativan je od 30. novembra 1995, od vežbe Pegaz-95.

Evrokorpus je deo Snaga odgovornih Zapadnoevropskoj uniji (Forces Answerable to Western European Union – FAWEU). Može da deluje kao takav unutar WEU (član V) ili NATO (član 5) i može da se mobilise za humanitarne misije, misije za evakuaciju državljana država članica i operacije za uspostavljanje ili održavanje mira, pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija ili OEBS-a. Upotreba Evrokorpusa pod političkom kontrolom WEU utvrđena je sporazumom koji je potpisan 24. septembra 1993, a pod kontrolom NATO sporazumom od 21. januara 1993.

Od juna 2001. Evrokorpus je pretvoren u jedinicu za brzo delovanje na raspolaganju EU i NATO.

26. Evropa “à la carte” – *Europe “à la carte”*

Evropa “à la carte” izražava ideju o različitosti oblika integracije koja omogućava državama članicama da izaberu politike, kao s jelovnika, u kojima će učestvovati, s tim što ostaje minimalan broj zajedničkih ciljeva.

27. Evropa “promenjive geometrije” – “*Variable-geometry*” *Europe*

Evropa “promenjive geometrije” je izraz koji izražava ideje o različitosti oblika integrisanja koji priznaje postojanje nepomirljivih razlika u okviru integracione strukture i zato obezbeđuje trajnu odvojenost jedne grupe država članica i određenog broja manje razvijenih učesnica u integraciji.

28. Evropa “s više brzina” – *“Multi-speed” Europe*

Evropa “s više brzina” je pojam kojim se označava različitost brzine integrisanja, tako što grupa država članica koje su za to sposobne i voljne brže ostvaruju zajedničke ciljeve, a podrazumeva se da će im se ostale države članice kasnije pridružiti.

29. Evropol (Evropski policijski biro) – *Europol (European Police Office)*

Evropol se predviđa u članu 29. Ugovora iz Amsterdama kao sredstvo koje građanima obezbeđuje visok stepen bezbednosti unutar prostora slobode, bezbednosti i pravde.

Ideja o Evropskom policijskom birou prvi put je izneta na Evropskom savetu u Luksemburgu 28. i 29. juna 1991. Tadašnji plan je bio da se osnuje novo telo koje bi osiguralo strukturu za razvoj policijske saradnje između država članica u sprečavanju i borbi protiv ozbiljnih oblika međunarodnog organizovanog kriminala. Predviđen u Ugovoru iz Maastrichta, Biro je počeo da radi 3. januara 1994. kao Jedinica za narkotike Evropol (Europol Drugs Unit – EDU). U početku njegov rad se ograničavao na borbu protiv narkotika, ali njegova nadležnost postepeno širila na druge teške zločine.

Konvencija kojom je osnovan Evropol potpisana je u julu 1995, a stupila na snagu 1. oktobra 1998. Primenjuje se u punoj meri tek od 1. jula 1999. Evropol je preuzeo poslove EDU, na primer na području trgovine drogom, nedozvoljenog useljavanja, trgovine ukradenim vozilima, trgovine ljudima (uključujući dečju pornografiju), falsifikovanja valute i drugih sredstava plaćanja, trgovine radioaktivnim i nuklearnim materijama, terorizma i pranja novca.

Ugovorom iz Amsterdama Evropolu je poveren niz zadataka: koordinacija i sprovođenje posebne istrage koju vode organi država članica, povećanje stručnosti da bi se pomoglo državama članicama u vođenju istrage o organizovanom kriminalu i uspostavljanje kontakata s tužiocima i istražiteljima koji su specijalizovani za borbu protiv organizovanog kriminala.

Uloga Evropola povećana je u decembru 2001. kada je njegova nadležnost proširena na sve oblike međunarodnog kriminala navedene

u prilogu Konvenciji o Evropolu. Pored toga, iznete su i dve važne sugestije – o mogućnosti da se Evropolu poveri nadležnost za vođenje istrage i o načinu vršenja demokratske kontrole nad Biroom.

30. Evropska arhitektura *– Architecture of Europe*

Ovaj pojam označava skup ustanova, ugovora i običajnih veza oko kojih se obrazuje Evropski prostor, gde članice sarađuju na pitanjima od zajedničkog interesa.

Bitan deo ove arhitekture zasnovan je Ugovorom o Evropskoj uniji koji je uspostavio tri stuba: Evropsku zajednicu (prvi stub), zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku (drugi stub) i saradnju u pravosuđu i unutrašnjim poslovima (treći stub). Prvim i drugim stubom se bave tela Zajednice (Evropski savet, Savet ministara, Komisija, Evropski parlament itd.), ali u međuvladinom postupku.

31. Evropska bezbednosna i odbrambena politika (EBOP) *– European Security and Defence Policy (ESDP)*

Evropska bezbednosna i odbrambena politika uključuje konačno uobličene zajedničke odbrambene politike koja vremenom može da preraste u zajedničku odbranu. Zasnovana 1999. na Evropskom saveću u Kelnu, ESDP ima cilj da omogući Uniji da razvije svoje civilne i vojne sposobnosti za upravljanje krizama i sprečavanje sukoba na međunarodnom nivou i da na taj način pomogne održavanju mira i međunarodne bezbednosti, u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija. ESDP, koja ne podrazumeva stvaranje evropske vojske, razvija se tako da bude spojiva i usklađena s NATO-om.

Stupanjem na snagu Ugovora iz Amsterdama, novi zadaci uključeni su u Ugovor o Evropskoj uniji (Glava V). Ova važna novina odnosi se na humanitarnu pomoć i operacije spasavanja, mirovne operacije i korišćenje oružanih snaga u rešavanju kriza, uključujući operacije uspostavljanja mira (poznate kao "Zadaci iz Petersberga"). Pored operacija rešavanja civilnih i vojnih kriza, ESDP uključuje i komponentu sprečavanja sukoba.

Politički i bezbednosni odbor (Political and Security Committee – PSC), Vojni odbor EU (EU Military Committee – EUMC) i Vojni

glavni štab EU (EU Military Staff – EUMS) stalne su političke i vojne strukture odgovorne za autonomnu, operativnu odbrambenu politiku EU. Evropski savet je u Helsinkiju ustanovio “globalni cilj” – to jest da Unija mora da bude u stanju da mobiliše do 60.000 ljudi u roku od 60 dana i to barem na godinu dana.

32. Evropska centralna banka (ECB) **– *European Central Bank (ECB)***

Evropska centralna banka (ECB) svečano je otvorena 30. juna 1998. Od 1. januara 1999. preuzela je zadatak sprovođenja evropske monetarne politike koju definiše Evropski sistem centralnih banaka (European System of Central Banks – ESCB). Donosioci odluka ECB (Upravni savet i Izvršni odbor) vode Evropski sistem centralnih banaka čiji su zadaci upravljanje količinom novca u opticaju, vođenje deviznih poslova, čuvanje i upravljanje deviznim rezervama država članica i nesmetano odvijanje platnog prometa. ECB je nasledila Evropski monetarni institut (EMI).

Ugovorom iz Nice, usvojenim u decembru 2000, nije izmenjen sastav Upravnog saveta ESB (koji čine članovi Izvršnog odbora i guverneri nacionalnih centralnih banaka), ali se otvara mogućnost izmene pravila o donošenju odluka (odluke se obično donose prostom većinom članova, od kojih svaki ima po jedan glas). Svaka takva promena zahteva jednoglasnu odluku Evropskog saveta koju moraju da ratifikuju države članice.

33. Evropska investiciona banka (EIB) **– *European Investment Bank (EIB)***

Osnovana Rimskim ugovorom, Evropska investiciona banka je finansijska ustanova Zajednice. Njen zadatak je da doprinosi uravnoteženom razvoju Zajednice putem privredne integracije i socijalne kohezije.

Vlasnici akcija EIB su države članice Evropske unije. Bankom upravlja Odbor guvernera koji ima 15 ministara finansija. Banka ima svojstvo pravnog lica. Finansijski je nezavisna. Obezbeđuje dugoročno finansiranje za tačno određene projekte čija je privredna, tehnička, ekološka i finansijska opravdanost zagarantovana. Ona dodeljuje zaj-

move uglavnom iz sredstava uzajmljenih na tržištima kapitala kojima su dodati sopstveni fondovi akcionara. Između 1994. i 1999. glavni korisnici bili su saobraćaj, telekomunikacije, energetika, vodoprivreda, obrazovanje i stručna obuka.

Evropski savet je u svojim zaključcima sa sastanka u Lisabonu u martu 2000, zatražio jačanje podrške malim i srednjim preduzećima (small and medium-sized enterprises – SMEs). Tako je osnovana “EIB grupa” koju čine EIB i Evropski investicioni fond, s ciljem da se poveća evropska konkurentnost. Putem inicijative Inovacija 2000, ona podstiče preduzetništvo, inovaciju i optimalno korišćenje ljudskih izvora davanjem srednjoročnih zajmova i bankovnih garancija i finansiranjem delatnosti preduzetničkog kapitala.

Van Evropske unije, EIB podržava pretpristupne strategije zemalja Srednje i Istočne Evrope i stara se o finansijskoj dimenziji sporazuma sklopljenih u okviru Evropske politike pomoći i saradnje za razvoj.

34. Evropska komisija – *European Commission*

Evropska komisija je telo s nadležnošću za inicijativu, sprovođenje, upravljanje i nadzor. Ona je čuvar Ugovora i otelovljenje interesa Zajednice. Čini je 20 nezavisnih članova (po dva iz Francuske, Nemačke, Italije, Španije i Velike Britanije i po jedan iz ostalih zemalja), uključujući predsednika i dva potpredsednika. Imenuje je Savet kvalifikovanom većinom na pet godina u dogovoru s državama članicama. O njenom uvođenju u dužnost glasa Evropski parlament, kome je odgovorna. Članovima Komisije pomaže administracija koju čine generalne direkcije i stručna odeljenja čije je osoblje uglavnom podeljeno između Brisela i Luksemburga.

Nova Komisija, čiji petogodišnji mandat teče od 23. januara 2000, otpočela je opsežnu reformu svoje organizacije i administracije radi modernizacije metoda rada i postupaka i obezbeđenja istinski kolegijskog donošenja odluka, uz veći stepen delegiranja u određenim područjima (npr. regionalna politika, zajednička poljoprivredna politika, unutrašnje tržište). O važnosti koju Komisija pridaje reformi, svedoči Bela knjiga usvojena 1. marta 2000. Tri glavna stuba reforme su:

- određivanje prioriteta i upotreba sredstava;
- preispitivanje politike ljudskih izvora;
- poboljšanje finansijskog poslovanja, efikasnosti i odgovornosti.

35. Evropska konferencija **– *European Conference***

Evropska konferencija je osnovana da bi pružila okvir za proces proširenja u narednih nekoliko godina, okupljajući države članice Evropske unije i evropske zemlje koje nameravaju da joj pristupe. Ona je multilateralan forum za političko većanje o pitanjima od opšteg interesa, posebno:

- zajedničkoj spoljnoj i bezbednosnoj politici;
- pravosuđu i unutrašnjim poslovima;
- privrednim poslovima i regionalnoj saradnji.

Predložio ju je Evropski savet u Luksemburgu u decembru 1997. na osnovu francuske inicijative iz oktobra 1997. Sastaje se jednom godišnje na nivou šefova država ili vlada i predsednika Komisije i jednom godišnje na nivou ministara spoljnih poslova. Predsedava joj zemlja koja predsedava Savetom Evropske unije.

Evropska konferencija se prvi put sastala 12. marta 1998. u Londonu i odlučila da osnuje zajedničku grupu stručnjaka sa zadatkom da pripremi izveštaj o rastu nevolja koje organizovani kriminal predstavlja za evropska društva, posebno u Istočnoj Evropi. Prvi sastanak na ministarskom nivou održan je 6. oktobra u Luksemburgu.

36. Evropski konvent **– *European Convention***

Na Evropskom savetu u Nici u decembru 2000. usvojena je deklaracija o budućnosti Unije, odnosno “Deklaracija iz Nice”. Cilj Deklaracije je sprovođenje institucionalnih reformi koje treba da nadmaše ostvarenja Međuvladine konferencije iz 2000. (IGC 2000). Deklaracija je predvidela tri etape ove reforme: pokretanje rasprave o budućnosti Evropske unije, Konvent o institucionalnoj reformi čije je sprovođenje dogovoreno na Evropskom savetu u Lakenu u decembru 2001. i, na kraju, sazivanje IGC za 2004.

Prema Deklaraciji iz Lakena, kojom je stvorena, Konvent je razmotrio četiri ključna pitanja u vezi s budućnošću Unije: raspodelu nadležnosti, pojednostavljivanje Ugovora, ulogu nacionalnih parlamenata i status Povelje o osnovnim pravima.

Prvo, svečano zasedanje Konventa održano je 28. februara 2002.

Predviđene su tri faze: faza saslušavanja, faza razmatranja i faza predlaganja. Na kraju poslednje faze, izrađen je nacrt ustavnog teksta. On sadrži različite opcije, uz iskazivanje podrške koju je svaka od njih dobila, ili preporuke u slučaju postizanja opšte saglasnosti. Ovaj dokument je poslužio kao polazište za pregovore na međuvladinoj konferenciji šefova država i vlada, koji su u krajnjoj liniji odgovorni za svaku odluku o izmenama i dopunama ugovora. Nacrt Ustava je predstavljen na sastanku Evropskog saveta u Solunu u junu 2003.

Konvent je novina utoliko što ranijim međuvladinim konferencijama nije prethodila faza rasprave otvorene za sve zainteresovane strane. Uz članove Konventa, organizacije civilnog društva takođe mogu da doprinesu raspravi putem interaktivnog foruma, odnosno Forumu o budućnosti Unije.

37. Evropska konvencija o ljudskim pravima (EKLjP) – *European Convention on Human Rights (ECHR)*

Evropska konvencija o ljudskim pravima, potpisana u Rimu pod okriljem Saveta Evrope 4. novembra 1950, uspostavila je originalan sistem međunarodne zaštite ljudskih prava koji nudi pojedincima mogućnost sudske kontrole poštovanja njihovih prava. Konvencijom, koju su ratifikovale sve države članice Unije, osnovana su brojna nadzorna tela sa sedištem u Strazburu. To su:

- Komisija odgovorna za prethodno razmatranje prijave koje su podnele države ili pojedinci;
- Evropski sud za ljudska prava kojem su Komisija ili država članica prosledile slučajeve, posle izveštaja Komisije (u slučaju sudskog rešenja);
- Odbor ministara Saveta Evrope, koji vrši ulogu “čuvara” Evropske konvencije za ljudska prava, zadužen da iznađe političko rešavanje spora kada slučaj nije iznesen pred Sud.

Rast broja slučajeva nametnuo je reformu nadzornih tela ustanovljenih Konvencijom (dodatak Protokolu br. 11). Sva nadzorna tela su 1. novembra 1998. zamenjena jedinstvenim Evropskim sudom za ljudska prava. Pojednostavljena struktura skratila je trajanje postupaka i pojačala pravosudno obeležje sistema.

Često je isticana ideja da Evropska unija pristupi ECHR. Međutim, u mišljenju datom 28. marta 1996, Evropski sud zauzeo je stav da

Evropske zajednice ne mogu da pristupe Konvenciji jer Ugovor o EZ ne predviđa njihovu nadležnost za donošenje propisa ili sklapanje međunarodnih sporazuma na području ljudskih prava. Na taj način pristupanje je uslovljeno izmenama i dopunama Ugovora.

Ugovor iz Amsterdama ipak zahteva poštovanje osnovnih prava koja garantuje Konvencija, istovremeno ozvaničavajući presude Suda pravde u tom predmetu. Što se tiče odnosa između dva Suda, praksa Suda Evropskih zajednica da načela Konvencije uključuje u pravo Unije, doprinela je da se očuvaju koherentnost njihovog delovanja kao i njihova nezavisnost.

38. Evropska politička saradnja (EPS) – *European political cooperation (EPC)*

Evropska politička saradnja nezvanično je uvedena 1970. (kao odgovor na Davinjonov izveštaj), a ozvaničena je Jedinstvenim evropskim aktom 1987. Predviđala je savetovanje između država članica u pitanjima spoljne politike. U tom okviru države članice moraju uzimati u obzir stavove Evropskog parlamenta i kad god je moguće zauzimaju zajedničke stavove u međunarodnim organizacijama. EPC je zamenila zajednička spoljna i bezbednosna politika.

39. Evropska pravosudna mreža za krivična pitanja (EPM) – *European Judicial Network in criminal matters (EJN)*

Svrha Evropske pravosudne mreže za krivična pitanja je da olakša uzajamnu pravnu pomoć u borbi protiv transnacionalnog kriminala. Ona je zasnovana na zajedničkom planu delovanja koji je Savet usvojio 29. juna 1998.

Pravosudna mreža sastoji se od jedinica za vezu koje su oblikovane tako da se lokalnim pravosudnim telima i pravosudnim telima u drugim državama članicama omogući da uspostave neposredne međusobne veze. Ove jedinice za vezu takođe pružaju pravne ili praktične informacije potrebne za pomoć nadležnim organima da efikasno pripreme zahtev za pravosudnu saradnju.

Postoji i Evropska pravosudna mreža za građansko i trgovačko pravo koja je uspostavljena odlukom Saveta 28. maja, zasnovana po uzoru na krivičnopravnu mrežu.

40. Evropska strategija zapošljavanja (ESZ) **– *European Employment Strategy (EES)***

Ugovor iz Amsterdama uvodi pojam Evropske strategije za zapošljavanje koji se nastavlja na integrisanu strategiju za zapošljavanje, koju je pokrenuo Evropski savet u Esenu u decembru 1994.

U Esenu je Evropski savet zatražio od država članica da sastave višegodišnje programe za zapošljavanje (Multiannual Programs – MAPs) i da Komisiji podnesu izveštaje o njihovom sprovođenju. Ovi izveštaji opisuju glavne mere koje preduzimaju vlade u primeni svojih višegodišnjih programa tokom prethodnih dvanaest meseci, ocenjuju u pojedinim slučajevima dejstva ovih mera na zaposlenost i najavljuju važnije promene ili nove inicijative u ovom području.

Evropska strategija zapošljavanja izgrađena je oko prioritetnih tema razvrstanih u četiri stuba – mogućnost zapošljavanja, preduzetništvo, prilagodljivost i jednakost u pruženim prilikama. Svake godine, države članice sastavljaju Nacionalne planove aktivnosti za zapošljavanje (National Action Plans – NAPs) kojima se sprovode ove široke političke smernice. Komisija i Savet analiziraju NAPs, a rezultati izneti u Zajedničkom izveštaju o zapošljavanju služe kao osnov za ponovno određivanje prioriteta i davanje preporuka državama članicama s obzirom na njihove politike zapošljavanja.

Pet godina posle pokretanja, Evropska strategija ulazi u fazu revizije.

U januaru 2003. Komisija je usvojila Saopštenje kojim se predstavlja nov pristup u pogledu Evropske strategije zapošljavanja, u cilju prilagođenosti potrebama starijeg stanovništva, sve većem učestvovanju žena na tržištu rada i ubrzanom tempu privrednih promena. Glavni ciljevi nove strategije su puna zaposlenost i bolji radni uslovi.

41. Evropski bezbednosni i odbrambeni identitet **– *European security and defence identity***

Ideja razvoja evropskog odbrambenog identiteta proistekla je iz dva nalaza:

Tokom više godina Evropa je suočena s pojavom više žarišta nestabilnosti na istočnoj polovini kontinenta, kao što su Bosna i Hercegovina ili Kosovo.

Relativan pad učešća Sjedinjenih Država u evropskoj odbrani stvorio je prazninu koju Evropa nije uspela da popuni. Stoga su se poslednjih nekoliko godina naglašavala ograničenja saveza (NATO), koji se definiše prvenstveno u odnosu na spoljne pretnje. Istovremeno se sve više uviđa potreba za političkim entitetom, motivisana svešću o zajedničkim interesima, kako bi se Evropa suočila s novim bezbednosnim izazovima.

Na takvoj osnovi, Savet NATO, održan u Briselu u januaru 1994, priznao je važnost definisanja specifično evropskog identiteta u odnosu na bezbednost i odbranu. Prve mere u tom pravcu preduzete su na Savetu NATO, održanom u Berlinu 3. juna 1996, razvojem koncepcije Kombinovanih zajedničkih borbenih snaga (Combined Joint Task Forces – CJTF), koju su potpisali ministri NATO na sastanku na vrhu u januaru 1994, koja omogućava korišćenje snaga NATO u operacijama koje vodi Zapadnoevropska unija (Western European Union – WEU), pod njenom političkom kontrolom i strateškim upravljanjem.

Posle toga je Evropska unija osnovala sopstvene stalne političke i vojne strukture za političku kontrolu i strateško rešavanje kriza. U decembru 2002, u okviru stalnih aranžmana za saradnju i savetovanje između EU i NATO, poznatih kao “Berlin Plus”, Unija i NATO potpisali su Sporazum o strateškom partnerstvu za upravljanje krizama. Zahvaljujući ovom Sporazumu, Unija će imati pristup logističkim sredstvima u planiranju NATO, kao i obaveštajnim podacima. EU će moći da se služi ovim sredstvima u svojim operacijama održavanja mira i da stvori snage za brzo delovanje koje dostižu 60.000 ljudi.

42. Evropski ekonomski i socijalni komitet (EESK) – *European Economic and Social Committee (EESC)*

Evropski privredni i socijalni komitet osnovan je Ugovorom o osnivanju Evropske ekonomske zajednice iz 1957. kako bi zastupao interese različitih ekonomskih i socijalnih grupa. Sastoji se od 222 člana razvrstana u tri skupine: poslodavci, radnici i predstavnici određenih delatnosti (poljoprivrednici, zanatlije, mala i srednja preduzeća i industrija, slobodne profesije, predstavnici potrošača, naučnika i nastavnika, druga, porodica, ekoloških pokreta). Članovi se imenuju jednoglasnom odlukom Saveta na četiri godine s mogućnošću ponovnog izbora.

EESK daje mišljenja pre usvajanja velikog broja propisa koji se odnose na unutrašnje tržište, obrazovanje, zaštitu potrošača, životnu

sredinu, regionalni razvoj i socijalna pitanja. On može davati mišljenje i po svom nahođenju. Od stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama (maj 1999) mora se pribavljati mišljenje EESK o još širem rasponu pitanja (nova politika zapošljavanja, novo zakonodavstvo vezano za socijalna pitanja, javno zdravstvo i jednakost pruženih prilika), a i Evropski parlament može zahtevati njegovo mišljenje.

Ugovor iz Nice, usvojen u decembru 2000, nije promenio broj i raspodelu mesta u Komitetu po državama članicama. Međutim, povezani su uslovi za članstvo: EESK treba da čine “predstavnicima različitih privrednih i socijalnih komponenta organizovanog civilnog društva” (član 257. Ugovora o EZ).

43. Evropski istraživački prostor (EIP) – *European Research Area (ERA)*

Evropski istraživački prostor objedinjuje sva sredstva Zajednice kako bi se bolje koordinirale delatnosti istraživanja i inovacija, kako na nivou država članica, tako i na nivou Evropske unije.

Ovaj koncept je 2000. sročila Komisija sa idejom da se stvore stvarno privlačni uslovi za istraživače.

Ranije je istraživanje na evropskom nivou trpelo od brojnih nedostataka: rascepanost napora, izolovanost nacionalnih istraživačkih sistema, neusklađenost propisa i administrativnih režima i nizak nivo ulaganja u znanje.

Zahvaljujući obezbeđenim sredstvima, ERA bi trebalo da omogući razmenu podataka, poređenje rezultata, sprovođenje multidisciplinarnih studija, prenošenje i zaštitu naučnog znanja kao i pristup vrhunskim centrima i najsavremenijoj opremi.

Evropsko istraživačko područje bi tako trebalo da odgovori ambiciji od ključne važnosti za Uniju, – da zasnuje istinsku zajedničku istraživačku politiku.

44. Evropski nalog za hapšenje – *European arrest warrant*

Evropski nalog za hapšenje je sudska odluka jedne države članice s ciljem da druga država članica uhapsi i preda osobu koja se traži radi krivičnog gonjenja ili izdržavanja kazne zatvora.

To sredstvo je smišljeno da bi se pojačala saradnja između pravosudnih organa država članica zaobilaznjem postupka izručenja. Zasniva se na načelu uzajamnog priznavanja odluka u krivičnim pitanjima.

Evropski nalog za hapšenje zasnovan je na Okvirnoj odluci koju je Savet usvojio 13. juna 2002. Ova Odluka mora da se primenjuje od 1. januara 2004, ali su mnoge države članice rešile da ona stupi na snagu već 2003.

45. Evropski parlament **– *European Parliament***

Evropski parlament je skupština predstavnika 370 miliona građana Unije. Od 1979. članovi Parlamenta se biraju na neposrednim opštim izborima. Sada ih ima 626. Broj predstavnika država članica srazmeran je broju njihovih stanovnika. Glavne funkcije Evropskog parlamenta su:

- razmatra predloge Komisije, a povezan je sa Savetom u zakonodavnom procesu, u nekim slučajevima kao suzakonodavac u različitim postupcima (postupak saodlučivanja, postupak saradnje, davanje saglasnosti, savetodavno mišljenje itd.);
- ima nadzor nad delovanjem Unije putem potvrđivanja imenovanja Komisije (i prava na izglasavanje nepoverenja) i putem pisanih i usmenih pitanja koja može da postavlja Komisiji i Savetu;
- deli budžetsku nadležnost sa Savetom u glasanju o godišnjem budžetu, čini ga izvršnim potpisom predsednika Parlamenta i nadzire njegovo izvršenje.

Parlament takođe imenuje ombudsmana koji je ovlašćen da prima pritužbe građana Unije u vezi s nepravilnostima u radu organa ili tela Zajednice. Najzad, može da osnuje privremene istražne odbore čija ovlašćenja nisu ograničena na ispitivanje delovanja organa Zajednice, nego mogu da se odnose i na delovanje država članica u sprovođenju politike Zajednice.

Ugovor iz Amsterdama pojednostavio je zakonodavni postupak tako što je praktično ukinut postupak saradnje (još se primenjuje u nekolicini slučajeva koji potpadaju pod Glavu o ekonomskoj i monetarnoj uniji) i znatno proširena upotreba postupka saodlučivanja.

Ugovor iz Nice, koji je stupio na snagu 1. februara 2003, uvećao je ulogu Parlamenta kao suzakonodavca proširivanjem upotrebe po-

stupka saodlučivanja, a dao mu je pravo da pred Sudom Evropskih zajednica pokreće postupak pod istim uslovima kao i drugi organi.

Imajući u vidu buduće proširenje Unije, Ugovor iz Nice je ograničio broj članova Evropskog parlamenta na najviše 732, počev od prvih narednih izbora u junu 2004. (gornja granica po Ugovoru iz Amsterdama bila je 700). Predviđena je i preraspodela mesta u Parlamentu između država članica (koje gube 91 mesto) i zemalja kandidata, pri čemu je postignut kompromis između demografske stvarnosti i jednakosti između država članica, uz poštovanje načela “odgovarajuće zastupljenosti naroda”.

46. Evropski računski sud – *European Court of Auditors*

Evropski računski sud, sa sedištem u Luksemburgu, čini 15 članova koji se imenuju na šest godina jednoglasnom odlukom Saveta Evropske unije, po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta. Sud proverava zakonitost i urednost prihoda i rashoda Evropske unije i domaćinsko vođenje finansijskog poslovanja. Osnovan je 1977, a podignut na nivo punopravne institucije 1992. Ugovorom o Evropskoj uniji.

Ugovorom iz Amsterdama (usvojenim u junu 1997), Evropski računski sud je takođe ovlašćen da obaveštava Evropski parlament i Svet o svakoj nepravilnosti, a njegova nadzorna ovlašćenja proširena su na sredstva Zajednice kojima upravljaju spoljna tela i Evropska investiciona banka.

Ugovor iz Nice (usvojen u decembru 2000) detaljno određuje sastav Računskog suda, koji mora da uključi po jednog državljanina svake države članice. Takođe, prema Ugovoru iz Nice, Računski sud može da osniva svoja odeljenja koja bi imala ovlašćenja da usvajaju određene kategorije izveštaja ili mišljenja.

47. Evropski savet – *European Council*

Evropski savet je pojam za redovne sastanke šefova država ili vlada zemalja članica Evropske unije. Osnovan je završnim saopštenjem sa Sastanka na vrhu u Parizu, decembra 1974, a prvi put je sazvan 1975. (10. i 11. marta u Dablinu). Do tada, od 1961. do 1974, praktikovano je održavanje evropskih konferencija na vrhu. Jedinostveni

evropski akt ozakonio je postojanje Evropskog Saveta, a njegov status je ozvaničen Ugovorom o Evropskoj uniji. Sastaje se bar dvaput godišnje, a sastancima prisustvuje predsednik Evropske komisije kao punopravni član. Njegovi ciljevi su da podstiče razvoj Evropske unije i određuje glavne političke smernice.

48. Evropski sporazum – *Europe agreement*

Evropski sporazum je poseban tip sporazuma o pridruživanju koji se sklapa između Evropske unije i nekih država Srednje i Istočne Evrope. Njegova svrha je priprema pridruženih država za pristupanje Evropskoj uniji, a zasniva se na poštovanju ljudskih prava, demokratiji, vladavini prava i tržišnoj privredi. Dosad su evropski sporazumi sklopljeni s deset zemalja: Bugarskom, Češkom Republikom, Estonijom, Mađarskom, Letonijom, Litvanijom, Poljskom, Rumunijom, Slovačkom i Slovenijom (sporazum sa Slovenijom potpisan je 10. juna 1996).

Evropski sporazum se sklapa na neodređeno vreme. Glavni elementi su mu:

- na političkoj ravni, bilateralne i multilateralne konsultacije o svim pitanjima od zajedničkog interesa;
- na trgovinskoj ravni, uspostavljanje prostora slobodne trgovine;
- privredna, kulturna i finansijska saradnja;
- približavanje zakonodavstva, posebno o intelektualnoj svojini i o propisima o konkurenciji.

Na institucionalnoj ravni, opšte upravljanje Evropskim sporazumom je u nadležnosti Saveta za pridruživanje koji čine predstavnici Saveta i Komisije s jedne, i predstavnici vlade države koja se pridružuje s druge strane. Odbor za pridruživanje, koji čine članovi Saveta za pridruživanje, prati rad i priprema rasprave Saveta za pridruživanje. Na kraju, Parlamentarni odbor za pridruživanje, koji čine članovi Evropskog parlamenta i nacionalnog parlamenta države koja se pridružuje, može davati preporuke Savetu za pridruživanje.

F

49. Finansijska projekcija za period 2000-2006 – *Financial perspective 2000-2006*

Finansijska projekcija je okvir za rashode Zajednice za više godina. Ona je plod međuinstitucionalnog sporazuma između Evropskog parlamenta, Saveta i Komisije. Označava maksimalan obim i sastav predvidivih rashoda Zajednice. Komisija je svake godine prilagođava uzimajući u obzir cene i kretanje BNP Zajednice. Međutim, treba podvući da finansijska projekcija nije višegodišnji budžet, s obzirom na to što je postupak za godišnji budžet i dalje od velike važnosti pri određivanju stvarnog iznosa rashoda i raspodele budžetskih stavki.

Do sada su sklopljena tri međuinstitucionalna sporazuma ovog tipa, prvi 1988, drugi 1992, a treći 1999:

- Finansijska projekcija za 1988-1992 (Delorov paket I)
- Finansijska projekcija za 1992-1999 (Delorov paket II)
- Finansijska projekcija za 2000-2006.

Finansijska projekcija za 2000-2006. je deo novog Međuinstitucionalnog sporazuma koji je osnov finansijskog paketa Agenda 2000. Ovaj Sporazum, koji je dobio političku podršku na Sastanku na vrhu u Berlinu marta 1999, trebalo bi da omogući Uniji da primi nove članice i istovremeno ojača svoje politike, čuvajući pri tome strogi finansijski okvir.

Finansijskom projekcijom uspostavljen je referentni okvir za period od sedam godina (2000-2006). Iako ona ne može da uključi rashode vezane za pristupanje novih članica pre nego što ono bude ostvareno, ipak ima tri obeležja zanimljiva sa stanovišta proširenja:

- finansiranje poljoprivrede prošireno je da bi obuhvatilo novu politiku razvoja sela, veterinarske mere, pretpristupni poljoprivredni akt i marginu ostavljenu za potrebe proširenja;
- dotacije strukturnim fondovima, namenjenim za 15 država članica, postupno će se smanjivati od 2002, usredsređujući prioritete na

smanjen broj područja. Strukturni poduhvati takođe čine novi pretpristupni akt;

- iznos koji se dodeljuje za spoljne poslove povećava se za 2% svake godine kako bi pokrio povećanje pretpristupne pomoći prema programu PHARE. Pored toga, dotacije predviđene za pretpristupnu pomoć (Phare, Ispa i Sapard) ostaće neizmenjene, bez obzira na broj država kandidata koje će postati članice Evropske unije tokom razdoblja 2000-2006. Tako sredstva mogu da se usmere na zemlje kojima su najpotrebnija.

Najzad, budžetska disciplina će omogućiti održavanje sadašnjeg plafona rashoda od 1,27% BNP Zajednice do 2006.

50. Genetski izmenjeni organizmi (GIO) – *Genetically modified organisms (GMOs)*

GIO su organizmi čiji je genetski materijal (DNK) izmenjen, ne putem razmnožavanja i/ili prirodne rekombinacije⁵ nego uvođenjem izmenjenog gena ili gena druge sorte ili vrste.

Zakonodavstvo Zajednice o GMO postoji od ranih devedesetih. EU ima cilj da zaštiti ljudsko zdravlje i životnu sredinu, uz poštovanje pravila jedinstvenog tržišta. Unija je donela propise o korišćenju, širenju, stavljanju u promet i vidnom obeležavanju GMO. Ona je, takođe, usvojila mere za sprovođenje odredaba o prekograničnom kretanju GMO, određene Protokolom biološke raznovrsnosti iz Kartagine.

Evropska komisija *de facto* dovodi u sumnju moratorijum na stavljanje u promet i proizvodnju GMO u okviru Unije, koji su 1999.

⁵ Možda bi bilo bolje “prespajanje” nego “rekombinacija”.

uvele države članice. Ona razmatra mogućnost, razumljivo uz uvažavanje načela predostrožnosti, ponovnog dopuštanja GMO kako se ne bi kažnjavali evropska industrija, poljoprivreda i istraživanja.

51. Glava V Ugovora o EU (ZSBP) **– *Title V of the EU Treaty (CFSP)***

Glava V Ugovora o EU, poznata i kao “drugi stub”, sadrži odredbe kojima se ustanovljuje zajednička spoljna i bezbednosna politika. Ta glava sadrži članove 11. do 28.

52. Glava VI Ugovora o EU **– *Title VI of the Treaty***

Uvedena Ugovorom iz Mاستrihta, Glava VI Ugovora o EU – odnosno “treći stub” – zadržala je odredbe kojima se uspostavlja saradnja u pravosuđu i unutrašnjim poslovima.

Ugovorom iz Amsterdama znatan broj područja koja su nekad bila uvrštena u Glavu VI, prenet je u novu Glavu IV Ugovora o EZ (“Vize, azil, imigracija i druge politike povezane sa slobodnim kretanjem ljudi”). Saradnja policije i pravosuđa u krivičnim pitanjima ostaje u Glavi VI Ugovora o EU koja sada sadrži 14 članova (članovi 29. do 42).

Glava VI Ugovora o EZ i Glava VI Ugovora o EU danas čine pravni osnov za prostor slobode, bezbednosti i pravde.

53. Globalizacija privrede **– *Globalisation of the Economy***

Fenomen privredne globalizacije ustanovljen je na Evropskom savetu u Torinu kao jedan od krupnih izazova s kojima se Evropska unija suočava na kraju 20. veka. Ovaj pojam označava proces rastuće privredne integracije širom sveta čiji su glavni pokretači:

- liberalizacija međunarodne trgovine i kretanja kapitala;
- ubrzanje tehnološkog napretka i nastajanje informatičkog društva;
- deregulacija

Ova tri činioca se međusobno pojačavaju: tehnološki napredak podstiče međunarodnu trgovinu, a svetska trgovina omogućava efi-

kasnije širenje tehnološkog napretka. Istovremeno, deregulacija podstiče razvoj novih oblika tehnologije i doprinosi uklanjanju prepreka trgovini. Međutim, neki posmatrači optužuju tehnološki napredak da olakšava preduzećima i pojedincima da lakše izbegavaju nacionalne propise.

54. Građanstvo Unije *– Citizenship of the Union*

Građanstvo Unije uslovljeno je državljanstvom država članica. Stoga, ko ima državljanstvo neke države članice, smatra se i građaninom Unije. Pored prava i obaveza propisanih Ugovorom o osnivanju Evropske zajednice, građanstvom Unije stiču se četiri posebna prava:

- sloboda kretanja i boravka u celoj Uniji;
- pravo da bira i bude biran na izborima za lokalnu vlast i Evropski parlament u zemlji prebivališta;
- diplomatska i konzularna zaštita vlasti svake države članice u trećoj zemlji u kojoj zemlja čiji je on državljanin nije predstavljena;
- pravo na podnošenje tužbe i žalbe evropskom narodnom pravobranioocu.

Važno je imati u vidu da se uvođenjem pojma građanstva Unije ne zamenjuje nacionalno državljanstvo nego mu se ono dodaje. To običnom građaninu daje dublji i opipljiviji osećaj pripadnosti Uniji.

H

55. Hijerarhija akata Zajednice (hijerarhija normi) – *Hierarchy of Community acts (hierarchy of norms)*

Deklaracija u prilogu Ugovora o Evropskoj Uniji kaže da je “moguće da se revidira klasifikacija akata Zajednice s ciljem uspostavljanja odgovarajuće hijerarhije između različitih kategorija akata”.

Glavna svrha takve hijerarhije bila bi da omogući zakonodavnim vlastima da se usredsrede na političke aspekte različitih pitanja, umesto na pojedinosti. Ona bi uslovljavala postupak donošenja odluka Zajednice tako da za akte ustavnog ranga bude obavezan strožiji postupak nego za zakonodavne akte, za koje je takođe obavezan krući postupak (na primer, postupak saodlučivanja) nego za izvršne akte (na primer, institucionalizovano prenošenje ovlašćenja na Komisiju).

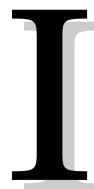
To pitanje postalo je predmet razmatranja u prvim raspravama 1990. o mogućnosti uključivanja postupka saodlučivanja u Ugovor. Zamisao je bila da se izbegne previše krut postupak za neke akte od drugorazredne važnosti, kako bi se izbeglo zagušenje zakonodavca. U 1991, tokom pregovora o Ugovoru u Mاستrihtu, Komisija je predložila uvođenje hijerarhije normi i novi sistem klasifikacije akata Zajednice (ugovori, zakoni, sekundarni ili izvršni akti), ali se sudarila s različitim nacionalnim pravnim tradicijama. Ovo pitanje je ponovo pokrenuto u Evropskom konventu, u decembru 2001. sa zadatkom da se izradi nacrt Ustava za Evropu, koji bi bio vrh piramide akata Zajednice.

56. Humanitarna pomoć – *Humanitarian aid*

Evropska Unija u celini (Komisija i države članice) je danas jedan od najvećih davalaca humanitarne pomoći na svetu.

Humanitarna dimenzija spoljnog delovanja Evropske zajednice postala je vrlo važna poslednjih godina zbog porasta broja kriza širom sveta i spremnosti Zajednice da preuzme vodeću ulogu u međunarodnim humanitarnim naporima.

Zato je 1992. osnovan Biro Evropske komisije za humanitarnu pomoć (European Commission's Humanitarian Aid Office – ECHO). Mandat ECHO je pružanje podrške i hitne pomoći (u obliku robe i usluga) žrtvama nesreća, prirodnih ili izazvanih ljudskim postupcima, ili sukoba van Unije. Pomoć se zasniva na načelu nediskriminacije, nepristrasnosti i humanosti. Dele je partneri ECHO, a to su nevladine organizacije, humanitarne agencije Ujedinjenih nacija i ostale međunarodne organizacije.

57. Informatičko društvo **– *Information Society***

Informatičko društvo je sinonim za “nove informatičke i komunikacione tehnologije” (Information and communication technologies – ICT). Od početka 90-ih bujaju nove ICT. Univerzalna upotreba elektronske razmene informacija, usmeravanje ka digitalnim tehnologijama, eksponencijalni rast Interneta i otvaranje telekomunikacionih tržišta – znakovi su tih promena.

Informatičko društvo stvara neslućene izgleda u mnogim oblastima svakodnevnog života, posebno u pristupu obuci i znanju (daljinsko učenje, usluge povezane sa elektronskim učenjem), organizaciji rada i mobilizaciji veština (tele-rad, virtuelna preduzeća), praktičnom životu (usluge elektronskog zdravstva) i rasonodi. Ono takođe pruža nove mogućnosti u učestvovanju građana u javnom ži-

votu tako što im se olakšava izražavanje mišljenja i stavova. Međutim, ovaj napredak teče uporedo s novim brigama: masovna upotreba Interneta znači da moraju da se preduzmu koraci protiv novog oblika kriminalnog ponašanja, kršenja autorskih prava, pitanja zaštite ličnih podataka i intelektualne svojine. Pored toga, informatičko društvo može da doprinese potiskivanju određenih delova društva uvećavajući društvene nejednakosti.

U svetlu tih potencijalnih koristi i pretnji, Evropska unija je stavila informatičko društvo u samo središte svoje strategije za 21. vek. Između ostalog, ona je pokrenula niz akcija podrške i promocije (plan delovanja eEurope) i usvojila mere koje imaju za cilj kontrolu i ograničavanje rizika povezanih s razvojem informatičkog društva, kao što je plan za promociju sigurne upotrebe Interneta i suzbijanje nezakonitih i štetnih poruka.

58. Institucionalna ravnoteža **– *Institutional balance***

Načelo institucionalne ravnoteže Zajednice znači da svaki organ deluje u okviru ovlašćenja koja su mu Ugovorima dodeljena. Samo načelo nije izričito propisano Ugovorima, već je izvedeno iz jedne presude Suda Evropskih zajednica. Ono zabranjuje jednoj instituciji da zadire u nadležnosti druge. Dužnost Suda je da prati poštovanje ovog načela.

Pojam “institucionalni trougao” označava odnose Komisije, Saveta i Evropskog parlamenta. Njihovi odnosi i ovlašćenja koja su im data Ugovorima vremenom su se radikalno menjali posebno u slučaju Parlamenta čiji se uticaj značajno povećao. Uprkos napretku postignutom Ugovorom o Evropskoj uniji i Amsterdamskim ugovorom, još uvek postoji asimetrija u zakonodavnoj nadležnosti Saveta i Parlamenta, jer je zakonodavna nadležnost između ova dva organa podeljena samo u područjima koja potpadaju pod saodlučivanje.

Konvent, čiji je zadatak bio da izradi predlog za temeljnu reformu Unije, predložio je novu ravnotežu između institucija (posebno između Komisije i Saveta). Cilj ovih mera je da se otkloni manjak demokratije koji trenutno pogađa Uniju.

59. Intelektualna svojina **– *Intellectual property***

Kao i materijalna dobra, intelektualne tvorevine mogu biti predmet svojine koja se naziva "intelektualna svojina". Intelektualna svojina tradicionalno se sastoji iz dve celine:

- industrijske svojine koja obuhvata pre svega patente, nacрте i modele, žigove roba i usluga i oznake zaštićenog porekla;
- autorska prava i srodnih prava koja se primenjuju na sva književna i umetnička dela.

Ovo područje obuhvata kulturne, socijalne i tehnološke aspekte od velike važnosti koji se moraju uzeti u obzir prilikom izgradnje koherentne politike u ovoj materiji. Zato u oblasti industrijske svojine propisi Zajednice imaju za cilj harmonizaciju uslova za registraciju žigova i omogućavanje imaoциma da se koriste jedinstvenim pravilima zaštite. U decembru 2001. usvojena je Uredba kojom se uvodi nacrt ili model Zajednice. Da bi podstakla inoviranje, Unija radi na stvaranju patenta Zajednice.

U oblasti autorskih i srodnih prava, izgrađeno je harmonizovano zakonodavstvo Zajednice u područjima gde bi pravna nesigurnost mogla da odvрати imaoce od korišćenja prava u nekim zemljama (komputerski programi i baze podataka, satelitsko emitovanje i kablovski prenos, pravo davanja u zakup, pravo davanja na zajam i određena srodna prava). Zatim je evropsko zakonodavstvo pripremljeno da uzima u obzir nove izazove koje donose tehnološki napredak i informatičko društvo. Na evropskom nivou preduzete su i mere koje imaju cilj suzbijanje falsifikovanja i kršenja autorskih prava.

60. Istraživanje i razvoj **– *Research and Development***

Evropska politika u oblasti istraživanja i razvoja zasnovana je na tri osnivačka ugovora (ECSC, Euratom i Glava XVIII Ugovora o EZ). Jedinствeni evropski akt uveo je pojam tehnologije u pravo Zajednice, a Ugovor o EU je potom razradio ciljeve Zajednice u toj oblasti. Prioriteti Zajednice su potpora konkurentnosti evropske industrije i unapređivanje istraživanja kako bi joj se pomoglo da se nosi s tehnološkim izazovima.

Koordinacija inicijativa u istraživanju i razvoju u Zajednici zasni-va se na različitim instrumentima:

- Okvirni program istraživanja i tehnološkog razvoja: Ovaj višegodišnji program, sačinjen 1984, usaglašava posebne programe koji se odnose na raznovrsna područja, kao što su informatičke i komunikacione tehnologije, zaštita životne sredine, biologija, energetika (uključujući atomsku energiju), saobraćaj ili kretanje istraživača. Za ostvarivanje ciljeva Petog okvirnog programa (1998-2002) među kojima su unapređenje informatičkog društva prilagođenog korisnicima i pristup malih i srednjih preduzeća istraživanju, izdvojeno je više od 14,9 milijardi evra;
- Zajednički istraživački centar (Joint Research Centre – JRC) i Agencija za nabavke Euratoma. JRC čini osam istraživačkih instituta raspoređenih po Evropskoj zajednici koji su osnovani radi posebnih potreba Komisije. Njegova delatnost je vrlo razvijena u području nuklearne energije (posebno u pogledu bezbednosti) a proširila se i na područja materijala, životne sredine i industrijskih rizika.
- COST, osnovan 1971, okuplja 25 zemalja: 15 država članica Evropske unije i Island, Norvešku, Švajcarsku, Hrvatsku, Češku Republiku, Mađarsku, Poljsku, Slovačku, Sloveniju i Tursku. Cilj ovog programa evropske saradnje je da koordinira nacionalne istraživačke prioritete u Evropi;
- Eureka je međuvladina organizacija 26 zemalja, uključujući, između ostalih, države članice EU, Rusiju, Švajcarsku i Tursku. Osnovana je 1985, a cilj joj je da podržava partnerske odnose između preduzeća i istraživačkih instituta, posebno u područjima visokih tehnologija.

Višegodišnji okvirni program usvaja se po postupku saodlučivanja. Jednoglasnost Saveta više nije potrebna otkad je na snagu stupio Ugovor iz Amsterdama. Posebni programi u Savetu uvek se usvajaju kvalifikovanom većinom na predlog Komisije, po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta i Privrednog i socijalnog odbora.

J

61. Jasnost Ugovora (pojednostavljanje Ugovora) – *Clarity of the Treaties (simplification of the Treaties)*

Evropska unija je nastajala postepeno. Zasniva se na nizu ugovora koji su često menjani. Nedovoljna jasnost i čitljivost tekstova kojima je osnovana Unija, stvorila je jaz između Unije i javnosti.

Posle Rimskog ugovora usledio je Jedinstveni evropski akt i Ugovor o Evropskoj uniji (“Ugovor iz Mاستrihta”). Ovaj Ugovor je stvorio novu strukturu, Evropsku uniju, koja se pridružuje Evropskim zajednicama i počiva na tri stuba (Evropske zajednice, zajednička spoljna i bezbednosna politika i saradnja u pravosuđu i unutrašnjim poslovima). Ugovori iz Nice i Amsterdama sadrže izmene i dopune ranijih ugovora i novo broičano označavanje članova. Ovim ugovorima priložen je veliki broj protokola i deklaracija.

U nameri da se ugovori učine jasnijim građanima, u decembru 2001, Deklaracijom iz Lakena, sazvan je Evropski konvent da bi se izvršile pripreme za reformu evropskih institucija i redakcijsko prečišćavanje Ugovora.

Što se tiče pojednostavljanja ugovora, Deklaracija postavlja sledeća pitanja:

- preuređivanje ugovora: da li treba praviti razliku između Osnovnog ugovora i ostalih Ugovora?
- pojednostavljanje: da li treba preispitati razlikovanje između Unije i Zajednica? Šta je s podelom na tri stuba?
- Ustav: da li treba izraditi nacrt ustavnog teksta?
- kakav status bi trebalo da ima Povelja o osnovnim pravima?

U oktobru 2002. predsednik Konventa predložio je preliminarni nacrt Ustavnog ugovora u tri dela, od kojih se prvi deo bavi institucionalnom arhitekturom, drugi politikama i delovanjem Unije, a treći

prelaznim i završnim odredbama i odredbama o pravnom kontinuitetu, uobičajenim u ovoj vrsti ustavnog akta.

62. Javne usluge – *Public service*

Koncept javnih usluga je dvojak: on obuhvata i tela koja pružaju usluge i usluge od opšteg interesa koje ta tela pružaju. Vlasti mogu da nametnu obaveze javnih usluga telu koje pruža tu uslugu (avio-kompanije, železnički i drumski prevoznici, proizvođači energenata i tako dalje), na nacionalnom ili regionalnom nivou. Pojam javnih usluga i pojam javnog sektora (uključujući i državnu administraciju) se često mešaju. A oni se razlikuju po funkciji, statusu, svojini i “klijenteli”.

63. Javno zdravstvo – *Public health*

Javno zdravstvo obuhvaćeno je članom 152. Ugovora o EZ (ranije Član 129) unetim Ugovorom iz Mاستrihta. Ovaj član predviđa da se aktivnost Zajednice usmerava na prevenciju bolesti, uključujući zavisnost od droga, unapređivanjem istraživanja o njihovim uzrocima i prenošenju, kao i zdravstvenih informacija i obrazovanja. Ugovor iz Amsterdama povećava značaj tih ciljeva tražeći da definišanje i sprovođenje svih politika i aktivnosti u Zajednici obezbedi visok nivo zaštite ljudskog zdravlja.

Ostvarivanje ciljeva iz člana 152. može da uključuje mere Zajednice koje dopunjuju delovanje država članica. Međutim, glavni pristup trebalo bi da bude podsticanje saradnje između država članica, u skladu s načelom supsidijarnosti.

Institucionalno, Savet usvaja podsticajne mere na osnovu postupka saodlučivanja, dok se preporuke usvajaju kvalifikovanom većinom na predlog Komisije. Ugovor iz Amsterdama proširuje delokrug aktivnosti koje su obuhvaćene postupkom saodlučivanja na mere koje uključuju postavljanje visokih standarda kvaliteta i bezbednosti organa i materija ljudskog porekla, kao i mere u veterinarskoj i fitosanitarnoj oblasti.

64. Jedinica za planiranje i rano upozoravanje **– *Planning and Early Warning Unit***

Osnivanje Jedinice za planiranje i rano upozoravanje u sklopu zajedničke spoljne i bezbednosne politike potiče iz uverenja da će, ukoliko se želi da zajednička spoljna i bezbednosna politika bude efikasna, biti potrebna blagovremena i dalekosežnija analiza spoljnog razvoja događaja na dugoročnom, srednjoročnom i kratkoročnom planu. Odluke donete u okviru zajedničke spoljne i bezbednosne politike zato moraju da se oslanjaju na pouzdanije analize, koje moraju biti na raspolaganju svim državama članicama Unije.

U deklaraciji uz Završni akt, Međuvladina konferencija je postigla sporazum o osnivanju Jedinice za planiranje i rano upozoravanje u Generalnom sekretarijatu Saveta za koju je odgovoran njegov Generalni sekretar. Osoblje Jedinice daje Generalni sekretarijat Saveta, države članice, Komisija i Zapadnoevropska unija (WEU).

65. Jedininstveni institucionalni okvir **– *Single institutional framework***

Jedininstveni institucionalni okvir je praktičan izraz načela o jedinstvenosti organa. To načelo pretpostavlja da će države članice koje žele da se još više integrišu i saraduju biti voljne da deluju kroz zajedničke organe. Ono takođe zahteva da ostale države članice, koje u tome ne učestvuju, prihvate da zajedničke institucije mogu da se koriste za poslove nejednake integrisanosti.

66. Jednak tretman za muškarce i žene **– *Equal treatment for men and women***

Ugovor o EZ je još 1957, u članu 141. (ranije član 119), ustanovio načelo da muškarci i žene treba da primaju jednaku zaradu za jednak rad. Od 1975. nizom direktiva prošireno je to načelo kako bi obuhvatilo i pristup zaposlenju, obuci i napredovanju u karijeri, kako bi se uklonili svi oblici diskriminacije na poslu. Jednak tretman kasnije je proširen na socijalno osiguranje, pravni režim i profesionalni režim. Priznavanje ovog načela dovelo je, osamdesetih godina, do afirmacije načela pružanja jednakih prilika kroz višegodišnje programe.

Ugovor iz Amsterdama nastoji da dopuni ograničen domet člana 141. koji pokriva samo jednakost zarada, uključivanjem afirmacije jednakosti žena i muškaraca u član 2. Ugovora o EZ koji nabroja zadatke koje Zajednica sebi postavlja.

Povelja o osnovnim pravima Evropske unije, usvojena u decembru 2000, sadrži poglavlje “Jednakost” u kojem je propisano načelo jednakosti između muškaraca i žena. Ona propisuje da “jednakost između muškaraca i žena mora biti osigurana u svim područjima, uključujući zaposlenje, rad i zaradu”.

Pored toga, u junu 2000, Komisija je usvojila Saopštenje pod nazivom *Prema Okvirnoj strategiji Zajednice za jednakost polova* (2001-2005). Njegova svrha je da se uspostavi okvir za delovanje u kojem sve aktivnosti Zajednice mogu da doprinesu ostvarivanju cilja o uklanjanju nejednakosti i povećanju jednakosti između muškaraca i žena.

67. Jednakost u pružanju prilika – *Equal opportunities*

Dva ključna elementa opšteg načela jednakosti u pružanju prilika jesu zabrana diskriminacije na osnovu nacionalnosti (član 12. Ugovora o EZ, raniji član 6) i jednakost zarada za muškarce i žene (član 141. Ugovora o EZ, raniji član 119). Primenjuju se u svim područjima, posebno u privrednom, društvenom, kulturnom i porodičnom životu.

Ugovorom iz Amsterdama, Ugovoru je dodat novi član 13. koji pojačava načelo nediskriminacije, što je usko povezano s jednakošću u pružanju prilika. Prema ovom novom članu, Savet ima ovlašćenje da preduzima odgovarajuće radnje u borbi protiv diskriminacije na osnovu pola, rasnog ili etničkog porekla, veroispovesti ili uverenja, invalidnosti, doba ili polnog izbora.

Usvojena u decembru 2000, Povelja o osnovnim pravima Evropske unije uključuje poglavlje pod nazivom “Jednakost” u kojem su utvrđena načela nediskriminacije, jednakosti između muškaraca i žena i kulturne, verske i jezičke različitosti. Ono takođe uključuje prava deteta, starijih osoba i invalida. U vezi nediskriminacije, Povelja propisuje: “Zabranjuje se svaka diskriminacija koja se zasniva na razlozima poput pola, rase, boje kože, etničkog i društvenog porekla, genetskih osobina, jezika, vere ili uverenja, političkog ili bilo kog drugog mišljenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, zatim imovine, rođenja, invalidnosti, doba ili polnog izbora”.

68. Jednoglasnost – *Unanimity*

Izraz “jednoglasnost” znači obaveznost potpune saglasnosti svih država članica koje se sastaju u Savetu da bi jedan predlog mogao biti usvojen. Od jedinstvenog evropskog akta primena jednoglasnosti je bitno smanjena. U okviru prvog stuba glasanje kvalifikovanom većinom sada je pravilo. Ali drugi i treći stub još uvek funkcionišu uglavnom u skladu s međuvladinim metodom i zahtevom za jednoglasnošću.

Kako se neke odluke još uvek donose jednoglasno, a kako će to postati teže u proširenoj Evropi, Ugovorom iz Nice je glasanje kvalifikovanom većinom prošireno i na druga područja i druge elemente politike Zajednice i na određene politike iz drugog i trećeg stuba.

69. Jednoobrazni postupak izbora, Statut članova Evropskog parlamenta i evropskih političkih stranaka – *Uniform electoral procedure, Statute for Members of the European Parliament and for European political parties*

Član 190. Ugovora o EZ (ranije član 138) zahteva da Evropski parlament izradi projekat koji bi omogućavao održavanje neposrednih opštih izbora po jednoobraznom postupku u svim državama članicama, što danas nije slučaj (postoje istovremeno regionalne i nacionalne liste). Time bi se osigurala vernija zastupljenost raznih evropskih političkih tendencija u Evropskom parlamentu. Međutim, svi konkretni predlozi u tom smeru su se razbili o nacionalne izborne tradicije.

Parlament i Savet još uvek pregovaraju o zajedničkom Statutu za sve članove Evropskog parlamenta, kojim se želi uklanjanje razlika u tretmanu između nacionalnosti, kao i osiguranje višeg stepena transparentnosti, a uključen je u Ugovor iz Amsterdama na zahtev Evropskog parlamenta. Posle stupanja na snagu Ugovora iz Nice, Statut će morati da se iznese pred Savet kako bi bio prihvaćen kvalifikovanom većinom, uz izuzetak odredbi o oporezivanju, a to daje stvarnu priliku da se postigne dogovor koji se čeka od 1998.

Ugovor iz Nice upotpunio je član 191. Ugovora o EZ pravnim osnovom koji omogućava usvajanje, putem postupka saodlučivanja, statuta političkih stranaka na evropskom nivou, koji bi prvenstveno uređivao kriterijume za njihovo priznavanje i pravila za njihovo finansiranje. Odgovarajući predlog trenutno se nalazi pred Evropskim parlamentom.

K

70. Klasifikacija rashoda – *Classification of expenditure*

Klasifikacija razvrstava rashode Unije na one u kojima načela i iznos pravno utvrđuju ugovori, izvedeno pravo, konvencije, međunarodni ugovori i privatni ugovori (“obavezni” rashodi) i na rashode čiji iznos budžetske vlasti utvrđuju po svom nahođenju (“neobavezni” rashodi). Pitanje da li rashod treba smatrati obaveznim ili neobaveznim izaziva trvenje između dve grane budžetske vlasti – Saveta i Evropskog parlamenta – budući da Parlament ima konačnu reč u određivanju iznosa rashoda samo ako su oni neobavezni. Kako se poljoprivredni rashodi smatraju obaveznim, znači da je više od 45% budžeta Zajednice van nadzora Parlamenta.

71. Klauzula o suspenziji (obustavi prava) – *Suspension clause*

Klauzula o obustavi prava je u Ugovor o EZ (član 7) uključena Ugovorom iz Amsterdama. Prema tom članu, neka od prava države članice (npr. pravo glasa u Savetu) mogu da budu obustavljena ako ona ozbiljno i uporno krši načela na kojima se zasniva Unija (sloboda, demokratija, poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda i poštovanje zakona). Međutim, istovremeno obaveze te države i dalje ostaju na snazi.

Ugovor iz Nice je ovaj postupak upotpunio preventivnim rešenjem. Na predlog jedne trećine država članica, Komisije ili Evropskog parlamenta, Savet može, većinom od četiri petine svojih članova i pošto je dobio saglasno mišljenje Evropskog parlamenta, da utvrdi da postoji jasan rizik ozbiljnog kršenja osnovnih načela od strane države članice i da joj uputi odgovarajuće preporuke.

72. Kodifikacija propisa **– Consolidation of legislation – formal/official**

Konstitutivna ili zvanična kodifikacija znači usvajanje novog propisa, objavljenog u “Službenom listu” (Serija L) koji objedinjuje i ukida propise koji su predmet kodifikacije (osnovni propisi + propisi kojima se oni menjaju) bez menjanja suštine. Kodifikacija može biti:

- vertikalna: novi propis ujedinjuje osnovni propis i propise kojima se on menja u jedinstven propis;
- horizontalna: novi propis ujedinjuje više paralelnih osnovnih propisa i njihove izmene u jedinstven propis koji se odnosi na istu materiju.

73. Kolektivna odbrana **– Collective defence**

Kolektivna odbrana znači učestvovanje u odbrani Evrope, prema Ugovorima iz Brisela (član V) i Vašingtona (član 5) koji propisuju da su u slučaju agresije države potpisnice obavezne da pruže pomoć za ponovno uspostavljanje bezbednosti.

Od 1949, NATO je bio glavni garant bezbednosti u Zapadnoj Evropi, dok je Zapadnoevropska unija (Western European Union – WEU) tavorila gotovo 30 godina. Međutim, treba primetiti da je WEU jedina strogo evropska organizacija koja je uspostavila obavezu automatske kolektivne odbrane. Razvoj evropskog bezbednosnog i odbrambenog identiteta ni na koji način ne utiče na načelo da NATO i ubuduće predstavlja osnov kolektivne odbrane Evrope.

74. Komitet regija **– Committee of the Regions (CoR)**

Komitet regija osnovan je Ugovorom iz Mاستrihta 1992. Čine ga 222 predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti koje imenuje Savet na četiri godine, jednoglasnom odlukom, na predlog država članica. Savet, Parlament i Komisija pribavljaju mišljenje Komiteta u pitanjima koja se tiču lokalnih i regionalnih interesa, kao što su obrazovanje, omladina, kultura, zdravstvo, kao i socijalna i privredna kohezija.

Komitet može da daje mišljenje i na sopstvenu inicijativu.

Po stupanju na snagu Ugovora iz Amsterdama (maj 1999) obavezno je pribavljanje mišljenja Komiteta u još širem rasponu područja – zaštita životne sredine, Socijalni fond, stručna obuka, prekogranična saradnja i saobraćaj.

Ugovorom iz Nice (usvojen u decembru 2000) nisu promenjeni ni broj ni raspodela mesta po državi članici u Komitetu. S obzirom na proširenje, Ugovor propisuje da u budućnosti broj članova Komiteta ne može da premaši 350. Što se tiče uslova za članstvo, Ugovor izričito propisuje da članovi moraju da budu nosioci izbornog mandata u regionalnom ili lokalnom organu vlasti ili da budu politički odgovorni nekoj izabranoj skupštini.

75. Koncentrični krugovi – *Concentric circles*

Ovaj pojam podrazumeva Evropu sastavljenu od podgrupa država koje su postigle različite stepene integracije. On nije ograničen samo na integracionu strukturu Evropske unije, a ideju je razrađivalo više istaknutih ličnosti. Prema nekima od njih, postojali bi “krug zajedničkog prava”(države članice Unije), “krug bliskih” (države izvan Unije koje čekaju da joj pristupe) i “uži krugovi” u svrhu povećane saradnje (monetarni krug, odbrambeni krug itd.).

76. Konkurencija – *Competition*

Svrha propisa o konkurenciji je da obezbede funkcionisanje Evropskog privrednog prostora zasnovanog na zakonima tržišta. Politika konkurencije Evropske zajednice (članovi 81. do 89. Ugovora o EZ, ranije 85. do 94) zasniva se na pet glavnih načela:

- zabrana prakse dogovaranja, sporazuma i udruživanja između preduzeća koji mogu naneti štetu trgovini između država članica ili mogu da spreče, ograniče ili iskrive konkurenciju u okviru zajedničkog tržišta;
- zabrana zloupotrebe dominantnog položaja u okviru zajedničkog tržišta, ukoliko on može da šteti trgovini između država članica;
- kontrola pomoći koju daju države članice ili koja se daje iz državnih sredstava u bilo kom obliku, koja pretil iskrivljavanjem konkurencije

rencije povlašćenjem određenih preduzeća ili proizvodnje određene robe;

- preventivna kontrola objedinjavanja preduzeća sa evropskom dimenzijom putem odobravanja ili zabrane planiranih povezivanja;
- liberalizacija određenih sektora gde su javna i privatna preduzeća, poput telekomunikacija, saobraćaja ili energije postala monopoliistička.

Međutim, kod prva dva načela može biti odstupanja, posebno kada sporazum između preduzeća poboljšava proizvodnju ili distribuciju proizvoda ili pak podstiče tehnički napredak. Režim državne pomoći, subvencije socijalne prirode ili subvencije za unapređenje kulture i očuvanje baštine, takođe su primeri mogućih izuzetaka od stroge primene pravila o konkurenciji.

Teškoće pri sprovođenju efikasne politike konkurencije leže u činjenici što Zajednica mora stalno da izmiruje ciljeve koji su ponekad protivrečni, s obzirom na to što mora obezbediti da:

- traganje za savršenom konkurencijom na unutrašnjem tržištu ne učini evropske kompanije manje konkurentnim na svetskom tržištu;
- naponi za liberalizaciju ne ugroze održavanje javnih usluga koje zadovoljavaju osnovne potrebe.

77. Konkurentnost – *Competitiveness*

Bela knjiga Evropske komisije iz 1994. o rastu, konkurentnosti i zapošljavanju, sadrži smernice za politiku globalne konkurentnosti. Ta politika ima četiri cilja koja su i danas aktuelna:

- pomoć evropskim preduzećima da se prilagode okruženju globalizovane i međuzavisne konkurencije;
- iskorišćavanje konkurentskih prednosti koje su povezane s postupnim prelazom na privredu zasnovanu na znanju;
- podsticanje postojanog razvoja industrije;
- smanjenje vremenskog raskoraka između tempa promene u ponudi i odgovarajućeg prilagođavanja tražnje.

Nova glava o zapošljavanju, uključena u Ugovor o EZ Ugovorom iz Amsterdama, uzima u obzir ciljeve postavljene u Beloj knjizi.

78. Konvencija (Glava VI Ugovora o EU) *– Convention (Title VI of the EU Treaty)*

Saradnja u pravosudnim i unutrašnjim poslovima (Glava VI Ugovora o EU) uvedena je Ugovorom iz Mاستrihta 1993. Time se obezbeđuju različiti specifični instrumenti, uključujući konvencije. Od stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama, konvencije mogu da se koriste samo za policijsku i pravosudnu saradnju u krivičnim pitanjima, a sada su uređene novim pravilima.

Na osnovu novog člana 34. Ugovora o EU, konvencija se usvaja jednoglasnom odlukom Saveta po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta i zatim je ratifikuju države članice u skladu sa svojim propisima. Pošto je ratifikuje najmanje polovina država članica, konvencija stupa na snagu u tim državama.

Sada je Sud Evropske zajednice nadležan da donosi preliminarne odluke o njihovom tumačenju i da presuđuje u svim sporovima u vezi s njihovom primenom. Međutim, njegova uloga zavisi od saglasnosti država članica. Svaka od njih treba da dâ izjavu kojom prihvata nadležnost Suda i da imenuje nacionalne sudove koji mogu da pokreću postupak pred njim.

79. Kriterijumi konvergencije *– Convergence criteria*

Da bi se osigurala postojana konvergencija (ekonomsko približavanje i usklađivanje) potrebna za ostvarivanje Ekonomske i monetarne unije (EMU), Ugovorom je utvrđeno pet kriterijuma konvergencije koje svaka država članica mora da ispuni da bi mogla da učestvuje u trećoj fazi EMU. Komisija i Evropska centralna banka (ECB) sastavljaju izveštaje za proveru da li su kriterijumi zadovoljeni. Kriterijumi su:

- javni deficit ne sme prelaziti 3%;
- javni dug ne sme prelaziti 60% domaćeg bruto proizvoda;
- mora da postoji postojan stepen stabilnosti cena i prosečne stope inflacije, ostvarivan u toku godine pre ocene, koji ne sme za više od 1.5 postotnih poena nadmašivati prosečnu stopu inflacije u tri zemlje s najboljim ostvarenjima u stabilnosti cena;

- nominalna dugoročna kamatna stopa koja ne sme da nadmašuje za više od 2 postotna poena kamatnu stopu tri zemlje s najboljim ostvarenjima u stabilnosti cena;
- normalna margina kolebanja predviđena mehanizmom deviznih kurseva Evropskog monetarnog sistema mora biti poštovana bez ozbiljnih pritisaka za najmanje dve godine koje prethode oceni.

Kriterijumi konvergencije, dakle, imaju za cilj da osiguraju da privredni razvoj u okviru EMU bude uravnotežen i da ne proizvodi nikakve napetosti između država članica. Takođe treba imati na umu da kriterijumi koji se odnose na javni deficit i dug moraju da se ispunjavaju i posle početka treće faze EMU (1. januar 1999). S tim ciljem usvojen je Pakt o stabilnosti na Evropskom savetu u Amsterdamu u junu 1997.

80. Kriterijumi za pristupanje (Kopenhagenski kriterijumi) – *Accession criteria (Copenhagen criteria)*

U junu 1993. Evropski savet je priznao pravo zemalja Srednje i Istočne Evrope na pristupanje Evropskoj uniji kad ispune tri kriterijuma:

- politički: stabilne institucije koje garantuju demokratiju, vladavinu prava, ljudska prava i poštovanje manjina;
- privredni: zdrava tržišna privreda;
- usvajanje pravnih tekovina Zajednice: preuzimanje različitih političkih, privrednih i monetarnih ciljeva Evropske unije.

Ove kriterijume za pristupanje potvrdio je u decembru 1995. Evropski savet u Madridu, koji je takođe naglasio važnost prilagođavanja upravnih sistema država kandidata, kako bi se stvorili uslovi za postupnu, skladnu integraciju.

Međutim, Unija zadržava pravo da odluči kada će biti spremna da prihvati nove članice.

81. Kultura – *Culture*

Iako je spremnost za sprovođenje kulturnih delatnosti na evropskom nivou postojala još od 70-ih godina, mesto kulture u evropskoj integraciji ozvaničeno je tek je 1991. Ugovor iz Mاستrihta članom

151. propisuje da će “Zajednica doprinostiti unapređenju kultura država članica, poštujući njihovu nacionalnu i regionalnu različitost i istovremeno ističući zajedničku kulturnu baštinu”.

Da bi se stvorio evropski kulturni prostor, Unija je pozvana da podstiče saradnju između država članica i, ako je potrebno, da podupire i dopunjuje njihove aktivnosti u sledećim područjima:

- širenje kulture i istorije evropskih naroda;
- očuvanje kulturne baštine od evropskog značaja;
- nekomercijalna kulturna razmena;
- likovno, književno i audiovizuelno stvaranje;
- saradnja s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama

Komisija je deset godina podsticala kulturnu saradnju preko tri eksperimentalna programa u ovom sektoru koji su pokrivali scenske, likovne i vizuelne umetnosti, baštinu i knjige (Kaleidoskop, Ariana i Rafael). Evropska zajednica je takođe podržavala inicijativu država članica da se svake godine, od 1985, imenuje “Evropski grad kulture”.

Komisija je 2000. usvojila okvirni program Kultura 2000, koji predstavlja nov pristup kulturnom delovanju. Cilj ovog programa je da stvori zajednički kulturni prostor putem podsticanja dijaloga u kulturi, stvaranja i širenja kulture i kretanja umetnika i njihovih dela, evropske kulturne baštine, novih oblika kulturnog izražavanja i socio-ekonomske uloge kulture.

Kulturna saradnja u Evropi takođe se podstiče i van programa Kulture 2000, posebnim delatnostima koje finansiraju drugi evropski programi, osobito delatnostima koje se odvijaju u kontekstu politika vezanih za privredu, istraživanje, obrazovanje, stručnu obuku i regionalni razvoj, koje takođe podstiču kulturnu saradnju. Ova saradnja se široko tumači, budući da je većina programa otvorena za države članice Evropskog privrednog prostora i zemlje kandidate, a uključene su i treće zemlje i međunarodne organizacije.

82. Kvalifikovana većina – *Qualified majority*

Kvalifikovana većina je broj glasova neophodan u Savetu da bi se usvojila neka odluka kada se raspravlja o pitanjima na osnovu člana 205(2) Ugovora o EZ (ranije člana 148/2). Do 1. novembra 2004, da-

na kada na snagu stupaju odredbe Ugovora iz Nice o odlučivanju u Savetu, prag za kvalifikovanu većinu određen je na 62 glasa od 87 (71%), dok su glasovi država članica ponderisani na osnovu njihovog stanovništva i podešeni u korist manje nastanjenih zemalja na sledeći način: Francuska, Nemačka, Italija i Velika Britanija svaka po 10 glasova; Španija 8 glasova; Belgija, Grčka, Holandija i Portugal po 5 glasova; Austrija i Švedska po 4 glasa; Danska, Irska i Finska po 3 glasa; Luksemburg 2 glasa.

Posle IGC 2000 i Ugovora iz Nice, broj glasova koji se dodeljuju svakoj državi članici bio je preinačen, posebno za države s velikim stanovništvom, tako da legitimnost odluka Saveta može da se obezbedi u smislu njihove demografske zastupljenosti.

Ugovor iz Nice takođe je izmenio i dopunio sistem odlučivanja kvalifikovanom većinom. Smatra se da je dostignuta kvalifikovana većina kada su ispunjena dva uslova: odluka dobija određen broj glasova (koji će se promeniti kada se pridruže nove zemlje), prihvata je većina država članica. Povrh toga, država članica može da zatraži da se proverí da li kvalifikovana većina predstavlja najmanje 62% ukupnog stanovništva Unije. Ako to nije slučaj, odluka nije usvojena.

S obzirom na to što su različite institucionalne reforme stupile na snagu, glasanje kvalifikovanom većinom zamenjeno je jednoglasnošću koje je manje efikasno za razvijanje operativne politike Zajednice (rizik veta).

Rezultati poslednje međuvladine konferencije su u skladu s tim, budući da 27 novih stavki u celini ili delimično prelazi sa jednoglasnosti na kvalifikovanu većinu, uključujući područja kao što je pravosudna saradnja u civilnim pitanjima, komercijalni ugovori o uslugama ili intelektualnoj svojini, koheziona politika (od 2007. nadalje), industrijska politika, mere za olakšavanje kretanja građana, privredna, finansijska i tehnička saradnja s trećim zemljama, kao i imenovanje članova određenih institucija. Predlog za prelazak na glasanje kvalifikovanom većinom nije bio prihvaćen za socijalnu i poresku politiku.

Zatim, o većini zakonodavnih mera koje prema Ugovoru iz Nice zahtevaju kvalifikovanu većinu, odlučuje se u postupku saodlučivanja. Ali, ICG nije proširila postupak saodlučivanja na zakonodavne mere koje već spadaju pod sistem kvalifikovane većine (kao što je poljoprivreda ili trgovinska politika). Dakle, veza između kvalifikovane većine i postupka saodlučivanja nije neophodna za sve zakonodavne odluke.

Lj

83. Ljudska prava – *Human rights*

Ustaljena praksa Suda Evropskih zajednica priznaje načela postavljena Konvencijom o ljudskim pravima Saveta Evrope. Ovo poštovanje ljudskih prava potvrdile su države članice u preambuli Jedinštenog akta iz 1986, a kasnije je uključeno u član 6. (ranije član F) Ugovora o EU koji se oslanja na gore pomenutu konvenciju i zajedničke ustavne tradicije država članica.

Amsterdamski Ugovor pojačava garantovanje poštovanja osnovnih prava. Novi Ugovor predviđa da se nadležnost Suda proširi kako bi se obezbedilo poštovanje osnovnih prava predviđenih članom 6, u vezi postupaka organa Unije. Istovremeno, nova klauzula o suspenziji (obustavi prava) određuje koje mere treba preduzeti u slučajevima kada država članica ozbiljno i uporno krši načela na kojima je Unija zasnovana.

M

84. Manjak demokratije – *Democratic deficit*

Manjak demokratije je pojam koji se prvenstveno pojavljuje u tvrdnji da Evropska unija nije dovoljno demokratska i da je nedostupna običnom građaninu jer je njen metod rada suviše složen. On se zasniva na opažanju da institucionalnim sistemom Unije vladaju jedan organ koji istovremeno ima zakonodavnu i izvršnu vlast (Savet) i jedan organ kome nedostaje demokratska legitimnost (Komisija, mada njene članove imenuju države članice, a ona kolektivno odgovara Parlamentu).

Sa odvijanjem integracije Evrope, pitanje demokratskog legitimiteta se sve više zaoštravalo. Ugovori iz Mاستrihta, Amsterdama i Nice počeli su da ugrađuju načela demokratske legitimnosti u institucionalni sistem putem jačanja ovlašćenja Parlamenta u imenovanju i kontroli Komisije i postepenog širenja dometa postupka saodlučivanja.

U međuvremenu, pokrenute su dve šire inicijative čiji je cilj približavanje Evrope njenim građanima. Nakon Evropskog saveta u Nici (7-10. decembar 2000) počela je obimna javna rasprava o budućnosti Unije u kojoj mogu da učestvuju i građani, a Evropska konvencija, koju je sazvaio Evropski savet u Lakenu, dobila je zadatak da, između ostalog, ispita različite aspekte demokratskog legitimiteta.

85. Međuvladina konferencija (MVK) – *Intergovernmental Conference (IGC)*

Pojam međuvladina konferencija označava pregovore između vlada država članica s ciljem da se izmeni i dopuni Ugovor. Međuvladine konferencije igraju veoma važnu ulogu u evropskoj integraciji, s obzirom na to da institucionalne promene uvek moraju da budu ishod takvih pregovora.

Te konferencije, na inicijativu neke države članice, saziva Savet ministara prostom većinom (posle pribavljanja mišljenja Evropskog parlamenta i, u slučaju potrebe, Komisije).

Pripremni posao poverava se grupi koju čine predstavnici vlada svih država članica, i, po ustaljenom običaju, predstavnik Komisije. Evropski parlament je u tesnoj vezi sa tim pripremnim poslovima preko svojih posmatrača i preko razmene mišljenja predsednikom Parlamenta. Grupa redovno podnosi izveštaje Savetu za opšte poslove. Konačne odluke donose šefovi država i vlada na sednici Saveta Evrope.

Treba ipak podvući da je u pripremanju MVK 2004. primenjen nov postupak. One su poverene Konventu i propraćene širokom javnom raspravom.

Najvažnije međuvladine konferencije u poslednjih nekoliko godina ishodile su sledećim ugovorima:

- Jedinostveni evropski akt (1986): on je uveo promene potrebne da se dovrši unutrašnje tržište do 1. januara 1993;
- Ugovor iz Mاستrihta (1992): o Ugovoru o Evropskoj uniji pregovaralo se na dve odvojene međuvladine konferencije, jednoj o ekonomskoj i monetarnoj uniji (EMU) i drugoj o političkoj uniji koja je ustanovila zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku (ZSBP) i saradnju u pitanjima pravosuđa i unutrašnjih poslova (PUP);
- Ugovor iz Amsterdama (1997): on je rezultat međuvladine konferencije koja je sazvana odlukom Evropskog saveta u Torinu u martu 1996. Zadatak Konferencije bio je da izvrši reviziju odredaba Mاستrihtskog Ugovora čije je sprovođenje nailazilo na teškoće i da pripremi buduće proširivanje.
- Ugovor iz Nice (2001) : MVK koja mu je prethodila bila je najavljena u februaru 2000. radi rešavanja pitanja poznatih kao “amsterdamski zaostaci”. To su: veličina i sastav Evropske Komisije; ponderisanje glasova u Savetu ministara; moguće proširivanje odlučivanja kvalifikovanom većinom u Savetu; povećana saradnja koja je uključena u delatnost MVK na sednici Evropskog saveta u Santa Maria de Feira u junu 2000.
- Ugovor o Evropskom ustavu (2004).

86. Mere za borbu protiv pranja novca – *Measures to combat money laundering*

Pranje novca je lažno dokazivanje porekla imovine ili prihoda, stečenih krivičnim delom ili pomaganjem u takvom poslu.

S obzirom na razmere ove pojave, borba protiv pranja novca je sada jedan od prioriteta za Evropsku uniju. U zaključcima Evropskog

saveta u Tampereu 15. i 16. oktobra 1999, šefovi država i vlada izrazili su želju da se pranje novca “iskoreni gde god da se pojavi”.

Usvojen je veliki broj instrumenata, od kojih su najvažniji:

- Direktiva od 10. juna 1991. o sprečavanju upotrebe finansijskog sistema u svrhu pranja novca koju su Parlament i Savet izmenili i dopunili 4. decembra 2001;
- Konvencija o međusobnoj pravosudnoj pomoći u pitanjima kriminala od 29. maja 2000. i Protokol uz nju, koji je Savet usvojio 16. oktobra 2001.

87. Metod Zajednice i međuvladin metod – *Community and intergovernmental methods*

Metod Zajednice označava način institucionalnog rada u prvom stubu Evropske unije. On proizilazi iz logike integracije, s potrebnim uvažavanjem načela supsidijarnosti. Glavna obeležja su mu:

- monopol Komisije na pravo inicijative;
- raširena upotreba glasanja kvalifikovanom većinom u Savetu;
- aktivna uloga Evropskog parlamenta;
- jedinstveno tumačenje zakona Zajednice od strane Suda Evropskih zajednica.

Nasuprot ovom metodu, međuvladin metod rada koji se koristi u drugom i trećem stubu, a proizilazi iz međuvladine logike saradnje, ima sledeća glavna obeležja:

- pravo na inicijativu Komisija deli s državama članicama ili je ono ograničeno na specifična područja;
- Savet odlučuje uglavnom jednoglasnošću;
- Evropski parlament ima isključivo savetodavnu ulogu;
- Sud Evropske zajednice ima ograničenu ulogu.

88. Monetarna politika – *Monetary policy*

Monetarna politika uređena je Članovima 105. do 111. (ranije članovi 105. do 109) Ugovora o EZ. Ona je osnov za ekonomsku i monetarnu uniju (EMU). Postupak za donošenje odluka zavisi od prirode pitanja:

- za izdavanje kovanica od strane država članica [(čl. 106(23)] primenjuje se postupak o saradnji, po pribavljanju mišljenja Evropske centralne banke (ECB);
- za formulisanje smernica politike deviznih kurseva [(čl. 111(2)] Savet odlučuje kvalifikovanom većinom na preporuku ECB ili Komisije po pribavljanju mišljenja ECB;
- za sprovođenje mera predviđenih u Statutu Evropskog sistema centralnih banaka (European System of Central Banks – ESCB) [(čl. 107(6)] i granica i uslova pod kojima ECB ima pravo da nametne novčane kazne [(čl. 109(3)], Savet odlučuje kvalifikovanom većinom na preporuku ECB i po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta i Komisije;
- za tehničke izmene Statuta ESCB [(čl. 107(5)], Savet odlučuje kvalifikovanom većinom na preporuku ECB, po pribavljanju mišljenja Komisije i saglasnog mišljenja Evropskog parlamenta;
- za devizni kurs između evra i valuta izvan Zajednice [(čl. 111(1)], Savet odlučuje jednoglasno na preporuku ECB ili Komisije, a po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta.

Institucionalne (članovi 112-115) i prelazne odredbe (članovi 116-124) Glave VII Ugovora o EZ (ekonomska i monetarna politika – ranije Glava VI) imaju svoje sopstvene posebne postupke za donošenje odluka, različite od navedenih.

89. “Most” Zajednice (Glava VI Ugovora o EU) – *Community “bridge” (Title VI of the EU Treaty)*

Ugovorom iz Mاستrihta uvedena je mogućnost da se neka područja koja pokriva Glava VI Ugovora o EU podvedu pod odredbe o donošenju odluka po metodu Zajednice (glasanje kvalifikovanom većinom kao što je predviđeno ranijim članom 100c). Ovaj postupak, poznat kao “most”, zahtevao je jednoglasnost u Savetu i ratifikaciju od strane svake države članice u skladu s nacionalnim ustavima.

Po stupanju na snagu Ugovora iz Amsterdama, sva područja iz novog člana 29. Glave VI mogu da se prenesu u novu Glavu IV Ugovora o EZ. Kao i u prošlosti, ovo “pozajedničenje” mora da odobri savet jednoglasno i da ga ratifikuju sve države članice.

N

90. Načelo nediskriminacije – *Non-discrimination principle*

Cilj ovog načela je da osigura jednakost u postupanju s pojedincima, bez obzira na njihovu nacionalnost, pol, rasno ili etničko porijeklo, veroispovest ili uverenje, invaliditet, doba ili polni izbor.

Član 12. Ugovora o EZ (ranije član 6) zabranjuje svaku diskriminaciju na osnovu nacionalnosti. Ugovorom iz Amsterdama u Ugovor o EZ unet je novi član 13, da bi se upotpunila garancija o nediskriminaciji propisana Ugovorom i da bi se ona proširila na ostale navedene slučajeve.

91. Načelo predostrožnosti – *Precautionary Principle*

Evropska komisija je 2. februara 2000. usvojila Saopštenje o načelu predostrožnosti u kojem definiše ovu koncepciju i objašnjava kako namerava da je primeni.

Taj tekst dopunjuje Belu knjigu o prehrambenoj bezbednosti a (januar 2000) i sporazum sklopljen u februaru 2000. u Montrealu o Protokolu iz Kartagine o bio-bezbednosti.

U ovom dokumentu, Komisija navodi specifične slučajeve u kojima je ovo načelo primenjivo:

- kada su naučni podaci nedovoljni, nepotpuni ili nesigurni;
- kada preliminarna naučna procena pokazuje da postoji strah od potencijalno opasnih efekata za životnu sredinu i zdravlje ljudi, životinja i biljaka.

U oba slučaja, rizici su nespojivi s visokim nivoom zaštite koju traži Evropska unija.

Saopštenje takođe navodi tri pravila koja moraju da se slede kako bi se poštovalo načelo predostrožnosti:

- potpuna naučna procena koju sprovodi nezavisni autoritet da bi se utvrdio stepen naučne neizvesnosti;
- procena mogućih rizika i posledica nepreduzimanja nikakvih mera;
- učestvovanje, u uslovima maksimalne transparentnosti, svih zainteresovanih strana u proučavanju svih mogućih mera.

Najzad, Komisija bi želela da istakne da mere koje proizilaze iz pribegavanja načelu predostrožnosti mogu da dobiju oblik odluke da se preduzimaju mere ili ne, zavisno od nivoa rizika koji se smatra “prihvatljivim”. Na primer, Unija je primenila načelo predostrožnosti u oblasti GMO stupanjem na snagu moratorijuma 1999.

92. Nadležnosti Zajednice – *Community powers*

Zajednice imaju prenete nadležnosti, to jest nadležnosti koje su im poverene u određenim oblastima Evropske zajednice, dakle mogu da deluju samo u okviru određenom Ugovorima.

Postoje tri tipa nadležnosti koja zavise od načina poveravanja:

- izričito određene nadležnosti: jasno su definisane u Ugovorima;
- prećutno određene nadležnosti: tamo gde Evropska zajednica ima izričito određene nadležnosti u nekom području (npr. saobraćaj), takođe ima nadležnost u istom području u spoljnim odnosima (npr. pregovori o međunarodnim sporazumima);
- supsidijarne nadležnosti: tamo gde Zajednica nema ni izričito ni prećutno određene nadležnosti za ostvarivanje predviđenih ciljeva Ugovorom u vezi jedinstvenog tržišta, član 308. omogućava Save-tu da jednoglasnošću donosi mere koje smatra potrebnim.

93. Nagodba iz Janjine – *Ioannina compromise*

Nagodba iz Janjine dobila je ime prema nezvaničnom sastanku ministara spoljnih poslova u grčkom gradu Janjina, 29. marta 1994. Među odlukama koje su donete na tom sastanku bila je i odluka Save-ta koja se odnosila na osobeno pitanje izglasavanja kvalifikovanom

većinom u proširenoj Zajednici od 16 članova. Odluka je kasnije prepravljena uzevši u obzir odluku Norveške da ne pristupi zajednici. Nagodba predviđa da ako članice Saveta koje predstavljaju između 23 glasa (stari manjinski prag za blokiranje) i 26 glasova (novi prag), izraze nameru da se suprotstave donošenju odluke od strane Saveta kvalifikovanom većinom, Savet čini sve što je u njegovoj moći, u razumnom roku, da pronađe zadovoljavajuće rešenje koje može da se usvoji s najmanje 65 od 87 glasova.

Posle ponovnog ponderisanja glasova u Savetu ministara, Ugovorom iz Nice dokrajčena je Nagodba iz Janjine.

94. Nagodba iz Luksemburga **– *Luksemburg compromise***

Nagodba iz Luksemburga, postignuta u januaru 1966, dokrajčila je krizu takozvane “prazne stolice”, u toku koje je Francuska učestvovala u radu Saveta, od jula 1965. Nagodba je bila priznanje da postoji neslaganje između onih koji su, kada je u pitanju važan nacionalni interes, želeli da članice Saveta daju sve od sebe kako bi u razumnom roku mogle da ga usvoje sve strane, bez zadiranja u zajedničke interese, i Francuske, koja se zalagala da rasprave traju sve dok se ne postigne jednoglasnost. Posle toga, ostale države članice su morale da se slože s francuskim stavom.

Nagodba nije sprečila Savet da donosi odluke u skladu sa Ugovorom o EZ, koji u mnogim slučajevima predviđa izglasavanje kvalifikovanom većinom. Ona takođe nije sprečila članove Saveta da nastave napore kako bi približili stavove pre nego što Savet donese odluku.

95. Najzabačenija područja – *Outermost regions*

Postoji sedam “najzabačenijih područja”: Gvadalupa, Francuska Gvajana, Martinik, Reunion [(četiri francuska prekomorska departmana spomenuta u članu 299(2)] Ugovora o EZ), Azori, Kanarska ostrva i Madera. Ona su predmet Deklaracije dodate Ugovoru.

Deklaracija priznaje da ta područja trpe od velike strukturne zaostalosti i predviđa da, iako se automatski primenjuju odredbe Ugovora o EZ i izvedeno pravo, ipak je moguće usvajati posebne mere, sve

dok postoji stvarna i objektivna potreba, da bi se podstakao njihov privredni i socijalni razvoj.

Član 229(2) izmenjen je i dopunjen Ugovorom iz Amsterdama kako bi Savet, kvalifikovanom većinom, mogao donositi posebne odluke kojima se propisuju uslovi za primenu Ugovora, uključujući i zajedničke politike, na najzabačenija područja. Pri tom, Savet mora da osigura da se ne narušavaju integritet i koherentnost pravnog poretka Zajednice.

96. Narodni pravobranilac (ombudsman) – *Ombudsman*

Evropskog ombudsmana imenuje Evropski parlament posle svakih izbora na rok jednak mandatu Parlamenta. On je ovlašćen da prima pritužbe svih građana Unije, ili svih fizičkih i pravnih lica rezidenata država članica, koje se odnose na loše postupanje u obavljanju delatnosti ustanova ili organa Zajednice (s izuzetkom Suda Evropskih zajednica i Prvostepenog suda Evropskih zajednica).

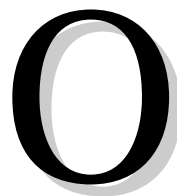
Kada ombudsman ustanovi slučaj lošeg postupanja, on upućuje predmet u instituciju koja je u pitanju, sprovodi istragu, traži rešenje kako bi uklonio problem i, ako je to potrebno, podnosi nacrt preporuke na koji ta institucija mora da odgovori u obliku iscrpnog izveštaja u roku od tri meseca.

On podnosi izveštaj Evropskom parlamentu na kraju svakog godišnjeg zasedanja.

97. NATO (*North Atlantic Treaty Organisation*)

Organizacija severnoatlantskog ugovora (NATO ili Severnoatlantski savez) osnovana je 1949, a sedište joj je u Briselu. Ima 19 članica: države članice EU (sa izuzetkom Austrije, Finske, Irske i Švedske), Kanada, Sjedinjene Države, Island, Norveška i Turska, a od 12. marta 1999. i Poljska, Mađarska i Češka.

Politika Unije poštuje obaveze koje određene države članice imaju zbog svog članstva u NATO, pa je spojiva sa zajedničkom politikom bezbednosti i odbrane dogovorenom u NATO. Deklaracija o Zapadnoevropskoj uniji (Western European Union – WEU), priložena Ugovoru o EU, razjašnjava buduće odnose između WEU i NATO-a. Zapadnoevropska Unija je deo odbrane Evropske Unije i sredstvo jačanja evropskog stuba u Atlantskom savezu.

98. Objedinjavanje preduzeća (koncentracija) – *Concentration*

Objedinjavanje je rezultat spajanja dva ili više prethodno nezavisna preduzeća, ali može da bude i rezultat preuzimanja nekog preduzeća od strane drugog preduzeća, koje deluje samo (pojedinačna kontrola) ili dva ili više preduzeća (zajednička kontrola).

Prema evropskom pravu o konkurenciji, koncentracije s dimenzijom na nivou Zajednice (tj. one koje nadmašuju pragove prometa utvrđene u Uredbi o kontroli spajanja preduzeća iz 1989) podležu postupku nadzora koji Komisiji daje ovlašćenja da oceni njihovu spojivost sa zajedničkim tržištem i da ih, ako je potrebno, zabrani. Prema navedenoj Uredbi, objedinjavanje u okviru Zajednice “koje stvara ili jača dominantan položaj čija je posledica ozbiljno ometanje konkurencije na zajedničkom tržištu, ili njegovom znatnom delu, proglašiće se nespojivim sa zajedničkim tržištem”.

U cilju utvrđivanja spojivosti sa zajedničkim tržištem, Komisija uzima u obzir od slučaja do slučaja, nekoliko faktora, kao što su pojmovi “dimenzija Zajednice”, “dominantan položaj”, “efikasna konkurencija” i “relevantno tržište”.

99. “Obnovljeni” NATO – “New look” NATO

“Obnovljeni” NATO ukazuje na proces redefinisanja uloge i delovanja ove organizacije. Glavna obeležja tog procesa su priznavanje evropskog odbrambenog identiteta, jačanje evropske komponente transatlantskog sistema bezbednosti, nova uloga WEU, kao i izgledi za širenje NATO prema Istoku – na početku primanjem Mađarske, Poljske i Češke – kao što je dogovoreno na sastanku Severnoatlantskog saveta u Madridu u julu 1997.

Sledi produblјivanje odnosa NATO s trećim zemljama kroz partnerstva za mir i Severnoatlantski savet za saradnju. Glavni izazov u tom pogledu je uspostavlјanje čvrstog, stabilnog i trajnog partnerstva s Rusijom i Ukrajinom.

100. Obrazovanje, stručna obuka i omladina **– *Education, vocational training and youth***

Na osnovu načela supsidijarnosti svaka država članica preuzima punu odgovornost za organizaciju svojih sistema obrazovanja i stručne obuke kao i za sadržaj nastavnih programa. U skladu s članovima 149. i 150. Ugovora o EZ, uloga Zajednice je da doprinosi razvoju kvalitetnog obrazovanja, podstičući saradnju između država članica i, ako je potrebno, podržavajući i dopunjujući njihove aktivnosti, posebno razvoj evropske dimenzije u obrazovanju, podstičući mobilnost i unapređujući saradnju između evropskih škola i univerziteta.

U skladu sa ovim članovima, Unija, dakle, ne namerava da razvije zajedničku obrazovnu politiku. Međutim, ona ima na raspolaganju brojna specifična sredstva za podsticanje saradnje na ovom području:

- Programi delovanja Zajednice koji su usvojeni prema evropskom postupku saodlučivanja (Savet i Parlament). To su:
 - SOCRATES, koji podstiče kretanje studenata i, u tom smislu, saradnju između univerziteta (program Erasmus), škola (program Comenius) i učenje jezika (program Lingua) kao i unapređenje razvoja mreža s ciljem priznavanja kvalifikacija (mreža Naric), pružanje informacija na području obrazovanja (Eurydice) i razmenu iskustava između donosilaca odluka na području obrazovanja (Arion);
 - LEONARDO DA VINCI, koji promovise pristup stručnoj obuci putem poboljšanja nacionalnog sistema stručne obuke i podsticanja inovacija i doživotnog učenja;
 - OMLADINA (YOUTH, JEUNESSE), koji olakšava kretanje zapostavljenih mladih ljudi van obrazovnih struktura i omogućava im da putem Evropske volonterske službe (EVS) učestvuju u projektima koje vode udruženja ili lokalne vlasti u Evropi ili zemljama u razvoju;

- pravni akti Zajednice koji podstiču političku saradnju između država članica kao što su Preporuke, Saopštenja (npr. o doživotnom učenju ili kvalitativnoj proceni školskog ili univerzitetskog obrazovanja), radna dokumenta, pilot projekti, itd;
- dva tela koja podržavaju aktivnosti Unije na području stručne obuke: Evropski centar za razvoj stručne obuke (CEDEFOP) koji razvija akademske i tehničke aktivnosti kao podršku razvoju stručne obuke u Evropi i Evropska zadužbina za stručnu obuku (European Training Foundation – ETF) koja podržava i koordinira reformu sistema stručne obuke kao deo programa PHARE, TACIS i MEDA.

Da bi se postigao cilj postavljen na Evropskom savetu u Lisabonu u martu 2000. (postati privreda zasnovana na znanju, najkonkurentnija i najdinamičnija u svetu), Komisija je pokrenula saradnju u vezi s politikom na području doživotnog učenja kako bi poboljšala kvalitet obrazovanja i stručne obuke i otvorila prema svetu sisteme obrazovanja i stručne obuke. Jedno od glavnih sredstava u borbi protiv nezaposlenosti i u izgradnji Evrope zasnovane na znanju jeste pomoć aktivnom stanovništvu da se stalno prilagođava tehnološkim promenama.

101. Odbor iz Člana 36. Ugovora o EU – *Article 36 Committee of the EU Treaty*

Odbor za koordinaciju, koji čine viši službenici, osnovan je u skladu s članom 36. (ranije član K.4) Ugovora o EU da bi opsluživao Savet u njegovom radu na pitanjima političke i pravosudne saradnje i u građanskim pitanjima. U praksi, taj odbor je već postojao od Evropskog saveta na Rodosu (decembar 1988).

102. Odbor za politiku i bezbednost (OPB) – *Political and Security Committee (PSC)*

Osnovan umesto Odbora za politiku, Odbor za politiku i bezbednost (PSC) prati međunarodni razvoj politika u oblasti zajedničke spoljne i bezbednosne politike (ZSBP), pomaže u definisanju politika i nadgleda njihovo sprovođenje. Pod okriljem Saveta, on vrši politički nadzor i strateško vođstvo u operacijama upravljanja krizama. Sastavljen uglavnom od nacionalnih predstavnika, nalazi se u samom

središtu delatnosti upravljanja krizama. Da bi se osiguralo njegovo nesmetano funkcionisanje, pomoć mu pružaju Političko-vojna grupa, Odbor za civilne aspekte upravljanja krizama, kao i Vojni odbor (Military Committee – MC) i Vrhovni štab (Military Staff – MS).

103. Odbor za usaglašavanje – *Conciliation Committee*

U okviru postupka saodlučivanja između Saveta i Parlamenta, u skladu s članom 251.(4) [(ranije članom 189b(4)] Ugovora o EU, može da se osnuje Odbor za mirenje. On se sastoji od članova Saveta ili njihovih predstavnika i istog broj predstavnika Parlamenta. U slučaju neslaganja između ova dva organa, u okviru postupka saodlučivanja, pribegava se odboru kako bi se postigao dogovor o tekstu prihvatljivom za obe strane.

Nacrt zajedničkog teksta u roku od šest nedelja mora biti usvojen kvalifikovanom većinom u Savetu i apsolutnom većinom u Parlamentu. Ako ijedan od ova dva organa odbaci predlog, smatraće se da nije usvojen.

104. Odbor za zapošljavanje – *Employment Committee*

Ugovorom iz Amsterdama ustanovljen je Savetodavni Odbor za zapošljavanje, umesto Odbora za zapošljavanje i tržište rada, osnovanog 1996. (član 130. Ugovora o EZ).

Odbor je sastavljen od po dva predstavnika svake države članice i dva predstavnika Komisije. Zadatak mu je da pomaže Savetu u vršenju njegove nadležnosti u ovoj oblasti. On prati politike zapošljavanja i tržišta rada država članica, podstiče njihovu koordinaciju i daje mišljenja. U obavljanju svoje misije savetuje se sa socijalnim partnerima (poslovodstvo i radna snaga).

105. Odbori i radne grupe – *Committees and working parties*

Odbori, čiji je zadatak da pomažu organima Zajednice, učestvuju u svim fazama zakonodavnog procesa. Komisija se redovno savetuje sa odborima stručnjaka pre sastavljanja novog zakonodavnog predloga.

Ovi odbori, koje čine predstavnici zainteresovanih sredina, odnosno stručnjaci iz privatnog sektora ili iz uprava država članica, obezbeđuju da Komisija ostane otvorena za brigu onih na koje će se propisi odnositi. Postoji oko 60 savetodavnih odbora koji pokrivaju sve sektore, od čega se približno polovina bavi poljoprivrednim pitanjima.

U Evropskom parlamentu razni stalni odbori organizuju rad članova Parlamenta.

Savetu takođe pomažu odbori i radne grupe koji pripremaju njegove odluke. Postojanje određenih odbora predviđeno je ugovorima (npr. Odbor za pravosuđe i unutrašnje poslove prema članu 36), dok se drugi odbori osnivaju *ad hoc*, poput Odbora za kulturne poslove, koji ocenjuje predloge za kulturnu saradnju, priprema rasprave u Savetu i prati preduzete aktivnosti. Ovi odbori sastavljeni su od predstavnika država članica i po jednog člana Komisije. Paralelno s tim, razne radne grupe obavljaju pripremne poslove za Coreper. Neke od njih osnovane su kao privremene grupe da bi se bavile određenim predmetom, dok stotinak njih pokriva određeni sektor i redovno se sastaje.

Kada se jedan zakonodavni tekst usvoji, on utvrđuje opšta načela koja se moraju poštovati. Za primenu ovih načela mogu biti nužne preciznije izvršne mere. U tom slučaju, tekst propisuje osnivanje odbora u okviru Komisije da bi se donele odgovarajuće odluke. Ove odbore čine stručnjaci koje predlažu države članice, a predsedava im Komisija. Oni se upravljaju prema pravilima koja su ustanovljena u odluci Saveta iz 1987, poznatoj kao Odluka o odborovanju. U oblasti industrije, socijalnih poslova, poljoprivrede, zaštite okoline, unutrašnjeg tržišta, istraživanja i razvoja, zaštite potrošača i bezbednosti namirnica, postoji oko 300 takvih odbora.

106. “Odborovanje” (komitetologija) – *Comitology*

Prema Ugovoru kojim je osnovana Evropska zajednica, Komisija treba da sprovodi zakonodavstvo na nivou Zajednice (član 202. Ugovora o EZ, ranije član 145). U praksi, svaki zakonodavni akt bliže određuje domašaj izvršnih ovlašćenja koja su data Komisiji i način na koji Komisija treba da ih koristi. Često on propisuje i to da Komisiji pomogne odbor, u postupku nazvanom “odborovanje”.

Odbore, koji su forumi za raspravu, čine predstavnici država članica, a predsedava im Komisija. Oni Komisiji omogućavaju uspostavljanje dijaloga s nacionalnim administratorima pre usvajanja izvr-

šnih mera. Komisija se stara da oni što više odražavaju prilike u svakoj zemlji o kojoj je reč.

Postupci kojima se usmeravaju odnosi između Komisije i odbora zasnivaju se na modelima definisanim u jednoj Odluci Saveta (Odluka o “odborovanju”). Prva Odluka o “odborovanju” doneta je još 13. jula 1987. Kako bi se promene u Ugovoru uzele u obzir – a posebno nov položaj Parlamenta u skladu s procedurom saodlučivanja – ali i kao odgovor na kritike da je sistem Zajednice suviše složen i nedovoljno transparentan, Oduku iz 1987. zamenila je Odluka Saveta od 28. juna 1999.

Nova Odluka obezbeđuje Parlamentu “pravo nadgledanja” sprovođenja zakonodavnih akata usvojenih u postupku saodlučivanja. U slučajevima gde zakonodavstvo proističe iz ovog postupka, Parlament može da izrazi svoje neslaganje s merama koje je predložila Komisija ili, tamo gde je to potrebno, Savet, koji prema mišljenju Parlamenta prelazi izvršna ovlašćenja predviđena tim zakonodavstvom.

Odluka pojašnjava kriterijume koje treba primenjivati pri izboru odbora i pojednostavljuje postupak njihovog delovanja. Odbori svoja mišljenja zasnivaju na nacrtu izvršnih mera koje priprema Komisija. Odbori se mogu podeliti u sledeće kategorije:

- savetodavni odbori: oni daju svoja mišljenja Komisiji koja ih mora s najvišom pažnjom uzimati u obzir. Ovaj jednostavni postupak obično se koristi kada predmet rasprave nije posebno politički osetljiv;
- poslovni odbori: kada mere koje usvoji Komisija nisu u skladu s prethodnim mišljenjem odbora (usvojenim kvalifikovanim većinom), Komisija mora da ih dostavi Savetu koji kvalifikovanim većinom može da donese drugačiju odluku. Ovaj postupak se koristi naročito za mere za vođenje zajedničke poljoprivredne politike, ribarstva i glavnih programa Zajednice.
- odbori za propise: Komisija može da usvoji izvršne mere samo ako dobije odobrenje kvalifikovane većine država članica koje učestvuju u odboru. Ako ne dobije takvu podršku, predložena mera vraća se Savetu koji odlučuje kvalifikovanim većinom. Međutim, ako Savet ne donese odluku, Komisija konačno usvaja izvršnu meru pod uslovom da Savet ne uloži prigovor kvalifikovanim većinom. Ovaj postupak se koristi za mere koje se odnose na zaštitu zdravlja ili bezbednosti ljudi, životinja i bilja-

ka i mere kojima se menjaju nebitne odredbe osnovnih zakonodavnih akata.

Ona takođe daje kriterijume kojima će se, zavisno od predmeta rasprave, rukovoditi zakonodavno telo u svom izboru odborskog postupka u donošenju propisa; to ima za cilj da olakša usvajanje propisa u postupku saodlučivanja.

Na kraju, više novina u novoj Odluci o "komitetologiji" povećava transparentnost odborskog sistema u korist Parlamenta i široke javnosti: dokumenti odbora biće dostupniji građanima (rešenja su ista kao i ona koja se odnose na dokumente Komisije). Dokumenti odbora takođe će se registrovati u javnom registru koji će biti na raspolaganju od 2001. Konačni cilj je da se, zahvaljujući kompjuterizaciji postupka odlučivanja, na Internetu objave puni tekstovi dokumenata koji nisu poverljivi, koji se šalju Parlamentu. Od 2000. Komisija će objavljivati godišnji izveštaj koji daje pregled rada odbora u prethodnoj godini.

107. Odluka i okvirna odluka (Glava VI Ugovora o EU) – *Decision and Framework Decision* (*Title VI of the EU Treaty*)

Osnovni instrumenti iz Glave VI Ugovora o EU (policijska i pravosudna saradnja u krivičnim pitanjima), stupanjem na snagu Amsterdamskog ugovora, zamenili su zajedničko delovanje. Oni su strožiji i obavezniji, pa bi stoga trebalo da obezbede veću delotvornost u reorganizovanom trećem stubu.

Okvirne odluke koriste se da bi se približili zakonski i podzakonski propisi država članica. Predlozi okvirnih odluka podnose se na inicijativu Komisije ili neke države članice, a za njihovo usvajanje potrebna je jednoglasnost. Okvirne odluke obavezuju države članice u pogledu rezultata koje treba postići, ali je izbor metoda i sredstava za njihovo sprovođenje prepušten upravama država članica.

Odluke se koriste za sve druge svrhe osim za približavanje zakonskih i podzakonskih propisa država članica. One su obavezujuće, a sve mere potrebne za njihovo sprovođenje na nivou Unije usvaja Savet, kvalifikovanom većinom.

108. Ojačana kvalifikovana većina **– Reinforced qualified majority**

Tokom Međuvladine konferencije održane 1996, koja je dovela do prihvatanja Ugovora iz Amsterdama, veliki broj nacionalnih delegacija i Evropska komisija iznosili su ideju o ojačanoj kvalifikovanoj većini. Taj predlog je potekao iz uverenja da bi nastavak zahtevanja jednoglasnosti u proširenoj Uniji mogao češće dovesti do zastoja u odlučivanju. Zato bi jednoglasnost u nekim slučajevima mogla da se zameni ojačanom kvalifikovanim većinom, a to je većina koja nadmašuje uobičajeni postotak glasova inače potreban u većinskom glasanju.

U decembru 2001, u kontekstu Evropskog konventa koja je osnovana Deklaracijom iz Lakena, predloženo je da se ojačana kvalifikovana većina može koristiti kod prihvatanja onog dela budućeg ustavnog ugovora o EU koji sadrži osnovna načela. Ta opcija bi omogućila da se nađe srednje rešenje između jednoglasnosti (uzroka zastoja u odlučivanju) i kvalifikovane većine, koja nije dovoljno reprezentativna kad se radi o prihvatanju osnovnih tekstova.

109. OLAF (Evropski biro za borbu protiv pronevere) **– European Anti-fraud Office (OLAF)**

Od 1. januara 1999, Evropski biro za borbu protiv pronevera odgovoran je za suzbijanje pronevera na štetu budžeta Evropske unije.

Biro je osnovan 28. aprila 1999. Odlukom Evropske komisije umesto Jedinice za koordinaciju borbe protiv pronevera Komisije (UCLAF). Ta Jedinica, osnovana 1998, bila je ograničena samo na taj organ. Prilikom obraćanja Evropskom parlamentu, 6. oktobra 1998, Žak Santer je predložio da ova služba postane nezavisan organ s proširenim ovlašćenjima.

Novi Biro može da ispituje poslovanje i finansiranje svih ustanova i organa Unije s potpunom operativnom nezavisnošću koju mu garantuju:

- direktor OLAF-a: imenovan dogovorom između Parlamenta, Komisije i Saveta, on ima pravo da se obraća Sudu kako bi zaštitio svoju nezavisnost. Pored toga, može da pokrene istragu ne samo na zahtev ustanove, organa ili države članice u pitanju, već i na sopstvenu inicijativu;

- nadzorni odbor OLAF-a: zadužen je za nadzor nad sprovođenjem istrage, a čini ga pet poznatih nezavisnih spoljnih ličnosti koje su zajedno imenovali Parlament, Komisija i Savet.

Pravila o internim istragama koje sprovodi OLAF, u cilju suzbijanja pronevera, korupcije i ostalih nezakonitih radnji kojima se nanosi šteta finansijskim interesima Evropskih zajednica, navedena su u Međuinstitucionalnom sporazumu između Parlamenta, Saveta i Komisije od 25. maja 1999. Ovaj Sporazum proširuje ovlašćenja Biroa na ozbiljne postupke koji bi mogli da dovedu do povreda profesionalnih obaveza rukovodilaca i ostalog osoblja, što bi moglo imati za posledicu disciplinske mere i krivično gonjenje.

110. Oporezivanje – *Taxation*

Uprkos uvođenju jedinstvenog tržišta i ekonomske i monetarne unije, još uvek ne postoji prava zajednička poreska politika. Posebne odredbe predviđene su u članovima 90. do 93. Ugovora o EZ (ranije članovi 95. do 99), ali postupak odlučivanja u vezi oporezivanja zahteva jednoglasnost u Savetu. Sve do sada to je bila kočnica za prihvatanje zajedničkih pravila o neposrednom i posrednom oporezivanju.

Da bi izbegla takve prepreke, Komisija sada podstiče primenu postupka “povećane saradnje” koji je uveden Ugovorom iz Amsterdama i razrađen Ugovorom iz Nice. Taj postupak omogućava Komisiji da predloži da grupa od bar osam država članica može da saraduje u određenoj stvari pošto joj Savet kvalifikovanom većinom da odobrenje. Tim postupkom takođe se podstiču države članice da, umesto obavezujućih zakonskih predloga, prihvate preporuke koje imaju za cilj da uklone štetne poreske prepreke.

Granične kontrole PDV ukinute su uvođenjem jedinstvenog tržišta 1993. Danas se proizvodi oporezuju u zemlji kupovine, ali na kraju, kad Savet odluči o konačnom sistemu PDV, oporezivanje će se vršiti u zemlji porekla. S druge strane, stope PDV i akciza su u različitim državama članicama približene.

Prihvatanje jedinstvene valute čini neophodnim uspostavljanje istinski jedinstvenih stopa PDV i zajedničkih pravila o oporezivanju preduzeća u Evropskoj uniji. Kodeks ponašanja u oporezivanju preduzeća (“poreski paket”) usvojen je na Savetu u decembru 1997. Savet trenutno proučava razne predloge Komisije, posebno one o odnosima između udruženih firmi, oporezivanju prekogranične štednje i o zajedničkom sistemu PDV.

P

111. Pakt o stabilnosti i rastu **– *Stability and Growth Pact***

Pakt o stabilnosti i rastu treba posmatrati u sklopu okolnosti treće faze ekonomske i monetarne unije, koja je počela 1. januara 1999. Cilj Pakta je da prinudi države članice da nastave s naporima za održanje budžetske discipline po uvođenju jedinstvene valute.

U stvari, Pakt se sastoji od rezolucije Saveta (usvojene u Amsterdamu 17. juna 1997) i dve Uredbe Saveta od 7. jula 1997, koje uređuju način njegove izvedbe (jedna o nadzoru nad budžetskim stavkama i usaglašavanju ekonomskih politika, a druga o postupku za slučaj preteranih deficita).

Na srednji rok, države članice su se obavezale da će preduzimati mere za ostvarivanje uravnoteženog ili približno uravnoteženog budžeta i da će podneti Savetu i Komisiji program stabilnosti do 1. marta 1999. (od tada će se program osavremenjivati jednom godišnje). U skladu sa istim naporima, države koje ne učestvuju u trećoj fazi EMU treba da podnose program usaglašavanja.

Pakt o stabilnosti i rastu omogućava Savetu da kazni svaku državu članicu koja učestvuje u trećoj fazi EMU ukoliko ne preduzme odgovarajuće mere za otklanjanje prevelikog deficita. U početku, kazna bi bila u obliku beskamatnog depozita kod Zajednice, ali bi mogla da se pretvori u novčanu kaznu ako se preveliki deficit ne otkloni u periodu od dve godine.

112. Parlamentarni odbori **– *Parliamentary committees***

U okviru Evropskog parlamenta osnovani su različiti odbori kako bi se organizovao njegov rad. Članovi svakog odbora biraju se na po-

četku i na polovini svakog parlamentarnog mandata prema svojoj političkoj pripadnosti i stručnosti.

Po poslovniku Parlamenta poslanici utvrđuju broj odbora i njihova ovlaštenja. Trenutno postoji 17 stalnih specijalizovanih parlamentarnih odbora u kojima se raspravlja o predlozima Komisije. Parlament takođe može da osniva pododbore, privremene odbore i istražne odbore ako smatra da je to potrebno. Do sada su uspostavljena dva istražna odbora: za režim tranzita u Zajednici 1996. i o epidemiji goveđe spongiformne encefalopatije (BSE), 1997.

Glavni zadatak stalnih odbora je raspravljanje novih zakonodavnih predloga koje podnosi Evropska komisija i sastavljanje samoinicijativnih izveštaja. Za svaki zakonodavni predlog, ili za neku drugu inicijativu imenuje se izvestilac prema dogovoru između političkih grupa koje sačinjavaju Parlament. O tom izveštaju se raspravlja, menja se i dopunjuje, pa se o njemu glasa u parlamentarnom odboru, a zatim se to prenosi na plenarnu skupštinu (sastaje se jednom mesečno u Strazburu) koja raspravlja i glasa na osnovu ovog izveštaja.

U okviru priprema za glasanje o odobravanju imenovanja Evropske Komisije u Parlamentu, parlamentarni odbori takođe saslušavaju predložene članove Komisije iz oblasti njihove nadležnosti.

113. Parlamenti država članica – *National parliaments*

Konferencija odbora parlamenata država članica (Conference of European Community Affairs Committees – COSAC) od 1989. sastaje se svakih šest meseci. Čine je predstavnici nadležnih odbora nacionalnih parlamenata i članovi Evropskog parlamenta.

Stupanjem na snagu Ugovora iz Mاستrihta, nadležnost Evropske unije proširena je na neka područja koja su tradicionalno bila u nadležnosti država članica, kao što su pravosuđe i unutrašnji poslovi. Zbog toga je u deklaraciji o ulozi nacionalnih parlamenata u Evropskoj uniji naglašena važnost opštenja između nacionalnih parlamenata i Evropskog parlamenta. Pored toga, od vlada država članica je bilo traženo da nacionalnim parlamentima blagovremeno dostavljaju zakonodavne predloge Komisije za njihovo eventualno razmatranje. Pružanje više informacija nacionalnim parlamentima omogućilo

bi im još veće učešće u procesu u Zajednici i sprovođenje veće demokratske kontrole nad njom.

Ugovorom iz Amsterdama, Ugovoru o EU priložen je Protokol o ulozi nacionalnih parlamenata koji propisuje informacije koje moraju da se dostavljaju nacionalnim parlamentima (Bele knjige, Zelene knjige, saopštenja i zakonodavni predlozi). Da bi nacionalni parlamenti mogli eventualno da razmatraju zakonodavne predloge, mora biti za to rezervisano vreme od šest nedelja između datuma kada ih Komisija dostavi Evropskom parlamentu i Savetu i datuma kada se oni stave na dnevni red Saveta.

COSAC od sada takođe ima ovlašćenja da institucijama Unije dostavi svaki prilog koji smatra odgovarajućim i da razmatra svaki predlog za zakonodavni akt koji se odnosi na uspostavljanje prostora slobode, bezbednosti i pravde (koji može da ima veze s pravima i slobodama pojedinaca).

U okviru priprema država kandidata za pristupanje Evropskoj uniji, predstavnici nacionalnih parlamenata šest zemalja “prvog talasa” (Kipar, Češka, Estonija, Mađarska, Poljska i Slovenija) učestvovali su u radu COSAC od početka pregovora o pristupanju, 30. marta 1988.

114. Peticije – *Petitions*

Pravo na peticiju je pravo koje uživa svaki građanin Evropske unije, kao i svako fizičko i pravno lice koje ima prebivalište ili glavno sedište u nekoj državi članici – da podnese zahtev Evropskom parlamentu ili da mu uputi tužbu o bilo kom pitanju koje spada u sferu delatnosti Zajednice, a neposredno se tiče njega ili nje (članovi 21. i 194. Ugovora o EZ, ranije članovi 8d i 138d).

Odbor za peticije Parlamenta razmatra da li su takvi zahtevi prihvatljivi. Ako smatra da je potrebno, može da postavi pitanje ombudsmanu. Prilikom priprema mišljenja o peticiji koju smatra prihvatljivom, može da zatraži od Evropske komisije da mu dostavi dokumente ili informacije.

Ugovorom iz Amsterdama dodat je novi stav članu 21. koji kaže da svaki građanin Unije može da piše bilo kojoj instituciji, uključujući Odbor regija i Privredni i socijalni odbor, kao i narodnom pravo-

braniocu i to na bilo kojem od službenih jezika Unije (uključujući i irski) i da dobije odgovor napisan na istom jeziku.

115. Pojednostavljanje zakonodavstva **– *Simplification of legislation***

Pojednostavljanje zakonodavstava znači odstranjivanje suvišnog strogom primenom načela nužnosti i srazmernosti. Ono uključuje prerađu, kodifikaciju i prečišćavanje.

Ovaj pojam dobio je na važnosti posle Bele knjige o dovršavanju jedinstvenog tržišta i jasno je istaknut na Evropskom savetu u Edinburgu 1992. U toku prethodnih deset godina uložen je veliki napor da se uspostavi tržište koje će garantovati četiri slobode, ali je to značilo i bujanje Evropskog zakonodavstva. Pojednostavljenje tog mnoštva propisa sada je postalo prioritet, kako bi se rad Zajednice učinio dostupnim javnosti i efikasnim. Pilot program (Pojednostavljanje zakonodavstva o unutrašnjem tržištu – Simplification of Legislation for the Internal Market – SLIM) koji obuhvata četiri određena područja, započet je u maju 1996, a proširiće se i na druga područja.

Deklaracija o kvalitetu pripremanja propisa Zajednice priložena je Završnom aktu Međuvladine konferencije (1997). Njome se preporučuje da Evropski parlament, Savet i Komisija izrade smernice za tehničko poboljšanje propisa.

Komisija je objavila plan delovanja “Bolja izrada propisa” 5. juna 2002, i obavezala se da će “propisivati manje, ali bolje”. Savet ministara sada osniva novu radnu grupu da sprovede taj plan. Istovremeno, Evropska konvencija o institucionalnoj reformi, osnovana nakon Deklaracije iz Lakena, ima radnu grupu za pojednostavljanje akata i postupaka. Članovi te grupe već su upozorili Konvenciju na potrebu da se udvostruče naponi za prerađu i kodifikaciju prava Zajednice i da se poboljša tekstovi kako bi bili jezički jasni i usklađeni s postojećim zakonodavstvom.

116. Politički program Evropske unije **– *Political agenda of the European Union***

Evropski savet u Madridu (15-16. decembar 1995) opisao je program Evropske unije za kraj veka kao polaganje temelja za Evropu

budućnosti, veliku zajednicu koja uživa u blagodatima slobode, prosperiteta i stabilnosti. U praksi to znači:

- prilagođavanje Ugovora o Evropskoj uniji;
- prelazak na jedinstvenu valutu u skladu s dogovorenim kalendarem i uslovima;
- priprema i sprovođenje pregovora o proširenju;
- usvajanje finansijske projekcije za period posle 31. decembra 1999;
- doprinos uspostavljanju nove evropske bezbednosne arhitekture;
- aktivno nastavljanje politike dijaloga, saradnje i pridruživanja, koja je već u toku sa susednim zemljama Unije, a posebno s Rusijom, Ukrajinom, Turskom i mediteranskim zemljama.

117. Politika o preduzetništvu – *Enterprise policy*

Cilj politike o preduzetništvu je da olakšava osnivanje i razvoj preduzeća ili privrednih delatnosti u Evropskoj uniji.

Evropska komisija koordinira inicijative država članica na ovom području, dok Savet, jednoglasnošću na predlog Komisije, i po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta, donosi mere za podršku inicijativama država članica.

Politika o preduzećima ima za cilj da omogući preduzećima da se prilagođavaju strukturnim promenama i da se razvijaju, posebno mala i srednja preduzeća. Namera je isto tako da se podstiče saradnja između preduzeća i da ona u potpunosti koriste pogodnosti istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija.

Na Evropskom savetu u Lisabonu, 23. i 24. marta 2000, šefovi država ili vlada izjavili su da bi do 2010. Evropska unija morala postati privreda zasnovana na znanju, najkonkurentnija i najdinamičnija na svetu. Politika o preduzetništvu doprinosi ostvarivanju tog cilja podsticanjem preduzetničkog duha i inovacija kroz optimalno korišćenje prednosti unutrašnjeg tržišta, koordiniranjem politika država članica putem standardizacije ili razmene dobrih iskustava i razvojem elektronske trgovine.

118. Pomoć za razvoj – *Development aid*

Počeci razvojne politike Evropske zajednice podudarili su se s potpisivanjem Rimskog ugovora 1957, a tadašnje prekomorske zemlje i teritorije država članica bile su njegovi prvi korisnici. Međutim, tek posle stupanja na snagu Ugovora o Evropskoj uniji ova politika dobija specifičan pravni osnov (članovi 177. do 181. Ugovora o EZ). S kasnijim proširenjima Unije, saradnja je postepeno proširena i na druge zemlje, poput afričkih, karipskih i pacifičkih zemalja (ACP) koje imaju posebno bliske i dugotrajne odnose s nekim državama članicama. Sporazum iz Kotonua, potpisan u junu 2000, ojačao je ovo partnerstvo koje se u velikoj meri oslanja na različite Konvencije iz Lomea, od kojih je prva potpisana 1975.

Pored ovih početnih sporazuma, i druge države, kao što su zemlje Latinske Amerike i Azije, mogu da imaju koristi od razvojne politike Zajednice.

Glavni cilj razvojne politike Zajednice jeste da iskoreni siromaštvo. Politika se sprovodi ne samo kroz bilateralne i regionalne sporazume, nego i kroz specifične programe u određenim sektorima, kao što su zdravstvo (posebno s ciljem borbe protiv zaraznih bolesti) i obrazovanje. Razvojna politika takođe uključuje saradnju s međunarodnim institucijama i učestvovanje Zajednice i država članica u inicijativama koje se sprovode na globalnom nivou, kao što je Inicijativa za visoko zadužene siromašne zemlje.

Danas je Unija glavni partner zemalja u razvoju. Evropska zajednica i njene države članice zajedno obezbeđuju 55% međunarodne pomoći za razvoj.

119. Ponderisanje glasova u Savetu – *Weighting of votes in the Council*

Kad Savet donosi odluku kvalifikovanom većinom, ponderisanje glasova je rezultat kompromisa postignutog između država članica, koje, iako pravno jednake, imaju neka različita svojstva. Jedan od činielaca koji određuje broj glasova pojedine države članice jeste broj stanovnika, uz usklađivanja koja dovode do relativno prekomerne zastupljenosti zemalja s malim brojem stanovnika.

Ovaj sistem je do sada zadovoljavao jer je obezbeđivao legitimitet donetim odlukama. Sa sadašnjom raspodelom glasova nemoguće je da se “velike” zemlje slože kako bi “male” zemlje stavile u položaj manjine i obratno. Time se garantuje najšira moguća podrška odlukama koje se donose kvalifikovanom većinom.

Imajući u vidu proširenje, poslednja međuvladina konferencija (IGC) izvršila je reviziju lestvice ponderisanja, kako relativni ponder malih i srednjih zemalja ne bi bio u nesrazmeri s brojnošću njihovog stanovništva. Zato je broj glasova zemalja s najviše stanovnika povećan u odnosu na ostale zemlje, da bi se održao legitimitet odluka Saveta po osnovu demografske zastupljenosti. Novi sistem pondera stupao na snagu 1. novembra 2004.

Na zasedanju IGC takođe je odlučeno o broju glasova koji će se dati novim članovima posle pristupanja.

Pored usklađivanja broja glasova, Ugovorom iz Nice uveden je i sistem dvostruke većine.

Kod pristupa proširenju, pitanje pondera glasova u Savetu usko se povezuje s pitanjem broja i nacionalne pripadnosti članova Komisije i povećavanjem upotrebe glasanja kvalifikovanom većinom. Što se više koristi glasanje kvalifikovanom većinom, to će uticaj pravedno ponderisanog glasanja u Savetu na donete odluke biti blagotvorniji jer će se izbeći rizik veta. Što se tiče pitanja broja i nacionalne pripadnosti članova Komisije, “veće” zemlje su se složile da izgube svog drugog člana u Komisiji u zamenu za povećanu glasačku moć u Savetu.

120. Postojan (održiv) razvoj

– *Sustainable development – Developement durable*

Koncepcija održivog razvoja podrazumeva privredni rast koji zadovoljava potrebe društva u vidu blagostanja na kratak, srednji i, iznad svega, dugi rok. Ta koncepcija zasniva se na pretpostavci da razvoj treba da zadovolji sadašnje potrebe, a da pri tome ne ugrozi izgleda za razvoj budućih pokolenja.

Načelo ugrađivanja brige za životnu sredinu u izgradnju i sprovođenje drugih politika, što je ključno ako želimo da postignemo održivi razvoj – potvrđeno je Ugovorom iz Mاستrihta.

Sastanak na vrhu u Kardifu 1998. postavio je osnove za koordinirano delovanje, u okviru plana Zajednice o celovitom rešavanju pitanja zaštite životne sredine. U skladu s tim, Komisija je podnela niz saopštenja o ugrađivanju pitanja zaštite životne sredine u, između ostalog, oblasti energetike, transporta, poljoprivrede, unutrašnjeg tržišta, razvoja, industrije, ribolova i privrednih politika.

Neka tela iz Saveta takođe su podnela svoje strategije za ugrađivanje životne sredine u politike koje su u njihovoj nadležnosti.

Strategija Evropske unije za postojani razvoj prihvaćena je u maju 2001, a spoljna dimenzija data joj je uspostavljanjem globalnog partnerstva za postojani razvoj, koji je Komisija prihvatila 2002.

Na Svetskom sastanku na vrhu o postojanom razvoju, u Johaneshburgu, avgusta i septembra 2002, usvojeni su novi ciljevi, radni programi i kalendari za oblast voda, ribljeg bogatstva, okeana, hemijskih materija, bioraznovrsnosti, energije, postojeane proizvodnje i potrošnje i postojanog razvoja. Evropska unija se obavezala da u ostvarivanju ovih ciljeva ide iznad nivoa koji su prihvatili ostali učesnici u Johaneshburgu.

121. Postupak saodlučivanja **– *Codecision procedure***

Postupak saodlučivanja (član 251. Ugovora o EZ, ranije član 189b) ustanovljen je Ugovorom iz Matrihta. On Evropskom parlamentu daje ovlašćenje da usvaja akte zajedno sa Svetom. Postupak obuhvata jedno, dva ili tri čitanja. Tako se umnožavaju veze između Parlamenta i Saveta, koji dele zakonodavnu vlast, kao i Evropske komisije. U praksi, postupak saodlučivanja je uvećao zakonodavna ovlašćenja Parlamenta u sledećim područjima: slobodno kretanje radnika, pravo na osnivanje poslovnih jedinica, usluge, unutrašnje tržište, obrazovanje (podsticajne mere), zdravstvo (podsticajne mere), potrošači, transevropske mreže (smernice), životna sredina (opšti plan delovanja), kultura (podsticajne mere) i istraživanje (okvirni program).

Ugovorom iz Amsterdama pojednostavljen je postupak saodlučivanja kako bi on postao brži i efikasniji, a uloga Parlamenta pojačana. Pored toga, proširen je na nove oblasti kao što su socijalno zapuštanje,

javno zdravstvo i borba protiv pronevera na štetu finansijskih interesa Evropske zajednice.

Za jačanje demokratske prirode delovanja Zajednice, neophodno je da Parlament učestvuje u vršenju zakonodavne vlasti. Zato, svaki zakonodavni akt koji se usvoji kvalifikovanom većinom verovatno pripada području postupka saodlučivanja. Stoga, u većini slučajeva saodlučivanje u Parlamentu ide zajedno s glasanjem kvalifikovanom većinom u Savetu. Međutim, za neka pitanja uređena Ugovorom, saodlučivanje i jednoglasnost i dalje koegzistiraju.

Ugovor iz Nice delimično je izmenio ovo stanje. Međuvladina konferencija - MVK (Intergovernmental Conference – IGC), pokrenuta u februaru 2000, izjasnila se za povećanje domašaja saodlučivanja, tako da ono bude paralelno i kao dopuna proširenju većinskog glasanja u Savetu. Tako sedam pitanja, za koje je MVK planirala da primeni glasanje na osnovu kvalifikovane većine, takođe podleže saodlučivanju. To su: podsticaji za borbu protiv diskriminacije, pravosudna saradnja u građanskopravnim pitanjima, specifične mere za podršku industriji, aktivnosti za privrednu i socijalnu koheziju (van Strukturnih fondova), statut za evropske političke stranke i mere koje se odnose na vize, azil i imigraciju. S druge strane, IGC nije proširila postupak saodlučivanja na zakonodavne mere koje već podležu glasanju kvalifikovanom većinom (kao što je poljoprivredna ili trgovinska politika). Zato još nema konačne veze između glasanja na osnovu kvalifikovane većine i postupka saodlučivanja za sve zakonodavne odluke.

122. Postupak za neobavezujuće mišljenje **– *Consultation procedure – Avis simple***

Postupak za neobavezujuće mišljenje omogućava Evropskom parlamentu da iznese svoje mišljenje o predlogu Komisije. U slučajevima predviđenim u Ugovoru, Savet mora da pribavi mišljenje Evropskog parlamenta pre glasanja o predlogu Komisije i da njegove stavove uzme u obzir. Međutim, Savet nije obavezan stavom Parlamenta, ali je obavezan da pribavi njegovo mišljenje. Ako Savet previše odstupi od početnog predloga, ponovo mora da pribavi mišljenje Parlamenta. Ovlašćenja Parlamenta u ovom postupku prilično su ograničena, s obzirom na to što on može samo da se nada da će Komisija njegove amandmane uzeti u obzir u izmenjenom predlogu.

Osim slučajeva koji su navedeni u Ugovorima, Savet je takođe obavezan da pribavlja mišljenje Parlamenta o najvažnijim pitanjima. Ovo pribavljanje je fakultativno. Pored toga, ovaj postupak za pribavljanje mišljenja koristi se za usvajanje neobavezujućih akata, posebno preporuka i mišljenja koja daju Savet i Komisija.

123. Postupak za saglasno mišljenje **– *Assent procedure***

Postupak za saglasno mišljenje uveden je Jedinstvenim evropskim aktom.

On pretpostavlja da Savet mora da dobije saglasno mišljenje Parlamenta da bi mogao da donese neke važne odluke. Evropski parlament može da prihvati ili odbaci predlog, ali ne može da ga dopunjuje ili menja. Ako Evropski parlament ne da saglasno mišljenje, taj akt ne može da se usvoji.

Postupak za saglasno mišljenje uglavnom se primenjuje na pristupanje novih država članica (član 49. Ugovora o EU), sporazume o pridruživanju i ostale osnovne sporazume s trećim zemljama (član 300. Ugovora o EZ) i imenovanje predsednika Komisije.

Davanje saglasnog mišljenja, takođe, zahteva se i u vezi s pitanjima državljanstva, specifičnim zadacima Evropske centralne banke (ECB), izmenama i dopunama Statuta Evropskog sistema centralnih banaka (ECB), Strukturnim i Kohezionim fondovima i jednoobraznim postupkom za izbore u Evropski parlament.

Od stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama, zahteva se saglasno mišljenje Parlamenta i za sankcije koje se nameću državi članici zbog ozbiljnog i trajnog kršenja osnovnih prava, prema novom članu 7. Ugovora o EU. Ugovorom iz Nice saglasno mišljenje Parlamenta postalo je obavezno i u slučajevima kada se predviđa povećana saradnja između nekih država članica na području koje podleže postupku saodlučivanja.

124. Postupak za saradnju **– *Cooperation procedure***

Postupak za saradnju (član 252. Ugovora o EZ, ranije član 189c) ustanovljen je Jedinstvenim evropskim aktom. On je Evropskom

parlamentu dao veći uticaj u zakonodavnom procesu, omogućivši mu dva “čitanja”. U početku je prostor za primenu tog postupka znatno proširen Ugovorom iz Mاستrihta; zatim je Ugovor iz Amsterdama preokrenuo taj trend dajući prednost postupku saodlučivanja (Član 251. Ugovora o EZ). Postupak saradnje sada se primenjuje isključivo na području ekonomske i monetarne unije [(članovi 99(5) i 106(2) Ugovora o EZ)].

Postupak za saradnju uvek se pokreće predlogom Komisije koji se zatim prosleđuje Savetu i Evropskom parlamentu. U okviru prvog čitanja, Parlament daje mišljenje o predlogu Komisije. Zatim Savet, kvalifikovanom većinom, sastavlja zajednički stav koji se prosleđuje Parlamentu zajedno sa svim potrebnim informacijama i razlozima zbog kojih je Savet usvojio ovaj zajednički stav.

Parlament razmatra ovaj zajednički stav u “drugom čitanju” i u roku od tri meseca može da ga usvoji, izmeni i dopuni ili odbaci. U slučaju izmene ili odbacivanja, to mora da učini apsolutnom većinom poslanika. Ako ga odbaci onda Savet u okviru “drugog čitanja” može da odlučuje samo jednoglasnošću.

Komisija zatim u roku od mesec dana preispituje predlog na osnovu kojeg je Savet zauzeo zajednički stav i prosleđuje svoj predlog Savetu. Ona ima diskreciono pravo da uključi ili isključi izmene i dopune koje je predložio Parlament.

U roku u od tri meseca, Savet može: da preispitani predlog usvoji kvalifikovanom većinom; da izmeni taj predlog jednoglasnom odlukom; ili da, takođe jednoglasnom odlukom, usvoji izmene i dopune koje Komisija nije uzela u obzir.

U postupku za saradnju, Savet može uvek da upotrebi i veto i da odbije da izrazi svoje mišljenje o izmenama i dopunama koje je predložio Evropski parlament ili o izmenjenom i dopunjenom predlogu Komisije, i da tako zaustavi zakonodavni postupak.

125. Povećana (tešnja) saradnja **– *Closer cooperation***

Da bi se podstakla povećana saradnja između zemalja Evropske unije koje žele da idu dalje od stepena integracije propisanog Ugovorima (socijalna pitanja, uklanjanje granične kontrole itd.) uvedeni su različiti instrumenti, kao što su Sporazum o socijalnoj politici i Šen-

genski sporazumi. To je omogućilo državama članicama koje to žele da napreduju drugačijim tempom ili sa drugačijim ciljevima van institucionalnog okvira Evropske unije.

Ugovor iz Amsterdama je formalizovao korišćenje ovih instrumenata uvođenjem pojma “povećane saradnje” u Ugovor o Evropskoj uniji (Ugovor o EU) i Ugovor o osnivanju Evropske zajednice (Ugovor o EZ).

Cilj takve saradnje je da se ograničenom broju država članica, spremnih i sposobnih da prednjače, omogući produblјivanje evropske integracije u sklopu jedinstvenog institucionalnog okvira Unije.

Povećana saradnja mora da ispuni brojne uslove. Posebno, ona mora da:

- pokriva područje koje ne potpada pod isključivu nadležnost Zajednice;
- teži unapređivanju ciljeva Unije;
- poštuje načela Ugovora i pravne tekovine Zajednice;
- koristi se samo kao poslednja mera;
- uključuje neki minimalni broj država članica;
- omogućava postupno uključivanje drugih država članica.

Povećanu saradnju prema Ugovoru o EZ usvaja Savet, kvalifikovanom većinom na predlog Komisije, po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta.

Predmet povećane saradnje prema Ugovoru o EZ, u skladu sa odredbama Ugovora iz Amsterdama, jeste da razvija prostor slobode, bezbednosti i pravde. Pokreće se na zahtev država članica, koji usvaja Savet kvalifikovanom većinom po pribavljanju mišljenja Komisije i podnošenju zahteva Evropskom parlamentu.

Prema Ugovoru iz Amsterdama, svaka država članica može uvek da se usprotivi zasnivanju povećane saradnje u određenom području zbog važnih razloga nacionalne politike. Međutim, Savet može kvalifikovanom većinom da prosledi predmet Evropskom savetu koji mora da odlučuje jednoglasnošću.

Ugovorom iz Nice posebno se želelo pojednostavlјenje upotrebe povećane saradnje pa su uvedene znatne promene:

- minimalan broj država članica koji je potreban za povećanu saradnju umanjen je za polovinu (Ugovor iz Amsterdama), odnosno na osam, bez obzira na ukupan broj država članica;

- države članice više ne mogu da spreče povećanu saradnju: predmet može da se prosledi Evropskom savetu, ali odlučuje Savet ministara većinom propisanom u Ugovorima;
- prema Ugovoru o EZ, potreban je pristanak Parlamenta ako povećana saradnja pokriva područje koje podleže saodlučivanju;
- dodat je još jedan uslov za sprovođenje povećane saradnje: ona ne sme da ugrozi unutrašnje tržište niti privrednu i socijalnu koheziju.

Ugovorom iz Nice uvedena je mogućnost povećane saradnje na polju zajedničke spoljne i bezbednosne politike (ZSBP), izuzimajući vojna pitanja i pitanja političke odbrane. Postupak je sledeći: pošto pribavi mišljenje Komisije, Savet donosi odluke kvalifikovanom većinom na osnovu zajedničke strategije.

126. Povelja o javnim uslugama – *Public service charter*

Ideja koja se nalazi u osnovi Povelje o javnim uslugama jeste da bi trebalo da postoji instrument koji ustanovljuje osnovna prava i načela koja regulišu pružanje usluga korisnicima. Ta načela bi uključivala:

- kontinuitet usluge;
- kvalitet;
- bezbednost snabdevanja;
- jednak pristup;
- pristupačne cene;
- socijalnu, kulturnu i ekološku prihvatljivost.

127. Povelja o osnovnim pravima – *Charter of Fundamental Rights*

Povodom 50-godišnjice Opšte deklaracije o ljudskim pravima, u decembru 1998. Evropski savet u Kelnu (3. i 4. jun 1999) odlučio je da započne rad na nacrtu Povelje o osnovnim pravima. Cilj je bio da se osnovna prava koja se primenjuju na nivou Unije objedine u jedan dokument, kako bi postala vidljivija. Povelja se zasniva na ugovorima Zajednice, međunarodnim konvencijama (kao što je Evropska konvencija o ljudskim pravima iz 1950. i Evropska socijalna povelja iz

1989), zajedničkim ustavnim tradicijama država članica i različitim deklaracijama Evropskog parlamenta.

Rad je poveren posebnom telu – koje je odlučilo da sebe nazove Konvencijom – sastavljenom od 62 člana, uključujući predstavnike vlada država članica i predsednika Evropske komisije, kao i Evropskog parlamenta i nacionalnih parlamenata. Četiri predstavnika Suda Evropskih zajednica (Court of Justice of the European Communities – CoJEC), Saveta Evrope i Evropskog suda za ljudska prava, mogla su da učestvuju kao posmatrači. Sastav, metod rada i praktična rešenja Konvencije prihvaćeni su na Evropskom savetu u Tampereu (15-16. oktobar 1999).

Rad je počeo 17. decembra 1999. Privredni i socijalni odbor, Odbor regija, ombudsman, države kandidati i sva druga tela, društvene grupe ili stručnjaci, pozvani su da iznesu svoje stavove. Cilj je bio da se postigne opšta saglasnost. Rezultat rada predstavljen je 13-14. oktobra 2000. na Evropskom savetu u Biaricu. U sedam glava koje su podeljene u 54 člana, Povelja definiše osnovna prava vezana za dostojanstvo, slobodu, jednakost, solidarnost, državljanstvo i pravdu. Svečano je proglašena na Evropskom savetu u Nici (7-10. decembra 2000).

Međuvladina konferencija (MVK), koja je zaključena na istom Evropskom savetu, nije uspela da postigne dogovor o tome da se Povelja uključi u Ugovore i na taj način učini pravno obavezujućom. Međutim, Sud evropskih zajednica je izjavio da želi da koristi Povelju kao vodič u donošenju svojih presuda. Evropski savet u Lakenu dao je Evropskoj konvenciji mandat da razmotri pitanje uključivanja Povelje u postojeće Ugovore.

128. “Pozajedničenje” (komunitarizacija) **– *Communitisation***

Pozajedničenje znači prenošenje predmeta koji se u institucionalnom okviru Unije rešava korišćenjem međuvladinog metoda (drugi i treći stub), na metod Zajednice (prvi stub).

Metod Zajednice zasniva se na ideji da se opšti interes građana Unije najbolje brani kada organi Unije igraju punu ulogu u procesu donošenja odluka, uz poštovanje načela supsidijarnosti.

Po stupanju na snagu Ugovora iz Amsterdama, pitanja vezana za slobodno kretanje ljudi, koja su ranije svrstavana pod saradnju u

pravosuđu i unutrašnjim poslovima (treći stub), “pozajedničena” su i zato će se rešavati prema metodu Zajednice posle petogodišnje prelazne faze.

129. Praćenje (nadzor) primene prava Zajednice – *Monitoring the application of Community law*

Praćenje primene prava je u nadležnosti Evropske komisije kao čuvara Ugovora. Ono je izraz činjenice da se Evropska unija zasniva na vladavini prava, što ima za cilj da obezbedi poštovanje prava i njegovu delotvornu primenu u državama članicama, i od strane država članica. U ostvarivanju nadzora, Komisija ima ulogu koja je u tom području dodeljena nacionalnim vlastima, posebno pravosuđu.

Osmatranje primene prava može da ima sledeće oblike:

- pokretanje postupaka zbog kršenja zakona posle pritužbi ili kada su otkriveni slučajevi u uobičajenom toku događaja;
- sudski postupak protiv drugih institucija;
- provera da li je pomoć koju je dala država članica zakonita;
- provera da li se poštuju načela o zabrani određene vrste sporazuma, odluka i dogovorne prakse i zloupotrebi dominantnog položaja.

Godišnji izvještaji Komisije o primeni prava Zajednice izraz su želje za transparentnošću postupanja, ne samo sa žalbama, već i sa građanima i članovima parlamenta.

130. Pravne tekovine Zajednice – *Community acquis*

Pravne tekovine Zajednice su skup zajedničkih prava i obaveza koji povezuju u jednu celinu sve države članice u Evropskoj uniji. Pravne tekovine se neprestano razvijaju i one obuhvataju:

- sadržaj, načela i političke ciljeve Ugovora;
- zakonodavstvo doneto u primeni ugovora i praksi Suda pravde;
- deklaracije i rezolucije koje je usvojila Unija;
- mere koje se odnose na zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku;
- mere koje se odnose na pravosuđe i unutrašnje poslove;

- međunarodne sporazume koje je sklopila Zajednica i one koje su među sobom sklopile države članice na području delatnosti Unije.

Dakle, pravne tekovine Zajednice ne obuhvataju samo pravo Zajednice u uskom smislu, nego i sve akte koji su usvojeni u okviru drugog i trećeg stuba Evropske unije i zajedničke ciljeve koji su utvrđeni u Ugovorima. Unija se obavezala na održavanje pravnih tekovina Zajednice u celini i na njihov dalji razvoj.

Države kandidati moraju da prihvate pravne tekovine Zajednice pre nego što pristupe Uniji. Odstupanja od pravnih tekovina odobravaju se samo u izuzetnim slučajevima i u ograničenom obimu.

Pripremajući se za sledeće proširenje, države kandidati moraju da ugrade pravne tekovine u svoje nacionalno zakonodavstvo i da ih primenjuju od trenutka pristupanja.

131. Pravni propisi Zajednice – Community legal instruments

Termin pravni propisi Zajednice odnosi se na propise koje institucije Zajednice imaju na raspolaganju za izvršavanje svojih zadataka, prema Ugovoru o osnivanju Evropske zajednice, uz nužno poštovanje načela supsidijarnosti. To su:

- Uredbe: one su u potpunosti obavezujuće i neposredno se primenjuju u svim državama članicama;
- Direktive (uputstva): one obavezuju države članice u smislu rezultata koje treba postići. One ih moraju ugrađivati u svoje pravne sisteme, a ostavlja im se manevarski prostor u pogledu oblika i sredstava sprovođenja;
- Odluke: one su u potpunosti obavezujuće za one na koje se odnose, izričito ih označavajući;
- Preporuke i mišljenja: neobavezujući, deklarativni instrumenti.

132. Pravo na inicijativu – Right of initiative

Da bi mogla da obavlja svoju ulogu čuvara Ugovora i branioca opšteg interesa, Komisija je dobila pravo da pokreće inicijative kojima se ona ovlašćuje i obavezuje da podnosi predloge o stvarima koje su

sadržane u Ugovoru, bilo da je to Ugovorom izričito propisano ili da to Komisija smatra potrebnim.

- Ovo pravo na pokretanje inicijative odnosi se isključivo na pitanja Zajednice jer važi načelo da Savet donosi odluke jedino “na predlog Komisije”, kako bi se uspostavio koherentan okvir za sve inicijative.
- U oblasti zajedničke spoljne i bezbednosne politike, Komisija može da podnosi predloge, kao što to mogu i države članice. Međutim, s druge strane, ona nema takva prava u određenim stvarima u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova.

Savet i Evropski parlament mogu takođe da traže od Komisije da podnese predlog, ako to smatraju potrebnim.

Pravo pokretanja inicijative smatra se osnovnim elementom institucionalne ravnoteže u Zajednici.

Ugovorom iz Amsterdama prošireno je pravo Komisije da pokreće inicijative na nove politike (zdravstvo i zapošljavanje), na pitanja vezana za slobodno kretanje ljudi, kao i na treći stub. U slučaju trećeg stuba, Komisija deli pravo na pokretanje inicijative sa državama članicama.

133. Pravo Zajednice – *Community law*

U užem smislu, pravo Zajednice sastoji se od Ugovora o osnivanju (osnovno pravo) i pravila iz akata koja su donele institucije Zajednice na osnovu njih (izvedeno pravo).

U širem smislu, pravo Zajednice obuhvata sva pravna pravila primenjiva u pravnom poretku Zajednice. To su, dakle, opšta pravna načela, praksa Suda, pravo koje proizilazi iz spoljnih odnosa Zajednice i pravo koje proizilazi iz konvencija i sličnih sporazuma sklopljenih između država članica radi primene odredaba iz Ugovora.

Sva ova pravna pravila čine deo onoga što se naziva pravnim tekovinama Zajednice.

134. Pravosuđe i unutrašnji poslovi (PUP) – *Justice and home affairs (JHA)*

Saradnja u pravosuđu i u unutrašnjim poslovima institucionalizovana je u Glavi VI Ugovora o EU (poznata kao “treći stub”). Cilj ove

saradnje je da se u praksi sprovede načelo slobodnog kretanja ljudi. Ona se odnosila na sledeće oblasti:

- politika azila;
- pravila o prelasku spoljnih granica država članica;
- imigraciona politika;
- borba protiv krijumčarenja i upotrebe droga;
- suzbijanje međunarodnih finansijskih zloupotreba;
- pravosudna saradnja u građanskim i krivičnim stvarima;
- carinska saradnja;
- policijska saradnja

Za preduzimanje mera u toj oblasti predviđena su različita sredstva: zajedničko delovanje, zajednički stav i konvencija. Iako je postignut znatan napredak, bilans o saradnji u ovom području bio je predmet kritika. Došlo se do opšte saglasnosti u vezi potrebe uvođenja efikasnijih odredbi da bi se ojačale strukture saradnje i u okviru Zajednice uključila spomenuta područja koja su povezana s kontrolom ljudi (azil, imigracija i prelaženje spoljnih granica).

Ugovorom iz Amsterdama preuređena je saradnja na području pravosuđa i unutrašnjih poslova, a kao cilj postavljeno je uspostavljanje prostora slobode, bezbednosti i pravde. Određeni sektori uvedeni su u okviru Zajednice, a istovremeno su se pojavila nova područja i metode.

“Šengenski prostor”, koji je ustanovljen van pravnog okvira Evropske unije, na inicijativu nekih država članica koje su želele brže napredovanje u vezi slobodnog kretanja ljudi, na kraju, biće uključen u Ugovore o EU i EZ.

Ugovor iz Nice proširuje kvalifikovano većinsko glasanje na određena područja pravosuđa i unutrašnjih poslova, koja su uvedena u okviru Zajednice, kao što je slobodno kretanje ljudi. Odlučivanje o pitanjima iz trećeg stuba, ipak, još uvek zahteva jednoglasnost. Pored toga, izmene i dopune koje je uveo Ugovor iz Nice učinile su postupak za povećanu saradnju u trećem stubu manje restriktivnom nego što je to bilo ranije. Na kraju, ubrzana je saradnja u pravosudnim pitanjima da bi se stvorio osnov za aktivnosti i stvaranje Eurojust-a u Ugovoru o EU.

135. Prečišćavanje propisa **– Consolidation of legislation – informal/declaratory**

Radi se o postupku nezvaničnog pojednostavljivanja zakonodavnih tekstova. Unošenje izmena u osnovni propis ne povlači usvajanje novog propisa. To je jednostavno posao pojašnjavanja koji vodi Komisija. Novonastali tekst ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo ali može, ako je potrebno, da bude objavljen u Službenom listu (Serija C) bez uvodnog obrazloženja i bez pozivanja na pravni osnov za donošenje.

136. Pretpristupna pomoć **– Pre-accession aid**

Potrebna su velika ulaganja da bi države kandidati prilagodile svoje standarde, posebno industrijske i ekološke norme, kako bi mogle da se usklade sa zakonodavstvom Zajednice kada se pridruže Uniji. Pretpristupna pomoć za period između 2000. i 2006. za zemlje Srednje i Istočne Evrope ključni je element strategije Evropske unije prema zemljama kandidatima i uključuje dve glavne komponente:

- program Phare finansira projekte koji su potrebni da bi se prilagodili administrativni i pravni sistemi država kandidata i razvila njihova infrastruktura (10,5 milijardi evra);
- osnovana su dva fonda za pomoć da bi se upravljalo dodatnom pomoći:
 - prvi podržava strukturalne mere na polju poljoprivrede (SAPARD – 3,5 milijardi evra);
 - drugi finansira razvoj infrastrukture na području zaštite okoline i saobraćaja (Instrument za strukturne politike pre pristupanja, ISPA – 7 milijardi evra): ISPA igra istu ulogu za države kandidata kao i Kohezioni fond za Španiju, Portugal, Grčku i Irsku.

Partnerstvo za pristupanje, sklopljeno između Unije i država kandidata, jeste glavni pokretač strategije za period pre pristupanja i služi kao kanal za različite vrste pomoći.

Kipar, Malta i Turska primaju specifičnu pretpristupnu pomoć. Uredba Saveta (EC) br. 555/2000 predviđa referentni iznos od 95 miliona evra za sprovođenje operacija u okviru pretpristupne strategije za Kipar i Maltu (57 miliona evra za Kipar i 38 miliona evra za

Maltu). Ovaj iznos dostupan je do 31. decembra 2004. godine. Uredba (EC) br. 2500/2001 koja se tiče finansijske pretpristupne pomoći za Tursku, predviđa specifičnu pomoć u iznosu od preko dva miliona evra.

Sve države kandidati takođe mogu da učestvuju u pretpristupnom instrumentu Evropske investicione banke (EIB).

Dodatna pretpristupna pomoć odobrena je za Bugarsku i Rumuniju na Evropskom savetu u Kopenhagenu (12. i 13. decembra 2002).

137. Pretpristupna strategija **– *Pre-accession strategy***

Na osnovu Evropskih sporazuma (sporazuma o pridruživanju sa zemljama Srednje i Istočne Evrope) Komisija je 1993. predložila da se uspostavi “strukturni dijalog” između pridruženih zemalja i organa Unije u obliku sastanaka na kojima bi različiti partneri mogli da se konsultuju.

U decembru 1994, Evropski savet u Esenu usvojio je pretpristupnu strategiju zasnovanu na:

- produbljivanju odnosa između pridruženih zemalja, zemalja članica i organa Unije (jačanje strukturnog dijaloga);
- sprovođenju Evropskih sporazuma;
- prilagođavanju finansijske pomoći koju obezbeđuje Phare.

Na Evropskom savetu u Luksemburgu, u decembru 1997, usvojena je ojačana pretpristupna strategija za deset država kandidata iz Srednje i Istočne Evrope. Ona se zasniva na:

- evropskim sporazumima;
- partnerstvima za pristupanje i nacionalnim programima za usvajanje pravnih tekovina Zajednice;
- učestvovanju u određenim programima, agencijama i odborima Zajednice.

Za Kipar je uspostavljena posebna pretpristupna strategija iste godine. Godine 1998, strategija je usvojena za Maltu, a sada se oblikuje poslednja strategija za Tursku. Pretpristupne strategije za Maltu i Tursku zasnivaju se na:

- sporazumima o pridruživanju;

- partnerstvima za pristupanje i nacionalnim programima za usvajanje pravnih tekovina Zajednice;
- učestvovanju u programima, agencijama i odborima Zajednice;
- posebna predpristupna pomoć;
- u slučaju Turske, pojačanom političkom dijalogu.

Evropski savet u Kopenhagenu, 12. i 13. decembra 2002, značajno je povećao pretpristupnu pomoć za Bugarsku i Rumuniju.

138. Pretpristupni pakt o organizovanom kriminalu – *Pre-accession pact on organised crime*

U pripremi za proširenje Evropske unije, 28. maja 1998, ministri pravosuđa i unutrašnjih poslova država članica i deset zemalja kandidata Srednje i Istočne Evrope i Kipra, usvojili su “pretpristupni pakt o organizovanom kriminalu” radi:

- pridruživanja država kandidata prioriternim aktivnostima Evropske unije;
- pomaganja zemljama kandidatima da usvoje pravne tekovine Zajednice u pravosuđu i unutrašnjim poslovima;
- uspostavljanja zajedničkih projekata protiv kriminala za koje bi tehnička ili finansijska pomoć od strane Unije bila korisna.

Zemlje kandidati su se obavezale da brzo usvoje određen broj međunarodnih konvencija, posebno onih koje se tiču izručenja (Evropska konvencija iz 1957), trgovine drogom (Konvencija UN) i terorizma (Evropska konvencija iz 1977). Predviđeni su sporazumi s Evropolom kako bi se podstakla razmena informacija i definisali prioriteti za aktivnosti koje će Unija i njeni partneri preduzimati.

Pretpristupni pakt finansira se iz programa Phare i ostalih programa, uključujući Grotius, Stop i Falkone.

On je sada bitno sredstvo za postupnu integraciju zemalja kandidata u strategiju Zajednice za kontrolu i prevenciju organizovanog kriminala.

139. Predsedavanje Unijom (rotacija predsedavanja) **– *Presidency of the Union (rotation of the Presidency)***

U predsedavanju Unijom države članice menjaju se svakih šest meseci. Predsedavanje je dužnost i doprinos koji daje svaka država članica kako bi institucije Zajednice dobro funkcionisale. Trenutno, svaka država članica svakih sedam i po godina dolazi na red da predsedava.

U kontekstu institucionalnog aspekta pregovora o pristupanju, određeno je da će redosled rotacije između 15 trenutnih država članica biti zadržan do 2006, kako bi nove članice dobile vreme potrebno da se prilagode i pripreme da i same preuzmu predsedavanje Savetom.

U svakom slučaju, neposredno pre proširenja, ovaj sistem rotacije pokazuje svoja ograničenja, a na Međuvladinoj konferenciji 2004, trebalo bi da se predloži alternativa: rotirajući, ali stabilniji predsednički tim, dugoročni “Predsednik Evrope” ili različite formule, zavisno od različitih formacija (Sastanak na vrhu, Savet ministara, Coreper); postoji nekoliko predloga.

140. Predsednik Evropske komisije **– *President of the European Commission***

Ugovor iz Amsterdama ojačao je ulogu i položaj predsednika Evropske komisije. Od tada vlade država članica dogovorno odabiraju ličnost koju nameravaju da imenuju za Predsednika. Taj izbor mora da potvrdi Evropski parlament.

Vlade zatim određuju ličnosti koje nameravaju da imenuju kao članove Komisije, u dogovoru s novim predsednikom. Predsednik utvrđuje glavne smernice politike koju Komisija treba da sprovodi u svom radu. On takođe odlučuje o raspodeli portfelja među članovima Komisije i o reorganizaciji portfelja tokom mandata Komisije.

Ugovor iz Nice, koji je stupio na snagu 1. februara 2003, promenio je postupak imenovanja predsednika. Od tada se na sastanku Evropskog saveta na nivou šefova država i vlada određuje ličnost koja bi bila imenovana kvalifikovanom većinom. Evropski parlament onda odobrava to imenovanje.

Novi član 217. Ugovora o EZ takođe proširuje ovlašćenja predsednika, kao način da se osigura nastavak skladnosti i efikasnosti proširenog sastava Komisije posle proširenja Unije. To znači da će predsednik odlučivati o internoj organizaciji Komisije, dodeljivanju portfelja i reorganizaciji portfelja tokom mandata Komisije. On će takođe, što je podložno naknadnom odobrenju Komisije, imenovati potpredsednike, čiji broj nije određen Ugovorom. Zatim, on može, što je opet podložno naknadnom odobrenju Kolegijuma, da traži od člana Komisije da podnese ostavku.

Evropski konvent zasnovan Deklaracijom iz Lakena u decembru 2001, bavila se pitanjima institucionalne reforme i budućnosti predsednika Komisije: da li bi opet trebalo promeniti način imenovanja predsednika (veće pravo glasa za Parlament, neposredni izbor), da li bi njegova uloga trebalo da se zameni “predsednikom Evrope” povezanim sa Savetom i/ili Komisijom, i/ili predsednikom izabranim između šefova država?

141. Pregovori o pristupanju **– *Accession negotiations***

Molbe deset zemalja Srednje i Istočne Evrope naišle su na povoljan prijem na Evropskom savetu u Luksemburgu (u decembru 1997). Zvanični pregovori o pristupanju nastavljeni su zatim u dve faze. Pregovori sa šest zemalja “prvog talasa” (Kiprom, Češkom Republikom, Estonijom, Mađarskom, Poljskom i Slovenijom) počeli su 30. marta 1998. Države kandidati “drugog talasa” (Bugarska, Letonija, Litvanija, Malta, Rumunija i Slovačka) počele su pregovore u februaru 2000, kada je ocenjeno da su njihove reforme dovoljno brzo napredovale.

Pre otvaranja pregovora, izvršena je procena zakonodavstva svake države kandidata kako bi se napravio radni program i definisao pregovarački položaj.

Pregovori o pristupanju vode se o sposobnosti država kandidata da ispunjavaju sve obaveze države članice u vreme pristupanja, a naročito mere neophodne za proširivanje jedinstvenog tržišta, koje moraju odmah biti sprovedene. Na pregovorima se takođe razmatra pitanje pretpristupne pomoći koju Evropska unija može da pruži kako bi bilo olakšano preuzimanje pravnih tekovina. Pregovori mogu da se zaključe čak i ako preuzimanje pravnih tekovina nije u potpu-

nosti dovršeno, pošto prelazna rešenja mogu da se primene i posle pristupanja.

Sami pregovori mogu da imaju oblik bilateralnih međuvladinih konferencija (Evropska unija/država kandidat), pri čemu se ministri okupljaju svakih šest meseci, a ambasadori svakih mesec dana. Komisija je definisala zajedničke pregovaračke stavove za svaku glavu koja se odnosi na pitanja nadležnosti Zajednice, a Savet ih je jednoglasno odobrio. Rezultati pregovora uključeni su u nacrt ugovora o pristupanju. Nacrt mora da usvoji Unija i da ga ratifikuju države članice i države kandidati.

Na Evropskom savetu u Kopenhagenu (12. i 13. decembar 2002) Komisija je zaključila pregovore s deset država kandidata: Češkom Republikom, Kiprom, Estonijom, Mađarskom, Letonijom, Litvanijom, Maltom, Poljskom, Slovačkom i Slovenijom, omogućivši im da 1. maja 2004. pristupe Uniji. Što se tiče Bugarske i Rumunije, cilj je da se zaključe pregovori na vreme, kako bi one mogle da pristupe 2007. Mogućnost otvaranja pregovora s Turskom razmatraće se u decembru 2004.

142. Prehrambena bezbednost **– *Food safety***

Evropska unija je prehrambenu bezbednost učinila jednim od glavnih ciljeva evropske razvojne politike. To je zadatak koji povezuje više područja nadležnosti Zajednice: zajednička poljoprivredna politika (ZPP) i njen glavni stub, “razvoj sela”, životna sredina, javno zdravstvo, zaštita potrošača i unutrašnje tržište.

Javna rasprava pokrenuta Zelenom knjigom o opštim načelima prehrambene bezbednosti, dovela je do objavljivanja Bele knjige u januaru 2000, koja je važan korak u usvajanju novog prehrambenog zakonodavstva. U ovom dokumentu Komisija je najavila razvoj zakonskog okvira koji pokriva ceo prehrambeni lanac – “od njive do trpeze” – u skladu s celovitim, integrisanim pristupom. Prema toj logici, prehrambena bezbednost uključuje i ishranu i zdravlje životinja, zaštitu i blagostanje životinja, veterinarski nadzor, mere sanitarne inspekcije, zdravstveni nadzor nad biljkama, pripremu i higijenu namirnica. Bela knjiga takođe naglašava potrebu da se pokrene traj-

ni dijalog s potrošačima u kome bi se oni obavještavali, obučavali i iznosili svoja mišljenja.

Uredba usvojena u februaru 2002, koja je osnov za novo prehrambeno zakonodavstvo, određuje pet opštih osnovnih načela:

- potvrda celovitosti prehrambenog lanca;
- analiza rizika kao osnov ove politike;
- odgovornost učesnika poslovanja u ovom sektoru;
- vidno obeležavanje proizvoda na svim stepenima prehrambenog lanca;
- pravo građana na jasnu i tačnu obavještenost

Uredbom je osnovana Evropska uprava za prehrambenu bezbednost (European Food Safety Authority – EFSA) čiji su glavni zadaci da pruža nezavisna naučna mišljenja o pitanjima prehrambene bezbednosti, da prikuplja i analizira podatke o mogućim ili nastalim rizicima i održava trajan dijalog s javnošću.

143. Prerada propisa – *Recasting of legislation*

Prerada zakonskih tekstova je postupak u kome se, po unošenju izmena u osnovni propis, usvaja novi propis a unetim izmenama i ukida prethodni osnovni propis. Za razliku od kodifikacije, prerada uključuje promenu suštine. Istovremeno, tom radnjom se daje i sveobuhvatni pregled jedne oblasti zakonodavstva. Novi propis objavljuje se u Službenom listu (Serija L).

144. Preuzimanje pravnih tekovina Zajednice – *Incorporation of the Community acquis*

Evropski savet u Esenu (decembar 1994) pozvao je Komisiju da predstavi Belu knjigu o pripremi pridruženih zemalja Srednje i Istočne Evrope za integraciju u unutrašnje tržište Unije. Bela knjiga, koja je bila predstavljena na Evropskom savetu u Kanu u junu 1995, imala je indikativan program za približavanje zakonodavstava zemalja Srednje i Istočne Evrope zakonodavstvu unutrašnjeg tržišta. Program je predviđao da će te zemlje utvrditi prioritete kako bi usvojile pravila Zajednice i da će im u tom radu pomoći Biro za teh-

ničku pomoć (TAIEX), posebno pri dobijanju informacija o zakonodavstvu Zajednice.

Glavni izazovi s kojima se suočavaju države kandidati jesu preuzimanje i sprovođenje čitavog zakonodavstva Zajednice. Oni zahtevaju da se ojačaju upravni i pravosudni sistemi i da se infrastruktura država kandidata drastično prilagodi, kako bi bila saglasna normama Zajednice, posebno u pitanjima vezanim za životnu sredinu, saobraćaj, energetiku i telekomunikacije. Da bi se olakšala ta značajna prilagođavanja, državama kandidatima obezbeđena je pretpriступna pomoć.

Pregovori o pristupanju država kandidata počeli su u martu 1998. Prvi korak bio je ocena kandidata, spojivosti zakonodavstva svake države kandidata s pravilima Zajednice (proces provere "screening"). Ta ocena je osnova za drugi korak, bilateralne pregovore između Unije i svake države kandidata.

Državama kandidatima u nekim područjima dato je prelazno doba, između njihovog pristupanja i vremena kada će biti sposobne da u potpunosti sprovedu pravne tekovine Zajednice. Međutim, takvo prelazno doba ograničeno je i po oblastima primene i po trajanju, a vezano je za vrlo stroge uslove.

145. Pristupanje novih država članica Evropskoj uniji **– *Accession of new Member States to the European Union***

Pristupanje novih država članica Evropskoj uniji predviđeno je Članom 49. (ranije Član O) Ugovora o EU. Za otvaranje pregovora potrebno je da se Savet složi jednoglasno, po pribavljanju nišljenja Komisije i dobijanju saglasnog mišljenja Evropskog Parlamenta. Uslovi za prijem, eventualni prelazni period i prilagođavanje Ugovora na kojima se zasniva Unija, moraju da budu predmet sporazuma između države kandidata i svih država članica. Da bi sporazum stupio na snagu, moraju da ga ratifikuju sve države ugovornice u skladu sa svojim ustavnim pravilima.

146. Pristupno partnerstvo *– Accession partnership*

Pristupna partnerstva, koja je 1998. Savet sklopio sa svakom od država kandidata (uz izuzetak Kipra, Malte i Turske), u jednom dokumentu objedinjuju pomoć koju Evropska komisija pruža svakoj državi kandidatu i određuju prioritete po sektorima za preuzimanje zakonodavstva Zajednice (pravnih tekovina).

U skladu s pristupnim partnerstvom, svaka zemlja izradila je iscrpan program preuzimanja pravnih tekovina Zajednice, kako bi organizovala sprovođenje ovih prioriteta, obavezujući se da poštuje kalendar i naznačujući ljudske i finansijske izvore koji su potrebni da bi se to postiglo. Komisija i dotična zemlja tokom vremena prilagođavaju ove programe i pristupna partnerstva.

Pristupna partnerstva služila su kao oslonac za druge pretpristupne instrumente, uključujući zajedničku procenu srednjoročnih prioriteta privredne politike, pakt o organizovanom kriminalu, nacionalne planove za razvoj i ostale sektorske programe potrebne za učestvovanje u Strukturnim fondovima posle pristupanja i za primenu ISPA (Instrument za strukturne politike pre pristupanja – Instrument for Structural Policies Pre-Accession) i SAPARD (Posebni program pristupanja za poljoprivredu i ruralni razvoj – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development). Ta partnerstva su takođe bila polazište za izradu planova delovanja za poboljšanje uprave i pravosuđa u državama kandidatima.

147. Privredna i socijalna kohezija *– Economic and cohesion*

Na evropskom nivou, izvorišta politike privredne i socijalne kohezije su u Rimskom ugovoru (1957) gde se u preambuli spominje smanjenje regionalnih razlika. Tokom 70-ih godina, zajednica je preduzela aktivnosti kako bi se koordinirali nacionalni instrumenti i osigurala dodatna finansijska sredstva. Kasnije su se te mere pokazale kao neodgovarajuće, s obzirom na situaciju u Zajednici gde uspostavljanje unutrašnjeg tržišta, suprotno predviđanjima, nije uspelo da ukloni razlike među regijama.

Sa usvajanjem Jedinstvenog evropskog akta 1986, privredna i socijalna kohezija je postavljena kao cilj uporedo s dovršavanjem jedinstvenog tržišta.

Ugovorom iz Mastrihta (1992) ta politika je na kraju ugrađena u sam Ugovor o EZ (članovi 158. do 162). Privredna i socijalna kohezija je izraz solidarnosti između država članica i regija Evropske unije. Cilj je uravnotežen razvoj širom EU, uz smanjenje strukturnih razlika i afirmisanje jednakosti u pružanju prilika za sve pojedince. U praktičnom smislu, to se postiže nizom finansijskih operacija, prvenstveno kroz Strukturne fondove i Kohezioni fond.

Pored reforme zajedničke poljoprivredne politike i proširenja na zemlje Srednje i Istočne Evrope, regionalna politika je bila jedno od važnijih pitanja o kojem se raspravljalo u Agendi 2000, uglavnom zbog finansijskih posledica. To je po veličini druga budžetska stavka Zajednice, s iznosom od 213 milijardi evra za period 2000-2006. Svake tri godine Evropska komisija podnosi izveštaj o napretku koji je postignut na području privredne i socijalne kohezije i o tome kako su mu doprinele politike Zajednice. Glavni kriterijumi koji se koriste za analizu su bruto domaći proizvod (BDP), zaposlenost i faktori koji pogađuju postojanom razvoju.

Planirano proširenje EU u maju 2004, prouzrokuje pad od 13% prosečnog BDP po stanovniku i širenje regionalnih razlika u razmerama nezabeleženim u ranijim proširenjima. Kako se 60% regija koje zaostaju u razvoju nalazi u budućim državama članicama, politika za privrednu i socijalnu koheziju neminovno će se usmeriti prema Istoku. Posle 2006, moraće da se usredsredi na ključna razvojna pitanja uz istovremeni nastavak podrške regijama koje nisu u realnim pokazateljima dovršile proces približavanja nivou razvijenosti ostalih delova Unije (posebno u Španiji, Grčkoj i Portugalu) i u geografskim područjima koja se suočavaju sa specifičnim strukturnim poteškoćama (područja koja prolaze kroz industrijsko prestrukturiranje, gradska područja, seoska područja, područja koja zavise od ribolova i područja koja trpe zbog prirodnih ili demografskih ograničenja). Pojednostavljanje davanja pomoći i mehanizama upravljanja Strukturnim fondovima biće deviza sledeće reforme.

148. Privredna politika – *Economic Policy*

Ekonomska i monetarna unija (EMU) podrazumeva tesnu koordinaciju nacionalnih privrednih politika, koje su tako postale predmet zajedničke brige. U praktičnom smislu Savet ministara, kvalifikovanom većinom, na preporuku Komisije, formuliše nacrt smernica koji se dostavlja Evropskom savetu. U svetlu njegovih zaključaka Savet ministara, opet kvalifikovanom većinom, usvaja preporuku kojom se utvrđuju Glavne smernice za privrednu politiku (Broad Economic Policy Guidelines – BEPG) država članica i Zajednice i obaveštava Evropski parlament (član 99. Ugovora o EZ). Ove godišnje glavne smernice su centralni element koordinacije za privredne politike Unije.

Uz ove glavne smernice, Ugovor o EZ propisuje druge odredbe o privrednoj politici u Glavi VII, članovima 98. do 104, uključujući:

- multilateralni nadzor: države članice, u okviru Saveta, nadgledaju kretanja u privredi i primenu glavnih smernica za privrednu politiku; one mogu da upućuju preporuke vladi neke države članice koja se ne pridržava smernica;
- postupak za prekomerni deficit: države članice moraju da izbegavaju prekomerne državne deficite, a na Komisiji je da obezbedi da se ovo načelo poštuje. Član 104. propisuje i postupak, uslove, izuzetke i posledice koje mogu da uključe novčane kazne;
- finansijsku pomoć: kad država članica ima ozbiljne teškoće, Savet joj može, pod određenim uslovima, dodeliti finansijsku pomoć;
- zabranu preuzimanja obaveza drugih država članica; Zajednica i države članice ne mogu preuzimati obaveze drugih država članica;
- zabranu povlašćenog pristupa: zabranjeno je organima vlasti, upravnim organima i javnim preduzećima davati povlašćen pristup finansijama.

Glava VII Ugovora o EZ takođe sadrži institucionalne odredbe o Evropskoj centralnoj banci (članovi 112. do 115) i prelazne odredbe neophodne za sprovođenje različitih faza EMU (Članovi 116. do 124).

149. Produblјivanje – *Deepening*

Produblјivanje označava dinamiku integracije, prisutnu od samog početka evropskog poduhvata. Kroz carinsku uniju, zajedničko tržište i zonu evra, Evropske zajednice prerasle su u entitet koji pokušava da bude “još tešnja unija” među narodima Evrope (član 1. Ugovora o EU). Produblјivnje je proces koji je paralelan s proširivanjem, a često se smatra i potrebnim korakom koji mu prethodi.

U tom duhu, odlučeno je da se reformišu glavne politike Zajednice (zajednička poljoprivredna politika i strukturna politika) i delovanje institucija, da bi se stvorio povoljan kontekst za nove države članice koje pristupaju Evropskoj uniji.

150. Program pomoći Zajednice zemljama Srednje i Istočne Evrope (Phare) – *Programme of Community aid to the countries of Central and Eastern Europe (Phare)*

Program pomoći Phare ustanovljen je 1989, posle pada komunističkih režima u Srednjoj i Istočnoj Evropi. Njegova svrha bila je pomoć za privrednu obnovu tih zemalja. U početku je obuhvatao samo Poljsku i Mađarsku, ali se postepeno proširio na današnjih deset zemalja Srednje i Istočne Evrope (Bugarska, Češka, Estonija, Mađarska, Letonija, Litvanija, Poljska, Rumunija, Slovačka i Slovenija).

Istovremeno, Phare je glavni finansijski instrument pretpristupne strategije za deset zemalja Srednje i Istočne Evrope koje su podnale molbu za članstvo u Evropskoj uniji. Od 1994. zadaci Phare prilagođeni su prioritetima i potrebama svake od tih zemalja.

Revidiran Phare program s budžetom od preko 10 milijardi evra za period između 2000. i 2006. sada ima dva specifična prioriteta, a to su:

- izgradnja institucija;
- finansiranje investicija

Posle predloga koje je Komisija iznela u julu 1997. u svojoj Agendi 2000, novi oblici pretpristupne pomoći dodati su onim koje je već pružao Phare. To su:

- strukturalne mere koje imaju za cilj da nivo zaštite životne sredine i saobraćajne infrastrukture u državama kandidatima približe nivou Evropske unije (ISPA);
- pomoć poljoprivredi (SAPARD).
Budžet Phare za 2002. iznosio je 1,664 milijarde evra.

151. Prostor slobode, bezbednosti i pravde – *Area of freedom, security and justice*

Napredak postignut od 1993, zahvaljujući saradnji na poljima pravosuđa i unutrašnjih poslova, doveo je do unošenja ambicioznijih ciljeva u Ugovor iz Amsterdama. Odlučeno je da se uspostavi prostor slobode, bezbednosti i pravde s ciljem da se obezbedi istinska sloboda kretanja za pojedince na teritoriji Evropske unije kao i efikasnije delovanje protiv organizovanog kriminala i pronevere.

Pitanja koja se odnose na pravosuđe i unutrašnje poslove ranije su se rešavala isključivo prema međuvladinim pravilima propisanim u Glavi VI Ugovora o EU (“treći stub”). Stupanjem na snagu Ugovora iz Amsterdama, ova područja podeljena su između prvog i trećeg stuba.

U deo prvog stuba, za koji važi metod Zajednice, dodata je nova Glava IV Ugovoru o EZ (“Politike vezane za vize, azil, imigraciju i druge politike koje se odnose na slobodno kretanje ljudi”). U međuvremenu, nova Glava VI Ugovora EU sada pokriva manji broj područja, ali su njeni ciljevi jasnije izraženi, odnosno sastoje se u tome da se uspostavi bliska saradnja između policijskih službi, carinskih i pravosudnih tela.

Odredbe trećeg stuba još uključuju “most” koji državama članicama omogućava prenos područja nadležnosti iz Glave VI u Glavu IV. Postupak za prenos je vrlo složen i nikad se nije primenjivao, ali njegovo postojanje ukazuje na to da bi tokom vremena sva područja koja se odnose na pravosuđe i unutrašnje poslove mogla biti dovedena u okvir Zajednice.

Ako neke države članice žele brže da napreduju u nekim područjima i da uspostave povećanu saradnju, to mogu da učine unutar Evropske unije, kao što je preciznije navedeno u članu 40. Glave VI, bez stvaranja posebnog pravnog sistema, kao što je bio slučaj sa Šengenom.

152. Proširenje – *Enlargement*

Proširenje je izvorno bio termin koji je označavao četiri uzastopna talasa pristupanja novih članica Evropskoj zajednici. Dosad je devet zemalja pristupilo grupi od šest osnivačkih članica – Belgiji, Francuskoj, Nemačkoj, Italiji, Luksemburgu i Holandiji – u sledećim navratima:

1973 – Danska, Irska i Velika Britanija;

1981 – Grčka;

1986 – Portugal i Španija;

1995 – Austrija, Finska i Švedska

Sadašnji talas pristupanja pretvorio je proširenje u jedinstvenu priliku da se mir, stabilnost i prosperitet uvedu na celom evropskom kontinentu. To proširenje je bez presedana u smislu dimenzije i raznovrsnosti i uključuje deset država kandidata iz Srednje i Istočne Evrope (Bugarsku, Češku Republiku, Estoniju, Mađarsku, Letoniju, Litvaniju, Poljsku, Rumuniju, Slovačku i Sloveniju) kao i dve mediteranske zemlje (Maltu i Kipar) i Tursku.

Na Evropskom savetu u Kopenhagenu (12. i 13. decembra 2002) Komisija je zaključila pregovore s deset od ovih zemalja – Kiprom, Češkom Republikom, Estonijom, Mađarskom, Letonijom, Litvanijom, Maltom, Poljskom, Slovačkom i Slovenijom i tako im omogućila da pristupe Uniji 1. maja 2004. Što se tiče Bugarske i Rumunije, cilj je da se zaključe pregovori na vreme da bi one mogle da pristupe 2007. Mogućnost otvaranja pregovora s Turskom razmotriće se u decembru 2004.

153. Protokol iz Kjota – *Kyoto Protocol*

Usvojen u decembru 1997, ovaj Protokol, uz okvirnu Konvenciju Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama, odražava nov stav međunarodne zajednice prema fenomenu klimatskih promena. Prema Protokolu, industrijske zemlje su se obavezale da će smanjiti emisiju šest gasova koji izazivaju efekat staklene bašte (ugljen-dioksid, metan, azotni oksid, hidrofluorokarbonati, perfluorokarbonati i sumporni heksafluoridi) za najmanje 5% u periodu između 2008. i 2012, u poređenju s nivoima iz 1990.

Države članice Evropske unije obavezale su se da će smanjiti svoje emisije tokom istog perioda za 8%.

U 2000. godini, globalne emisije ovih šest gasova u zemljama Unije bile su 3,5% niže od nivoa iz 1990.

Da bi se ispunio cilj iz Kjota, Komisija je pokrenula Evropski program o klimatskim promenama i dala predlog za direktivu o sistemu trgovanja kvotama emisije ugljen-dioksida.

Protokol iz Kjota na snazi je od septembra 2002.

154. Provera zakonodavstva – *Screening*

U maju 1995, Belom knjigom o pripremi zemalja Srednje i Istočne Evrope za integraciju u jedinstveno tržište Unije, sastavljena je inicijalna tabela zakonodavstva Zajednice koje će te zemlje morati da ugrade u sopstvena zakonodavstva pre nego što pristupe Evropskoj uniji.

U aprilu 1988. počela je analiza zakonodavstava svih država kandidata osim Turske, u svetlu pravnih tekovina Zajednice. Prva faza sastojala se od ocene spojivosti zakonodavstva svake države kandidata s pravilima Zajednice. Proces provere zajednički su sprovele Komisija i svaka od država kandidata. Sektor po sektor, utvrđen je put za svaku od država kandidata koji pokazuje koji zakonodavni akti moraju biti usvojeni ili izmenjeni kako bi buduća članica mogla da se pridržava zakonodavstva Zajednice što je brže moguće posle pristupanja. Biro za tehničku pomoć, TAIEX, dao je pregled pravnih tekovina Zajednice i mera koje su države kandidati preduzele da bi ih ugradile u sopstveno zakonodavstvo.

Sprovođenje provere bilo je bitno, jer je poslužilo kao osnov za bilateralne pregovore između Evropske unije i svake od država kandidata.

155. Prvostepeni sud Evropskih zajednica (PSEZ) **– *Court of First Instance of the European Communities (CFI)***

Prvostepeni sud Evropskih zajednica osnovan je 1989. da bi se ojačala zaštita interesa pojedinaca uvođenjem drugog nivoa pravosudne vlasti, što omogućava Sudu Evropskih zajednica da se usredsredi na svoj osnovni zadatak, odnosno na obezbeđivanje jednoobraznog tumačenja i primene prava Zajednice.

PSEZ trenutno ima 15 sudija koje jednoglasno imenuju vlade država članica za vršenje dužnosti tokom obnovljivog mandata od šest godina. Treba napomenuti da se na zahtev Suda Evropskih zajednica, van okvira Međuvladine konferencije, Odbor stalnih predstavnika saglasio da se poveća broj sudija PSEZ na 21. O rešenjima u vezi sa sistemom rotacije za imenovanja tek će se odlučivati.

Ugovorom iz Nice uvedena je veća fleksibilnost u prilagođavanju statuta PSEZ, koji se od tada može menjati i dopunjavati jednoglasnim odlukama Saveta na zahtev Suda Evropskih zajednica ili Komisije. Usvajanje poslovnika Suda EZ i Prvostepenog suda ubuduće će se vršiti kvalifikovanom većinom.

Da bi se olakšao rad Suda EZ, Ugovor iz Nice pokušao je da poboljša podelu nadležnosti između Suda EZ i Prvostepenog suda. Prvostepeni sud postaje redovan sud za sve postupke koji se pokreću neposredno (poništanje odluka, nedonošenje odluka, odgovornost za naknadu štete). Izuzetak su postupci koji moraju da se vode pred sudskim odeljenjem i postupci rezervisani za Sud EZ. Novi Ugovor predviđa takođe, na osnovu prava inicijative koje dele Sud EZ i Komisija, stvaranje sudskih odeljenja za prvostepeno razmatranje pravnih sredstava kojima se pokreće sudski postupak u nekim predmetima kako bi se olakšao rad Prvostepenog suda. Najzad, Ugovor iz Nice predviđa mogućnost da se Prvostepenom sudu stavi u nadležnost davanje prethodnih mišljenja u posebnim slučajevima.

R

156. Rasprava o budućnosti Evropske unije *– Debate on the future of the European Union*

Pošto je dala zeleno svetlo za proširenje, Međuvladina konferencija 2000 (IGC 2000), pozvala je na širu i dublju raspravu o budućnosti Evropske unije. S tim ciljem je Deklaracija iz Nice, dodata istovremeno Ugovoru, pozvala na započinjanje široke rasprave koja povezuje sve zainteresovane strane: predstavnike nacionalnih parlamenata, kao i širok raspon javnog mišljenja, tj. političke, ekonomske i univerzitetske krugove i predstavnike civilnog društva, kako u državama članicama, tako i u zemljama kandidatima.

Ova rasprava o budućnosti Unije trajala je do 2004. kroz diskusije i upotrebu Interneta da bi se prikupilo što više mišljenja u vezi s ključnim pitanjima koja se odnose na buduću Evropu. Raspravu podstiče Komisija koja se nada da će se ona razvijati istovremeno na evropskom nivou, gde će ličnosti iz Zajednice učestvovati davanjem predloga lično i kroz forume za raspravu, i na nivou država članica, kroz pokretanje rasprava o budućnosti Unije u kojima bi naširoko učestvovali građani.

157. Razgraničenje nadležnosti *– Delimitation of competences*

Razgraničenje nadležnosti između Evropske unije i njenih država članica je jedno od glavnih pitanja za razmatranje koja su naznačena Deklaracijom o budućnosti Unije (dodatim Ugovorom iz Nice) i Deklaracijom iz Lakena. Cilj je da se uspostavi jasna i precizna podjela nadležnosti Unije, uz poštovanja načela supsidijarnosti i proporcionalnosti, a da se pri tom u najvećoj meri ispune očekivanja evropskih građana. Istovremeno, mora se poboljšati sistem za

praćenje pridržavanja ovog razgraničenja. Cilj je da se jasnije utvrdi šta spada u nadležnost Zajednice, a šta u regionalnu ili čak lokalnu nadležnost.

Razmatra se ideja o posebnoj glavi o nadležnosti u budućem Ustavnom ugovoru. Pitanje je treba li napraviti iscrpan spisak nadležnosti Unije, uz jasno razlikovanje isključive, podeljene i dopunske nadležnosti. Ovo razgraničavanje ni u kom slučaju ne sme sputavati elastičnost predviđenu članom 308. Ugovora o EZ, koji propisuje supsidijarnu nadležnost Zajednice.

158. Razvoj seoskih područja **– *Rural development***

Razvoj sela usko je povezan sa zajedničkom poljoprivrednom politikom (ZPP) u merama podrške zapošljavanju. Međutim, zbog tradicionalnog nedostatka koordinacije, mere za razvoj sela, kao i pravni instrumenti, po pravilu su trpeli zbog međusobne nepovezanosti.

Da bi se postigla puna koherentnost, Agendom 2000 pokrenuta je reforma ZPP. Napuštajući produktivnost kao cilj da bi se potpuno posvetila kvalitetu i bezbednosti, reforma je omogućila jačanje mera razvoja sela, objedinivši ih u jedinstven skup propisa. Tako je razvoj sela postao drugi stub ZPP.

Finansijski okvir Agende 2000, postavljen u Berlinu 1999, predviđa oko 45 milijardi evra svake godine drugom stubu za mere razvoja sela za period 2000-2006. Sredstva će se podmiriti preko Sektora za garancije ili upravljanje EAGGF-a, zavisno od regionalnog konteksta.

Ovaj instrument zasniva integrisanu politiku postojanog razvoja sela koja omogućava bolju usklađenost seoskog razvoja i politike cena i tržišta iz okvira zajedničke poljoprivredne politike. Pored toga, on omogućava lokalnim činiocima u jednom seoskom području da se okupe oko lokalne integrisane strategije razvoja.

Ciljevi kojima teži razvoj sela su sledeći:

- modernizacija poljoprivrednih gazdinstava;
- sigurnost i kvalitet namirnica;
- obezbeđenje pravičnih i stalnih prihoda poljoprivrednika;
- suočavanje sa izazovima životne sredine;

- podsticanje dodatnih i alternativnih aktivnosti za otvaranje radnih mesta, u cilju zaustavljanja bežanja sa sela i radi jačanja privrednog i socijalnog tkiva seoskih područja;
- poboljšanje uslova života i rada i pružanje jednakih prilika.

Mere seoskog razvoja, smišljene radi ostvarivanja ovih ciljeva, podeljene su u dve kategorije:

- prateće mere u okviru reforme ZPP iz 1992: ranije penzionisanje, agro-mere vezane za životnu sredinu, pošumljavanje i programi za zaostaliya područja;
- mere za modernizaciju i diverzifikaciju gazdinstava: ulaganja u gazdinstva, programi pokretanja posla za mlade poljoprivrednike, obuka, podrška ulaganjima u pogone prerade i marketinga, dodatna pomoć šumarstvu, unapređenju i restrukturiranju poljoprivrede.

159. Revizija Ugovora – *Revision of the Treaties*

Član 48. (ranije član N) je pravni osnov za sazivanje konferencije predstavnika vlada država članica radi donošenja izmena i dopuna Ugovora. Taj član propisuje da svaka država članica, kao i Komisija, može da podnese Savetu predloge takvih izmena i dopuna. U slučaju da Savet, posle savetovanja s Parlamentom i Komisijom, da mišljenje kojim podržava sazivanje konferencije, nju saziva predsednik Saveta. Sve tada donete izmene i dopune stupaju na snagu dva meseca pošto su ih ratifikovale sve države, u skladu sa svojim ustavnim pravilima.

S

160. Samoizuzimanje (pravo na izuzimanje) **– *Opting out***

Samoizuzimanje je pravo priznato nekoj državi članici da može u nekim oblastima da se uzdrži od saradnje s drugim državama članicama u okviru Zajednice, kako bi se izbegao opšti zastoj. Na primer, Velika Britanija je zatražila dozvolu da ne učestvuje u trećoj fazi ekonomske i monetarne unije (EMU), a slične klauzule dogovorene su i sa Danskom u pogledu EMU, odbrane i evropskog državljanstva.

161. Saradnja policije i pravosuđa u krivičnim pitanjima **– *Police and judicial cooperation in criminal matters***

Neka od područja politike koja je pre obuhvatala Glava VI Ugovora o Evropskoj uniji (pravosuđe i unutrašnji poslovi ili “treći stub”), Ugovorom iz Amsterdama preneti su na prvi stub. Za ona područja koja su ostala u trećem stubu, posebno policijska i pravosudna saradnja u krivičnim pitanjima, Ugovor iz Amsterdama postavlja jedan od najvažnijih ciljeva Unije: stvaranje prostora slobode, bezbednosti i pravde.

Cilj je da se javnosti obezbedi visok nivo zaštite prevencijom i suzbijanjem fenomena rasizma i ksenofobije i ostalih prekograničnih krivičnih dela, uključujući:

- terorizam;
- trgovinu ljudima i krivična dela protiv dece;
- krijumčarenje narkotika;
- krijumčarenje oružja;
- korupciju i proneveru

To se postiže:

- užom saradnjom između policijskih snaga i carinskih vlasti kroz Evropski policijski biro (Evropol);
- užom saradnjom između sudskih vlasti, uključujući saradnju kroz Evropsku jedinicu za sudsku saradnju (Eurojust), osnovanu Ugovorom iz Nice;
- usklađivanjem, kada je to potrebno, pravila o krivičnim pitanjima u državama članicama.

Iako su Ugovori iz Amsterdama i Nice proširili upotrebu kvalifikovanog većinskog glasanja, za odluke o pitanjima iz trećeg stuba, ipak je potrebna jednoglasnost. S druge strane, od Ugovora iz Mاستrihta, u prostoru slobode, bezbednosti i pravde promenio se veliki broj pravnih instrumenata koji se koriste u polju policijske i sudske saradnje. Zajednički stav i konvencija ostaju, ali je zajedničko delovanje zamenjeno sa dva nova instrumenta: odlukama i okvirnim odlukama.

Pravne tekovine iz Šengena, koje su razvile neke države članice u međuvladinom okviru, koje takođe pokrivaju policijsku i sudsku saradnju, takođe su bile uključene u okvir Evropske unije i Zajednice kada je Ugovor iz Amsterdama stupio na snagu.

162. Sastav Evropske komisije **– *Composition of the European Commission***

Danas Komisija ima najmanje po jednog člana iz svake države članice.

Sastav Komisije, u svetlu proširenja, u središtu je svih sadašnjih rasprava. On predstavlja ključno pitanje s obzirom na to što podrazumeva odlučivanje o optimalnom broju članova Komisije koji je potreban za garantovanje legitimnosti, kolektivne odgovornosti i efikasnosti institucije čija je svrha da predstavlja opšti interes, i to potpuno nezavisno. Bitan je pojam kolektivne odgovornosti. On je specifičan za strukturu Komisije i znači da stavovi koje usvaja Komisija odražavaju stavove Komisije kao celine, a ne pojedinih njenih članova. S obzirom na buduća proširenja, postoje strahovi da bi veliko povećanje broja članova Komisije dovelo do podređivanja njihove funkcije državama članicama na štetu kolektivne odgovornosti. Na-

suprot tome, ako se broj ograniči, javlja se strah da neke države članice neće biti zastupljene u Komisiji.

Ugovor iz Nice, koji je rezultat Međuvladine konferencije iz 2000, nudi privremeno rešenje ovog pitanja predviđajući:

- ograničenje broja članova od datuma kada sledeća Komisija preuzme svoje dužnosti (1. novembra 2004) na jednog člana po državi članici;
- gornju granicu broja članova kad članstvo u Uniji dostigne brojku 27; u tom trenutku Savet će morati jednoglasno da odluči o tačnom broju članova Komisije (uvek manje od 27); njihovo državljanstvo zavisice tada od pravednog sistema rotacije između država članica.

Zato će države članice koje su do tada imale dva člana Komisije, od 2005. izgubiti pravo na imenovanje drugog člana Komisije, ali će zauzvrat u donošenju odluka u Savetu biti izvršena promena pondera glasova u njihovu korist.

- Evropski savet u Kopenhagenu (12-13. decembar 2002) odlučio je da bi članovi Komisije iz novih država članica trebalo da uđu u sadašnju Komisiju od datuma pristupanja njihovih zemalja, planiranog za 1. maj 2004.

163. Savet Evropske unije **– *Council of the European Union***

Savet Evropske unije (Savet, koji se ponekad navodi i kao Savet ministara) glavna je institucija koja donosi odluke u Uniji. Čine ga ministri 15 država članica, odgovorni za: spoljne poslove, poljoprivredu, industriju, saobraćaj i ostalo. Uprkos postojanju ovih različitih organizacionih oblika rada po oblastima, Savet ipak predstavlja jedinstvenu instituciju.

Svaka država članica po utvrđenom redosledu predsedava po šest meseci. Odluke priprema Odbor stalnih predstavnika država članica (Coreper) kome pomažu radne grupe sastavljene od službenika država članica. Savetu pomaže njegov Generalni sekretarijat. Odluke Saveta, u okviru prvog stuba, donose se na osnovu predloga Komisije.

Stupanjem na snagu Ugovora iz Amsterdama, u maju 1999, generalni sekretar takođe obavlja dužnost Visokog predstavnika za Zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku. Pomaže mu zamenik general-

nog sekretara koji se imenuje jednoglasnom odlukom Saveta i koji je odgovoran za vođenje poslova Generalnog sekretarijata Saveta.

S obzirom na buduće proširenje, Ugovorom iz Nice povećan je prostor za donošenje odluka kvalifikovanom većinom na druge oblasti i na izvesne druge aspekte politika u kojima je donošenje odluka već delom podložno glasanju kvalifikovanom većinom, kao što je zajednička trgovinska politika.

164. Slobodno kretanje ljudi (vize, azil, imigracija i druge politike) – *Free movement of persons* (*visas, asylum, immigration and other policies*)

Ugovorom iz Amsterdama uneta je nova Glava IV u Ugovor o EZ. Pokriva sledeće oblasti:

- slobodno kretanje ljudi;
- kontrolu spoljnih granica;
- azil, imigraciju i zaštitu prava državljana trećih zemalja;
- pravosudnu saradnju u građansko-pravnim pitanjima.

Ova područja ranije su potpadala pod Glavu VI Ugovora o EU (pravosuđe i unutrašnji poslovi). Ugovorom iz Amsterdama ona su "pozajedničena", odnosno uvrštena su u pravni okvir prvog stuba.

Tokom petogodišnjeg prelaznog perioda posle stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama:

- Komisija deli pravo inicijative s državama članicama;
- Savet odlučuje jednoglasno (osim za pojedine propise koji se odnose na vize) po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta;
- Sud je nadležan prema pravilima iz Ugovora o EZ (osim nekoliko izuzetaka u skladu s članom 62, tačka 1).

Posle ovog petogodišnjeg perioda:

- Komisija će imati isključivo pravo inicijative;
- Savet će moći da odlučuje jednoglasno po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta o primeni glasanja kvalifikovanom većinom i postupka saodlučivanja;
- Međutim, prelaz na glasanje na osnovu kvalifikovane većine u postupku saodlučivanja biće automatski (bez jednoglasnog glasanja

Saveta) za izdavanje viza i za pravila koja se odnose na jednoobrazne vize.

Ugovorom iz Nice proširen je obim ovog automatskog prelaza s jednoglasnog glasanja na glasanje kvalifikovanom većinom. Prvo, glasanje kvalifikovanom većinom primenjuje se od stupanja na snagu Ugovora iz Nice na područjima azila i izbeglica (pod uslovom da su doneti propisi Zajednice) i pravosudne saradnje u građanskim pitanjima s prekograničnom dimenzijom, osim za aspekte koji uključuju porodično pravo. Drugo, glasanje kvalifikovanom većinom primenjuje se od 1. maja 2004. (u skladu s petogodišnjim prelaznim periodom) na mere koje se odnose na slobodno kretanje državljana trećih zemalja na teritoriji država članica tokom najviše tri meseca, ilegalnu imigraciju i upravnu saradnju u vezi sa slobodnim kretanjem ljudi.

Na osnovu Ugovora iz Amsterdama, Velika Britanija i Irska ne učestvuju u merama preduzetim u skladu s Glavom IV. Danska će učestvovati samo u merama koje se odnose na vize.

165. Socijalna politika – *Social policy*

Sporazum o socijalnoj politici, koji je potpisalo 11 država članica, ugrađen je u Ugovor o EZ putem Ugovora iz Amsterdama. Time je razrešena jedna složena situacija. Naime, od 1993. do 1999. postojala su dva odvojena pravna osnova za donošenje mera socijalne politike: sam Ugovor o EZ i jedan zaseban sporazum koji Velika Britanija nije htela da prihvati. Sada sve mere socijalne politike opet mogu da se donose na osnovu nove Glave XI Ugovora o EZ.

Ciljevi utvrđeni Ugovorom inspirisani su Evropskom socijalnom poveljom iz 1961. i Poveljom Zajednice iz 1989. o osnovnim socijalnim pravima radnika. Isti ciljevi već su bili ugrađeni u Sporazum o socijalnoj politici i obuhvataju podsticanje zapošljavanja, poboljšavanje uslova rada, odgovarajuću socijalnu zaštitu, dijalog između poslodavstva i radnika, razvoj ljudskih potencijala i suzbijanje socijalnog izopštavanja (član 136).

Zavisno od sadržaja odluke, Savet odlučuje:

- bilo postupkom saodlučivanja, po pribavljanju mišljenja Privrednog i socijalnog odbora i Odbora regija;

- ili jednoglasno, na predlog Komisije, po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta, Privrednog i socijalnog odbora i Odbora regija.

166. Socijalna povelja – *Social Charter*

Sve države članice osim Velike Britanije, prihvatile su Povelju o osnovnim socijalnim pravima radnika, poznatu pod nazivom Socijalna povelja, 1989. u obliku deklaracije. Ta povelja smatra se političkim instrumentom koji sadrži “moralne obaveze” koje treba da garantuju da će se, u zemljama kojih se to tiče, poštovati određena socijalna prava. Ta prava prvenstveno se odnose na tržište rada, stručnu obuku, radno okruženje. Ona sadrži takođe izričit zahtev Komisiji da pokrene inicijativu da se sadržaj Socijalne povelje prevede u zakonodavne akte. Socijalna povelja praćena je programima socijalnog delovanja.

167. Socijalni dijalog – *Social dialogue*

Socijalni dijalog označava postupak dogovaranja socijalnih partnera na nivou Evrope (UNICE, CEEP, ESC). Socijalni dijalog uključuje raspravu, zajedničko delovanje, a ponekad i pregovore između evropskih socijalnih partnera i rasprave između socijalnih partnera i institucija Unije.

Dijalog je počela Evropska komisija 1985, a od Jedinstvenog evropskog akta, prema tom Ugovoru, od Komisije se formalno zahtevalo da razvija dijalog (član 139, ranije član 118b). Dosadašnji rezultat je 15 zajedničkih mišljenja o, između ostalog, privrednom rastu, uvođenju novih tehnologija, obrazovanju i profesionalnom usavršavanju. Socijalni dijalog može da dovede i do ugovornih odnosa, koji uključuju i sporazume, čija primena zavisi od odluke Saveta, na predlog Komisije. Do sada postoje dva sporazuma te vrste između poslodavaca i radnika – o odsustvu zbog nege deteta i o radu s nepunim radnim vremenom.

Uporedo sa tekućim dijalogom između socijalnih partnera, komisija je priredila prvi Evropski forum o socijalnoj politici u martu 1996, kako bi se okupili predstavnici dobrovoljnih udruženja, nevladinih organizacija, sindikata, organizacija poslodavaca, organa Evropske unije i država članica.

168. Socijalni partneri – *Social partners*

Komisija mora da se posavetuje s raznim socijalnim partnerima kad namerava da podnese predloge iz ovog područja. Socijalni dijalog odvija se kroz tri glavne organizacije koje predstavljaju socijalne partnere na evropskom nivou:

- Evropska konfederacija sindikata (European Trade Union Confederation – ETUC)
- Unija industrija Evropske zajednice (Union of Industries of the European Community – UNICE)
- Evropski centar za javno preduzetništvo (European Centre for Public Enterprise – CEEP)

Posao Komisije je da preduzme sve potrebne korake da bi podstakla i olakšala konsultacije između socijalnih partnera oko budućeg razvoja delovanja Zajednice i oko sadržaja eventualnih predloga o socijalnoj politici Evropske unije koja se najvećim delom odnosi na tržište rada.

Konsultativna skupština privrednih i socijalnih partnera Evrope stvorena je još 1957. u okviru Rimskog ugovora. Njena uloga bila je da uključi sve različite interesne grupe u izgradnju zajedničkog tržišta. Njeni članovi predstavljaju tri kategorije učesnika: poslodavce, radnike i slobodna zanimanja. Jedinstveni evropski akt i Ugovor o Evropskoj uniji povećali su broj područja o kojima ostale institucije moraju da se savetuju sa ovom skupštinom (nazvanom Privredni i socijalni odbor) kad žele da uvode novo zakonodavstvo u socijalnu oblast.

169. Sopstveni izvori prihoda – *Own resources*

U početku je budžet Zajednice kao i u drugim međunarodnim organizacijama, zavisio od finansijskih doprinosa država članica. Međutim, prema odluci usvojenoj 21. aprila 1970, doprinosi zemalja članica zamenjeni su sopstvenim приходima. To su sredstva koja države članice uplaćuju u budžet Zajednice za finansiranje rashoda Evropske unije. Ukupan zbir sopstvenih prihoda ne sme prelaziti 1,27% ukupnog nacionalnog bruto prouzvoda (NBP) država članica.

Uvođenjem ovog sistema uspostavljena je finansijska autonomija, a od 1. januara 1978. budžet Zajednice u potpunosti se finansira iz sopstvenih prihoda. Oni se trenutno sastoje od četiri elementa:

- poljoprivredne dažbine i takse na šećer i izoglukozu: one se uglavnom sastoje od poljoprivrednih carinskih taksa i, u skladu sa zajedničkom organizacijom tržišta šećera, od taksa na proizvodnju i skladištenje;
- carine: one potiču iz primene zajedničkih carinskih tarifa na uvoz iz trećih zemalja;
- prihod PDV: on potiče iz primene jedinstvene stope na osnovu PDV svake države članice. Stopa je postavljena na 1% za 1999, ali će prema novoj odluci o sopstvenim prihodima (septembar 2000) pasti na 0,75% u 2002. i 2003, a na 0,50% u 2004. On se naplaćuje na osnovu koja ne sme da bude veća od 50% BNP države članice;
- “četvrti prihod”: uveden 1988, to je takozvani “dopunski prihod”, s obzirom na to što je određen prema ostala tri izvora budžetskih prihoda. Zasniva se na BNP i primeni stope određene prema budžetskom postupku, na zbir BNP svih država članica.

U budžetu za 2002. prihod Evropske unije iznosio je 95,6 milijardi evra, od čega je 43% poticalo iz resursa BNP, 38,3% od PDV, 14,8% od carina i 1,8% od poljoprivrednih dažbina.

170. Spoljne nadležnosti Evropske zajednice – *External responsibilities of the European Community*

Spoljne nadležnosti Evropske zajednice se određuju prema raspodeli između Zajednice i država članica. One su “isključive” ako ih u potpunosti vrši Zajednica (npr. zajednička poljoprivredna politika) i “mešovite” ako se dele s državama članicama (npr. saobraćajna politika).

Ovo razlikovanje ustanovila je praksa Suda EZ, a zasniva se na načelu prećutne nadležnosti, pri čemu se spoljna nadležnost izvodi iz postojanja unutrašnje nadležnosti. Ugovor predviđa izričitu nadležnost samo u dva slučaja: trgovinska politika (član 133, ranije član 113) i sporazumi o pridruživanju (član 310, ranije član 238).

Treba istaći da zajednička spoljna i bezbednosna politika spada u spoljne odnose EU, gde se odluke donose po međuvladinom postupku (drugi stub), a ne u spoljne nadležnosti Evropske zajednice.

Rast aktivnosti Zajednice (npr. dovršavanje jedinstvenog tržišta), razvoj svetske trgovine i maglovita sudska praksa, otežali su vršenje spoljnih nadležnosti. Istovremeno, pred Zajednicom su važne obaveze saradnje i koordinacije koje ona treba da ispunjava u ime jedinstvene celine na međunarodnoj pozornici.

Da bi se Zajednici omogućilo da se prilagođava korenitim promenama u strukturi svetske privrede i da preuzima mere koje proizilaze iz širokih ovlašćenja datih Svetskoj trgovinskoj organizaciji, Amsterdamski ugovor izmenio je Član 133. Ugovora o EZ kako bi se Savetu omogućilo da, odlučujući jednoglasno, proširi domašaj zajedničke trgovinske politike tako da ona obuhvati međunarodne pregovore i sporazume o uslugama i intelektualnoj svojini.

171. Sporazum o socijalnoj politici **– *Social Policy Agreement***

Sporazum o socijalnoj politici u decembru 1991. potpisalo je 11 država članica. Velika Britanija se uzdržala. Taj Sporazum određuje ciljeve politike kojoj je otvorila put Socijalna povelja iz 1989: podsticanje zapošljavanja, poboljšanje uslova života i rada, suzbijanje socijalne izopštenosti, razvoj ljudskih potencijala, itd. Takođe se utvrđuje postupak za donošenje mera socijalne politike i priznaje vitalna uloga koju u ovom području igraju posloводства i radnici.

Sporazum o socijalnoj politici u vreme potpisivanja priložen je Protokolu o socijalnoj politici kojim Velika Britanija dopušta drugim državama članicama da dalje razvijaju socijalnu politiku, a da sama u tome ne učestvuje.

Posle izbora nove vlade u maju 1997, Velika Britanija je objavila nameru da se odrekne klauzule o samoizuzimanju. Sporazum o socijalnoj politici posle toga ugrađen je u Socijalnu povelju Ugovora o EZ putem Ugovora iz Amsterdama. Time je zvanično ukinut Protokol o socijalnoj politici.

172. Strukturni fondovi i Kohezioni fond **– *Structural Funds and Cohesion Fund***

Strukturni fondovi i Kohezioni fond su deo strukturne politike Zajednice koja ima za cilj da smanji jaz u razvoju između regija i država članica Evropske unije. Fondovi, dakle, u potpunosti učestvuju u ostvarivanju cilja privredne i socijalne kohezije.

Sredstva namenjena regionalnoj politici Zajednice za period od 2000. do 2006. iznose 213 milijardi evra: 195 milijardi evra za Strukturne fondove i 18 milijardi evra za Kohezioni fond. Ova sredstva iznose 35% budžeta Zajednice, pa su tako druga po veličini stavka u budžetu Zajednice.

Postoje četiri Strukturna fonda:

- Evropski fond za regionalni razvoj (European Regional Development Fund – ERDF), osnovan 1975, najveći je od četiri fonda. Fond potpomaže razvoj infrastrukture, proizvodna ulaganja koja otvaraju nova radna mesta, naročito u preduzeća i projekte u okviru lokalnog razvoja;
- Evropski socijalni fond (European Social Fund – ESF), osnovan 1958, doprinosi upošljavanju nezaposlenih i zapostavljenih delova stanovništva, uglavnom kroz finansiranje obuke;
- Evropski fond za usmeravanje i garancije u poljoprivredi (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF), takođe osnovan 1958, radi finansiranja zajedničke poljoprivredne politike, ima dva odseka: odsek “usmeravanja” koji daje podršku razvoju sela i pomoć poljoprivrednicima koji rade u područjima zaostalim u razvoju, i odsek “garancija”, koji finansira zajedničko organizovanje tržišta uz mere razvoja sela u drugim delovima Zajednice;
- Finansijski instrument za usmeravanje ribolova (Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG) usvojen je 1993, a svrha mu je da doprinosi prilagođavanju i da modernizuje opremu u tom sektoru i diversifikovanju privrede u područjima koja zavise od ribolova.

Da bi se povećala efikasnost delovanja Zajednice u vremenu 2000-2006, u svom Saopštenju "Agenda 2000", Komisija je predložila temeljnu reformu strukturne politike, a njena finansijska strana utvrđena je na sastanku Saveta u Berlinu 1999. Ta reforma povećala

je koncentraciju pomoći i pojednostavila postupke njene raspodele i upravljanja, zahvaljujući svođenju prioriternih ciljeva na tri:

- Cilj 1 doprinosi razvoju i strukturnom prilagođavanju regija zao- stalih u razvoju s prosekom BNP po stanovniku manjim od 75% proseka Zajednice;
- Cilj 2 podržava privredno i socijalno preusmeravanje područja sa strukturnim teškoćama, kao što su ona u kojima su u toku privred- ne promene, seoska područja u opadanju i područja zavisna od ri- bolova, gradska područja u teškoćama i geografska područja sa ozbiljnim prirodnim ili demografskim otežavajućim okolnostima;
- Cilj 3 podržava prilagođavanje i modernizaciju politika i sistema obrazovanja, obuke i zapošljavanja u regijama van onih koje su obuhvaćene Ciljem 1.

U istom periodu Zajednica je preduzela četiri inicijative nastojeći da isproba nove puteve razvoja radi otklanjanja određenih teškoća. Za te inicijative treba da bude utrošeno 5,35% sredstava namenjenih Strukturnim fondovima:

- *Interreg III* ima za cilj da podstiče prekograničnu, transnacional- nu i međuregionalnu saradnju;
- *Leader* + pokušava da unapredi socioekonomski razvoj seoskih područja;
- *Equal* obezbeđuje razvoj novih postupaka u borbi protiv diskrimi- nacije i nejednakosti svake vrste u dostupnosti tržištu rada;
- *Urban II* podstiče privrednu i socijalnu obnovu gradova i predgra- da u krizi.

Kohezioni fond osnovan je 1993. radi daljeg razvoja strukturne politike. Namenjen je zemljama s BNP po stanovniku ispod 90% pro- seka Zajednice, to jest Grčkoj, Španiji, Irskoj i Portugalu. Svrha Ko- hezionog fonda je da odobri sredstva za finansiranje projekta infra- strukture u saobraćaju i zaštiti životne sredine.

173. Stubovi Evropske unije *– Pillars of the European Union*

U rečniku Zajednice često se spominju tri stuba Ugovora o EU. To su:

- Zajednička dimenzija koju čine stavke uređene Ugovorima o EZ, Zajednici za uglj i čelik u Euroatomu, građanstvo Unije, politike Zajednice, Ekonomska i monetarna unija, itd. (prvi stub);
- Zajednička spoljna i bezbednosna politika, koja spada pod Glavu V Ugovora o EU (drugi stub);
- Policijska i pravosudna saradnja u krivičnim pitanjima, što spada pod Glavu VI Ugovora o EU (treći stub).

Ugovor iz Amsterdama preneo je neka od polja koja je pokrivaio stari treći stub na prvi stub (slobodno kretanje ljudi).

174. Sud Evropskih zajednica *– Court of Justice of the European Union*

Sud Evropskih zajednica čini onoliko sudija koliko ima država članica. Trenutno Sud ima 15 sudija kojima pomaže osam nezavisnih advokata, imenovanih na šest godina dogovorom država članica.

Može da zaseda u sudskim većima, velikim većima (11 sudija) i u punom sastavu za posebno važne i složene slučajeve, kao i na zahtev neke države članice.

Sud ima dve glavne funkcije:

- provera spojivosti propisa evropskih institucija i vlada s Ugovorima;
- daje mišljenja, na zahtev nacionalnog suda, o tumačenju ili valjanosti odredaba prava Zajednice.

Sudu pomaže Prvostepeni sud Evropskih zajednica (PSEZ), osnovan 1989.

Ugovorom iz Nice pokrenuta je važna reforma sudskog sistema Unije. Što se tiče Suda EZ, najvažnije tačke su:

- veća fleksibilnost u prilagođavanju statuta Suda EZ, koji sada može da se izmeni i dopuni jednoglasnom odlukom Saveta na zahtev Suda ili Komisije;

- usvajanje poslovnika Suda sada obavlja Savet kvalifikovanom većinom;
- novi član 229a Ugovora o EZ omogućava da se jednoglasnom odlukom Saveta i posle ratifikacije u parlamentima država članica, Sudu poveri nadležnost za sporove u vezi prava industrijske svojine Zajednice;
- bolja podela nadležnosti između PSEZ i Suda, da bi se smanjilo radno opterećenje Suda.

175. Supsidijarna nadležnost – *Subsidiary powers*

Član 308. Ugovora o EZ (ranije član 235) odražava pretpostavku sastavljača Rimskog ugovora da ovlašćenja data Zajednici (izvršna nadležnost) možda ne obezbeđuju da se na najbolji način ostvare ciljevi izričito utvrđeni samim Ugovorima (nadležnost *ratione materiae*).

Ovaj član može da se koristi za premošćavanje tog jaza, jer navodi da “ako bi se pokazala potreba da Zajednica deluje radi postizanja ... jednog od ciljeva Zajednice, a ovim Ugovorom nisu data potrebna ovlašćenja, Savet će jednoglasno, na predlog Komisije, i po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta, preduzimati odgovarajuće mere.”

S obzirom na to da ova odredba daje Evropskom parlamentu samo savetodavnu ulogu koja ne uzima u obzir sadašnja zakonodavna ovlašćenja Parlamenta, njena nepravilna primena mogla bi da poremeti institucionalnu ravnotežu. Da bi se to izbeglo, korišćenje člana 308, kao pravnog osnova, često je praćeno drugim članovima Ugovora kojima se Parlamentu daje veća zakonodavna uloga.

176. Supsidijarnost – *Subsidiarity*

Načelo supsidijarnosti ima za cilj da obezbedi da donošenje odluka bude što je moguće bliže građaninu, kao i da se stalno proverava opravdanost preduzimanja aktivnosti na nivou Zajednice, u svetlu mogućnosti koje postoje na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou. U stvari, radi se o načelu po kome Unija ne obavlja poslove van

oblasti njene isključive nadležnosti, osim ako to nije efikasnije od obavljanja tih istih poslova na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou. To načelo je usko povezano s načelima srazmernosti i nužnosti, koja zahtevaju da nijedna mera koju preduzima Unija ne pređe okvire onoga što je nužno za postizanje ciljeva Ugovora.

Evropski Savet, održan u Edinburgu u decembru 1992, odredio je osnovna načela na kojima se zasniva supsidijarnost i smernice za tumačenje člana 5. (ranije član 3b), koji ustanovljuje supsidijarnost u Ugovoru o EU. Zaključci Saveta navedeni su u deklaraciji koja još uvek predstavlja kamen temeljac načela supsidijarnosti.

Ugovorom iz Amsterdama preuzet je opšti pristup koji proizilazi iz te deklaracije u Protokolu o primeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti, koji se nalazi u prilogu Ugovoru o EZ. Ovaj Protokol uvodi dve stvari: sistematsku analizu uticaja zakonodavnih predloga na načelo supsidijarnosti i korišćenje, gde je to moguće, manje obavezujućih mera Zajednice.

Svake godine, Evropska komisija sastavlja izveštaje ("Bolje propisivanje") za Evropski savet i Evropski parlament, koji se uglavnom bave primenom načela supsidijarnosti.

Konvencija o institucionalnoj reformi, uspostavljena Deklaracijom iz Lakena u decembru 2001, u radnoj grupi za "Supsidijarnost", priprema predloge s namerom da se prida veća važnost tom načelu, a da to ne ide na uštrb cilja pojednostavljivanja zakonodavstva. Ona sugeriše uspostavljanje sistema političke kontrole (preko sistema ranog upozoravanja nacionalnih parlamenata koji bi im omogućio da daju obrazloženo mišljenje o predlozima Komisije), odnosno sistema sudske kontrole (osnivanje odeljenja za supsidijarnost u okviru Suda EZ radi jačanja *ex post* kontrole). Takođe se razmatra mogućnost ukidanja Protokola o supsidijarnosti i njegova zamena određenim brojem članova u novom ugovoru.

177. Šengen (Sporazum i Konvencija) **– *Schengen (Agreement and Convention)***

Sporazumom potpisanim u Šengenu 14. juna 1985, Belgija, Francuska, Nemačka, Luksemburg i Holandija sporazumele su se o postepenom uklanjanju kontrole na zajedničkim granicama i o uspostavljanju slobodnog kretanja svih lica, državljana država potpisnica Sporazuma, drugih država članica ili trećih zemalja.

Šengensku konvenciju potpisalo je pet navedenih zemalja 19. juna 1990, ali je ona stupila na snagu tek 1995. Konvencija propisuje način primene i garantuje ostvarivanje slobode kretanja.

Sporazum i konvencija, pravila usvojena na toj osnovi, kao i povezani sporazumi, zajedno čine “Šengenske pravne tekovine”.

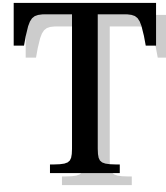
Protokol uz Amsterdamski Ugovor uređuje uključivanje Šengenskih pravnih tekovina u Ugovore o EU. Da bi se tom ugrađivanju pribavio pravni osnov, to je zahtevalo podelu Šengenskih pravnih tekovina između prvog stuba (nova Glava IV – Vize, azil, imigracija i druge politike povezane sa slobodnim kretanjem ljudi) Ugovora o osnivanju Evropskih zajednica, i trećeg stuba (Glava VI – Odredbe o saradnji policije i pravosudnih tela u krivičnim pitanjima) Ugovora o Evropskoj uniji. Pravno ugrađivanje Šengenskih pravnih tekovina u Uniju, pratila je institucionalna integracija. Savet je preuzeo Šengenski izvršni odbor, a Generalni sekretarijat Saveta preuzeo je Šengenski sekretarijat.

U Protokolu uz Ugovor iz Amsterdama navedeno je da sve države kandidati moraju u potpunosti da prihvate Šengenske pravne tekovine, kao i pravila koja su prihvatile institucije na osnovu tih tekovina.

Šengen se postepeno širio: Italija se priključila 1990, Španija i Portugal 1991, Grčka 1992, Austrija 1995, a Danska, Finska i Švedska 1996. Island i Norveška takođe su potpisnice Konvencije.

Irska i Velika Britanija nisu potpisnice sporazuma, ali prema Protokolu uz Ugovor iz Amsterdama, mogu da učestvuju u nekim ili u svim odredbama tekovina, ako svih 13 država članica potpisnica Sporazuma, kao i predstavnik vlade zemlje o kojoj se radi, jednoglasno tako glasaju u Savetu. U martu 1999. Velika Britanija je zatražila da učestvuje u nekim područjima saradnje na bazi Šengena, uključujući policijsku i pravosudnu saradnju u krivičnim pitanjima, u borbi protiv narkotika i u Šengenskom informacionom sistemu (Schengen Information System – SIS). Savet je doneo odluku o usvajanju te molbe u maju 2000. Irska je u junu 2000. i u novembru 2001. tražila da učestvuje u nekim područjima Šengenske aktivnosti, uključujući sve odredbe o sprovođenju i radu SIS. Savet je doneo odluku kojom se usvaja zahtev Irske u februaru 2002.

Takođe, iako je već potpisnica Šengenske konvencije, Danska može u kontekstu Evropske unije da odluči da li hoće da primeni bilo koju od novih odluka donetih na osnovu Šengenskih pravnih tekovina.

178. TAEIX
(Biro za razmenu informacija o tehničkoj pomoći)
– TAIEX
(*Technical Assistance Information Exchange Office*)

TAIEX, biro Komisije za tehničku pomoć, osnovan je kao odgovor na predlog koji je sadržan u Beloj knjizi, a odnosi se na pripremu pridruženih zemalja Srednje i Istočne Evrope za integraciju u unutrašnje tržište Unije (maj 1995). Ta služba, kojom upravlja Evropska komisija, u početku je trebalo da pomogne i informiše zemlje Srednje i Istočne Evrope o zakonodavstvu jedinstvenog tržišta, kako bi olakšala njegovu primenu. Od 1997. time su obuhvaćene sve države kandidati i sve pravne tekovine Zajednice.

TAIEX posluje sa upravama država kandidata i država članica i udruženjima privatnog sektora. On obezbeđuje zakonodavne tekstove tekovina Zajednice i organizuje seminare, obuku i posete stručnjaka zemljama koje to zatraže. On ima ključnu ulogu u procesu ocene da li je zakonodavstvo države kandidata usklađeno sa zakonodavstvom Zajednice (provera). Takođe pruža pomoć u preuzimanju i primeni pravnih tekovina u državama kandidatima.

TAIEX dopunjuje Phare i druge programe pomoći jer odgovara na pojedinačne zahteve u područjima tekovina koje nisu obuhvaćene tim programima.

179. Telekomunikacije
– *Telecommunications*

Liberalizacija telekomunikacija postavila se kao prioritet Evropske zajednice 1987, s obzirom na nameru da se dovrši izgradnja unutrašnjeg tržišta (Zelena knjiga o razvoju zajedničkog tržišta telekomu-

nikacionih usluga i opreme). Tržišta telekomunikacionih terminala su jednom Direktivom otvorena za konkurenciju 1988.

U drugoj fazi ovih promena, 1990, doneta je Direktiva kojom se liberalizuju telekomunikacione usluge, izuzev glasovne telefonije. Ista Direktiva je 1994. proširena na satelitsku komunikaciju i usluge emitovanja, a zatim 1996. na mreže kablovske televizije i na mobilne komunikacije. Istovremeno je od 1990. uspostavljena mreža otvorene telekomunikacione infrastrukture i usluga (open telecommunications infrastructure and services network – ONP). Prihvatanje zajedničkih pravila dovelo je do usklađivanja uslova pristupa tržištu za nove operatere. Godine 1993, Savet ministara je odlučio da potpuno liberalizuje usluge glasovne telefonije do 1. januara 1998.

Od 1994, u kontekstu razvoja “informatičkog društva”, smatralo se da će opšta liberalizacija telekomunikacionih struktura biti način razvoja multimedija. Prihvaćene su razne inicijative o usklađivanju standarda mobilnih (jedinostveni evropski standard GSM) i satelitskih komunikacija, kao i digitalne mreže integrisanih usluga (ISDN).

Godine 1999. Evropska komisija počela je ogroman posao preuređivanja pravnog okvira Evrope u području telekomunikacija. Opšti cilj bio je unapređivanje pristupa informatičkom društvu postizanjem ravnoteže između propisa o sektoru telekomunikacije i evropskih pravila konkurencije. Novi sistem propisa – nazvan još i “paket telekoma” – čini pet Direktiva pomoću kojih se vrši usklađivanje: Okvirna direktiva, Direktiva o pristupu i međupovezanosti, Direktiva o dozvolama, Direktiva o univerzalnim uslugama i pravima korisnika i Direktiva o privatnosti. One su propraćene Odlukom iz 2002. o politici radio-spektra i Uredbom, takođe prihvaćenom 2002, o pristupu lokalnoj petlji. Evropska zajednica takođe aktivno podržava i razvija rasprostiranje mobilnih komunikacija treće generacije (G3).

180. Televizija bez granica **– *Television without frontiers***

Direktiva o televiziji bez granica (Television without Frontiers – TWF) je kamen temeljac audiovizuelne politike u Evropskoj zajednici. Prihvaćena 1989, i izmenjena i dopunjena 1997, Direktiva se zasniva na dva osnovna načela:

- slobodno kretanje evropskih televizijskih programa u okviru unutrašnjeg tržišta;
- zahtev prema TV kanalima da rezervišu, kad god je moguće, više od polovine vremena prenosa za evropska dela (“kvote emitovanja”).

Uporedo sa ovim osnovnim načelima, Direktiva o TWF treba da čuva neke važne ciljeve od javnog interesa, kao što su kulturna raznolikost, zaštita maloletnika (mere protiv programa s nasiljem i pornografijom) i pravo na odgovor. Takođe su uvedena i podrobna pravila o sadržini i učestalosti televizijskih reklama.

Od juna 2001, Direktiva o TWF podvrgnuta je procesu revizije. U tom okviru Evropska komisija treba da objavi plan rada kojim se definišu teme za raspravu kao i odgovarajući rokovi.

181. Transevropske mreže (TEM) – *Trans-European Networks (TEN)*

Od Jedinog evropskog akta iz 1986, nesmetano funkcionisanje jedinstvenog tržišta neraskidivo je povezano s ciljem privredne i socijalne kohezije. Međutim, slobodno kretanje ljudi, roba i kapitala nije uklonilo raskorak u razvoju regiona država članica unutar Evropske unije. Tako se pokazalo da je povezivanje infrastrukturnih mreža država članica i usaglašavanje njihovog dejstvovanja jedan od ključnih činilaca koherentnog prostornog razvoja Zajednice.

Glava XV Ugovora iz Amsterdama daje pravni osnov za Transevropske mreže (TEN). U budžetu za period 2000-2006, predviđeno je ukupno 4,6 milijardi evra za Transevropske mreže, čemu treba dodati doprinose iz FEDER, Kohezionog fonda, Evropske investicione banke (EIB) i Evropskog investicionog fonda (EIF).

Transevropske mreže postoje u tri sektora delovanja:

- TEN saobraćaja (TEN-T) gde većina prioriternih projekata obuhvata drumski i kombinovani saobraćaj, vodene puteve i morske luke, kao i Evropsku mrežu brzih pruga. U ovu kategoriju spadaju i inteligentni sistemi upravljanja saobraćajem, kao što je Galileo – projekt geografskog pozicioniranja pomoću satelita.
- TEN energetike (TEN-E) obuhvataju sektore električne energije i prirodnog gasa. Njihovi ciljevi su da se uspostavi jedinstveno energetska tržište i da se postigne sigurnost nabavke.

- TEN telekomunikacija (eTEN) nastoje da rasprostiru elektronske usluge bazirane na telekomunikacionim mrežama. S jakim fokusom na javnim uslugama, oni su u samom srcu inicijative eEvrope “informativno društvo za sve”.

Izgledi proširenja na zemlje Srednje i Istočne Evrope još više su naglasili važnost Transevropskih mreža proširujući njihov domet na čitav kontinent. Sa šireg aspekta, njihovo efikasno povezivanje s mrežama trećih zemalja, smeštenih još istočnije (Rusija i zemlje Zajednice nezavisnih država) ili južnije (zemlje Mediteranskog bazena) daće podsticaj privrednom razvoju i ravnoteži.

182. Transparentnost (pristup dokumentima) **– *Transparency (access to documents)***

Izraz “transparentnost” često se koristi u jeziku Zajednice, a znači otvorenost u radu institucija Zajednice. Povezan je s različitim zahtevima za širim pristupom javnosti informacijama i dokumentima EU, većim učestvovanjem u procesu odlučivanja i jednostavnije pisanim tekstovima (pojednostavljivanje Ugovora, prečišćavanje i bolja izrada propisa).

Žalbe na nedostatak transparentnosti obično odražavaju opšte mišljenje da su evropske institucije daleke i tajanstvene, a postupci odlučivanja previše složeni da bi ih razumeo prosečan evropski građanin.

Pre svega zbog pristupa dokumentima, Savet i Komisija usvojili su kodeks ponašanja kojim se utvrđuju zajednička načela za ova dva organa posle odluke Saveta od 20. decembra 1993. Na osnovu ovog kodeksa ponašanja, dva organa su u svoja pravila postupanja uključila posebne odredbe o pristupu njihovim dokumentima.

Ugovorom iz Amsterdama uveden je novi član 255. o transparentnosti u Ugovor o EZ. Time se svim građanima Unije, kao i svim fizičkim i pravnim licima s prebivalištem ili sedištem u nekoj državi članici, daje pravo pristupa dokumentima Evropskog parlamenta, Saveta i Komisije.

Ovaj član sproveden je Uredbom od 30. maja 2001, koja nije bitno drugačija od prethodnih tekstova, u meri u kojoj zadržava dva izuzetka od osnovnog načela u pravu na pristup dokumentima: slučajevi kad se pristup isključuje po sili zakona (iz razloga javne bez-

bednosti, odbrane, međunarodnih odnosa) i slučajevi u kojima je pristup odbijen (zaštita komercijalnih interesa privatnog lica), osim tamo gde postoji preovladavajući javni interes za objavljivanje dokumenata.

183. Transparentnost rada Saveta **– *Transparency of Council proceedings***

U raspravi o transparentnosti postupaka Saveta, pažnja je usmerena na dve glavne stvari:

- javnost rasprava na sednicama Saveta:
- Javni pristup zapisnicima Saveta i priloženim izjavama s objašnjenjima glasanja.

Od izmene Poslovnika u decembru 1993, Savet vodi sledeću politiku: po pravilu njegova većanja su tajna, ali postoje i neke otvorene rasprave (npr. o šestomesečnom radnom programu Predsedništva). Što se tiče javnosti objašnjenja kako je glasala koja država članica, Savet je usvojio (oktobra 1995) Kodeks ponašanja koji javnosti omogućava pristup kad god Savet deluje kao zakonodavno telo. Praktična rešenja za ostvarivanje prava pristupa utanačio je Stalni odbor poslanika (Coreper) u izveštaju od 8. novembra 1995. o internom postupku koji u tu svrhu treba slediti.

Član 255, posvećen transparentnosti unet je u Ugovor o EZ Amsterdamskim Ugovorom. U njemu se navodi da svaki stanovnik Evropske unije i svako fizičko i pravno lice s prebivalištem ili sedištem u nekoj državi članici ima pravo pristupa dokumentima Evropskog parlamenta, Saveta ili Komisije.

Savet je, zbog člana 255. koji je primenjen Uredbom od 30. maja 2001, još jednom izmenio svoj Poslovnik. Javnost sada ima pravo uvida u rezultate i objašnjenja glasanja u Savetu, kao i u sve izjave Saveta u vezi s primenom ili tumačenjem zakonodavstva u pripremi.

184. Trojka – *Trojka*

Trojku čine država članica koja trenutno predsedava Savetom, država članica koja je predsedavala prethodnih šest meseci i država članica koja će predsedavati narednih šest meseci. Trojka ima pomoć Komisije i predstavlja Uniju u spoljnim poslovima koji su deo zajedničke spoljne i bezbednosne politike.

Trojka je preoblikovana u Amsterdamskom Ugovoru i zamenjena sistemom u kome se predsedavanje oslanja na pomoć generalnog sekretara Saveta u svojstvu Visokog predstavnika za zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku i na pomoć Komisije.

185. Tvrdo jezgro – *Hard core*

Pojam označava malu grupu zemalja sposobnih i voljnih da produbljuju međusobnu saradnju. Ovaj pojam treba sagledati u širem kontekstu fleksibilnosti, u kojem se na diferenciranu integraciju gleda kao na nešto što je zaštićeno institucionalnim okvirom Unije da bi se sprečilo stvaranje tvrdih jezgra van tog okvira (kao što je to bio slučaj sa Šengenskim prostorom).

U

186. Ugovor iz Amsterdama *– Treaty of Amsterdam*

Ugovor iz Amsterdama je rezultat Međuvladine konferencije dogovorene na Evropskom savetu u Torinu 29. marta 1996. Taj ugovor je prihvaćen na Evropskom savetu u Amsterdamu 16. i 17. juna 1997, a potpisali su ga ministri spoljnih poslova 15 država članica 2. oktobra 1997. Ugovor je stupio na snagu 1. maja 1999. (prvog dana drugog meseca proteklog od ratifikacije poslednje države članice) pošto su ga ratifikovale sve države članice u skladu sa sopstvenim ustavnim pravilima.

Pravno, Amsterdamski Ugovor menja neke odredbe Ugovora o EU, Ugovora o osnivanju Evropskih zajednica i nekih pratećih akata. Amsterdamski Ugovor nije zamena za druge Ugovore, već je na snazi uporedo s njima.

187. Ugovor iz Nice – Treaty of Nice

Ugovor iz Nice prihvaćen je u decembru 2000, na kraju Evropskog saveta u Nici, a potpisan je 26. februara 2001. Njime je zaključena Međuvladina konferencija (IGC) koja je počela u februaru 2000. radi priprema evropskih institucija za dolazak novih država članica.

Ugovorom je otvoren put institucionalnoj reformi koja je potrebna zbog predstojećeg proširenja EU prijemom zemalja kandidata iz Istočne i Južne Evrope.

Osnovne promene koje taj ugovor donosi odnose se na ograničavanje veličine i na sastav Komisije, proširenje glasanja kvalifikovanom većinom, novo ponderisanje glasova u Savetu i fleksibilnije uređenje povećane saradnje. Uz raspravu o ove četiri ključne teme, dotaknuta su i druga institucionalna pitanja: pojednostavljivanje ugovora, definisanje nadležnosti, ugrađivanje Povelje o osnovnim

pravima i uloga nacionalnih parlamenata. Deklaracija o budućnosti Unije, koja je prilog Ugovoru, navodi koje sledeće korake treba preduzeti da bi se produbile institucionalne reforme i da bi Ugovor iz Nice bio jedna faza tog procesa.

Ugovor iz Nice ratifikovale su sve države članice, svaka u skladu sa svojim ustavnim pravilima, pa je stupio na snagu 1. februara 2003.

188. Unija kao pravno lice **– *Legal personality of the Union***

Pitanje pravnog statusa Unije postavlja se prvenstveno u vezi s njenom sposobnošću da sklapa ugovore ili da pristupa sporazumima ili konvencijama. U stvari, Unija, koju čine tri zasebne Zajednice, od kojih svaka ima svojstvo pravnog lica (Evropska zajednica, EZUČ i Evroatom), i dva područja međuvladine saradnje, nema ono što se u međunarodnom pravu naziva “treaty making power” (međunarodni ugovorni kapacitet) to jest nema međunarodnopravnu sposobnost da zaključuje Ugovore s trećim državama.

Ugovor iz Amsterdama ne sadrži nijednu novu odredbu o ovom predmetu pošto države članice nisu postigle sporazum na međuvladinoj konferenciji. Neki posmatrači tvrde da je problem prividan, i da ništa ne sprečava Uniju da sklapa ugovore i afirmiše svoj položaj na međunarodnoj sceni.

189. Upravljanje – *Governance*

Rasprava o evropskom upravljanju, koju je u Beloj knjizi, objavljenoj u maju 2001, pokrenula Komisija, odnosi se na sve propise, postupke i prakse koje utiču na način na koji se vrši vlast unutar Evropske unije. Cilj je usvajanje novih oblika upravljanja koji Uniju približavaju građanima, čine je efikasnijom, pojačavaju demokratiju u Evropi i učvršćuju legitimnost institucija. Unija mora da se reformiše kako bi otklonila manjak demokratije u svojim institucijama. Ovo upravljanje mora da se oslanja na oblikovanje i sprovođenje boljih i doslednijih politika koje povezuju organizacije civilnog društva i evropske institucije. Ono takođe podrazumeva poboljšanje kvaliteta evropskog zakonodavstva, čineći ga jasnijim i efikasnijim.

Zatim, Evropska unija mora da doprinosi raspravi o upravljanju svetom i da igra važnu ulogu u poboljšanju rada međunarodnih institucija.

190. Usluge od opšteg interesa – *General-interest services*

“Usluge od opšteg interesa” su uslužne delatnosti za koje organi vlasti smatraju da su od opšteg interesa i zato podležu posebnim obavezama kao javne usluge. One uključuju netržišne usluge (npr. obavezno obrazovanje, socijalnu zaštitu), obaveze države (npr. bezbednost i pravosuđe) i službe od opšteg privrednog interesa (npr. energija i telekomunikacije). Član 86. Ugovora (ranije član 90) ne primenjuje se na prve dve kategorije (netržišne službe i državne obaveze).

191. Usluge od opšteg privrednog interesa – *Services of general economic interest*

Usluge od opšteg privrednog interesa su komercijalne usluge od opšte privredne koristi. Stoga države članice ovim uslugama nameću obaveze kakve važe za javne usluge (član 86. Ugovora o EZ, ranije Član 90). Usluge transporta, energetike i komunikacija su najjasniji primeri.

Ugovorom iz Amsterdama dodat je novi član 16. Ugovoru o EZ. Time je pokazano koliko veliki značaj imaju usluge od opšteg privrednog interesa na lestvici zajedničkih vrednosti Unije, kao i njihova uloga u unapređenju socijalne i teritorijalne kohezije. Član 16. takođe propisuje da te usluge moraju da se obavljaju na osnovu načela i uslova koji im omogućavaju da ostvaruju svoju ulogu.

192. Usluge od opšteg značaja – *Universal service*

Usluge od opšteg značaja su koncept koji su razvile institucije Zajednice. On određuje skup zahteva od opšteg interesa, kojima moraju da se podrede usluge kao što su telekomunikacije i pošta na

celoj teritoriji Zajednice. Cilj je da se osigura da svi korisnici imaju pristup kvalitetnim uslugama po pristupačnoj ceni.

193. Uvođenje u dužnost Evropske komisije – *Confirmation of the European Commission*

Ugovori iz Mاستrihta i Amsterdama izvršili su temeljnu reviziju postupka za imenovanje Evropske Komisije, ustanovljujući postupak uvođenja u dužnost (investitura).

Postupak se odvija u dve faze. U prvoj vlade država članica dogovorom odabiraju ličnost koju nameravaju da imenuju za predsednika Komisije. Zatim taj njihov izbor potvrđuje Evropski parlament. Zatim države članice, po dogovoru s odabranim kandidatom za predsednika, predlažu druge ličnosti za članove Komisije. Predloženu Komisiju u punom sastavu, nakon pojedinačnog saslušavanja njenih članova u nadležnim parlamentarnim odborima, izglasava Evropski parlament. Konačno naimenovanje vrše predstavnici vlada država članica na sednici Saveta.

Ugovor iz Nice, koji je stupio na snagu 1. februara 2003, izvršio je nove izmene u postupku imenovanja Komisije.

I dalje postoje dve faze postupka, prva za predsednika, druga za Komisiju u celini, ali je povećana uloga Evropskog saveta.

Od sada, izbor ličnosti za predsednika Komisije vrši Evropski Savet kvalifikovanom većinom, pošto dobije saglasnost Parlamenta. Zatim Savet kvalifikovanom većinom u dogovoru s kandidatima za predsednika sastavlja listu drugih ličnosti koje namerava da naime-nuje za članove Komisije. Lista je sastavljena u skladu s predlozima država članica čija mišljenja pribavlja predsednik pre prihvatanja predloženih imena.

Na kraju, predsednika i članove Komisije imenuje Savet, pošto se Parlament saglasio s predlogom za Komisiju u punom sastavu kvalifikovanom većinom.

Komisija, koja je stupila na dužnost 1. novembra 2004, imenovana je po ovom postupku.

**194. Uzdržavanje, blagonaklono
(pozitivno uzdržavanje)
– *Abstention, constructive*
(*positive abstention*)**

Blagonaklono uzdržavanje je pojam koji omogućava državi članici da se uzdrži od glasanja u Savetu u pitanjima spoljne i bezbednosne politike, a da ne bude smetnja za donošenje jednoglasne odluke.

Ova mogućnost uvedena je Ugovorom iz Amsterdama u novom članu 23. Ugovora o EU. Ako je blagonaklono uzdržavanje dato u vidu zvanične izjave, dotična država članica nije obavezna da primeni odluku, ali mora da prihvati da ona obavezuje Uniju. Zato ta država članica mora da se uzdrži od svakog postupka koji bi mogao biti u sukobu s delovanjem Unije na osnovu te odluke.

V

195. Visoki predstavnik za ZSBP (g./gđa ZSBP) – *High Representative for the CFSP (Mr/Ms CFSP)*

Položaj Visokog predstavnika za zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku (ZSBP) ustanovljen je Ugovorom iz Amsterdama. Drži ga generalni sekretar Saveta, čiji je zadatak da pomaže predsedništvu Unije u pitanjima koja se odnose na zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku. Vršilac ove dužnosti je poznat takođe i kao “g-n/g-đa ZSBP”. Zadatak ove ličnosti je da pomaže Uniji da se izrazi s većom jasnoćom i koherencijom na međunarodnoj pozornici, kako bi ona imala prepoznatljivije lice i glas.

Visoki predstavnik takođe pomaže u formulisanju, izradi i sprovođenju političkih odluka Saveta. On ili ona može da vodi politički dijalog s trećim stranama u ime Saveta i na zahtev Predsedništva.

Sada je zamenik generalnog sekretara odgovoran za vođenje Generalnog sekretarijata Saveta.

196. Zadaci iz Petersberga **– *Petersberg tasks***

Ti zadaci postavljeni su u junu 1992. na Savetu ministara Zapadnoevropske unije (ZEU), održanom u hotelu Petersberg, nedaleko od Bona. Tom prilikom, države članice ZEU izrazile su spremnost da stave na raspolaganje vojne jedinice iz čitavog spektra konvencionalnih oružanih snaga za vojne poduhvate pod nadležnošću ZEU. Definisane su različite vrste vojnih poduhvata koje ZEU može da preduzme: pored doprinosa kolektivnoj odbrani u skladu s članom 5. Ugovora iz Vašingtona i članom V izmenjenog Ugovora iz Brisela, vojne jedinice država članica ZEU mogu da budu upotrebljene za:

- humanitarne zadatke i zadatke spasavanja;
- zadatke održavanja mira;
- zadatke borbenih snaga u upravljanju krizama, uključujući uspostavljanje mira.

Ti zadaci danas su izričito uključeni u član 17. Ugovora o Evropskoj uniji i čine deo Evropske odbrambene i bezbednosne politike (European Security and Defence Policy – ESDP).

197. Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) **– *Commonagricultural policy (CAP)***

Zajednička poljoprivredna politika je u isključivoj nadležnosti Zajednice. Prema članu 33. Ugovora o EZ (ranije član 39), njeni ciljevi su da osigura razumne cene za evropske potrošače i primerene prihode za poljoprivrednike, posebno putem zajedničke organizacije poljoprivrednog tržišta i primenjivanja načela jedinstvenih cena, finansijske solidarnosti i povlašćivanja Zajednice.

ZPP je jedna od najvažnijih politika Unije (poljoprivredni rashodi čine oko 45% budžeta Zajednice). O pitanjima iz oblasti zajedničke poljoprivredne političke odluke se donose kvalifikovanom većinom u Savetu, po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta.

Na početku je ZPP omogućila Zajednici da postane samodovoljna u vrlo kratkom vremenu. Međutim, ona je postajala sve skuplja pošto su evropske cene bile previsoke u odnosu na cene na svetskom tržištu. Niz reformi iz 1992. popravio je stanje zagarantovanih poljoprivrednih cena, koje se nadoknađuju premijama na činioce proizvodnje i uvođenjem “pratećih mera”.

S obzirom na to što je predstojalo proširenje, 1999. je usvojen novi paket reformi za period 2000-2006. U skladu sa smernicama koje je Komisija predložila u "Agendi 2000" u julu 1997, on potkrepljuje promene iz 1992. i stavlja naglasak na bezbednost namirnica, ekološke ciljeve i postojanu poljoprivredu. Pored toga, reforma teži da povisi konkurentnost poljoprivrednih proizvoda Zajednice, da pojednostavi poljoprivredno zakonodavstvo i način na koji se ono sprovodi, da ojača položaj Unije na pregovorima u Svetskoj trgovinskoj organizaciji (Milenijumski krug), i na kraju da stabilizuje poljoprivredne rashode.

U tom smislu, već su izvršene promene u zajedničkoj organizaciji tržišta vina, letine sa obradivih površina, junetine, teletine i mleka. Predloženo snižavanje interventnih cena nadoknađeno je povećanjem pomoći poljoprivrednicima i praćeno istinski integrisanom politikom seoskog razvoja.

198. Zajednička saobraćajna politika **– *Common transport policy***

Cilj zajedničke saobraćajne politike je da postavi zajednička pravila koja se primenjuju na međunarodni prevoz koji se vrši polaskom s teritorije jedne države članice ili na njenu teritoriju ili prelaskom preko teritorije jedne ili više država članica (članovi 70. i 80. Ugovora o EZ). Takođe, ta politika određuje uslove pod kojima prevoznici koji nemaju prebivalište u državi članici mogu da pružaju usluge unutar države članice, i na kraju pokriva mere za poboljšanje bezbednosti saobraćaja.

Po stupanju na snagu Ugovora iz Amsterdama, odluke se donose u skladu s postupkom saodlučivanja (član 251. Ugovora o EZ), po pribavljanju mišljenja Privrednog i socijalnog odbora i Odbora regija. Međutim, ostaju neki posebni slučajevi:

- mere koje po svojoj prirodi mogu imati značajno štetno dejstvo na životni standard, zaposlenost i poslovanje transportnih preduzeća, jednoglasno usvaja Savet, po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta i Privrednog i socijalnog odbora;
- o posebnim merama koje se tiču pomorskog i vazdušnog saobraćaja Savet kvalifikovanom većinom odlučuje u postupku koji se mora primeniti u svakom pojedinačnom slučaju.

199. Zajednička spoljna i bezbednosna politika (ZSBP) **– *Common foreign and security policy (CFSP)***

Zajednička spoljna i bezbednosna politika (ZSBP) ustanovljena je i uređena Glavom V Ugovora o Evropskoj uniji. Ona je zamenila Evropsku političku saradnju (European Political Cooperation – EPC) i predviđa konačno oblikovanje zajedničke odbrambene politike koja vremenom može da preraste u zajedničku odbranu.

Ciljevi ovog drugog stuba Unije utvrđeni su u članu 11. Ugovora o EU, a ostvaruju se posebnim pravnim instrumentima (zajedničko delovanje, zajednički stav) koje Savet usvaja jednoglasnošću. Stupanjem na snagu Ugovora iz Amsterdama, Evropskoj uniji dat je i novi instrument– zajednička strategija – koja se spominje u članu 12. Ugovora o EU. Ugovorom iz Amsterdama takođe je predviđeno odlučivanje kvalifikovanom većinom pod određenim uslovima. Otkad je Amsterdamski ugovor potpisan, ZSBP se razvija u praksi na svakom Evropskom savetu.

Ugovor iz Nice uveo je mogućnost da se pod određenim uslovima uspostavi povećana saradnja na području ZSBP u svrhu sprovođenja zajedničkog delovanja i zajedničkih stavova. Ova povećana saradnja ne može da se koristi za pitanja vojne ili odbrambene prirode.

200. Zajednička strategija (ZSBP) **– *Common strategy (CFSP)***

Zajednička strategija je nov instrument ugrađen Ugovorom iz Amsterdama u okvir zajedničke spoljne i bezbednosne politike.

Prema novom Članu 13. Ugovora o EU, Evropski savet definiše načela i opšte smernice za ZSBP i odlučuje o zajedničkim strategijama koje će sprovođiti Unija na područjima gde države članice imaju važne zajedničke interese.

Konkretno, zajednička strategija određuje svoje ciljeve i trajanje i sredstva koja Unija i države članice moraju da obezbede. Zajedničke strategije sprovodi Savet, naročito putem usvajanja zajedničkih mera i zajedničkih stavova. Savet može da preporučuje zajedničke strategije Evropskom savetu.

201. Zajednička trgovinska politika **– *Common commercial policy***

Zajednička trgovinska politika je u isključivoj nadležnosti Zajednice (član 133. Ugovora o EZ, ranije član 113). Ona je omogućila osnivanje carinske unije između država članica Zajednice, zasnovane na jednoobraznim načelima. Prema tim načelima vrše se izmene u carinskim tarifama, zaključuju se carinski i trgovinski sporazumi s trećim zemljama, gradi se izvozna i uvozna politika itd. Odluke se donose u Savetu kvalifikovanom većinom.

Ugovorom iz Amsterdama izmenjen je član 113. da bi se Saveću omogućilo da, jednoglasnošću, proširi primenu rešenja zajedničke trgovinske politike na međunarodne pregovore i sporazume o uslugama i intelektualnoj svojini. Ugovorom iz Nice, takođe je izmenjen član 113. da bi takvi sporazumi mogli da se sklope glasanjem kvalifikovanom većinom. Međutim, postoje izuzeci za sporazume u oblastima za koje nadležnost dele države članice i Zajednica, gde je i dalje za donošenje odluka nužna jednoglasnost. Takvi izuzeci uključuju trgovinu kulturnim i audiovizuelnim uslugama, kao i trgovinu obrazovnim uslugama.

202. Zajednički stav (Glava VI Ugovora o EU) **– *Joint position (Title VI of the EU Treaty)***

Zajednički stav uveden je Ugovorom iz Mاستrihta, pod nazivom saradnja u poljima pravosuđa i unutrašnjih poslova. Amsterdamski ugovor zadržava taj instrument u novoj Glavi VI Ugovora o EU (policajska i pravosudna saradnja u pitanjima kriminala).

Zajednički stav je pravni instrument koji omogućava Savetu da definiše pristup Unije u nekom određenom pitanju. Od država članica traži se da u potpunosti sprovedu, kako u domaćoj, tako i u spoljnoj politici, odluke koje su jednoglasno usvojene na sastancima Saveta.

203. Zajednički stav (ZSBP) – *Common position (CFSP)*

Zajednički stav u okviru spoljne i bezbednosne politike ima svrhu da saradnju učini sistematičnijom i usaglašenijom. Države članice treba da sprovode i brane takve stavove koji su jednoglasno usvojeni na sastancima Saveta.

204. Zajedničko delovanje **(pravosuđe i unutrašnji poslovi)** – *Joint action (Justice and home affairs)*

Zajedničko delovanje je bilo pravni instrument, prema nekadašnjoj Glavi VI Ugovora o EU, koji se koristio između 1993. i 1999. Ono je značilo koordinirano delovanje država članica u ime Unije ili u okviru EU u slučajevima kada su se ciljevi Unije, zbog obima ili dejstava predviđenih mera, mogli delotvornije ostvarivati zajedničkim nego zasebnim delovanjem država članica. Ukinuto je Ugovorom iz Amsterdama i zamenjeno “Odlukama” i “Okvirnim odlukama”.

205. Zajedničko delovanje (ZSBP) – *Joint action (CFSP)*

Ovaj pravni instrument propisan je u Glavi V Ugovora o Evropskoj uniji. On podrazumeva usaglašeno delovanje država članica radi objedinjavanja sredstava svih vrsta (ljudski činilac, *know-how*, finansiranje, oprema i tako dalje) da bi se ostvarili posebni ciljevi koje je Savet postavio na osnovu opštih smernica iz Evropskog saveta.

206. Zajedničko organizovanje poljoprivrednih tržišta (ZOT) – *Common organisation of agricultural markets (COM)*

Zajedničko organizovanje poljoprivrednih tržišta su propisi koji se donose na nivou Zajednice i koji uređuju proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima u svim državama članicama Evropske unije. Od uvođenja zajedničke poljoprivredne politike (ZPP), oni su postepeno zamenili nacionalno organizovanje tržišta u sektorima

gde je to bilo potrebno. Zajedničkim organizovanjem tržišta oni žele pre svega da postignu ciljeve ZPP, posebno da stabilizuju tržišta, pruže poljoprivrednicima dobar životni standard i povećaju poljoprivrednu proizvodnju.

207. Zapadnoevropska unija (ZEU) **– *Western European Union (WEU)***

ZEU je osnovana 1948. Ugovorom iz Brisela. To je evropska organizacija osnovana radi saradnje u odbrani i bezbednosti. Sastoji se od 28 zemalja koje imaju četiri različita statusa: države članice, pridružene članice, posmatrači i pridruženi partneri. Sve zemlje EU su punopravni članovi osim Danske, Irske, Austrije, Finske i Švedske, koje imaju status posmatrača. Šest pridruženih članica su Češka Republika, Mađarska, Island, Norveška, Poljska i Turska, a postoji i sedam pridruženih partnera – Bugarska, Estonija, Litvanija, Letonija, Rumunija, Slovačka i Slovenija.

Ugovorom iz Amsterdama ZEU je proglašena “integralnim delom razvoja Unije” jer joj je data mogućnost da deluje u području odbrane. ZEU je imala značajnu ulogu u ostvarivanju prvih poduhvata dogovorenih u Petersbergu, kao što je odred policije u Mostaru ili saradnja s policijom u Albaniji. Sada je, čini se, ta uloga napuštena u zame-nu za razvoj sopstvenih struktura i odbrambenih snaga u okviru Unije u području zajedničke spoljne i bezbednosne politike (ZSBP).Prevođenje operativnih snaga ispod okrilja ZEU pod okrilje Unije to potvrđuje. Područni organi ZEU, Institut za proučavanje bezbednosti i Satelitski centar, prešli su u nadležnost Unije 1. januara 2002. Ugovorom iz Nice takođe je iz Ugovora o EU izbrisan određen broj odredbi koje uređuju odnose između ZEU i Unije. Glavno preostalo područje nadležnosti ZEU je Član V – kolektivna odbrana. Izgleda da je prenos te nadležnosti na Uniju odložen.

208. Zapošljavanje – *Employment*

Zapošljavanje je jedna od glavnih briga država članica, s obzirom na visoku prosečnu stopu nezaposlenosti u Uniji (trenutno oko 7,7%). Nastavljajući se na Belu knjigu o rastu, konkurentnosti i zaposlenosti iz 1993, Evropski savet je u Esenu (9. i 10. decembra 1994) utvrdio pet prioriternih područja za podsticanje zaposlenosti:

- poboljšanje mogućnosti za zapošljavanje podsticanjem ulaganja u stručnu obuku;
- preduzimanje mera kako bi privredni rast ubrzao otvaranje radnih mesta;
- smanjenje troškova rada van plata;
- povećanje efikasnosti politike tržišta rada;
- povećavanje pomoći grupama koje su posebno pogođene nezaposlenošću.

Savet i Komisija su na Evropskom savetu u Dublinu (13. i 14. decembra 1996) podneli zajednički izveštaj o ostvarivanju ovih pet prioriteta.

Na sličan način, Pakt poverenja za zapošljavanje, predstavljen u junu 1996, postavlja cilj da pokrene sve zainteresovane strane za istinsku strategiju zapošljavanja, kako bi zapošljavanje postalo predmet od zajedničkog interesa na evropskom nivou i kako bi se borba protiv nezaposlenosti uključila u srednjoročnu i dugoročnu viziju društva.

Stupanjem na snagu Ugovora iz Amsterdama, zaposlenost je dobila status jednog od ciljeva Zajednice. Evropska zajednica je tako dobila novu nadležnost, koja dopunjuje nadležnost država članica, kako bi se izgradila evropska strategija zapošljavanja. U tom smislu, nova glava o zapošljavanju (Glava VIII) uključena je u Ugovor o EZ i ona previđa:

- ugrađivanje zapošljavanja u sve druge politike Zajednice;
- uspostavljanje mehanizama za koordinaciju na nivou Zajednice (usvajanje smernica o zapošljavanju, koje su usklađene sa širokim smernicama za privrednu politiku od strane Saveta svake godine, praćenje njihovog sprovođenja u državama članicama, osnivanje odbora za zapošljavanje);
- mogućnost da Savet kvalifikovanom većinom usvaja podsticajne mere, uključujući pilot projekte i preporuke državama članicama, u sklopu godišnjeg pregleda njihovih politika zapošljavanja.

Na vanrednom sastanku na vrhu o zaposlenosti, održanom u Luksemburgu 21. novembra 1997, dogovoreno je da se Evropska strategija zapošljavanja usmeri na četiri teme: mogućnost zapošljavanja, preduzetništvo, prilagodljivost i jednakost pruženih prilika. Države

članice su zatim odlučile da već od 1998. primene odredbe o koordinaciji svojih politika zapošljavanja.

Na evropskom sastanku na vrhu u Lisabonu, u martu 2000, šefovi država i vlada postigli su sporazum o novom strateškom cilju Unije za sledećih deset godina: postati privreda zasnovana na znanju, najkonkurentnija i najdinamičnija na svetu, sposobna za postojani privredni rast s više radnih mesta, i to boljih, i s većom socijalnom kohezijom.

Da bi se postigao cilj pune zaposlenosti u Uniji do 2010, koji je postavio Evropski savet u Lisabonu, novo saopštenje o budućnosti Evropske strategije zapošljavanja, objavljeno u januaru 2003, postavilo je nekoliko prioriteta: snižavati stopu nezaposlenosti, podsticati žene na ulazak na tržište rada, podsticati lica u dobu za penziju da ostanu na radnim mestima, podsticati doživotno učenje, podsticati preduzetništvo i boriti se protiv rada na crno.

209. Zaštita potrošača **– *Consumer protection***

Zaštita potrošača razrađena je u članu 153. Ugovora o EZ (raniji član 129a), koji je uključen Ugovorom iz Mاستrihta. Svrha mu je da podržava zdravstvene, bezbednosne, privredne i pravne interese potrošača i njihovo pravo na obaveštenost.

U članu 153. izričito se navodi drugi pravni osnov za postizanje ovih ciljeva, odnosno član 95. (ranije član 100a) koji zahteva postupak saodlučivanja za sve mere koje uključuju bliskije usklađivanje zakonodavstava država članica u vezi s dovršavanjem jedinstvenog tržišta kad se radi o zaštiti potrošača. Istovremeno, on propisuje da pojedine aktivnosti, kojima se podržava i dopunjuje politika koju sprovode države članice, treba da se usvoje u skladu s postupkom saodlučivanja, po pribavljanju mišljenja Privrednog i socijalnog odbora.

Država članica može da zadrži ili uvede mere za zaštitu potrošača koje su strožije od onih koje je utvrdila Zajednica, pod uslovom da su spojive sa Ugovorom i da je Komisija o njima obaveštena.

210. Zelena knjiga – *Green Paper*

Zelene knjige Komisije su dokumenti čija je svrha da podstaknu raspravu i pokrenu proces razmene mišljenja o određenoj temi na evropskom nivou (npr. o socijalnoj politici, jedinstvenoj valuti, telekomunikacijama). Ishod može da bude objavljivanje Bele knjige, koja zaključke rasprave pretvara u praktične predloge za aktivnosti koje preduzima Zajednica.

211. Zemlje kandidati za pristupanje – *Applicant countries*

Evropska privredna i politička stabilnost privlači brojne evropske zemlje koje imaju pravo da podnesu molbu i postanu članice Evropske unije (član 49 Ugovora).

Zemlje koje su podnele molbu su:

- Turska: zahtev primljen 14. aprila 1987;
- Kipar: 3. jula 1990;
- Malta: 16. jula 1990;
- Mađarska: 31. marta 1994;
- Poljska: 5. aprila 1994;
- Rumunija: 22. juna 1995;
- Slovačka: 27. juna 1995;
- Letonija: 13. oktobra 1995;
- Estonija: 24. novembra 1995;
- Litvanija: 8. decembra 1995;
- Bugarska: 14. decembra 1995;
- Češka Republika: 17. januara 1996;
- Slovenija: 10. juna 1996.

Na Evropskom savetu u Kopenhagenu (12. i 13. decembra 2002), Komisija je prihvatila pregovore sa deset zemalja kandidata: Češkom Republikom, Kiprom, Estonijom, Mađarskom, Letonijom, Litvanijom, Maltom, Poljskom, Slovačkom i Slovenijom, kako bi one mogle 1. maja 2004. da pristupe Uniji. Što se tiče Bugarske i Rumunije, cilj je da im se omogući da pristupe 2007. Mogućnost otvaranja pregovora sa Turskom razmotriće se u decembru 2004.

Treba napomenuti da su Švajcarska, Lihtenštajn i Norveška takođe u različitim trenucima podnosile molbu za članstvo u Evropskoj uniji. Međutim, Norveška je dvaput odbila pristupanje posle referenduma 1972. i 1994. Molbe Švajcarske i Lihtenštajna su pohranjene u arhivu pošto je Švajcarska referendumom 1992. odlučila da se ne pridruži Evropskom privrednom prostoru.

212. Životna sredina – *Environment*

Cilj politike Zajednice za zaštitu životne sredine jeste očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta životne sredine i zaštitita zdravlja ljudi. Ona takođe pridaje veliku važnost savesnom i promišljenom korišćenju prirodnih bogatstava. Najzad, ona pokušava da podstakne preduzimanje mera na međunarodnom nivou kojima se rešavaju regionalni ili globalni ekološki problemi (član 174, ranije član 130r Ugovora o EZ).

Izgradnja politike predmet je različitih postupaka odlučivanja, zavisno od područja o kojem se radi. Stoga, da bi postigao navedene ciljeve, Savet:

- odlučuje jednoglasnošću, po pribavljanju mišljenja Evropskog parlamenta, Privrednog i socijalnog odbora i Odbora regija, tamo gde se radi o fiskalnim odredbama i odredbama koje se odnose na teritorijalno planiranje ili korišćenje zemljišta (uz izuzetak upravljanja otpadom i opštih mera) ili tamo gde postoji znatan uticaj na izbor države članice u pitanjima energije [(član 175(2)).

- odlučuje prema postupku saodlučivanja, po pribavljanju mišljenja Privrednog i socijalnog odbora i Odbora regija, u cilju usvajanja opštih programa delovanja kojima se određuju prioritetni ciljevi koje treba postići.

Ugovor iz Amsterdama uvrstio je pojam “postojanog razvoja” u ciljeve Evropske unije, a uslovima zaštite životne sredine data je veća težina u drugim politikama Zajednice, posebno u kontekstu unutrašnjeg tržišta (članovi 2. i 6. Ugovora o EZ).

Povećana je mogućnost da neka država članica primenjuje propise strožije od harmonizovanih. Ovi strožiji propisi moraju da budu u skladu sa Ugovorom i moraju da se saopšte Komisiji.

Politika zaštite životne sredine zasniva se na načelu predostrožnosti i načelima koja nalažu preduzimanje preventivnih mera, da šteta naneta životnoj sredini mora biti otklonjena na samom izvoru i da zagađivač mora da plati.

Zbirni indeks

Srpski, *English*, Français, *Deutsch*, Italiano, *Español*

A

1. Agencije Evropske unije
European Union agencies
Agences de l'Union européenne
Agenturen der
Europäischen Union
Agenzie dell'Unione europea
Agencias de la Unión Europea

2. Agenda 2000
Agenda 2000
Agenda 2000
Agenda 2000
Agenda 2000
Agenda 2000

3. Audiovizuelni mediji
Audiovisual
Audiovisuel
Audiovisuelle Medien
Settore audiovisivo
Sector audiovisual

B

4. Bela knjiga
White Paper
Livres blancs
Weißbücher
Libri bianchi
Libros Blancos

5. Blagostanje životinja
Animal welfare

Bien-être des animaux
Wohlergehen der Tiere
Benessere degli animali
Bienestar de los animales

6. Borba protiv međunarodnog
organizovanog kriminala
Fight against international
organised crime
Lutte contre la criminalité
internationale organisée
Bekämpfung der internationalen
organisierten Kriminalität
Lotta contro la criminalità
internazionale organizzata
Lucha contra la delincuencia
organizada

7. Borba protiv narkotika
Fight against drugs
Lutte contre la drogue
Drogenbekämpfung
Lotta contro la droga
Lucha contra la droga

8. Borba protiv pronevere
Fight against fraud
Lutte contre la fraude
Betrugsbekämpfung
Lotta contro le frodi
Lucha contra el fraude

9. Borba protiv rasizma
i ksenofobije
*Fight against racism
and xenophobia*
Lutte contre le racisme
et la xénophobie
*Bekämpfung von Rassismus
und Ausländerfeindlichkeit*
Lotta contro il razzismo
e la xenofobia
*Lucha contra el racismo
y la xenofobia*
10. Borba protiv terorizma
Fight against terrorism
Lutte contre le terrorisme
Bekämpfung des Terrorismus
Lotta contro il terrorismo
Lucha contra el terrorismo
11. Budžet
Budget
Budget
Haushalt
Bilancio
Presupuesto
- C**
12. Carinska unija
Customs union
Union douanière
Zollunion
Unione doganale
Unión Aduanera
13. Ciljevi 1, 2 i 3
Objectives 1, 2 and 3
Objectifs 1, 2 et 3
Ziele 1, 2 und 3
Obiettivo 1, 2 e 3
Objetivos 1, 2 y 3
14. Coreper
Coreper
Coreper
*Ausschuss der Ständigen
Vertreter (ASTV)*
Coreper
Coreper
15. COREU
COREU
(CORrespondance Européenne)
COREU
(CORespondance Européenne)
*COREU (Telexnetz der
europäischen Korrespondenten)*
COREU
(CORrispondenza Europea)
*COREU (CORrespondencia
EUropea)*

D

16. Deklaracija (ZSBP)
Declaration (CFSP)
Déclaration (PESC)
Erklärung (GASP)
Dichiarazione (PESC)
Declaración (PESC)
17. Deklaracija iz Laena
Laeken Declaration
Déclaration de Laeken
Erklärung von Laeken
Dichiarazione di Laeken
Declaración de Laeken
18. Državna pomoć
State aid
Aides d'État
Staatliche Beihilfen
Aiuti di Stato
Ayudas estatales
19. Dvostrana međuvladina konferencija (EU-država kandidat)
Bilateral Intergovernmental Conference (EU-Applicant countries)
Conférence intergouvernementale bilatérale (UE-Pays candidats)
Bilaterale Regierungskonferenz
Conferenza intergovernativa bilaterale (UE-Paesi candidati)
Conferencia intergubernamental bilateral (Unión Europea - Países candidatos)
20. Dvostruka većina
Double majority

- Double majorité
Doppelte Mehrheit (20)
Duplice maggioranza (20)
Doble mayoría (20)

E

21. eEvropa
eEurope
eEurope
eEurope
eEurope
eEurope
22. Ekonomska i monetarna unija
Economic and Monetary Union
Union économique et monétaire (UEM)
Wirtschafts-und Währungsunion (WWU)
Unione economica e monetaria (UEM)
Unión económica y monetaria (UEM)
23. Energija
Energy
Énergie
Energie
Energia
Energía
24. EUROFOR/EUROMARFOR
EUROFOR/EUROMARFOR
EUROFOR/EUROMARFOR
EUROFOR/EUROMARFOR
EUROFORZA/EUROMARFOR
EUROFOR/EUROMARFOR

25. Evrokorpus
Eurocorps
Eurocorps
Euro-Korps
Eurocorpo
Eurocorps
26. Evropa “Á la carte”
Europe “Á la carte”
Europe “Á la carte”
Europa “Á la carte” (26)
Europa “alla carta” (26)
Europa “a la carta” (26)
27. Evropa “promenjive geometrije”
“*Variable-geometry*” *Europe*
Europe “a géométrie variable”
Europa “mit variabler Geometrie”
Europa “a geometria variabile”
Europa “de geometria variable”
28. Evropa “s više brzina”
“*Multi-speed*” *Europe*
Europe “a plusieurs vitesses”
Europa “unterschiedlicher Geschwindigkeiten”
Europa “a piu velocitÁ”
Europa “de distintas velocidades”
29. Evropol
(Evropski policijski biro)
Europol
(*European Police Office*)
Europol
(Office européen de police)
Europol
- *Europäisches Polizeiamt*
- Europol
(Ufficio europeo di polizia)
Europol
(*Oficina Europea de Policía*)
30. Evropska arhitektura
Architecture of Europe
Architecture européenne
Architektur der Europäischen Union
Architettura europea
Arquitectura europea
31. Evropska bezbednosna i odbrambena politika (EBOP)
European Security and Defence Policy (ESDP)
Politique européenne de sécurité et de défense (PESD)
Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik (ESVP)
Politica europea di sicurezza e di difesa (PESD)
Política europea de seguridad y defensa (PESD)
32. Evropska centralna banka (ECB)
European Central Bank (ECB)
Banque centrale européenne (BCE)
Europäische Zentralbank (EZB)
Banca centrale europea (BCE)
Banco Central Europeo (BCE)
33. Evropska investiciona banka (EIB)
European Investment Bank (EIB)
Banque européenne d’investissement (BEI)

- Europäische Investitionsbank (EIB)*
Banca europea per gli investimenti (BEI)
Banco Europeo de Inversiones (BEI)
34. Evropska komisija
European Commission
Commission européenne
Europäische Kommission
Commissione europea
Comisión Europea
35. Evropska konferencija
European Conference
Conférence européenne
Europa-Konferenz
Conferenza europea
Conferencia Europea
36. Evropski konvent
European Convention
Convention européenne
Europäischer Konvent
Convenzione europea
Convención Europea
37. Evropska konvencija o ljudskim pravima (EKLJP)
European Convention on Human Rights (ECHR)
Convention européenne des droits de l'Homme (CEDH)
Europäische Menschenrechtskonvention (MRK)
Convenzione europea dei diritti dell'uomo (CEDU)
Convenio Europeo de Derechos Humanos (CEDH)
38. Evropska politička saradnja (EPS)
European political cooperation (EPC)
Coopération politique européenne (CPE)
Europäische Politische Zusammenarbeit (EPZ)
Cooperazione politica europea (CPE)
Cooperación Política Europea (CPE)
39. Evropska pravosudna mreža za krivična pitanja (EPM)
European Judicial Network in criminal matters (EJN)
Réseau judiciaire européen en matière pénale (RJE)
Europäisches Justizielles Netz für Strafsachen (EJN)
Rete giudiziaria europea (RGE) in materia penale
Red Judicial Europea en materia penal (RJE)
40. Evropska strategija za zapošljavanje (ESZ)
European Employment Strategy (EES)
Stratégie européenne pour l'emploi (SEE)
Europäische Beschäftigungsstrategie (EBS)
Strategia europea per l'occupazione (SEO)
Estrategia europea para el empleo
41. Evropski bezbednosni i odbrambeni identitet
European security and defence identity

- Identité européenne de sécurité et de défense
Europäische Sicherheits- und Verteidigungsidentität
Identit  europea in materia di sicurezza e di difesa
Identidad europea de seguridad y defensa
42. Evropski ekonomski i socijalni komitet (EESK)
European Economic and Social Committee (EESC)
Comit  économique et social européen (CESE)
Europ ischer Wirtschafts – und Sozialausschuss
Comitato economico e sociale europeo (CESE)
Comit  Econ mico y Social Europeo (CESE)
43. Evropski istraţiva ki prostor (EIP)
European Research Area (ERA)
Espace européen de la recherche (EER)
Europ ischer Forschungsraum (EFR)
Spazio europeo della ricerca
Espacio Europeo de Investigación (EEI)
44. Evropski nalog za hap enje
European arrest warrant
Mandat d’arrêt européen
Europ ischer Haftbefehl
Mandato d’arresto europeo
Orden de detenci n europea
45. Evropski parlament
European Parliament
- Parlement européen
Europ isches Parlament
Parlamento europeo
Parlamento Europeo
46. Evropski ra unski sud
European Court of Auditors
Cour des Comptes européenne
Europ ischer Rechnungshof
Corte dei conti europea
Tribunal de Cuentas Europeo
47. Evropski savet
European Council
Conseil européen
Europ ischer Rat
Consiglio europeo
Consejo Europeo
48. Evropski sporazum
Europe agreement
Accord européen
Europa-Abkommen
Accordo europeo
Acuerdo europeo

F

49. Finansijska projekcija
2000-2006.
Financial perspective 2000-2006
Perspectives financières
2000-2006
Finanzielle Vorausschau
2000-2006
Prospettive finanziarie
2000-2006
Perspectivas financieras
2000-2006

G

50. Genetski izmenjeni
organizmi (GMO)
Genetically modified
organisms (GMOs)
Organismes génétiquement
modifiés (OGM)
Genetisch veränderter
Organismus (GVO)
Organismi geneticamente
modificati (OGM)
Organismos modificados
genéticamente (OMG)
51. Glava V Ugovora o EU
(ZSBP)
Title V of the EU Treaty
(CFSP)
Titre V du traité UE (PESC)
Titel V EU-Vertrag (GASP)
Titolo V del Trattato UE (PESC)
Título V del Tratado UE (PESC)

52. Glava VI Ugovora o EU
Title VI of the EU Treaty
Titre VI du traité UE
Titel VI EU-Vertrag
Titolo VI del Trattato UE
Título VI del Tratado UE
53. Globalizacija privrede
Globalisation of the economy
Globalisation de l'économie
(mondialisation)
Globalisierung der Wirtschaft
(*Internationalisierung*)
Globalizzazione dell'economia
(mondializzazione)
Mundialización de la economía
(*universalización*)

54. Građanstvo Unije
Citizenship of the Union
Citoyenneté de l'Union
Unionsbürgerschaft
Cittadinanza dell'Unione
Ciudadanía de la Unión

H

55. Hijerarhija akata Zajednice
(hijerarhija normi)
Hierarchy of Community acts
(*hierarchy of norms*)
Hiérarchie des actes communau-
taires (hiérarchie des normes)
Hierarchie der gemein-
schaftlichen Rechtsakte
(*Normenhierarchie*)
Gerarchia degli atti comunitari
(gerarchia delle norme)

Jerarquía de los actos comunitarios (jerarquía de las normas)

56. Humanitarna pomoć
Humanitarian aid
 Aide humanitaire
Humanitäre Hilfe
 Aiuti umanitari
Ayuda humanitaria

I

57. Informatičko društvo
Information Society
 Société de l'information
Informationsgesellschaft (57)
 Società dell'informazione (57)
Sociedad de la información (57)
58. Institucionalna ravnoteža
Institutional balance
 Équilibre institutionnel
Institutionelles Gleichgewicht
 Equilibrio istituzionale
Equilibrio institucional
59. Intelektualna svojina
Intellectual property
 Propriété intellectuelle
 Geistiges Eigentum
 Proprietá intellettuale
Propiedad intelectual
60. Istraživanje i razvoj
Research and development
 Recherche et développement
Forschung und Entwicklung

Ricerca e sviluppo
Investigación y desarrollo

J

61. Jasnost Ugovora
 (pojednostavlјivanje Ugovora)
Clarity of the Treaties
(simplification of the Treaties)
 Lisibilité des traités
 (simplification des traités)
Lesbarkeit der Verträge
(Vereinfachung der Verträge)
 Leggibilitá dei trattati
 (semplificazione dei trattati)
Legibilidad de los Tratados
(simplificación)
62. Javne usluge
Public service
 Service public
Öffentlicher Dienst
 Servizio pubblico
Servicio público
63. Javno zdravstvo
Public health
 Santé publique
Gesundheitspolitik
 Sanitá pubblica
Salud pública
64. Jedinica za planiranje
 i rano upozoravanje
Planning and Early
Warning Unit
 Unité de planification et
 d'alerte rapide

- Strategieplanungs
- und Frühwarneinheit*
UnitÀ di pianificazione
e di rapido allarme
*Unidad de Planificación de la
Política y de Alerta Rápida*
65. Jedinstveni institucionalni okvir
Single institutional framework
Cadre institutionnel unique
*Einheitlicher institutioneller
Rahmen*
Contesto istituzionale unico
Marco institucional único
66. Jednak tretman za
muškarce i žene
*Equal treatment for men
and women*
Égalité de traitement entre les
hommes et les femmes
*Gleichbehandlung von
Männern und Frauen*
ParitÀ di trattamento
economico tra uomini e donne
*Igualdad de trato entre
hombres y mujeres*
67. Jednakost u pružanju prilika
Equal opportunities
Égalité des chances
Chancengleichheit
Pari oportunitÀ
Igualdad de oportunidades
68. Jednoglasnost
Unanimity
Unanimité
Einstimmigkeit
UnanimitÀ
Unanimidad
69. Jednoobrazni postupak izbora,
Statut članova Evropskog
parlamenta i evropskih
političkih stranaka
*Uniform electoral procedure,
Statute for Members of the
European Parliament and for
European political parties*
Procédure électorale uniforme
au Parlement européen
*Einheitliches Wahlverfahren,
Regelungen für die europäischen
Abgeordneten und politischen
Parteien*
Procedura elettorale uniforme al
Parlamento europeo
*Procedimiento electoral uni-
forme, estatuto de los diputados
y partidos políticos europeos*
- K**
70. Klasifikacija rashoda
Classification of expenditure
Classification des dépenses
Einstufung der Ausgaben
Classificazione delle spese
Clasificación de los gastos
71. Klauzula o suspenziji
(obustavi prava)
Suspension clause
Clause de suspension
Suspensionsklausel
Clausola di sospensione
Cláusula de suspensión

72. Kodifikacija propisa
Consolidation of legislation formal/official
 Codification des textes législatifs
Kodifikation der Rechtsvorschriften
 Codificazione dei testi legislativi
Codificación de los textos legislativos
73. Kolektivna odbrana
Collective defence
 Défense collective
Kollektive Verteidigung
 Difesa collettiva
Defensa colectiva
74. Komitet regija
Committee of the Regions (CoR)
 Comité des régions (CdR)
Ausschuss der Regionen (AdR)
 Comitato delle regioni (Cdr)
Comité de las Regiones (CDR)
75. Koncentrični krugovi
Concentric circles
 Cercles concentriques
Konzentrische Kreise
 Cerchi concentrici
Círculos concéntricos
76. Konkurencija
Competition
 Concurrence
Wettbewerb
 Concorrenza
Competencia
77. Konkurentnost
Competitiveness
 Compétitivité
Wettbewerbsfähigkeit
 Competitivit  
Competitividad
78. Konvencija
 (Glava VI Ugovora o EU)
Convention
 (Title VI of the EU Treaty)
 Convention
 (Titre VI du trait   UE)
  bereinkommen
 (Titel VI EU-Vertrag)
 Convenzione
 (Titolo VI del Trattato UE)
 Convenio
 (Título VI del Tratado UE)
79. Kriterijumi konvergencije
Convergence criteria
 Critères de convergence
Konvergenzkriterien
 Criteri di convergenza
Criterios de convergencia
80. Kriterijumi za pristupanje
 (Kopenhagenski kriterijumi)
Accession criteria
 (Copenhagen criteria)
 Critères d'adhésion
 (critères de Copenhague)
Beitrittskriterien
 (Kopenhagener Kriterien)
 Criteri di adesione
 (criteri di Copenaghen)
Criterios de adhesión
 (criterios de Copenhague)

81. Kultura

Culture

Culture

Kultur

Cultura

Cultura

82. Kvalifikovana većina

Qualified majority

Majorité qualifiée

Qualifizierte Mehrheit

Maggioranza qualificata

Mayoría cualificada

LJ

83. Ljudska prava

Human rights

Droits de l'Homme

Menschenrechte

Diritti dell'uomo

Derechos humanos

M

84. Manjak demokratije

Democratic deficit

Déficit démocratique

Demokratiedefizit

Deficit democratico

Déficit democrático

85. Međuvladina konferencija (MVK)

Intergovernmental

Conference (IGC)

Conférence

intergouvernementale (CIG)

Regierungskonferenz (RK)

Conferenza

intergovernativa (CIG)

Conferencia

Intergubernamental (CIG)

86. Mere za borbu protiv
pranja novca

Measures to combat

money laundering

Lutte contre le blanchiment

des capitaux

Bekämpfung der Geldwäsche

Lotta contro il riciclaggio

dei capitali

Lucha contra el blanqueo

de capitales

87. Metod Zajednice i
međuvladin metod

Community and

intergovernmental methods

Méthodes communautaire

et intergouvernementale

Gemeinschaftsmethode und

Regierungszusammenarbeit

Metodo comunitario

e intergovernativo

Métodos comunitario

e intergubernamental

88. Monetarna politika

Monetary policy

Politique monétaire

Währungspolitik

Politica monetaria

Política monetaria

89. "Most" Zajednice

(Glava VI Ugovora o EU)

Community "bridge"

(Title VI of the EU Treaty)

Passerelle communautaire
(Titre VI du traité UE)
*Verfahren nach Artikel 42
EU-Vertrag (Brücke zwischen
1. und 3. Pfeiler)*
Passerella comunitaria
(Titolo VI del Trattato UE)
*Pasarela comunitaria
(Título VI del Tratado UE)*

N

90. Načelo nediskriminacije
*Non-discrimination principle
Principe de la
non-discrimination
Diskriminierungsverbot
Principio di non
discriminazione
Principio de no discriminación*
91. Načelo predostrožnosti
*Precautionary principle
Principe de précaution
Vorsorgeprinzip
Principio di precauzione
Principio de cautela*
92. Nadležnosti Zajednice
*Community powers
Compétences communautaires
Zuständigkeit der Gemeinschaft
Competenze comunitarie
Competencias comunitarias*
93. Nagodba iz Janjine
*Ioannina compromise
Compromis de Ioannina
Kompromiss von Ioannina*
94. Nagodba iz Luksemburga
*Luksemburg compromise
Compromis de Luxembourg
Luxemburger Kompromiss
Compromesso di Lussemburgo
Compromiso de Luxemburgo*
95. Najzabačenija područja
*Outermost regions
Régions ultrapériphériques
Gebiete in äußerster Randlage
Regioni ultraperiferiche
Regiones ultraperiféricas*
96. Narodni pravobranilac
(Ombudsman)
*Ombudsman
Médiateur européen
Europäischer
Bürgerbeauftragter
(Ombudsmann)
Mediatore europeo
(ombudsman europeo)
Defensor del Pueblo Europeo*
97. NATO (Organizacija
Severoatlantskog ugovora)
*NATO (North Atlantic Treaty
Organisation)
OTAN (Organisation du Traité
de l'Atlantique Nord)
NATO
(Nordatlantikpakt-Organisation)
NATO (Organizzazione
del Trattato del Nord Atlantico)
OTAN (Organización del
Tratado del Atlántico Norte)*

O

98. Objedinjavanje preduzeća (koncentracija)
Concentration
 Concentration
Unternehmenszusammenschlüsse
 Concentrazione
Concentración
99. “Obnovljeni” NATO
“New look” NATO
 OTAN “rénovée”
Erneuerte NATO
 NATO “rinnovata”
OTAN “renovada”
100. Obrazovanje, stručna obuka i omladina
Education, vocational training and youth
 Éducation, formation professionnelle et jeunesse
Allgemeine und berufliche Bildung und Jugend
 Istruzione, formazione professionale e gioventù
Educación, formación profesional y juventud
101. Odbor iz Člana 36. Ugovora o EU
Article 36 Committee of the EU Treaty
 Comité de l’article 36 du traité UE
Ausschuss nach Artikel 36 EU-Vertrag
 Comitato dell’articolo 36 del Trattato UE
Comité del artículo 36 del Tratado UE
102. Odbor za politiku i bezbednost (OPB)
Political and Security Committee (PSC)
 Comité politique et de sécurité (COPS)
Politisches und Sicherheitspolitisches Komitee (PSK)
 Comitato politico e di sicurezza (CPS)
Comité Político y de Seguridad (COPS)
103. Odbor za usaglašavanje
Conciliation Committee
 Comité de conciliation
Vermittlungsausschuss
 Comitato di conciliazione
Comité de Conciliación
104. Odbor za zapošljavanje
Employment Committee
 Comité de l’emploi
Beschäftigungsausschuss
 Comitato per l’occupazione
Comité de Empleo
105. Odbori i radne grupe
Committees and working parties
 Comités et groupes de travail
Ausschüsse und Arbeitsgruppen
 Comitati e gruppi di lavoro
Comités y grupos de trabajo

106. “Odborovanje”
(komitetologija)
Comitology
Comitologie
Komitologie
(*Ausschusswesen*)
Comitatologia
Comitología
107. Odluka i okvirna odluka
(Glava VI Ugovora o EU)
Decision and framework decision (Title VI of the EU Treaty)
Décision et décision-cadre
(Titre VI du traité UE)
Beschluss und Rahmenbeschluss
(*Titel VI EU-Vertrag*)
Decisione e decisione-quadro
(Titolo VI del Trattato UE)
Decisión y decisión marco
(*Título VI del Tratado UE*)
108. Ojačana kvalifikovana većina
Reinforced qualified majority
Majorité qualifiée renforcée
Besonders qualifizierte Mehrheit
Maggioranza qualificata rafforzata
Mayoría cualificada reforzada
109. OLAF
(Evropski biro za borbu protiv pronevere)
European Anti-fraud Office (OLAF)
OLAF (Office européen de lutte antifraude)
OLAF - Europäisches Amt für Betrugsbekämpfung
- OLAF (Ufficio europeo per la lotta antifrode)
OLAF (Oficina Europea de Lucha contra el Fraude)
110. Oporezivanje
Taxation
Fiscalité
Steuern
Imposizione fiscale
Fiscalidad
- P**
111. Pakt o stabilnosti i rastu
Stability and Growth Pact
Pacte de stabilité et de croissance
Stabilitäts- und Wachstumspakt
Patto di stabilità e di crescita
Pacto de estabilidad y crecimiento
112. Parlamentarni odbori
Parliamentary committees
Commissions parlementaires
Ausschüsse des Europäischen Parlaments
Commissioni parlamentari
Comisiones parlamentarias
113. Parlamenti država članica
National parliaments
Parlements nationaux
Parlamente der Mitgliedstaaten
Parlamenti nazionali
Parlamentos nacionales

114. Peticije
Petitions
 Droit de pétition
Petitionsrecht
 Diritto di petizione
Derecho de petición
115. Pojednostavljivanje propisa
Simplification of legislation
 Simplification législative
Vereinfachung der Rechtsvorschriften
 Semplificazione legislativa
Simplificación legislativa
116. Politički program
 Evropske unije
Political agenda of the European Union
 Programme de l'Union Européenne
Programm der Europäischen Union
 Programma dell'Unione europea
Programa de la Unión Europea
117. Politika o preduzetništvu
Enterprise policy
 Politique d'entreprise
Unternehmenspolitik
 Politica delle imprese
Política de empresa
118. Pomoć za razvoj
Development aid
 Aide au développement
Entwicklungshilfe
 Aiuti allo sviluppo
Ayuda al desarrollo
119. Ponderisanje glasova u Savetu
Weighting of votes in the Council
 Pondération des voix au Conseil
Stimmengewichtung im Rat
 Ponderazione dei voti nell'ambito del Consiglio
Ponderación de votos en el Consejo
120. Postojani (održiv) razvoj
Sustainable development
 Développement durable
Nachhaltige Entwicklung
 Sviluppo sostenibile
Desarrollo sostenible
121. Postupak saodlučivanja
Codecision procedure
 Procédure de codécision
Mitentscheidungsverfahren
 Procedura di codecisione
Procedimiento de codecisión
122. Postupak za neobavezujuće mišljenje
Consultation procedure
 Procédure de l'avis simple (procédure de consultation)
Anhörungsverfahren
 Procedura del parere semplice (procedura di consultazione)
Procedimiento de dictamen simple (procedimiento de consulta)
123. Postupak za saglasno mišljenje
Assent procedure
 Procédure de l'avis conforme

- Zustimmungsverfahren*
 Procedura del parere conforme
Procedimiento de dictamen conforme
124. Postupak za saradnju
Cooperation procedure
 Procédure de coopération
Verfahren der Zusammenarbeit
 Procedura di cooperazione
Procedimiento de cooperación
125. Povećana (tešnja) saradnja
Closer cooperation
 Coopération renforcée
Verstärkte Zusammenarbeit
 Cooperazione rafforzata
Cooperación reforzada
126. Povelja o javnim uslugama
Public service charter
 Charte des services publics
Charta der öffentlichen Dienste
 Carta dei servizi pubblici
Carta de los servicios públicos
127. Povelja o osnovnim pravima
Charter of Fundamental Rights
 Charte des droits fondamentaux
Charta der Grundrechte
 Carta dei diritti fondamentali
Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea
128. "Pozajedničenje"
 (Komunitarizacija)
Communitisation
 Communautarisation
- Vergemeinschaftung*
 Comunitarizzazione
Comunitarización
129. Praćenje (nadzor) primene
 prava Zajednice
Monitoring the application of Community law
 Contrôle de l'application du droit communautaire
Kontrolle der Anwendung des Gemeinschaftsrechts
 Controllo dell'applicazione del diritto comunitario
Control de la aplicación del Derecho Comunitario
130. Pravne tekovine Zajednice
Community acquis
 Acquis communautaire
Gemeinschaftlicher Besitzstand (acquis communautaire)
 "Acquis" comunitario
Acervo comunitario
131. Pravni propisi Zajednice
Community legal instruments
 Instruments juridiques communautaires
Gemeinschaftliche Rechtsinstrumente
 Strumenti giuridici comunitari
Instrumentos jurídicos comunitarios
132. Pravo na inicijativu
Right of initiative
 Droit d'initiative
Initiativrecht
 Diritto d'iniziativa
Derecho de iniciativa
133. Pravo Zajednice

- Community law*
 Droit communautaire
Gemeinschaftsrecht
 Diritto comunitario
Derecho comunitario
134. Pravosuđe i unutrašnji poslovi (PUP)
Justice and home affairs (JHA)
 Justice et affaires intérieures (JAI)
Justiz und Inneres (JI)
 Giustizia e affari interni (GAI)
Justicia y asuntos de interior (JAI)
135. Prečišćavanje propisa
Consolidation of legislation informal/declaratory
 Consolidation des textes législatifs
Konsolidierung der Rechtsvorschriften
 Consolidazione dei testi legislativi
Consolidación de los textos legislativos
136. Pretpristupna pomoć
Pre-accession aid
 Aides de préadhésion
Heranführungshilfe
 Aiuti alla preadesione
Ayudas de preadhesión
137. Pretpristupna strategija
Pre-accession strategy
 Stratégie de préadhésion
Heranführungsstrategie
- Strategia di preadesione
Estrategia de preadhesión
138. Predpristupni pakt o organizovanom kriminalu
Pre-accession pact on organised crime
 Pacte de préadhésion sur la criminalité organisée
Vorbeitrittsvereinbarung über die Bekämpfung der organisierten Kriminalität
 Patto di preadesione sulla criminalità organizzata
Pacto de preadhesión sobre la delincuencia organizada
139. Predsedavanje Unijom (rotacija predsedavanja)
Presidency of the Union (rotation of the Presidency)
 Présidence de l'Union (rotation de la présidence)
Vorsitz der Union (Rotationsprinzip)
 Presidenza dell'Unione (rotazione della presidenza)
Presidencia de la Unión (rotación de la Presidencia)
140. Predsednik Evropske komisije
President of the European Commission
 Président de la Commission européenne
Präsident der Europäischen Kommission
 Presidente della Commissione europea
Presidente de la Comisión Europea

<p>141. Pregovori o pristupanju
<i>Accession negotiations</i>
Négociations d'adhésion
<i>Beitrittsverhandlungen</i>
Negoziati di adesione
Negociaciones de adhesión</p>	<p><i>Accession of new Member States to the European Union</i>
Adhésion d'un nouvel État À l'Union
<i>Beitritt eines neuen Staats zur Union</i>
Adesione di un nuovo Stato all'Unione</p>
<p>142. Prehrambena bezbednost
<i>Food safety</i>
Sécurité alimentaire
<i>Lebensmittelsicherheit</i>
Sicurezza alimentare
<i>Seguridad alimentaria</i></p>	<i>Adhesión de un nuevo Estado a la Unión</i>
<p>143. Prerada propisa
<i>Recasting of legislation</i>
Refonte des textes législatifs
<i>Neufassung der Rechtsvorschriften</i>
Rifusione dei testi legislativi
<i>Refundición de los textos legislativos</i></p>	<p>146. Pristupno partnerstvo
<i>Accession partnership</i>
Partenariat pour l'adhésion
<i>Beitrittspartnerschaft</i>
Partnership per l'adesione
<i>Asociación para la adhesión</i></p>
<p>144. Preuzimanje pravnih tekovina Zajednice
<i>Incorporation of the Community acquis</i>
Reprise de l'acquis communautaire
<i>Übernahme des gemeinschaftlichen Besitzstandes</i>
Recepimento dell' "acquis" comunitario
<i>Incorporación del acervo comunitario</i></p>	<p>147. Privredna i socijalna kohezija
<i>Economic and social cohesion</i>
Cohésion économique et sociale
<i>Wirtschaftlicher und sozialer Zusammenhalt</i>
Coesione economica e sociale
<i>Cohesión económica y social</i></p>
145. Pristupanje novih država članica Evropskoj uniji	<p>148. Privredna politika
<i>Economic policy</i>
Politique économique
<i>Wirtschaftspolitik</i>
Politica economica
<i>Política económica</i></p>
	<p>149. Produblјivanje
<i>Deepening</i>
Approfondissement
<i>Vertiefung</i>
Approfondimento
<i>Profundización</i></p>

150. Program pomoći Zajednice zemljama Srednje i Istočne Evrope (Phare)
Programme of Community aid to the countries of Central and Eastern Europe (Phare)
 Programme d'aide communautaire aux pays d'Europe centrale et orientale (Phare)
Hilfsprogramm der Gemeinschaft für die mittel- und osteuropäischen Länder (PHARE)
 Programma di aiuto comunitario ai paesi dell'Europa centroorientale (PHARE)
Programa de ayuda comunitaria a los países de Europa Central y Oriental (Phare)
151. Prostor slobode, bezbednosti i pravde
Area of freedom, security and justice
 Espace de liberté, de sécurité et de justice
Raum der Freiheit, der Sicherheit und des Rechts
 Spazio di libertà, di sicurezza e di giustizia
Espacio de libertad, seguridad y justicia
152. Proširenje
Enlargement
 Élargissement
Erweiterung
 Allargamento
Ampliación
153. Protokol iz Kjota
Kyoto Protocol
 Protocole de Kyoto
Kyotoprotokoll
 Protocollo di Kyoto
Protocolo de Kioto
154. Provera zakonodavstva
Screening
 Screening
Screening
(Bestandsaufnahme der Übernahme des gemeinschaftlichen Besitzstandes)
 Screening
Screening
155. Prvostepeni sud
 Evropskih zajednica
Court of First Instance of the European Communities (CFI)
 Tribunal de première instance des communautés européennes (TPICE)
Gericht erster Instanz der Europäischen Union (EuG)
 Tribunale di primo grado delle Comunità europee (TPICE)
Tribunal de Primera Instancia de las Comunidades Europeas (TPICE)

R

156. Rasprava o budućnosti
Evropske unije
*Debate on the future of the
European Union*
Débat sur l'avenir de l'Union
européenne
*Debatte über die Zukunft der
Europäischen Union*
Dibattito sull'avvenire
dell'Unione europea
*Debate sobre el futuro de la
Unión Europea*
157. Razgraničenje nadležnosti
Delimitation of competences
Délimitation des compétences
*Abgrenzung der
Zuständigkeiten*
Delimitazione
delle competenze
*Delimitación de las
competencias*
158. Razvoj seoskih područja
Rural development
Développement rural
Ländliche Entwicklung
Sviluppo rurale
Desarrollo rural
159. Revizija Ugovora
Revision of the Treaties
Révision des traités
Änderung der Verträge
Revisión dei trattati
Revisión de los Tratados

S

160. Samoizuzimanje
(pravo na izuzimanje)
Opting out
Opting out
(clause d'exemption)
*Opting out
(Nichtbeteiligung)*
Opting out
(clausola di esenzione)
*Opting out
(cláusula de exención)*
161. Saradnja policije i pravosuđa
u krivičnim pitanjima
*Police and judicial cooperation
in criminal matters*
Coopération policière
et judiciaire en matière pénale
*Polizeiliche und
justitielle Zusammenarbeit
in Strafsachen*
Cooperazione giudiziaria e di
polizia in materia penale
*Cooperación policial
y judicial en materia penal*
162. Sastav Evropske komisije
*Composition of the European
Commission*
Composition de la
Commission européenne
*Zusammensetzung der
Europäischen Kommission*
Composizione della
Commissione europea
*Composición de
la Comisión Europea*

163. Savet Evropske unije
Council of the European Union
 Conseil de l'Union européenne
Rat der Europäischen Union
 Consiglio dell'Unione europea
Consejo de la Unión Europea
164. Slobodno kretanje ljudi
 (vize, azil, imigracija i druge
 politike)
Free movement of persons
(visas, asylum, immigration
and other policies)
 Libre circulation des personnes
 (visas, asile, immigration et
 autres politiques)
Freier Personenverkehr
(Visa, Asyl, Einwanderung
und andere Politiken)
 Libera circolazione delle
 persone (visti, asilo,
 immigrazione ed altre
 politiche)
Libre circulación de personas
(visados, asilo, inmigración y
otras políticas)
165. Socijalna politika
Social policy
 Politique sociale
Sozialpolitik
 Politica sociale
Política social
166. Socijalna povelja
Social Charter
 Charte sociale
Sozialcharta
 Carta sociale
Carta Social
167. Socijalni dijalog
Social dialogue
 Dialogue social
Sozialer Dialog
 Dialogo sociale
Diálogo social
168. Socijalni partneri
Social partners
 Partenaires sociaux
Sozialpartner
 Parti sociali
Interlocutores sociales
169. Sopstveni izvori prihoda
Own resources
 Ressources propres
Eigenmittel
 Risorse proprie
Recursos propios
170. Spoljne nadležnosti
 Evropske zajednice
External responsibilities
of the European Community
 Compétences externes de la
 Communauté européenne
Außenkompetenzen der
Gemeinschaft
 Competenze esterne della
 Comunità europea
Competencias externas de la
Comunidad Europea
171. Sporazum o socijalnoj politici
Social Policy Agreement
 Accord social
Abkommen über die
Sozialpolitik
 Accordo sociale
Acuerdo Social

172. Strukturni fondovi i
Kohezioni fond
*Structural Funds
and Cohesion Fund*
Fonds structurels et
Fonds de cohésion
*Strukturfonds und
Kohäsionsfonds*
Fondi strutturali
e Fondo di coesione
*Fondos Estructurales y
Fondos de Cohesión*)
173. Stubovi Evropske unije
*Pillars of the European
Union*
Piliers de l'Union européenne
*Pfeiler der Europäischen
Union*
Pilastri dell'Unione europea
Pilares de la Unión Europea
174. Sud Evropskih zajednica
*Court of Justice of
the European Union*
Cour de Justice des commu-
nautés européennes (CJCE)
*Gerichtshof der Europäischen
Union (EuGH)*
Corte di giustizia delle Comu-
nità europee (CGCE)
*Tribunal de Justicia de la
Unión Europea (TJUE)*
175. Supsidijarna nadležnost
Subsidiary powers
Compétences subsidiaires
Subsidiäre Zuständigkeit
Competenze sussidiarie
Competencias subsidiarias
176. Supsidijarnost
Subsidiarity
Subsidiarité
Subsidiarität
Sussidiarietà
Subsidiariedad
- Š
177. Šengen
(Sporazum i Konvencija)
Schengen
(Agreement and Convention)
Schengen
(accord et convention)
*Schengen (Übereinkommen
von 1985 und Durch-
führungübereinkommen)*
Schengen
(accordo e convenzione)
Schengen
(Acuerdo y Convenio)

T

178. TAEIX
 (Biro za razmenu informacija o tehničkoj pomoći)
TAEIX
(Technical Assistance Information Exchange Office)
 TAEIX
 (Technical Assistance Information Exchange Office)
TAEIX
(Amt für den Informationsaustausch über technische Hilfe)
 TAEIX
 (Technical assistance information exchange office)
TAEIX
(Oficina de Intercambio de Información y de Asistencia Técnica)
179. Telekomunikacije
Telecommunications
 Télécommunications
Telekommunikation
 Telecomunicazioni
Telecomunicaciones
180. Televizija bez granica
Television without frontiers
 Télévision sans frontières
Fernsehen ohne Grenzen
 Televisione senza frontiere
Televisión sin fronteras
181. Transevropske mreže (TEM)
Trans-European Networks
(TEN)
- Réseaux transeuropéens (RTE)
Transeuropäische Netze (TEN)
 Reti transeuropee (RTE)
Redes transeuropeas (RTE)
182. Transparentnost
 (pristup dokumentima)
Transparency
(access to documents)
 Transparence
 (accès aux documents)
Transparenz
(Zugang zu den Dokumenten)
 Trasparenza
 (accesso ai documenti)
Transparencia
(acceso a los documentos)
183. Transparentnost rada Saveta
Transparency
of Council proceedings
 Transparence
 des travaux du Conseil
Transparenz der
Arbeiten des Rates
 Trasparenza dei
 lavori del Consiglio
Transparencia de los trabajos
del Consejo
184. Trojka
Trojka
 Trojka
 Trojka
 Trojka
 Trojka
185. Tvrdo jezgro
Hard core
 Noyau dur

Harter Kern
Nucleo duro
Núcleo duro

U

186. Ugovor iz Amsterdama
Treaty of Amsterdam
Traité d'Amsterdam
Amsterdamer Vertrag
Trattato di Amsterdam
Tratado de Amsterdam
187. Ugovor iz Nice
Treaty of Nice
Traité de Nice
Vertrag von Nizza
Trattato di Nizza
Tratado de Niza
188. Unija kao pravno lice
Legal personality of the Union
Personnalité juridique de l'Union
Rechtspersönlichkeit der Union
Personalità giuridica dell'Unione
Personalidad jurídica de la Unión
189. Upravljanje
Governance
Gouvernance
Regieren
Governance
Gobernanza
190. Usluge od opšteg interesa
General-interest services
Services d'intérêt général
Gemeinwohlorientierte Leistungen
Servizi d'interesse generale
Servicios de interés general
191. Usluge od opšteg privrednog interesa
Services of general economic interest
Services d'intérêt économique général
Wirtschaftlicher und sozialer Zusammenhalt
Servizi d'interesse economico generale
Servicios de interés económico general
192. Usluge od opšteg značaja
Universal service
Service universel
Universaldienst
Servizio universale
Servicio universal
193. Uvođenje u dužnost Evropske komisije
Confirmation of the European Commission
Investiture de la Commission européenne
Zustimmungsvotum zur Ernennung der Europäischen Kommission
Investitura della Commissione europea

*Investidura de la Comisión
Europea*

194. Uzdržavanje, blagonaklono
(pozitivno uzdržavanje)
*Abstention, constructive
(positive abstention)*
Abstention constructive
(abstention positive)
*Konstruktive Enthaltung
(positive Enthaltung)*
Astensione costruttiva
(astensione positiva)
*Abstencion constructiva
(abstension positiva)*

V

195. Visoki predstavnik za ZSBP
(g./gđa ZSBP)
*High Representative for the
CFSP (Mr/Ms CFSP)*
Haut représentant pour la
PESC (M. ou Mme PESC)
*Hoher Vertreter für die GASP
(Herr und Frau GASP)*
Alto rappresentante per la
PESC (Sig. o Sig.ra PESC)
*Alto Representante de la PESC
(Sr. o Sra. PESC)*

Z

196. Zadaci iz Petersberga
Petersberg tasks
Missions de Petersberg
*Petersberger Erklärung
(Petersberger Aufgaben)*
Missioni di Petersberg
Misiones de Petersberg
197. Zajednička poljoprivredna
politika (ZPP)
*Common agricultural policy
(CAP)*
Politique agricole commune
(PAC)
*Gemeinsame Agrarpolitik
(GAP)*
Politica agricola comune (PAC)
Política agrícola común (PAC)
198. Zajednička
saobraćajna politika
Common transport policy
Politique commune des
transports
Gemeinsame Verkehrspolitik
Politica comune dei trasporti
Política común del transporte
199. Zajednička spoljna i
bezbednosna politika (ZSBP)
*Common foreign and security
policy (CFSP)*
Politique étrangère et de
sécurité commune (PESC)
*Gemeinsame Außen- und
Sicherheitspolitik (GASP)*
Politica estera e di sicurezza
comune (PESC)
*Política exterior y
de seguridad común (PESC)*

200. Zajednička strategija (ZSBP)
Common strategy (CFSP)
 Stratégie commune (PESC)
Gemeinsame Strategie (GASP)
 Strategia comune (PESC)
Estrategia común (PESC)
201. Zajednička trgovinska politika
Common commercial policy
 Politique commerciale commune
Gemeinsame Handelspolitik
 Politica commerciale comune
Política comercial común
202. Zajednički stav
 (Glava VI Ugovora o EU)
Joint position
(Title VI of the EU Treaty)
 Position commune
 (Titre VI du traité UE)
Gemeinsamer Standpunkt
(Titel VI EU-Vertrag)
 Posizione comune
 (Titolo VI del Trattato UE)
Posición Común
(Título VI del Tratado UE)
203. Zajednički stav (ZSBP)
Common position (CFSP)
 Position commune (PESC)
Gemeinsamer Standpunkt
(GASP)
 Posizione comune (PESC)
Posición Común (PESC)
204. Zajedničko delovanje
 (pravosuđe i unutrašnji poslovi)
Joint action
(Justice and home affairs)
 Action commune (JAI)
- Gemeinsame Maßnahme*
(Titel VI EU-Vertrag)
 Azione comune (GAI)
Acción común (JAI)
205. Zajedničko delovanje (ZSBP)
Joint action (CFSP)
 Action commune (PESC)
Gemeinsame Aktion (GASP)
 Azione comune (PESC)
Acción común (PESC)
206. Zajedničko organizovanje
 poljoprivrednih tržišta (ZOT)
Common organisation
of agricultural markets (COM)
 Organisation commune de
 marché (OCM)
Gemeinsame
Marktorganisationen (GMO)
 Organizzazioni comuni dei
 mercati agricoli (OCM)
Organizaciones comunes
de los mercados (OCM)
207. Zapadnoevropska unija (ZEU)
Western European Union
(WEU)
 Union de l'Europe occidentale
 (UEO)
Westeuropäische Union (WEU)
 Unione
 dell'Europa occidentale (UEO)
Unión Europea Occidental
(UEO)
208. Zapošljavanje
Employment
 Emploi
Beschäftigung
 Occupazione
 Empleo

209. Zaštita potrošača
Consumer protection
Protection des consommateurs
Verbraucherschutz
Protezione dei consumatori
Protección de los consumidores

210. Zelena knjiga
Green Paper
Livres verts
Grünbücher
Libri verdi
Libros Verdes

211. Zemlje kandidati
za pristupanje
Applicant countries

Pays candidats à l'adhésion
Beitrittswillige Staaten
Paesi candidati all'adesione
Países candidatos
a la adhesión

Ž

212. Životna sredina
Environment
Environnement
Umwelt
Ambiente
Medio ambiente

Pojedinačni indeksi

A - SRPSKI

1. Agencije Evropske unije
2. Agenda 2000
3. Audiovizuelni mediji
4. Bela knjiga
5. Blagostanje životinja
6. Borba protiv međunarodnog organizovanog kriminala
7. Borba protiv narkotika
8. Borba protiv pronevere
9. Borba protiv rasizma i ksenofobije
10. Borba protiv terorizma
11. Budžet
12. Carinska unija
13. Ciljevi 1, 2 i 3
14. Coreper
15. COREU
16. Deklaracija (ZSBP)
17. Deklaracija iz Lakena
18. Državna pomoć
19. Dvostrana međuvladina konferencija (EU-država podnosilac zahteva za članstvo)
20. Dvostruka većina
21. eEvropa
22. Ekonomska i monetarna unija
23. Energija
24. EUROFOR/EUROMARFOR
25. Evrokorpus
26. Evropa "Á la carte"
27. Evropa "promjenjive geometrije"
28. Evropa "s više brzina"
29. Evropol (Evropski policijski biro)
30. Evropska arhitektura
31. Evropska bezbednosna i odbrambena politika (EBOP)
32. Evropska centralna banka (ECB)
33. Evropska investiciona banka (EIB)
34. Evropska komisija
35. Evropska konferencija
36. Evropski konvent
37. Evropska konvencija o ljudskim pravima (EKLjP)
38. Evropska politička saradnja (EPS)
39. Evropska pravosudna mreža za krivična pitanja (EPM)
40. Evropska strategija za zapošljavanje (ESZ)
41. Evropski bezbednosni i odbrambeni identitet

42. Evropski ekonomski i socijalni komitet (EESK)	69. Jednoobrazni postupak izbora, Statut članova Evropskog parlamenta i evropskih političkih stranaka
43. Evropski istraživački prostor (EIP)	70. Klasifikacija rashoda
44. Evropski nalog za hapšenje	71. Klausula o suspenziji (obustavi prava)
45. Evropski parlament	72. Kodifikacija propisa
46. Evropski računski sud	73. Kolektivna odbrana
47. Evropski savet	74. Komitet regija
48. Evropski sporazum	75. Koncentrični krugovi
49. Finansijska projekcija 2000-2006.	76. Konkurencija
50. Genetski izmenjeni organizmi (GMO)	77. Konkurentnost
51. Glava V Ugovora o EU (ZSBP)	78. Konvencija (Glava VI Ugovora o EU)
52. Glava VI Ugovora o EU	79. Kriterijumi konvergencije
53. Globalizacija privrede	80. Kriterijumi za pristupanje (Kopenhagenski kriterijumi)
54. Građanstvo Unije	81. Kultura
55. Hijerarhija akata Zajednice (hijerarhija normi)	82. Kvalifikovana većina
56. Humanitarna pomoć	83. Ljudska prava
57. Informatičko društvo	84. Manjak demokratije
58. Institucionalna ravnoteža	85. Međuvladina konferencija (MVK)
59. Intelektualna svojina	86. Mere za borbu protiv pranja novca
60. Istraživanje i razvoj	87. Metod Zajednice i međuvladin metod
61. Jasnost Ugovora (pojednostavljanje Ugovora)	88. Monetarna politika
62. Javne usluge	89. "Most" Zajednice (Glava VI Ugovora o EU)
63. Javno zdravstvo	90. Načelo nediskriminacije
64. Jedinica za planiranje i rano upozoravanje	91. Načelo predostrožnosti
65. Jedinstveni institucionalni okvir	92. Nadležnosti Zajednice
66. Jednak tretman za muškarce i žene	93. Nagodba iz Janjine
67. Jednakost u pružanju prilika	94. Nagodba iz Luksemburga
68. Jednoglasnost	

95. Najzabačenija područja
96. Narodni pravobranilac (Ombudsman)
97. NATO (Organizacija Severoatlantskog ugovora)
98. Objedinjavanje preduzeća (koncentracija)
99. "Obnovljeni" NATO
100. Obrazovanje, stručna obuka i omladina
101. Odbor iz Člana 36. Ugovora o EU
102. Odbor za politiku i bezbednost
103. Odbor za usaglašavanje
104. Odbor za zapošljavanje
105. Odbori i radne grupe
106. "Odborovanje" (komitetologija)
107. Odluka i okvirna odluka (Glava VI Ugovora o EU)
108. Ojačana kvalifikovana većina
109. OLAF (Evropski biro za borbu protiv pronevere)
110. Oporezivanje
111. Pakt o stabilnosti i rastu
112. Parlamentarni odbori
113. Parlamenti država članica
114. Peticije
115. Pojednostavljivanje propisa
116. Politički program Evropske unije
117. Politika o preduzetništvu
118. Pomoć za razvoj
119. Ponderisanje glasova u Savetu
120. Postojani (održiv) razvoj
121. Postupak saodlučivanja
122. Postupak za neobavezujuće mišljenje
123. Postupak za saglasno mišljenje
124. Postupak za saradnju
125. Povećana (tešnja) saradnja
126. Povelja o javnim uslugama
127. Povelja o osnovnim pravima
128. Pozajedničenje
129. Praćenje (nadzor) primene prava Zajednice
130. Pravne tekovine Zajednice
131. Pravni propisi Zajednice
132. Pravo na inicijativu
133. Pravo Zajednice
134. Pravosuđe i unutrašnji poslovi (PUP)
135. Prečišćavanje propisa
136. Pretpristupna pomoć
137. Pretpristupna strategija
138. Pretpristupni pakt o organizovanom kriminalu
139. Predsedavanje Unijom (rotacija Predsedavanja)
140. Predsednik Evropske komisije
141. Pregovori o pristupanju
142. Prehrambena bezbednost
143. Prerada propisa
144. Preuzimanje pravnih tekovina Zajednice
145. Pristupanje novih država članica Evropskoj uniji
146. Pristupno partnerstvo
147. Privredna i socijalna kohezija

148. Privredna politika	173. Stubovi Evropske unije
149. Produbljivanje	174. Sud Evropskih zajednica
150. Program pomoći Zajednice zemljama Srednje i Istočne Evrope (Phare)	175. Supsidijarna nadležnost
151. Prostor slobode, bezbednosti i pravde	176. Supsidijarnost
152. Proširenje	177. Šengen (Sporazum i Konvencija)
153. Protokol iz Kjota	178. TAEIX (Biro za razmenu informacija o tehničkoj pomoći)
154. Provera zakonodavstva	179. Telekomunikacije
155. Prvostepeni sud Evropskih zajednica	180. Televizija bez granica
156. Rasprava o budućnosti Evropske unije	181. Transevropske mreže (TEM)
157. Razgraničenje nadležnosti	182. Transparentnost (pristup dokumentima)
158. Razvoj seoskih područja	183. Transparentnost rada Saveta
159. Revizija Ugovora	184. Trojka
160. Samoizuzimanje (pravo na izuzimanje)	185. Tvrdo jezgro
161. Saradnja policije i pravosuđa u krivičnim pitanjima	186. Ugovor iz Amsterdama
162. Sastav Evropske komisije	187. Ugovor iz Nice
163. Savet Evropske unije	188. Unija kao pravno lice
164. Slobodno kretanje ljudi (vize, azil, imigracija i druge politike)	189. Upravljanje
165. Socijalna politika	190. Usluge od opšteg interesa
166. Socijalna povelja	191. Usluge od opšteg privrednog interesa
167. Socijalni dijalog	192. Usluge od opšteg značaja
168. Socijalni partneri	193. Uvođenje u dužnost Evropske komisije
169. Sopstveni izvori prihoda	194. Uzdržavanje, blagonaklono (pozitivno uzdržavanje)
170. Spoljne nadležnosti Evropske zajednice	195. Visoki predstavnik za ZSBP (g./gđa ZSBP)
171. Sporazum o socijalnoj politici	196. Zadaci iz Petersberga
172. Strukturni fondovi i Kohezioni fond	197. Zajednička poljoprivredna politika (ZPP)
	198. Zajednička saobraćajna politika

199. Zajednička spoljna i bezbednosna politika (ZSBP)
200. Zajednička strategija (ZSBP)
201. Zajednička trgovinska politika
202. Zajednički stav (Glava VI Ugovora o EU)
203. Zajednički stav (ZSBP)
204. Zajedničko delovanje (pravosuđe i unutrašnji poslovi)
205. Zajedničko delovanje (ZSBP)
206. Zajedničko organizovanje poljoprivrednih tržišta (ZOT)
207. Zapadnoevropska unija (ZEU)
208. Zapošljavanje
209. Zaštita potrošača
210. Zelena knjiga
211. Zemlje kandidati za pristupanje
212. Životna sredina

B - ENGLISH

- Abstention, constructive (positive abstention) (194)
- Accession criteria (Copenhagen criteria) (80)
- Accession negotiations (141)
- Accession of new Member States to the European Union (145)
- Accession partnership (146)
- Agenda 2000 (2)
- Animal welfare (5)
- Applicant countries (211)
- Architecture of Europe (30)
- Area of freedom, security and justice (151)
- Article 36 Committee of the EU Treaty (101)
- Assent procedure (123)
- Audiovisual (3)
- Bilateral Intergovernmental Conference (EU-Applicant countries) (19)
- Budget (11)
- Charter of Fundamental Rights (127)
- Citizenship of the Union (54)
- Clarity of the Treaties (simplification of the Treaties) (61)
- Classification of expenditure (70)
- Closer cooperation (125)
- Codecision procedure (121)
- Collective defence (73)
- Comitology (106)

- Committee of the Regions (CoR) (74)
- Committees and working parties (105)
- Common agricultural policy (CAP) (197)
- Common commercial policy (201)
- Common foreign and security policy (CFSP) (199)
- Common organisation of agricultural markets (COM) (206)
- Common position (CFSP) (203)
- Common strategy (CFSP) (200)
- Common transport policy (198)
- Communitisation (128)
- Community "bridge" (Title VI of the EU Treaty) (89)
- Community acquis (130)
- Community and intergovernmental methods (87)
- Community law (133)
- Community legal instruments (131)
- Community powers (91)
- Community powers (92)
- Competition (76)
- Competitiveness (77)
- Composition of the European Commission (162)
- Concentration (98)
- Concentric circles (75)
- Conciliation Committee (103)
- Confirmation of the European Commission (193)
- Consolidation of legislation formal/official (72)
- Consolidation of legislation informal/declaratory (135)
- Consultation procedure (122)
- Consumer protection (209)
- Convention (Title VI of the EU Treaty) (78)
- Convergence criteria (79)
- Cooperation procedure (124)
- Coreper (14)
- COREU (CORrespondance Européenne) (15)
- Council of the European Union (163)
- Court of First Instance of the European Communities (CFI) (155)
- Court of Justice of the European Union (156)
- Culture (81)
- Customs union (12)
- Debate on the future of the European Union (156)
- Decision and framework decision (Title VI of the EU Treaty) (107)
- Declaration (CFSP) (16)
- Deepening (149)
- Delimitation of competences (157)
- Democratic deficit (84)
- Development aid (118)
- Double majority (20)
- Economic and Monetary Union (22)

- Economic and social cohesion (147)
- Economic policy (148)
- Education, vocational training and youth (100)
- eEurope (21)
- Employment (208)
- Employment Committee (104)
- Energy (23)
- Enlargement (152)
- Enterprise policy (117)
- Environment (212)
- Equal opportunities (67)
- Equal treatment for men and women (66)
- Eurocorps (25)
- EUROFOR/EUOMARFOR (24)
- Europe “Á la carte” (26)
- Europe agreement (48)
- European Anti-fraud Office (OLAF) (109)
- European arrest warrant (44)
- European Central Bank (ECB) (32)
- European Commission (34)
- European Conference (35)
- European Convention (36)
- European Convention on Human Rights (ECHR) (37)
- European Council (47)
- European Court of Auditors (46)
- European Economic and Social Committee (EESC) (42)
- European Employment Strategy (EES) (40)
- European Investment Bank (EIB) (33)
- European Judicial Network in criminal matters (EJN) (39)
- European Parliament (45)
- European political cooperation (EPC) (38)
- European Research Area (ERA) (43)
- European security and defence identity (41)
- European Security and Defence Policy (ESDP) (31)
- European Union agencies (1)
- Europol (European Police Office) (29)
- External responsibilities of the European Community (170)
- Fight against drugs (7)
- Fight against fraud (8)
- Fight against international organised crime (6)
- Fight against racism and xenophobia (9)
- Fight against terrorism (10)
- Financial perspective 2000-2006 (49)
- Food safety (142)
- Free movement of persons (visas, asylum, immigration and other policies) (164)
- General-interest services (190)
- Genetically modified organisms (GMOs) (50)
- Globalisation of the economy (53)
- Governance (189)

- Green Paper (210)
- Hard core (185)
- Hierarchy of Community acts (hierarchy of norms) (55)
- High Representative for the CFSP (Mr/Ms CFSP) (195)
- Human rights (83)
- Humanitarian aid (56)
- Incorporation of the Community acquis (144)
- Information Society (57)
- Institutional balance (58)
- Intellectual property (59)
- Intergovernmental Conference (IGC) (85)
- Ioannina compromise (93)
- Joint action (CFSP) (205)
- Joint action (Justice and home affairs) (204)
- Joint position (Title VI of the EU Treaty) (202)
- Justice and home affairs (JHA) (134)
- Kyoto Protocol (153)
- Laken Declaration (17)
- Legal personality of the Union (188)
- Luksemburg compromise (94)
- Measures to combat money laundering (86)
- Monetary policy (88)
- Monitoring the application of Community law (129)
- “Multi-speed” Europe (28)
- National parliaments (113)
- NATO (North Atlantic Treaty Organisation) (97)
- “New look” NATO (99)
- Non-discrimination principle (90)
- Objectives 1, 2 and 3 (13)
- Ombudsman (96)
- Opting out (160)
- Outermost regions (95)
- Own resources (169)
- Parliamentary committees (112)
- Petersberg tasks (196)
- Petitions (114)
- Pillars of the European Union (173)
- Planning and Early Warning Unit (64)
- Police and judicial cooperation in criminal matters (161)
- Political agenda of the European Union (116)
- Political and Security Committee (PSC) (102)
- Pre-accession aid (136)
- Pre-accession pact on organised crime (138)
- Pre-accession strategy (137)
- Presidency of the Union (rotation of the Presidency) (139)
- President of the European Commission (140)
- Programme of Community aid to the countries of Central and Eastern Europe (Phare) (150)
- Public health (63)
- Public service (62)
- Public service charter (126)

- Qualified majority (82)
- Recasting of legislation (143)
- Reinforced qualified majority (108)
- Research and development (60)
- Revision of the Treaties (159)
- Right of initiative (132)
- Rural development (158)
- Schengen (Agreement and Convention) (177)
- Screening (154)
- Services of general economic interest (191)
- Simplification of legislation (115)
- Single institutional framework (95)
- Social Charter (166)
- Social dialogue (167)
- Social partners (168)
- Social policy (165)
- Social Policy Agreement (171)
- Stability and Growth Pact (111)
- State aid (18)
- Structural Funds and Cohesion Fund (172)
- Subsidiarity (176)
- Subsidiary powers (175)
- Suspension clause (71)
- Sustainable development (120)
- TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Office) (178)
- Taxation (110)
- Telecommunications (179)
- Television without frontiers (180)
- Title V of the EU Treaty (CFSP) (51)
- Title VI of the EU Treaty (52)
- Trans-European Networks (TEN) (181)
- Transparency (access to documents) (182)
- Transparency of Council proceedings (183)
- Treaty of Amsterdam (186)
- Treaty of Nice (187)
- Troika (184)
- Unanimity (68)
- Uniform electoral procedure, Statute for Members of the European Parliament and for European political parties (69)
- Universal service (192)
- “Variable-geometry” Europe (27)
- Weighting of votes in the Council (119)
- Western European Union (WEU) (207)
- White Paper (4)

C - FRANÇAIS

- Abstention constructive (abstention positive) (194)
- Accord européen (48)
- Accord social (171)
- Acquis communautaire (130)
- Action commune (JAI) (204)
- Action commune (PESC) (205)
- Adhésion d'un nouvel État à l'Union (145)
- Agences de l'Union européenne (1)
- Agenda 2000 (2)
- Aide au développement (118)
- Aide humanitaire (56)
- Aides de préadhésion (136)
- Aides d'État (18)
- Approfondissement (149)
- Architecture européenne (30)
- Audiovisuel (3)
- Banque centrale européenne (BCE) (32)
- Banque européenne d'investissement (BEI) (33)
- Bien-être des animaux (5)
- Budget (11)
- Cadre institutionnel unique (65)
- Cercles concentriques (75)
- Charte des droits fondamentaux (127)
- Charte des services publics (126)
- Charte sociale (166)
- Citoyenneté de l'Union (54)
- Classification des dépenses (70)
- Clause de suspension (71)
- Codification des textes législatifs (72)
- Cohésion économique et sociale (147)
- Comité de conciliation (103)
- Comité de l'article 36 du traité UE (101)
- Comité de l'emploi (104)
- Comité des régions (CdR) (74)
- Comité économique et social européen (CESE) (42)
- Comités et groupes de travail (105)
- Comité politique et de sécurité (COPS) (102)
- Comitologie (106)
- Commission européenne (34)
- Commissions parlementaires (112)
- Communautarisation (128)
- Compétences communautaires (92)
- Compétences externes de la Communauté européenne (170)
- Compétences subsidiaires (175)
- Compétitivité (77)
- Composition de la Commission européenne (162)
- Compromis de Ioannina (93)
- Compromis de Luxembourg (94)
- Concentration (98)
- Concurrence (76)
- Conférence européenne (35)

- Conférence intergouvernementale (CIG) (85)
- Conférence intergouvernementale bilatérale (UE-Pays candidats) (19)
- Conseil de l'Union européenne (163)
- Conseil européen (47)
- Consolidation des textes législatifs (135)
- Contrôle de l'application du droit communautaire (129)
- Convention (Titre VI du traité UE) (78)
- Convention européenne (36)
- Convention européenne des droits de l'Homme (CEDH) (37)
- Coopération policière et judiciaire en matière pénale (161)
- Coopération politique européenne (CPE) (38)
- Coopération renforcée (125)
- COREPER (14)
- COREU (CORespondance EUropéenne) (15)
- Cour de Justice des communautés européennes (CJCE) (156)
- Cour des Comptes européenne (46)
- Critères d'adhésion (critères de Copenhague) (80)
- Critères de convergence (79)
- Culture (81)
- Débat sur l'avenir de l'Union européenne (156)
- Décision et décision-cadre (Titre VI du traité UE) (107)
- Déclaration (PESC) (16)
- Déclaration de Laeken (17)
- Défense collective (73)
- Déficit démocratique (84)
- Délimitation des compétences (157)
- Développement durable (120)
- Développement rural (158)
- Dialogue social (167)
- Double majorité (20)
- Droit communautaire (133)
- Droit de pétition (114)
- Droit d'initiative (132)
- Droits de l'Homme (83)
- Éducation, formation professionnelle et jeunesse (100)
- eEurope (21)
- Égalité de traitement entre les hommes et les femmes (66)
- Égalité des chances (67)
- Élargissement (152)
- Emploi (208)
- Énergie (23)
- Environnement (212)
- Équilibre institutionnel (58)
- Espace de liberté, de sécurité et de justice (151)
- Espace européen de la recherche (EER) (43)
- Eurocorps (25)
- EUROFOR/EUROMARFOR (24)
- Europe "À géométrie variable" (27)
- Europe "À la carte" (26)

- Europe “À plusieurs vitesses” (28)
- Europol (Office européen de police) (29)
- Fiscalité (110)
- Fonds structurels et Fonds de cohésion (172)
- Globalisation de l'économie (mondialisation) (53)
- Gouvernance (189)
- Haut représentant pour la PESC (M. ou Mme PESC) (195)
- Hiérarchie des actes communautaires (hiérarchie des normes) (55)
- Identité européenne de sécurité et de défense (41)
- Instruments juridiques communautaires (131)
- Investiture de la Commission européenne (193)
- Justice et affaires intérieures (JAI) (134)
- Libre circulation des personnes (visas, asile, immigration et autres politiques) (164)
- Lisibilité des traités (simplification des traités) (61)
- Livres blancs (4)
- Livres verts (210)
- Lutte contre la criminalité internationale organisée (6)
- Lutte contre la drogue (7)
- Lutte contre la fraude (8)
- Lutte contre le blanchiment des capitaux (86)
- Lutte contre le racisme et la xénophobie (9)
- Lutte contre le terrorisme (10)
- Majorité qualifiée (82)
- Majorité qualifiée renforcée (108)
- Mandat d'arrêt européen (44)
- Médiateur européen (96)
- Méthodes communautaire et intergouvernementale (87)
- Missions de Petersberg (196)
- Négociations d'adhésion (141)
- Noyau dur (185)
- Objectif 1, 2 et 3 (13)
- OLAF (Office européen de lutte antifraude) (109)
- Opting out (clause d'exemption) (160)
- Organisation commune de marché (OCM) (206)
- Organismes génétiquement modifiés (OGM) (50)
- OTAN (Organisation du Traité de l'Atlantique Nord) (97)
- OTAN “rénovée” (99)
- Pacte de préadhésion sur la criminalité organisée (138)
- Pacte de stabilité et de croissance (111)
- Parlement européen (45)
- Parlements nationaux (113)
- Partenaires sociaux (168)
- Partenariat pour l'adhésion (146)
- Passerelle communautaire (Titre VI du traité UE) (89)
- Pays candidats À l'adhésion (211)
- Personnalité juridique de l'Union (188)

- Perspectives financières 2000-2006 (49)
- Piliers de l'Union européenne (173)
- Politique agricole commune (PAC) (197)
- Politique commerciale commune (201)
- Politique commune des transports (198)
- Politique d'entreprise (117)
- Politique économique (148)
- Politique étrangère et de sécurité commune (PESC) (199)
- Politique européenne de sécurité et de défense (PESD) (31)
- Politique monétaire (88)
- Politique sociale (165)
- Pondération des voix au Conseil (119)
- Position commune (PESC) (203)
- Position commune (Titre VI du traité UE) (202)
- Présidence de l'Union (rotation de la présidence) (139)
- Président de la Commission européenne (140)
- Principe de la non-discrimination (90)
- Principe de précaution (91)
- Procédure de codécision (121)
- Procédure de coopération (124)
- Procédure de l'avis conforme (123)
- Procédure de l'avis simple (procédure de consultation) (122)
- Procédure électorale uniforme au Parlement européen (69)
- Programme d'aide communautaire aux pays d'Europe centrale et orientale (Phare) (150)
- Programme de l'Union Européenne (116)
- Propriété intellectuelle (59)
- Protection des consommateurs (209)
- Protocole de Kyoto (153)
- Recherche et développement (60)
- Refonte des textes législatifs (143)
- Régions ultrapériphériques (95)
- Reprise de l'acquis communautaire (144)
- Réseau judiciaire européen en matière pénale (RJE) (39)
- Réseaux transeuropéens (RTE) (181)
- Ressources propres (169)
- Révision des traités (159)
- Santé publique (63)
- Schengen (accord et convention) (177)
- Screening (154)
- Sécurité alimentaire (142)
- Service public (62)
- Service universel (192)
- Services d'intérêt économique général (191)
- Services d'intérêt général (190)
- Simplification législative (115)
- Société de l'information (57)
- Stratégie commune (PESC) (200)

- Stratégie de préadhésion (137)
- Stratégie européenne pour l'emploi (SEE) (40)
- Subsidiarité (176)
- TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Office) (178)
- Télécommunications (179)
- Télévision sans frontières (180)
- Titre V du traité UE (PESC) (51)
- Titre VI du traité UE (52)
- Traité d'Amsterdam (186)
- Traité de Nice (187)
- Transparence (accès aux documents) (182)
- Transparence des travaux du Conseil (183)
- Tribunal de première instance des communautés européennes (TPICE) (155)
- Trojka (184)
- Unanimité (68)
- Union de l'Europe occidentale (UEO) (207)
- Union douanière (12)
- Union économique et monétaire (UEM) (22)
- Unité de planification et d'alerte rapide (64)

D - DEUTSCH

- Abgrenzung der Zuständigkeiten (157)
- Abkommen über die Sozialpolitik (171)
- Agenda 2000 (2)
- Agenturen der Europäischen Union (1)
- Allgemeine und berufliche Bildung und Jugend (100)
- Amsterdamer Vertrag (186)
- Änderung der Verträge (159)
- Anhörungsverfahren (122)
- Architektur der Europäischen Union (30)
- Audiovisuelle Medien (3)
- Ausschuss der Regionen (AdR) (74)
- Ausschuss der Ständigen Vertreter (AStV) (14)
- Ausschuss nach Artikel 36 EU-Vertrag (101)
- Ausschüsse des Europäischen Parlaments (112)
- Ausschüsse und Arbeitsgruppen (105)
- Außenkompetenzen der Gemeinschaft (170)
- Beitritt eines neuen Staats zur Union (145)
- Beitrittskriterien (Kopenhagener Kriterien) (80)
- Beitrittspartnerschaft (146)
- Beitrittsverhandlungen (141)
- Beitrittswillige Staaten (211)
- Bekämpfung der Geldwäsche (86)

- Bekämpfung der internationalen organisierten Kriminalität (6)
- Bekämpfung des Terrorismus (10)
- Bekämpfung von Rassismus und Ausländerfeindlichkeit (9)
- Beschäftigung (208)
- Beschäftigungsausschuss (104)
- Beschluss und Rahmenbeschluss (Titel VI EU-Vertrag) (107)
- Besonders qualifizierte Mehrheit (108)
- Betrugsbekämpfung (8)
- Bilaterale Regierungskonferenz (19)
- Chancengleichheit (67)
- Charta der Grundrechte (127)
- Charta der öffentlichen Dienste (126)
- COREU (Telexnetz der europäischen Korrespondenten) (15)
- Debatte über die Zukunft der Europäischen Union (156)
- Demokratiedefizit (84)
- Diskriminierungsverbot (90)
- Doppelte Mehrheit (20)
- Drogenbekämpfung (7)
- eEurope (21)
- Eigenmittel (169)
- Einheitlicher institutioneller Rahmen (65)
- Einheitliches Wahlverfahren, Regelungen für die europäischen Abgeordneten und politischen Parteien (69)
- Einstimmigkeit (68)
- Einstufung der Ausgaben (70)
- Energie (23)
- Entwicklungshilfe (118)
- Erklärung (GASP) (16)
- Erklärung von Laeken (17)
- Erneuerte NATO (99)
- Erweiterung (152)
- EUROFOR/EUROMARFOR (24)
- Euro-Korps (25)
- Europa "À la carte" (26)
- Europa "mit variabler Geometrie" (27)
- Europa "unterschiedlicher Geschwindigkeiten" (28)
- Europa-Abkommen (48)
- Europäische Beschäftigungsstrategie (EBS) (40)
- Europäische Investitionsbank (EIB) (33)
- Europäische Kommission (34)
- Europäische Menschenrechtskonvention (MRK) (37)
- Europäische Politische Zusammenarbeit (EPZ) (38)
- Europäische Sicherheits- und Verteidigungsidentität (41)
- Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik (ESVP) (31)
- Europäische Zentralbank (EZB) (32)
- Europäischer Bürgerbeauftragter (Ombudsmann) (96)
- Europäischer Forschungsraum (EFR) (43)
- Europäischer Haftbefehl (44)
- Europäischer Konvent (36)
- Europäischer Rat (47)
- Europäischer Rechnungshof (46)

- Europäischer Wirtschafts- und Sozialausschuss (42)
- Europäisches Justizielles Netz für Strafsachen (EJN) (39)
- Europäisches Parlament (45)
- Europa-Konferenz (35)
- Europol - Europäisches Polizeiamt (29)
- Fernsehen ohne Grenzen (180)
- Finanzielle Vorausschau 2000-2006 (49)
- Forschung und Entwicklung (60)
- Freier Personenverkehr (Visa, Asyl, Ein (wanderung und andere Politiken) (164)
- Gebiete in äußerster Randlage (95)
- Geistiges Eigentum (59)
- Gemeinsame Agrarpolitik (GAP) (197)
- Gemeinsame Aktion (GASP) (205)
- Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik (GASP) (199)
- Gemeinsame Handelspolitik (201)
- Gemeinsame Marktorganisationen (GMO) (206)
- Gemeinsame Maßnahme (Titel VI EU-Vertrag) (204)
- Gemeinsame Strategie (GASP) (200)
- Gemeinsame Verkehrspolitik (198)
- Gemeinsamer Standpunkt (GASP) (203)
- Gemeinsamer Standpunkt (Titel VI EU-Vertrag) (202)
- Gemeinschaftliche Rechtsinstrumente (131)
- Gemeinschaftlicher Besitzstand (acquis communautaire) (130)
- Gemeinschaftsmethode und Regierungszusammenarbeit (87)
- Gemeinschaftsrecht (133)
- Gemeinwohlorientierte Leistungen (190)
- Genetisch veränderter Organismus (GVO) (50)
- Gericht erster Instanz der Europäischen Union (EuG) (155)
- Gerichtshof der Europäischen Union (EuGH) (174)
- Gesundheitspolitik (63)
- Gleichbehandlung von Männern und Frauen (66)
- Globalisierung der Wirtschaft (Internationalisierung) (53)
- Grünbücher (210)
- Harter Kern (185)
- Haushalt (11)
- Heranführungshilfe (136)
- Heranführungsstrategie (137)
- Hierarchie der gemeinschaftlichen Rechtsakte (Normenhierarchie) (55)
- Hilfsprogramm der Gemeinschaft für die mittel- und osteuropäischen Länder (PHARE) (150)
- Hoher Vertreter für die GASP (Herr und Frau GASP) (195)
- Humanitäre Hilfe (56)
- Informationsgesellschaft (57)
- Initiativrecht (132)
- Institutionelles Gleichgewicht (58)

- Justiz und Inneres (JI) (134)
- Kodifikation der Rechtsvorschriften (72)
- Kollektive Verteidigung (73)
- Komitologie (Ausschusswesen) (106)
- Kompromiss von Ioannina (93)
- Konsolidierung der Rechtsvorschriften (135)
- Konstruktive Enthaltung (positive Enthaltung) (194)
- Kontrolle der Anwendung des Gemeinschaftsrechts (129)
- Konvergenzkriterien (79)
- Konzentrische Kreise (75)
- Kultur (81)
- Kyotoprotokoll (153)
- Ländliche Entwicklung (158)
- Lebensmittelsicherheit (142)
- Lesbarkeit der Verträge (Vereinfachung der Verträge) (61)
- Luxemburger Kompromiss (94)
- Menschenrechte (83)
- Mitentscheidungsverfahren (121)
- Nachhaltige Entwicklung (120)
- NATO (Nordatlantikpakt-Organisation) (97)
- Neufassung der Rechtsvorschriften (143)
- Öffentlicher Dienst (62)
- OLAF - Europäisches Amt für Betrugsbekämpfung (109)
- Opting out (Nichtbeteiligung) (160)
- Parlamente der Mitgliedstaaten (113)
- Petersberger Erklärung (Petersberger Aufgaben) (196)
- Petitionsrecht (114)
- Pfeiler der Europäischen Union (173)
- Politisches und Sicherheitspolitisches Komitee (PSK) (102)
- Polizeiliche und justitielle Zusammenarbeit in Strafsachen (161)
- Präsident der Europäischen Kommission (140)
- Programm der Europäischen Union (116)
- Qualifizierte Mehrheit (82)
- Rat der Europäischen Union (163)
- Raum der Freiheit, der Sicherheit und des Rechts (151)
- Rechtspersönlichkeit der Union (188)
- Regieren (189)
- Regierungskonferenz (RK) (85)
- Schengen (Übereinkommen von 1985 und Durchführungsübereinkommen) (177)
- Screening (Bestandsaufnahme der Übernahme des gemeinschaftlichen Besitzstandes) (154)
- Sozialcharta (166)
- Sozialer Dialog (167)
- Sozialpartner (168)
- Sozialpolitik (165)
- Staatliche Beihilfen (18)
- Stabilitäts- und Wachstumspakt (111)
- Steuern (110)

- Stimmengewichtung im Rat (119)
- Strategieplanungs- und Frühwarnereinheit (64)
- Strukturfonds und Kohäsionsfonds (172)
- Subsidiäre Zuständigkeit (175)
- Subsidiarität (176)
- Suspensionsklausel (71)
- TAIEX (Amt für den Informationsaustausch über technische Hilfe) (178)
- Telekommunikation (179)
- Titel V EU-Vertrag (GASP) (51)
- Titel VI EU-Vertrag (52)
- Transeuropäische Netze (TEN) (181)
- Transparenz (Zugang zu den Dokumenten) (182)
- Transparenz der Arbeiten des Rates (183)
- Troika (184)
- Übereinkommen (Titel VI EU-Vertrag) (78)
- Übernahme des gemeinschaftlichen Besitzstandes (144)
- Umwelt (212)
- Unionsbürgerschaft (54)
- Universaldienst (192)
- Unternehmenspolitik (117)
- Unternehmenszusammenschlüsse (98)
- Verbraucherschutz (209)
- Vereinfachung der Rechtsvorschriften (115)
- Verfahren der Zusammenarbeit (124)
- Verfahren nach Artikel 42 EU-Vertrag (Brücke zwischen 1. und 3. Pfeiler) (89)
- Vergemeinschaftung (128)
- Vermittlungsausschuss (103)
- Verstärkte Zusammenarbeit (125)
- Vertiefung (149)
- Vertrag von Nizza (187)
- Vorbeitrittsvereinbarung über die Bekämpfung der organisierten Kriminalität (138)
- Vorsitz der Union (Rotationssprinzip) (139)
- Vorsorgeprinzip (91)
- Währungspolitik (88)
- Weißbücher (4)
- Westeuropäische Union (WEU) (207)
- Wettbewerb (76)
- Wettbewerbsfähigkeit (77)
- Wirtschaftlicher und sozialer Zusammenhalt (147)
- Wirtschaftlicher und sozialer Zusammenhalt (191)
- Wirtschafts- und Währungsunion (WWU) (22)
- Wirtschaftspolitik (148)
- Wohlergehen der Tiere (5)
- Ziele 1, 2 und 3 (13)
- Zollunion (12)
- Zusammensetzung der Europäischen Kommission (162)
- Zuständigkeit der Gemeinschaft (92)
- Zustimmungsverfahren (123)
- Zustimmungsvotum zur Ernennung der Europäischen Kommission (193)

E - ITALIANO

- Accordo europeo (48)
- Accordo sociale (171)
- ‘Acquis’ comunitario (130)
- Adesione di un nuovo Stato all’Unione (145)
- Agenda 2000 (2)
- Agenzie dell’Unione europea (1)
- Aiuti alla preadesione (136)
- Aiuti allo sviluppo (118)
- Aiuti di Stato (18)
- Aiuti umanitari (56)
- Allargamento (152)
- Alto rappresentante per la PESC (Sig. o Sig.ra PESC) (195)
- Ambiente (212)
- Approfondimento (149)
- Architettura europea (30)
- Astensione costruttiva (astensione positiva) (194)
- Azione comune (GAI) (204)
- Azione comune (PESC) (205)
- Banca centrale europea (BCE) (32)
- Banca europea per gli investimenti (BEI) (33)
- Benessere degli animali (5)
- Bilancio (11)
- Carta dei diritti fondamentali (127)
- Carta dei servizi pubblici (126)
- Carta sociale (166)
- Cerchi concentrici (75)
- Cittadinanza dell’Unione (54)
- Classificazione delle spese (70)
- Clausola di sospensione (71)
- Codificazione dei testi legislativi (72)
- Coesione economica e sociale (147)
- Comitati e gruppi di lavoro (105)
- Comitato dell’articolo 36 del Trattato UE (101)
- Comitato delle regioni (Cdr) (74)
- Comitato di conciliazione (103)
- Comitato economico e sociale europeo (CESE) (42)
- Comitato per l’occupazione (104)
- Comitato politico e di sicurezza (CPS) (102)
- Comitologia (106)
- Commissione europea (34)
- Commissioni parlamentari (112)
- Competenze comunitarie (92)
- Competenze esterne della Comunità europea (170)
- Competenze sussidiarie (175)
- Competitività (77)
- Composizione della Commissione europea (162)
- Compromesso di Ioannina (93)
- Compromesso di Lussemburgo (94)
- Comunitarizzazione (128)
- Concentrazione (98)
- Concorrenza (76)
- Conferenza europea (35)
- Conferenza intergovernativa (CIG) (85)

- Conferenza intergovernativa bilaterale (UE-Paesi candidati) (19)
- Consiglio dell'Unione europea (163)
- Consiglio europeo (47)
- Consolidazione dei testi legislativi (135)
- Contesto istituzionale unico (65)
- Controllo dell'applicazione del diritto comunitario (129)
- Convenzione (Titolo VI del Trattato UE) (78)
- Convenzione europea (36)
- Convenzione europea dei diritti dell'uomo (CEDU) (37)
- Cooperazione giudiziaria e di polizia in materia penale (161)
- Cooperazione politica europea (CPE) (38)
- Cooperazione rafforzata (125)
- Coreper (14)
- COREU (CORispondenza EUROpea) (15)
- Corte dei conti europea (46)
- Corte di giustizia delle Comunità europee (CGCE) (174)
- Criteri di adesione (criteri di Copenaghen) (80)
- Criteri di convergenza (79)
- Cultura (81)
- Decisione e decisione-quadro (Titolo VI del Trattato UE) (107)
- Deficit democratico (84)
- Delimitazione delle competenze (157)
- Dialogo sociale (167)
- Dibattito sull'avvenire dell'Unione europea (156)
- Dichiarazione (PESC) (16)
- Dichiarazione di Laeken (17)
- Difesa collettiva (73)
- Diritti dell'uomo (83)
- Diritto comunitario (133)
- Diritto di petizione (114)
- Diritto d'iniziativa (132)
- Duplice maggioranza (20)
- eEurope (21)
- Energia (23)
- Equilibrio istituzionale (58)
- Eurocorpo (25)
- EUROFORZA /EUROMARFOR (24)
- Europa "a geometria variabile" (27)
- Europa "a più velocità" (28)
- Europa "alla carta" (26)
- Europol (Ufficio europeo di polizia) (29)
- Fondi strutturali e Fondo di coesione (172)
- Gerarchia degli atti comunitari (gerarchia delle norme) (55)
- Giustizia e affari interni (GAI) (134)
- Globalizzazione dell'economia (mondializzazione) (53)
- Governance (189)
- Identità europea in materia di sicurezza e di difesa (41)
- Imposizione fiscale (110)
- Investitura della Commissione europea (193)

- Istruzione, formazione professionale e gioventù (100)
- Leggibilità dei trattati (semplificazione dei trattati) (61)
- Libera circolazione delle persone (visti, asilo, immigrazione ed altre politiche) (164)
- Libri bianchi (4)
- Libri verdi (210)
- Lotta contro il razzismo e la xenofobia (9)
- Lotta contro il riciclaggio dei capitali (86)
- Lotta contro il terrorismo (10)
- Lotta contro la criminalità internazionale organizzata (6)
- Lotta contro la droga (7)
- Lotta contro le frodi (8)
- Maggioranza qualificata (82)
- Maggioranza qualificata rafforzata (108)
- Mandato d'arresto europeo (44)
- Mediatore europeo (ombudsman europeo) (96)
- Metodo comunitario e intergovernativo (87)
- Missioni di Petersberg (196)
- NATO "rinnovata" (99)
- NATO (Organizzazione del Trattato del Nord Atlantico) (97)
- Negoziati di adesione (141)
- Nucleo duro (185)
- Obiettivo 1, 2 e 3 (13)
- Occupazione (208)
- OLAF (Ufficio europeo per la lotta antifrode) (109)
- Opting out (clausola di esenzione) (160)
- Organismi geneticamente modificati (OGM) (50)
- Organizzazioni comuni dei mercati agricoli (OCM) (206)
- Paesi candidati all'adesione (211)
- Pari opportunità (67)
- Parità di trattamento economico tra uomini e donne (66)
- Parlamenti nazionali (113)
- Parlamento europeo (45)
- Parti sociali (168)
- Partnership per l'adesione (146)
- Passerella comunitaria (Titolo VI del Trattato UE) (89)
- Patto di preadesione sulla criminalità organizzata (138)
- Patto di stabilità e di crescita (111)
- Personalità giuridica dell'Unione (188)
- Pilastrini dell'Unione europea (173)
- Politica agricola comune (PAC) (197)
- Politica commerciale comune (201)
- Politica comune dei trasporti (198)
- Politica delle imprese (117)
- Politica economica (148)
- Politica estera e di sicurezza comune (PESG) (199)
- Politica europea di sicurezza e di difesa (PESD) (31)
- Politica monetaria (88)

- Politica sociale (165)
- Ponderazione dei voti nell'ambito del Consiglio (119)
- Posizione comune (PESC) (203)
- Posizione comune (Titolo VI del Trattato UE) (202)
- Presidente della Commissione europea (140)
- Presidenza dell'Unione (rotazione della presidenza) (139)
- Principio di non discriminazione (90)
- Principio di precauzione (91)
- Procedura del parere conforme (123)
- Procedura del parere semplice (procedura di consultazione) (122)
- Procedura di codecisione (121)
- Procedura di cooperazione (124)
- Procedura elettorale uniforme al Parlamento europeo (69)
- Programma dell'Unione europea (116)
- Programma di aiuto comunitario ai paesi dell'Europa centroorientale (PHARE) (150)
- Propriet  intellettuale (59)
- Prospettive finanziarie 2000-2006 (49)
- Protezione dei consumatori (209)
- Protocollo di Kyoto (153)
- Recepimento dell' "acquis" comunitario (144)
- Regioni ultraperiferiche (95)
- Rete giudiziaria europea (RGE) in materia penale (39)
- Reti transeuropee (RTE) (181)
- Revisione dei trattati (159)
- Ricerca e sviluppo (60)
- Rifusione dei testi legislativi (143)
- Risorse proprie (169)
- Sanit  pubblica (63)
- Schengen (accordo e convenzione) (177)
- Screening (154)
- Semplificazione legislativa (115)
- Servizi d'interesse economico generale (191)
- Servizi d'interesse generale (190)
- Servizio pubblico (62)
- Servizio universale (192)
- Settore audiovisivo (3)
- Sicurezza alimentare (142)
- Societ  dell'informazione (57)
- Spazio di libert , di sicurezza e di giustizia (151)
- Spazio europeo della ricerca (43)
- Strategia comune (PESC) (200)
- Strategia di preadesione (137)
- Strategia europea per l'occupazione (SEO) (40)
- Strumenti giuridici comunitari (131)
- Sussidiariet  (176)
- Sviluppo rurale (158)
- Sviluppo sostenibile (120)
- TAIEX (Technical assistance information exchange office) (178)
- Telecomunicazioni (179)
- Televisione senza frontiere (180)

- Titolo V del Trattato UE (PESC) (51)
- Titolo VI del Trattato UE (52)
- Trasparenza (accesso ai documenti) (182)
- Trasparenza dei lavori del Consiglio (183)
- Trattato di Amsterdam (186)
- Trattato di Nizza (187)
- Tribunale di primo grado delle Comunità europee (TPICE) (155)
- Trojka (184)
- Unanimità (68)
- Unione dell'Europa occidentale (UEO) (207)
- Unione doganale (12)
- Unione economica e monetaria (UEM) (22)
- Unità di pianificazione e di rapido allarme (64)

F - ESPAÑOL

- Abstención constructiva (abstención positiva) (194)
- Acción común (JAI) (204)
- Acción común (PESC) (205)
- Acervo comunitario (130)
- Acuerdo europeo (48)
- Acuerdo Social (171)
- Adhesión de un nuevo Estado a la Unión (145)
- Agencias de la Unión Europea (1)
- Agenda 2000 (2)
- Alto Representante de la PESC (Sr. o Sra. PESC) (195)
- Ampliación (152)
- Arquitectura europea (30)
- Asociación para la adhesión (146)
- Ayuda al desarrollo (118)
- Ayuda humanitaria (56)
- Ayudas de preadhesión (136)
- Ayudas estatales (18)
- Banco Central Europeo (BCE) (32)
- Banco Europeo de Inversiones (BEI) (33)
- Bienestar de los animales (5)
- Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea (127)
- Carta de los servicios públicos (126)
- Carta Social (166)
- Círculos concéntricos (75)

- Ciudadanía de la Unión (54)
- Clasificación de los gastos (70)
- Cláusula de suspensión (71)
- Codificación de los textos legislativos (72)
- Cohesión económica y social (147)
- Comisión Europea (34)
- Comisiones parlamentarias (112)
- Comité de Conciliación (103)
- Comité de Empleo (104)
- Comité de las Regiones (CDR) (74)
- Comité del artículo 36 del Tratado UE (101)
- Comité Económico y Social Europeo (CESE) (42)
- Comité Político y de Seguridad (COPS) (102)
- Comités y grupos de trabajo (105)
- Comitología (106)
- Competencia (76)
- Competencias comunitarias (92)
- Competencias externas de la Comunidad Europea (170)
- Competencias subsidiarias (175)
- Competitividad (77)
- Composición de la Comisión Europea (162)
- Compromiso de Ioánina (93)
- Compromiso de Luxemburgo (94)
- Comunitarización (128)
- Concentración (98)
- Conferencia Europea (35)
- Conferencia Intergubernamental (CIG) (85)
- Conferencia intergubernamental bilateral (Unión Europea - Países candidatos) (19)
- Consejo de la Unión Europea (163)
- Consejo Europeo (47)
- Consolidación de los textos legislativos (135)
- Control de la aplicación del Derecho Comunitario (129)
- Convención Europea (36)
- Convenio (Título VI del Tratado UE) (78)
- Convenio Europeo de Derechos Humanos (CEDH) (37)
- Cooperación policial y judicial en materia penal (161)
- Cooperación Política Europea (CPE) (38)
- Cooperación reforzada (125)
- Coreper (14)
- COREU (CORrespondencia Europea) (15)
- Criterios de adhesión (criterios de Copenhague) (80)
- Criterios de convergencia (79)
- Cultura (81)
- Debate sobre el futuro de la Unión Europea (156)
- Decisión y decisión marco (Título VI del Tratado UE) (107)
- Declaración (PESC) (16)
- Declaración de Laeken (17)
- Defensa colectiva (73)
- Defensor del Pueblo Europeo (96)

- Déficit democrático (84)
- Delimitación de las competencias (157)
- Derecho comunitario (133)
- Derecho de iniciativa (132)
- Derecho de petición (114)
- Derechos humanos (83)
- Desarrollo rural (158)
- Desarrollo sostenible (120)
- Diálogo social (167)
- Doble mayoría (20)
- Educación, formación profesional y juventud (100)
- eEurope (21)
- Empleo (208)
- Energía (23)
- Equilibrio institucional (58)
- Espacio de libertad, seguridad y justicia (151)
- Espacio Europeo de Investigación (EEI) (43)
- Estrategia común (PESC) (200)
- Estrategia de preadhesión (137)
- Estrategia europea para el empleo (40)
- Eurocorps (25)
- EUROFOR/EUROMARFOR (24)
- Europa “a la carta” (26)
- Europa “de distintas velocidades” (28)
- Europa “de geometría variable” (27)
- Europol (Oficina Europea de Policía) (29)
- Fiscalidad (110)
- Fondos Estructurales y Fondos de Cohesión (172)
- Gobernanza (189)
- Identidad europea de seguridad y defensa (41)
- Igualdad de oportunidades (67)
- Igualdad de trato entre hombres y mujeres (66)
- Incorporación del acervo comunitario (144)
- Instrumentos jurídicos comunitarios (131)
- Interlocutores sociales (168)
- Investidura de la Comisión Europea (193)
- Investigación y desarrollo (60)
- Jerarquía de los actos comunitarios (jerarquía de las normas) (55)
- Justicia y asuntos de interior (JAI) (134)
- Legibilidad de los Tratados (simplificación) (61)
- Libre circulación de personas (visados, asilo, inmigración y otras políticas) (164)
- Libros Blancos (4)
- Libros Verdes (210)
- Lucha contra el blanqueo de capitales (86)
- Lucha contra el fraude (8)
- Lucha contra el racismo y la xenofobia (9)
- Lucha contra el terrorismo (10)
- Lucha contra la delincuencia organizada (6)
- Lucha contra la droga (7)
- Marco institucional único (65)

- Mayoría cualificada (82)
- Mayoría cualificada reforzada (108)
- Medio ambiente (212)
- Métodos comunitario e intergubernamental (87)
- Misiones de Petersberg (196)
- Mundialización de la economía (universalización) (53)
- Negociaciones de adhesión (141)
- Núcleo duro (185)
- Objetivos 1, 2 y 3 (13)
- OLAF (Oficina Europea de Lucha contra el Fraude) (109)
- Opting out (cláusula de exención) (160)
- Orden de detención europea (44)
- Organismos modificados genéticamente (OMG) (50)
- Organizaciones comunes de los mercados (OCM) (206)
- OTAN “renovada” (99)
- OTAN (Organización del Tratado del Atlántico Norte) (97)
- Pacto de estabilidad y crecimiento (111)
- Pacto de preadhesión sobre la delincuencia organizada (138)
- Países candidatos a la adhesión (211)
- Parlamento Europeo (45)
- Parlamentos nacionales (113)
- Pasarela comunitaria (Título VI del Tratado UE) (89)
- Personalidad jurídica de la Unión (188)
- Perspectivas financieras 2000-2006 (49)
- Pilares de la Unión Europea (173)
- Política agrícola común (PAC) (197)
- Política comercial común (201)
- Política común del transporte (198)
- Política de empresa (117)
- Política económica (148)
- Política europea de seguridad y defensa (PESD) (31)
- Política exterior y de seguridad común (PESC) (199)
- Política monetaria (88)
- Política social (165)
- Ponderación de votos en el Consejo (119)
- Posición Común (PESC) (203)
- Posición Común (Título VI del Tratado UE) (202)
- Presidencia de la Unión (rotación de la Presidencia) (139)
- Presidente de la Comisión Europea (140)
- Presupuesto (11)
- Principio de cautela (91)
- Principio de no discriminación (90)
- Procedimiento de codecisión (121)
- Procedimiento de cooperación (124)
- Procedimiento de dictamen conforme (123)
- Procedimiento de dictamen simple (procedimiento de consulta) (122)

- Procedimiento electoral uniforme, estatuto de los diputados y partidos políticos europeos (69)
- Profundización (149)
- Programa de ayuda comunitaria a los países de Europa Central y Oriental (Phare) (150)
- Programa de la Unión Europea (116)
- Propiedad intelectual (59)
- Protección de los consumidores (209)
- Protocolo de Kioto (153)
- Recursos propios (169)
- Red Judicial Europea en materia penal (RJE) (39)
- Redes transeuropeas (RTE) (181)
- Refundición de los textos legislativos (143)
- Regiones ultraperiféricas (95)
- Revisión de los Tratados (159)
- Salud pública (63)
- Schengen (Acuerdo y Convenio) (177)
- Screening (154)
- Sector audiovisual (3)
- Seguridad alimentaria (142)
- Servicio público (62)
- Servicio universal (192)
- Servicios de interés económico general (191)
- Servicios de interés general (190)
- Simplificación legislativa (115)
- Sociedad de la información (57)
- Subsidiariedad (176)
- TAIEX (Oficina de Intercambio de Información y de Asistencia Técnica) (178)
- Telecomunicaciones (179)
- Televisión sin fronteras (180)
- Título V del Tratado UE (PESC) (51)
- Título VI del Tratado UE (52)
- Transparencia (acceso a los documentos) (182)
- Transparencia de los trabajos del Consejo (183)
- Tratado de Amsterdam (186)
- Tratado de Niza (187)
- Tribunal de Cuentas Europeo (46)
- Tribunal de Justicia de la Unión Europea (TJUE) (156)
- Tribunal de Primera Instancia de las Comunidades Europeas (TPICE) (155)
- Troika (184)
- Unanimidad (68)
- Unidad de Planificación de la Política y de Alerta Rápida (64)
- Unión Aduanera (12)
- Unión económica y monetaria (UEM) (22)
- Unión Europea Occidental (UEO) (207)

Evrožargon
Eurojargon

Sadržaj

1. Agenda – <i>Agenda</i>	231
2. Antimonopol – <i>Anti-trust</i>	231
3. “Brisel je odlučio...” – “ <i>Brussels has decided...</i> ”	232
4. Civilno društvo – <i>Civil society</i>	232
5. Četiri slobode – <i>Four freedoms</i>	232
6. Dan Evrope, 9. maj – <i>Europe Day, 9th May</i>	232
7. Država članica – <i>Member state</i>	232
8. EC – <i>EC</i>	233
9. EEZ – <i>EEC</i>	233
10. EFTA – <i>EFTA</i>	233
11. EPP – <i>EEA</i>	233
12. ERAZMO – <i>ERASMUS</i>	234
13. Evrobarometar – <i>Eurobarometer</i>	234
14. Evrokrat – <i>Eurocrat</i>	234
15. Evrolend – <i>Euroland</i>	234
16. EVROPA – <i>EUROPA</i>	235
17. Evropa s dve brzine – <i>Two-speed Europe</i>	235
18. “Evropska godina ...” – “ <i>European Year of...</i> ”	235
19. Evropska integracija – <i>European integration</i>	235
20. Evroskeptik – <i>Eurosceptic</i>	235
21. Federalizam – <i>Federalism</i>	235
22. Finansijska projekcija – <i>Financial perspective</i>	236
23. GD – <i>DG</i>	236
24. Harmonizacija – <i>Harmonisation</i>	236
25. Klauzula rendez-vous – <i>Rendez-vous clause</i>	237
26. Konvent – <i>Convention</i>	237

27. Konvent o budućnosti Evrope – <i>Convention on the future of Europe</i>	237
28. Kriterijumi iz Kopenhagena – <i>Copenhagen criteria</i>	238
29. Manjak demokratije – <i>Democratic deficit</i>	238
30. Međuvladina konferencija (MVK) – <i>Intergovernmental Conference (IGC)</i>	238
31. Merilo uspešnosti – <i>Benchmarking</i>	238
32. Metod Zajednice – <i>Community method</i>	239
33. “Most” Zajednice – <i>Community bridge</i>	239
34. “Odborovanje” (Komitetologija) – <i>Comitology</i>	239
35. Nadležnosti – <i>Competencies</i>	239
36. Očevi osnivači – <i>Founding fathers</i>	239
37. Povećana saradnja – <i>Enhanced co-operation</i>	240
38. Pravne tekovine – <i>Acquis Communautaire</i>	240
39. Prestonica kulture – <i>Cultural capitals</i>	240
40. Pristupna zemlja – <i>Acceding - country</i>	240
41. Proširenje EU – <i>Enlargement of the EU</i>	241
42. Reforma zajedničke poljoprivredne politike – <i>CAP reform</i> ...	241
43. Sastanak na vrhu – <i>Summit</i>	241
44. Savet – <i>Council</i>	241
45. Službeni jezici – <i>Official languages</i>	242
46. Socijalni dumping – <i>Social Dumping</i>	242
47. Sposobnost korišćenja pomoći – <i>Absorption (absorptive) capacity</i>	243
48. Strategija iz Lisabona – <i>Lisbon strategy</i>	243
49. Strazbur – <i>Strasbourg</i>	243
50. Stubovi EU – <i>Pillars of the EU</i>	243
51. Supsidijarnost – <i>Subsidiarity</i>	244
52. Šengenski prostor (= Šengenske države) – <i>Schengen land (= the Schengen area, the Schengen countries)</i>	244
53. Transnacionalan – <i>Transnational</i>	245
54. Transparentnost – <i>Transparency</i>	245
55. Treća zemlja – <i>Third country</i>	245

56. Tvrđava Evropa – <i>Fortress Europe</i>	245
57. Ugrađivanje – <i>Mainstreaming</i>	246
58. Ustav EU – <i>Constitution of the EU</i>	246
59. Zainteresovana strana – <i>Stakeholder</i>	246
60. Zajedničko tržište – <i>Common market</i>	246
61. Zemlja kandidat – <i>Candidate country</i>	247
62. Zemlja podnosilac zahteva za pristupanje – <i>Applicant country</i>	247
63. Zona slobodne trgovine – <i>Free trade area</i>	247
Indeksi	249

EVROŽARGON – EUROJARGON

Zaposleni u institucijama EU i u medijima koji se bave poslovima Evropske Unije imaju lošu naviku da koriste reči i izraze koje samo oni razumeju. Ove reči i izraze nazivamo “evrožargon”. Evrožargon nije od velike pomoći običnim ljudima jer ga građani izvan EU ne mogu razumeti, a organi EU pokušavaju da izbegnu njegovo korišćenje u saobraćanju s javnošću. U međuvremenu, ovaj “tumač Evrožargona” može vam biti od pomoći.

Pažnja:

Ovaj vodič nije iscrpan i, po pravilu, ne sadrži čisto tehničke ili pravne pojmove. Ali sadrži neke pojmove koje ste vi čitaoci posebno tražili.

Za odredbe većine pravnih i tehničkih pojmova izvolite se osloniti na Evropojmovnik.

1. Agenda – Agenda

Ovaj termin doslovno znači “stvari koje treba uraditi”. Obično se odnosi na spisak tačaka za raspravu na sastanku, ali ga političari koriste i kao žargonski izraz sa značenjem “ciljevi koje želimo da postignemo”. Na primer “Agenda 2000” bio je naziv paketa predloga za reformisanje Zajedničke poljoprivredne politike (vidi niže: “Reforma ZPP”) i za planiranje budžeta EU za 2000-2006.

2. Antimonopol – Anti-trust

EU ima cilj da garantuje poštenu i slobodnu konkurenciju na jedinstvenom tržištu i da obezbedi da se preduzeća takmiče umesto da sklapaju kartelske sporazume. Pravila EU, dakle, zabranjuju sporazume koji ograničavaju konkurenciju (npr. tajni sporazumi preduzeća da održavaju veštački visoke cene) i zloupotrebe firme koje imaju dominantan položaj na tržištu. Pravila ove vrste poznata su kao “antimonopolsko” zakonodavstvo. Komisija ima značajna ovlašćenja da zabrani mere protiv konkurencije, kao i da izrekne novčane kazne firmama za koje se dokaže da su se monopolski ponašale.

3. “Brisel je odlučio...” – “*Brussels has decided...*”

Termin “Brisel” često se koristi u javnim glasilima da označi organe EU, od kojih većina ima sedište u Briselu. Propise EU predlaže Evropska komisija, ali Savet Evropske zajednice (ministri vlada država članica) i Evropski parlament (koga biraju građani Evrope) raspravljaju, menjaju i na kraju odlučuju da li će predloženi propisi biti usvojeni.

4. Civilno društvo – *Civil society*

Ovo je zajednički naziv za sve vrste organizacija i udruženja koji nisu vezani za državnu upravu nego predstavljaju profesije, interesne grupe ili delove društva. Obuhvata (na primer) sindikate, saveze poslodavaca, grupe za pritisak, za očuvanje životne sredine i grupe koje predstavljaju žene, poljoprivrednike, invalide i druge. Pošto su ovakve organizacije veoma stručne i u nekim oblastima učestvuju u primeni i praćenju politike Evropske unije, EU redovno traži mišljenje civilnog društva i želi da ono budu još više uključeno u izgradnju evropske politike.

5. Četiri slobode – *Four freedoms*

Jedno od velikih ostvarenja EU je stvaranje zone bez granica unutar koje će se (1) ljudi, (2) roba, (3) usluge (4) novac slobodno kretati. Četvorostruka sloboda kretanja se ponekad zove “četiri slobode”.

6. Dan Evrope, 9. maj – *Europe Day, 9th May*

Robert Šuman (tadašnji ministar spoljnih poslova Francuske) u svom čuvenom govoru 9. maja 1950. izneo je predlog o evropskoj integraciji (vidi gore) kao načinu da se obezbedi mir i postigne napredak u posleratnoj Evropi. Njegov govor postavio je osnove za ono što je sada Evropska unija, tako da se 9. maj slavi svake godine kao godišnjica EU.

7. Država članica – *Member state*

Zemlje koje pripadaju nekoj međunarodnoj organizaciji jesu nje-ne “države članice”. Ovaj termin se takođe često koristi da označi vlade tih zemalja. Od 1. maja 2004. države članice Evropske unije su: Belgija, Češka Republika, Danska, Nemačka, Estonija, Grčka, Španija, Francuska, Irska, Italija, Kipar, Letonija, Litvanija, Luksemburg, Ma-

đarska, Malta, Holandija, Austrija, Poljska, Portugalija, Slovenija, Slovačka, Finska. Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo.

8. EC – EC

Ova skraćenica odnosi se ili na “Evropsku zajednicu” ili na “Evropsku komisiju”.

Evropska zajednica je danas naziv za ono što se prvobitno zvalo “Evropska ekonomska zajednica” (EEC). Vidi niže.

Evropska komisija je politički nezavisna institucija koja predstavlja i podržava interese Evropske unije kao celine. Ona predlaže propise, politiku i programe akcije i odgovorna je za primenjivanje odluka Parlamenta i Saveta.

9. EEZ – EEC

Ovo je skraćenica za Evropsku ekonomsku zajednicu – organizaciju osnovanu 1957. da bi se podstakla ekonomska integracija u Evropi. Prvobitno je bilo šest zemalja članica: Belgija, Francuska, Nemačka, Italija, Luksemburg i Holandija. Kada je Sporazum iz Mاستrihta stupio na snagu, 1993, EEZ je promenila ime u Evropsku Zajednicu (EZ). Ona je osnova današnje Evropske unije.

10. EFTA – EFTA

Ovo je skraćenica za Evropsko udruženje za slobodnu trgovinu – organizaciju osnovanu 1960. da bi se unapredila slobodna trgovina među državama članicama. Prvobitno je bilo sedam zemalja članica EFTA: Austrija, Danska, Norveška, Portugal, Švedska, Švajcarska i Ujedinjeno Kraljevstvo (UK). Finska se pridružila 1961, Island 1970, a Lihtenštajn 1991. Ujedinjeno Kraljevstvo i Danska su 1973. napustile EFTA i priključile se EEZ (vidi gore). U 1986. to je učinio i Portugal, a 1995. Austrija, Finska i Švedska. Danas su članovi EFTA Island, Lihtenštajn, Norveška i Švajcarska.

11. EPP – EEA

Ova skraćenica odnosi se na evropski privredni prostor koji se sastoji od Evropske unije i svih EFTA zemalja (vidi niže) osim Švajcar-

ske. EPP sporazum, koji je stupio na snagu 1. januara 1994, omogućava Islandu, Lihtenštajnu i Norveškoj da koriste pogodnosti jedinstvenog tržišta EU bez punih prava i odgovornosti članova u EU.

12. ERAZMO – ERASMUS

Ovo, u stvari, nije deo evrožargona. Ime velikog renesansnog naučnika dato je obrazovnom programu usvojenom 1987. koji podržava EU. Zahvaljujući ovom programu, više od milion mladih Evropljana moglo je da studira određeno vreme u nekoj drugoj EU zemlji. Studenti ponekad govore o uzimanju “Erazmo godine”.

13. Evrobarometar – Eurobarometer

Ovo je služba Komisije, osnovana 1973, koja meri i analizira tendencije u javnom mnjenju u svim državama članicama (starim i novim) kao i u zemljama kandidatima. Poznavanje javnog mnjenja je važno jer pomaže Evropskoj komisiji u pripremi zakonodavnih predloga, donošenju odluka i ocenjivanju njenog rada. Evrobarometar koristi, kako ispitivanje javnog mnjenja, tako i ciljne grupe. Njegova istraživanja objavljuju se u oko 100 izveštaja svake godine. Za dodatne informacije vidite veb stranicu Evrobarometra.

14. Evrokrat – Eurocrat

Termin “Evrokrate” (igra reči “birokrate”) odnosi se na više hiljada građana EU koji rade u evropskim institucijama (Parlament, Savet, Komisija itd.).

15. Evrolend – Euroland

Ovo je nezvanični nadimak za ono što se zvanično naziva “zona evra” – koja se takođe često pojavljuje kao “evro zona”. Ova zona sastoji se od država članica EZ koje su usvojile evro kao svoju valutu. Do sada su to učinile: Belgija, Nemačka, Grčka. Španija, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Holandija, Austrija, Portugal, Finska.

16. EVROPA – *EUROPA*

Ovo u stvari nije evrožargon. To je bilo starogrčko i latinsko ime za Evropu, a sada je naziv zvanične veb stranice Evropske unije. To je rudnik korisnih informacija o EU, redovno se ažurira, i dostupan je na svim zvaničnim jezicima EU.

17. Evropa s dve brzine – *Two-speed Europe*

Ovaj izraz ukazuje na teorijsku mogućnost da u budućnosti manja grupa država članica EU može da odluči da se kreće brže od ostalih na putu evropske integracije (vidi gore). Već je omogućeno da grupa zemalja EU saraduje više nego ostali zahvaljujući rešenju poznatom kao “povećana saradnja” (vidi gore).

18. “Evropska godina ...” – *“European Year of...”*

Svake, ili svake druge godine, EU skreće pažnju javnosti na neko posebno važno pitanje Evrope, organizujući serije posebnih priredaba u vezi njega. Tako je 2004. evropska godina obrazovanja kroz sport.

19. Evropska integracija – *European integration*

Ovaj pojam znači napor za zbližavanje evropskih zemalja i naroda. Unutar Evropske unije on znači da zemlje udružuju svoje izvore i mnoge odluke donose zajedno. Ovo zajedničko donošenje odluka odvija se kroz interakciju između institucija EU (Parlament, Savet, Komisija itd.).

20. Evroskeptik – *Eurosceptic*

Ovaj izraz se često koristi da označi osobu koja se protivi evropskoj integraciji ili koja sumnja u EU i njene ciljeve.

21. Federalizam – *Federalism*

U širem smislu, federalizam je svaki sistem vlasti u kome više država čine jedinstvo. Načelno, ovaj pojam znači svaki sistem državne organizacije u kome se više država povezuju u jednu celinu, ali ipak ostaju nezavisne u svojim unutrašnjim poslovima. Ljudi koji podržava-

ju ovakav sistem često se nazivaju “federalistima”. Jedan broj zemalja u svetu, npr. Australija, Kanada, Nemačka, Švajcarska i Sjedinjene Države – imaju federalne sisteme vlasti, u kojima se neka pitanja (kao što su spoljni poslovi) rešavaju na federalnom nivou, dok se o drugima odlučuje u svakoj državi posebno. Modeli se, međutim, razlikuju od jedne do druge zemlje.

Evropska unija se ne zasniva ni na jednom od ovih modela: ona nije federacija nego jedinstven oblik povezivanja u kome države članice ostaju suverene i nezavisne, ali udružuju svoju suverenost u mnogim područjima od zajedničkog interesa. To im daje kolektivnu snagu i uticaj na svetskoj ravni koju nijedna od njih ne bi mogla da ima sama. Rasprava o budućnosti Evrope delom se vodi oko pitanja da li EU treba da postane više “federalna” ili ne.

22. Finansijska projekcija – *Financial perspective*

Reč “perspektiva” ovde u stvari znači “plan”. EU mora da planira svoj rad znatno unapred i da obezbedi dovoljno novca za ostvarivanje svojih projekata. Njeni glavni organi (Parlament, Savet i Komisija) moraju da zajednički unapred odaberu prioritete za sledećih nekoliko godina i da predlože plan rashoda koji se zove “finansijska perspektiva”. Ova finansijska projekcija utvrđuje maksimalan iznos koji EU može da utroši i za šta može da ga utroši. U svetu u kome troškovi postojano rastu, cilj ove finansijske projekcije je da drži pod kontrolom rashode EU.

23. GD – DG

Službenici glavnih organa EU (Komisija, Veće i Parlament) organizovano su raspoređeni u nizu organizacionih jedinica poznatih kao “Generalni direktorati” (GD), od kojih je svaki odgovoran za posebne zadatke ili političke oblasti. Na čelu ovih jedinica je “generalni direktor” (“GD”).

24. Harmonizacija – *Harmonisation*

Ovaj pojam znači međusobno usklađivanje zakonodavstava država članica radi uklanjanja prepreka slobodnom kretanju radne snage, robe, usluga i kapitala. Drugim rečima, harmonizacija se sastoji u tome da se obezbedi da u svim pitanjima iz nadležnosti EU propisi država člani-

ca nameću slične obaveze građanima svih tih država, i minimum obaveza u svakoj državi članici. Harmonizacija može da znači i koordinaciju tehničkih pravila država članica, tako da se proizvodima i uslugama može slobodno trgovati u celoj EU. Nasuprot popularnom mitu, ovo ne znači standardizaciju svega i svačega, od krivine krastavca do boje šargarepe. Često to jednostavno znači da zemlje EU međusobno priznaju pravila o bezbednosti proizvoda.

25. Klauzula rendez-vous – *Rendez-vous clause*

Dešava se da prvaci EU u raspravio važnom pravnom dokumentu, kao što je novi ugovor, ne postignu sporazum o nekom posebnom pitanju. Oni tada mogu odlučiti da se vrate na ovaj predmet naknadno. Ova odluka postaje zvanična tako što se napiše i uključi kao klauzula u pravni tekst koji se razmatra. Ova vrsta klauzule je poznata kao “klauzula rendez vous”.

26. Konvent – *Convention*

Ovaj pojam ima razna značenja. Jedno je (u kontekstu EU) grupa ljudi koji predstavljaju organe EU, vlade i parlamente država članica, koji su se okupili da sačine važan dokument. Konvent ove vrste sastao se da sačini Povelju o osnovnim pravima Evropske unije i nacrt Ustava EU (vidi niže: Konvent o budućnosti Evrope).

27. Konvent o budućnosti Evrope – *Convention on the future of Europe*

Evropski konvent (poznat takođe kao Konvent o budućnosti Evrope) osnovan je u decembru 2001. Imao je 105 članova, koji su predstavljali poglavare ili predsednike vlada država članica EU i zemalja kandidata, njihove parlamente, Evropski parlament i Evropsku komisiju. Njegov predsedavajući bio je bivši francuski predsednik Valeri Žiskar d’Esten. Posao Konventa bio je da sastavi novi ugovor koji će utanačiti jasna pravila za upravljanje Evropskom Unijom nakon proširenja. Trebalo je da to, u stvari, bude Ustav EU (vidi gore). Konvent je okončao rad 10. jula 2003. Za bliže informacije posetite veb stranicu Konventa.

28. Kriterijumi iz Kopenhagena **– *Copenhagen criteria***

U junu 1993, na sastanku u Kopenhagenu, prvaci EU postavili su tri kriterijuma koje svaka zemlja kandidat (vidi gore) mora da zadovolji pre nego što pristupi Evropskoj uniji. Prvo, mora da ima stabilne institucije koje garantuju demokratiju, vladavinu prava, ljudska prava i poštovanje manjina. Drugo, mora imati zdravu tržišnu privredu. Treće, mora da preuzme u celini pravne tekovine (vidi gore) i da se obaveže da će slediti različite ciljeve Evropske Unije. EU zadržava pravo da odluči da li je zemlja kandidat zadovoljila ove kriterijume i kada je EU spremna da prihvati novog člana.

29. Manjak demokratije – *Democratic deficit*

Često se kaže da je donošenje odluka u EU suviše udaljeno od običnih ljudi, koji nisu u stanju da shvate složenost njenog delovanja niti njene zamršene pravne tekstove. EU pokušava da prevaziđe ovaj “manjak demokratije” kroz pojednostavljivanje zakonodavstva i bolje javno informisanje, dajući civilnom društvu (vidi gore) veću ulogu u izgradnji evropske politike. Građani su već zastupljeni u odlučivanju u EU preko evropskog parlamenta. Više o tome u “Evropojmovniku”.

30. Međuvladina konferencija (MVK) **– *Intergovernmental Conference (IGC)***

Međuvladina konferencija je sastanak predstavnika vlada država članica EU radi izmena Ugovora Evropske unije. Jedna međuvladina konferencija je održana 2003. radi pretapanja svih sadašnjih ugovora u jedan jedinstven, pojednostavljen ugovor (ili “ustav”) u kome se utvrđuju ciljevi i politika EU, kao i raspodela nadležnosti. Međuvladina konferencija nije postigla sporazum o novom tekstu, tako da će se održavati novi razgovori.

31. Merilo uspešnosti – *Benchmarking*

Ovo označava merenje koliko jedna zemlja, poslovna grana, industrija itd. dobro posluju u poređenju s drugim zemljama, poslovnim granama, industrijama itd. “Benchmark” je mera pomoću koje se oce-

njuje poslovanje-uspešnost. “Benchmarking” je jedan od postupaka koji se koristi u “Lisabonskom procesu” (vidi dole).

32. Metod Zajednice – *Community method*

Ovo je uobičajeni metod odlučivanja EU, po kome Komisija podnosi predlog Savetu i Parlamentu koji zatim razmatraju predlog, predlažu izmene i na kraju ga usvajaju kao zakon EU. U tom procesu, oni često konsultuju druga tela kao što su Evropski ekonomski i socijalni komitet i Komitet regija.

33. “Most” Zajednice – *Community bridge*

Ovo je postupak za prenos određenih poslova sa trećeg “stuba” EU (vidi niže) na prvi “stub” kako bi se oni mogli obavljati koristeći metod Zajednice (vidi niže). Odluku o korišćenju mosta Veće donosi jednoglasnošću, a onda mora da je ratifikuje svaka država članica.

34. “Odborovanje” (Komitetologija) – *Comitology*

Taj pojam znači “postupak rada po odborima”. On označava obavezu Komisije da mora da konsultuje posebne savetodavne odbore sačinjene od stručnjaka iz zemalja EU pre prelaska na primenu propisa Zajednice. Za detaljnije objašnjenje vidi Evropojmovnik.

35. Nadležnosti – *Competencies*

Ovo je evrožargonski izraz za “ovlašćenja i odgovornosti”. Često se koristi u političkim raspravama o tome koja ovlašćenja i odgovornosti treba da imaju organi EU a koja treba prepustiti nacionalnim, regionalnim i lokalnim vlastima.

36. Očevi osnivači – *Founding fathers*

U godinama koje su usledile posle Drugog svetskog rata ličnosti kao što su Žan Mone i Robert Šuman sanjali su o ujedinjavanju naroda Evrope kako bi živeli u trajnom miru i prijateljstvu. U narednih pe-

deset godina, dok se izgrađivala EU, njihov san postao je stvarnost. Zato ih nazivaju “Očevima osnivačima” Evropske unije.

37. Povećana saradnja – *Enhanced co-operation*

Ovo je rešenje kojim grupa zemalja EU (mora ih biti najmanje osam) može da saraduje na posebnom području, čak i ako druge zemlje EU nisu u mogućnosti ili ne žele da im se priključe na ovom stupnju. Drugim zemljama članicama, međutim, mora biti ostavljena mogućnost da im se naknadno priključe ako to budu želele.

38. Pravne tekovine – *Acquis Communautaire*

Ovo je francuski izraz koji u suštini znači “EU kakva jeste”, ili drugim rečima, prava i obaveze koje dele države EU. “Acquis” uključuje sve ugovore i zakonodavstvo EU, deklaracije i rezolucije, međunarodne sporazume o pitanjima EU i praksu Suda EU. Ovaj pojam obuhvata i mere koje vlade EU zajednički preduzimaju u oblasti “pravosuđa i unutrašnjih poslova” i zajedničkoj spoljnoj i bezbednosnoj politici. “Prihvatanje tekovina” stoga znači prihvatanje EU kakva jeste. Države kandidati moraju da prihvate “tekovine” pre nego što pristupe EU, kao i da zakonodavstvo EU ugrade u svoje domaće zakonodavstvo. Za iscrpnije objašnjenje, vidite u Evropojmovniku stavku “Pravne tekovine Zajednice”.

39. Prestonica kulture – *Cultural capitals*

Svake godine više evropskih gradova dobija naziv “prestonica kulture”. Cilj toga je da se istaknu kulturna dostignuća i čari ovih gradova kao i da građani Evrope postanu svesniji zajedničkog bogatog nasleđa. Za 2004. godinu Đenova i Lil su proglašeni za prestonice kulture. Dodatne informacije dostupne su na www.genova-2004.it i www.lille2004.fr.

40. Pristupna zemlja – *Acceding - country*

Ovo je zemlja kandidat (vidi niže) koja je zadovoljila kriterijume iz Kopenhagena (vidi niže) i koja je završila pregovore za pristupanje Evropskoj uniji.

41. Proširenje EU **– *Enlargement of the EU***

Pedesetih godina prošlog veka EU je počela sa samo šest država članica. Sada ih ima 25. Porast broja članstava EU je poznat kao “proširenje”. Do njega je dolazilo nekoliko puta. Najnovije proširenje, u maju 2004, obuhvatilo je 10 zemalja: Češku Republiku, Estoniju, Kipar, Letoniju, Litvaniju, Mađarsku, Maltu, Poljsku, Sloveniju i Slovačku.

42. Reforma zajedničke poljoprivredne politike **– *CAP reform***

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) prvi put je zasnovana 1960, kako bi Evropa bila snabdevena hranom po pristupačnim cenama. Ali ona je postala žrtva svog sopstvenog uspeha stvarajući neželjene viškove nekih proizvoda kao što su govedina, ječam, mleko i vino. Pored toga, subvencije evropskim poljoprivrednicima nepovoljno su uticale na svetsku trgovinu. Stoga je Evropska komisija počela sa revizijom ZPP 1999. EU je preduzela novu reformu 2003, stavljajući naglasak na visoko kvalitetnu poljoprivrednu proizvodnju i gajenje životinja koje im obezbeđuje blagostanje, zaštitu životne sredine i očuvanje seoskih područja. EU planira da snizi direktne subvencije poljoprivrednicima, kako bi se ponovo uspostavila ravnoteža između poljoprivrednih tržišta EU i zemalja u razvoju.

43. Sastanak na vrhu – *Summit*

Sastanci Evropskog saveta (vidi gore) se ponekad nazivaju “evropski (ili EU) sastanak na vrhu”, jer okupljaju šefove država ili vlada država članica EU. Neke države članice predstavljaju predsednici vlada, druge predsednici država, a neke i jedan i drugi, u zavisnosti od njihovog ustava.

44. Savet – *Council*

Tri različita evropska tela imaju reč “savet” u svom nazivu:

Evropski savet

Ovo je sastanak šefova država i/ili vlada (tj. predsednika država i/ili predsednika vlada) svih država članica EU, plus predsednik Evrop-

ske komisije. Evropski savet sastaje se u načelu četiri puta godišnje radi utvrđivanja politike EU i ocene njene uspešnosti. Ovo je najviši politički organ Evropske unije, zbog čega se njegovi sastanci često nazivaju “sastanci na vrhu”.

Savet Evropske unije

Ranije poznat kao Savet ministara, ovaj organ čine ministri vlada svih zemalja članica EU. Ovaj savet se redovno sastaje radi donošenja odluka o određenim pitanjima i radi promulgacije evropskih propisa.

Savet Evrope

Ovo nije institucija EU. Ovo je međuvladina organizacija sa sedištem u Strazburu. Njen cilj je (pored ostalog) zaštita ljudskih prava, promovisanje kulturne različitosti Evrope kao i suzbijanje društvenih pojava kao što su ksenofobija i netolerancija. Savet Evrope je osnovan 1949. Jedno od njegovih prvih dostignuća bila je izrada Evropske povelje o ljudskim pravima. Kako bi se građanima omogućilo da koriste svoja prava prema Konvenciji, on je osnovao Evropski sud za ljudska prava.

45. Službeni jezici – *Official languages*

Od 1. maja 2004. u Evropskoj uniji postoji 20 zvaničnih jezika: češki, danski, nemački, estonski, grčki, engleski, španski, francuski, italijanski, litvanski, letonski, mađarski, malteški, holandski, poljski, portugalski, slovenački, slovački, finski i švedski. Zakonodavstvo EU se objavljuje na svim zvaničnim jezicima. Građani mogu da se obraćaju organima EU na svakom od ovih jezika. Naravno, mnogi drugi jezici se govore u Evropi, a Evropljani pridaju veliki značaj ovoj raznolikosti nacionalnih i regionalnih jezika. Ona je deo njihovog bogatog kulturnog nasleđa. Evropska komisija sprovodi programe za unapređenje učenja jezika i jezičke raznovrsnosti.

46. Socijalni damping – *Social Dumping*

Ovaj izraz označava praksu poslodavaca da zatvaraju svoje fabrike u područjima s visokim najamninama i otvaraju nove u područjima s jeftinom radnom snagom. Ishod ovakve prakse je snižavanje troškova radne snage i povećanje profita preduzeća, ali često na štetu otvaranja radnih mesta u Evropi.

47. Sposobnost korišćenja pomoći – *Absorption (absorptive) capacity*

Ovo obično znači sposobnost zemlje ili organizacije da primi pomoć i da je valjano iskoristi. Zemljama u razvoju često nedostaje ova sposobnost. Na primer, zemlja može dobiti dovoljno novca da obezbedi svoj svojoj deci da pohađaju osnovnu školu, ali biti nesposobna da je u kratkom roku iskoristi, bilo zbog nedostatka nastavnika ili škola, bilo zbog neodgovarajuće državne uprave. Mora se prvo obaviti obuka nastavnika, izgraditi škole i unaprediti državna uprava i tako povećati “sposobnost korišćenja pomoći” jedne zemlje.

48. Strategija iz Lisabona – *Lisbon strategy*

Za nadmetanje s drugim važnim činionicima na svetskoj ravni, Evropskoj uniji je potrebna moderna i efikasna privreda. Na sastanku u Lisabonu u martu 2000. politički prvaci EU postavili su novi cilj: da u toku jedne decenije EU dobije “privredu zasnovanu na znanju, najkonkurentniju i najdinamičniju na svetu, sposobnu za postojan rast s većim brojem boljih radnih mesta i s višom socijalnom kohezijom.”

Prvaci EU su takođe utanačili strategiju za postizanje ovog cilja. “Strategija iz Lisabona” pokriva takve teme kao što su istraživanje, obrazovanje, obuka, pristup Internetu i “on-line” poslovanje. Ona obuhvata i reforme evropskih sistema socijalne zaštite koji moraju biti učinjeni postojanim kako bi buduće generacije koristile njihove pogodnosti. Svakog proleća Evropski savet se sastaje da bi razmotrio napredak u primeni strategije iz Lisabona.

49. Strazbur – *Strasbourg*

Strazbur je francuski grad u blizini nemačke granice. Ovde se održavaju plenarne sednice Evropskog parlamenta jedne nedelje svakog meseca. U tom gradu su i sedišta Evropskog suda za ljudska prava i Saveta Evrope, koji nisu organi EU. Izraz “Strazbur” se ponekad koristi u javnim glasilima da označi jedno od ova dva tela.

50. Stubovi EU – *Pillars of the EU*

Evropska unija donosi odluku u tri zasebna područja (područja politike), koja su poznata kao tri “stuba” EU.

Prvi stub je “područje Zajednice” koji pokriva većinu zajedničkih pitanja, gde se odluke donose “metodom Zajednice” (vidi iznad), uključujući Komisiju, Parlament i Savet.

Drugi stub je zajednička spoljna i bezbednosna politika, gde odluke donosi samo Savet.

Treći stub je “policajska i pravosudna saradnja u krivičnim poslovima” gde odluke opet donosi samo Savet.

Unutar prvog stuba, Savet obično donosi odluke “kvalifikovanom većinom” (vidi Evropojmovnik).

U ostalim stubovima odluka Saveta mora biti jednoglasna. To znači da svaka država članica može vetom da spreči donošenje odluke.

Ako Savet tako odluči, može koristiti “Most Zajednice” (vidi gore) da prebaci određena pitanja sa trećeg na prvi stub.

51. Supsidijarnost – *Subsidiarity*

Princip supsidijarnosti znači da se donošenje odluka EU što je moguće više približi građanima. Drugim rečima, Unija ne preduzima mere (osim u oblastima iz njene nadležnosti) sem ukoliko su mere koje preduzima EU efikasnije od mera preduzetih na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou.

52. Šengenski prostor (= Šengenske države) – *Schengen land (= the Schengen area, the Schengen countries)*

Pet zemalja EU (Francuska, Nemačka, Belgija, Luksemburg i Holandija) sporazumelo se se 1985. da se ukine kontrola lica koja prelaze njihove zajedničke granice. Tim sporazumom stvoren je prostor bez unutrašnjih granica, opštepoznat kao *Šengenski prostor* (po imenu grada u Luksemburgu u kome je sporazum potpisan).

Zemlje Šengena su uvele zajedničku politiku viza za čitav prostor i sporazumele se da uspostave efikasnu kontrolu na svojim spoljnim granicama. Kontrola na unutrašnjim granicama može se uspostaviti za ograničen period ukoliko je to potrebno radi održavanja javnog reda ili nacionalne bezbednosti.

Malo-pomalo, Šengenska oblast je proširena i uključila je sve EU zemlje i Island i Norvešku, a sporazum je postao sastavni deo ugovora EU. Irska i Ujedinjeno kraljevstvo, međutim, ne učestvuju

u aranžmanima koji se odnose na granične prelaze i vize. Više o ovome na Internetu.

Ako ste državljanin jedne od zemalja Šengena, nije vam potrebna viza za putovanje po Šengenskom prostoru. Ako posedujete vizu za ulazak u bilo koju Šengen državu, ona vam automatski omogućava da slobodno putujete kroz Šengenski prostor, osim Irske i Ujedinjenog kraljevstva.

53. Transnacionalan – *Transnational*

Ova reč se često koristi da označi saradnju između preduzeća i organizacija sa sedištimama u više od jedne zemlje članice EU. Jedan od ciljeva EU je da podstiče ovu prekograničnu ili “transnacionalnu” saradnju.

54. Transparentnost – *Transparency*

Pojam “transparentnost” se često koristi da označi otvorenost delovanja organa EU. Organi EU idu ka većoj otvorenosti. Oni preduzimaju korake da poboljšaju pristup informacijama za javnost i da tekstovi koje pripremaju budu jasniji i jednostavniji. Organi EU nastoje posebno da poboljšaju izradu propisa i da, na duži rok, izrade jedinstven i jednostavan evropski ugovor.

55. Treća zemlja – *Third country*

Ovaj izraz jednostavno označava zemlje koje nisu članice EU. Značenje ovog izraza je jasnije kada govorimo o odnosima između dve države članice EU (ili između EU institucija i države članice) i još jedne zemlje – doslovno treće zemlje – koja je van Evropske unije.

56. Tvrđava Evropa – *Fortress Europe*

Ovaj izraz se često koristi da označi težnju da se Evropa zaštiti od spoljnih uticaja, naročito u oblasti kulture. Izraz “Tvrđava Evropa” često se pojavljuje u raspravama o azilu i o propisima o imigraciji.

57. Ugrađivanje – *Mainstreaming*

Ugraditi neko pitanje znači uzeti u obzir sve politike Evropske unije. Na primer, svaka odluka Unije ubuduće mora voditi računa o uticaju na životnu sredinu. Drugim rečima, zahtevi u vezi životne sredine su “ugrađeni”.

58. Ustav EU – *Constitution of the EU*

Sada se EU zasniva na četiri osnovna ugovora koji propisuju pravila po kojima ona dejstvuje. Ovi ugovori su obimni i složeni, a prvaci EU bi želeli da ih zamene jedinstvenim, kraćim, jednostavnijim dokumentom koji utvrđuje zadatke i ciljeve EU i jasno razgraničavaju šta ko radi. Ovaj novi dokument (koji se tehnički označava kao “Ustavni ugovor”) biće veoma sličan ustavu jedne zemlje – iako EU to nije, niti ima cilj da bude jedna zemlja. Predlog Evropskog ustava izradio je 2003. Konvent o budućnosti Evrope (vidi niže), ali o njegovoj sadržini tek treba da se dogovore prvaci EU.

59. Zainteresovana strana – *Stakeholder*

Svako lice, preduzeće ili telo u čijem je interesu razvoj evropskog zakonodavstva i politike, ili koje utiče na njihov interes, je “zainteresovana strana”. Evropska komisija uvek nastoji da pribavi mišljenja što više zainteresovanih strana pre nego što istupi s novim zakonodavnim predlogom ili novom političkom inicijativom.

60. Zajedničko tržište – *Common market*

Kada je 1957. stvorena Evropska ekonomska zajednica (vidi niže), ona je bila zasnovana na “zajedničkom tržištu”. Drugim rečima, ljudi, robe i usluge mogli su da se slobodno kreću kroz zemlje članice kao da su sve one jedna zemlja, bez kontrole na granicama i bez plaćanja carina. Međutim, za ovo je trebalo vremena: carine među zemljama Evropske ekonomske zajednice nisu potpuno ukinute sve do 1. jula 1968. Ostale prepreke trgovini koje je trebalo ukloniti, takođe su dugo opstale i tek krajem 1992. uspostavljeno je “jedinствeno tržište” (kako se od tada naziva).

61. Zemlja kandidat – *Candidate country*

Ovo označava zemlju podnosioca Zahteva za članstvo u Evropskoj zajednici, čiji je Zahtev zvanično prihvaćen. Pre nego što zemlja kandidat pristupi EU, mora da zadovolji “kriterijume iz Kopenhagena” (vidi niže).

62. Zemlja podnosilac zahteva za pristupanje – *Applicant country*

To je zemlja koja je podnela molbu za ulazak u Evropsku Uniju. Kada se Zahtev jednom zvanično prihvati, podnosilac Zahteva postaje zemlja kandidat (vidi više). Za dodatne detalje vidi Evropojmovnik.

63. Zona slobodne trgovine – *Free trade area*

Ona okuplja zemlje koje su odlučile da uklone prepreke u međusobnoj trgovini, kao što su uvozne carine i kvote. Uspostavljeno je nekoliko slobodnih trgovinskih zona u svetu, na primer: Mercosur u Južnoj Americi, Nafta u Severnoj Americi i EFTA u Evropi. Evropska unija je takođe zona slobodne trgovine, ali i mnogo više od toga, jer je zasnovana na procesu ekonomske i političke integracije, sa zajedničkim donošenjem odluka u mnogim oblastima politike.

Evrožargon indeksi

Srpski, English, Français

A - ZBIRNI

1. Agenda
<i>Agenda</i>
Agenda (Ordre du jour)	9. EEZ
<i>EEC</i>
CEE
2. Antimonopol
<i>Anti-trust</i>
Anti-trust	10. EFTA
<i>EFTA</i>
AELE
3. "Brisel je odlučio..."
<i>"Brussels has decided..."</i>
"Bruxelles a décidé..."	11. EPP
<i>EEA</i>
EEE
4. Civilno društvo
<i>Civil society</i>
Société civile	12. ERAZMO
<i>ERASMUS</i>
ERASMUS
5. Četiri slobode
<i>Four freedoms</i>
Quatre libertés	13. Evrobarometar
<i>Eurobarometer</i>
Eurobaromètre
6. Dan Evrope, 9. maj
<i>Europe Day, 9th May</i>
Jour de l'Europe, le 9 mai	14. Evrokrat
<i>Eurocrat</i>
Eurocrate
7. Država članica
<i>Member state</i>
État membre	15. Evrolend
<i>Euroland</i>
Euroland
8. EC
<i>EC</i>
CE	16. EVROPA
<i>EUROPA</i>
EUROPA
	17. Evropa s dve brzine
<i>Two-speed Europe</i>
Europe Á deux vitesses

18. “Evropska godina ...”
“European Year of...”
“Année européenne de...”
19. Evropska integracija
European integration
Intégration européenne
20. Evroskeptik
Eurosceptic
Eurosceptique
21. Federalizam
Federalism
Fédéralisme
22. Finansijska projekcija
Financial perspective
Perspectives financières
23. GD
DG
DG
24. Harmonizacija
Harmonisation
Harmonisation
25. Klauzula rendez-vous
Rendez-vous clause
Clause de rendez-vous
26. Konvent
Convention
Convention
27. Konvent o budućnosti
Evrope
*Convention on the future
of Europe*
Convention sur l’avenir de
l’Europe
28. Kriterijumi iz Kopenhagena
Copenhagen criteria
Critères de Copenhague
29. Manjak demokratije
Democratic deficit
Déficit démocratique
30. Međuvladina konferencija
(MVK)
*Intergovernmental
Conference (IGC)*
Conférence
intergouvernementale (CIG)
31. Merilo uspešnosti
Benchmarking
Étalonnage des
performances
32. Metod Zajednice
Community method
Méthode communautaire
33. “Most” Zajednice
Community bridge
Passerelle communautaire
34. “Odborovanje”
(Komitologija)
Comitology
Comitologie
35. Nadležnosti
Competencies
Compétences
36. Očevi osnivači
Founding fathers
Pères fondateurs
37. Povećana saradnja
Enhanced co-operation
Coopération renforcée
38. Pravne tekovine
Acquis Communautaire
Acquis communautaire
39. Prestonica kulture
Cultural capitals
Capitales culturelles

40. Pristupna zemlja
<i>Acceding - country</i>
Pays adhérent	Piliers de l'Union
européenne
41. Proširenje EU
<i>Enlargement of the EU</i>
Élargissement	51. Supsidijarnost
<i>Subsidiarity</i>
Subsidiarité
42. Reforma zajedničke
poljoprivredne politike
<i>CAP reform</i>
Réforme de la PAC	52. Šengenski prostor
(= Šengenske države)
<i>Schengen land</i>
(= <i>the Schengen area, the</i>
<i>Schengen countries</i>)
Espace Schengen
(= les États Schengen)
43. Sastanak na vrhu
<i>Summit</i>
Sommet	53. Transnacionalan
<i>Transnational</i>
Transnational
44. Savet
<i>Council</i>
Conseil	54. Transparentnost
<i>Transparency</i>
Transparence
45. Službeni jezici
<i>Official languages</i>
Langues officielles	55. Treća zemlja
<i>Third country</i>
Pays tiers
46. Socijalni damping
<i>Social Dumping</i>
Dumping social	56. Tvrđava Evropa
<i>Fortress Europe</i>
Forteresse Europe
47. Sposobnost korišćenja
pomoći
<i>Absorption (absorptive)</i>
<i>capacity</i>
Capacité d'absorption	57. Ugrađivanje
<i>Mainstreaming</i>
Intégration
48. Strategija iz Lisabona
<i>Lisbon strategy</i>
Stratégie de Lisbonne	58. Ustav EU
<i>Constitution of the EU</i>
Constitution de l'Union
Européenne
49. Strazbur
<i>Strasbourg</i>
Strasbourg	59. Zainteresovana strana
<i>Stakeholder</i>
Partie prenante
50. Stubovi EU
<i>Pillars of the EU</i>	60. Zajedničko tržište
<i>Common market</i>
Marché commun

61. Zemlja kandidat
Candidate country
Pays candidat

62. Zemlja podnosilac zahteva
za pristupanje
Applicant country
Pays ayant présenté une de-
mande d'adhésion

63. Zona slobodne trgovine
Free trade area
Zone de libre-échange

B - SRPSKI

1. Agenda
2. Antimonopol
3. "Brisel je odlučio..."
4. Civilno društvo
5. Četiri slobode
6. Dan Evrope, 9. maj
7. Država članica
8. EC
9. EEZ
10. EFTA
11. EPP
12. ERAZMO
13. Evrobarometar
14. Evrokrat
15. Evrolend
16. EVROPA
17. Evropa s dve brzine
18. "Evropska godina ..."
19. Evropska integracija
20. Evroskeptik
21. Federalizam
22. Finansijska perspektiva
23. GD
24. Harmonizacija
25. Klauzula rendez-vous
26. Konvent
27. Konvent o budućnosti
Evrope
28. Kriterijumi iz Kopenhagena
29. Manjak demokratije
30. Međuvladina konferencija
(MVK)
31. Merilo uspešnosti
32. Metod Zajednice
33. "Most" Zajednice

34. "Odborovanje"
(Komitetologija)
35. Nadležnosti
36. Očevi osnivači
37. Povećana saradnja
38. Pravne tekovine
39. Prestonica kulture
40. Pristupna zemlja
41. Proširenje EU
42. Reforma zajedničke
poljoprivredne politike
43. Sastanak na vrhu
44. Savet
45. Službeni jezici
46. Socijalni damping
47. Sposobnost korišćenja pomoći
48. Strategija iz Lisabona
49. Strazbur
50. Stubovi EU
51. Supsidijarnost
52. Šengenski prostor
(= Šengenske države)
53. Transnacionalan
54. Transparentnost
55. Treća zemlja
56. Tvrđava Evropa
57. Ugrađivanje
58. Ustav EU
59. Zainteresovana strana
60. Zajedničko tržište
61. Zemlja kandidat
62. Zemlja podnosilac zahteva
za pristupanje
63. Zona slobodne trgovine

C - ENGLISH

- Absorption
(absorptive) capacity (47)
- Acceding - country (40)
- Acquis Communautaire (38)
- Agenda (1)
- Anti-trust (2)
- Applicant country (62)
- Benchmarking (31)
- "Brussels has decided..." (3)
- Candidate country (61)
- CAP reform (42)
- Civil society (4)
- Comitology (34)
- Common market (60)
- Community bridge (33)
- Community method (32)
- Competencies (35)
- Constitution of the EU (58)
- Convention (26)
- Convention on the future
of Europe (27)
- Copenhagen criteria (28)
- Council (44)
- Cultural capitals (39)
- Democratic deficit (29)
- DG (23)
- EC (8)
- EEC (9)
- EFTA(10)
- EEA (11)
- Enhanced co-operation (37)
- Enlargement of the EU (41)
- ERASMUS (12)
- Eurobarometer (13)
- Eurocrat (14)

- Euroland (15)
- EUROPA (16)
- Europe Day, 9th May (6)
- European integration (19)
- “European Year of...” (18)
- Eurosceptic (20)
- Federalism (21)
- Financial perspective (22)
- Fortress Europe (56)
- Four freedoms (5)
- Founding fathers (36)
- Free trade area (63)
- Harmonisation (24)
- Intergovernmental Conference (IGC) (30)
- Lisbon strategy (48)
- Mainstreaming (57)
- Member state (7)
- Official languages (45)
- Pillars of the EU (50)
- Rendez-vous clause (25)
- Schengen land
(= the Schengen area,
the Schengen countries) (52)
- Social Dumping (46)
- Stakeholder (59)
- Strasbourg (49)
- Subsidiarity (51)
- Summit (43)
- Third country (55)
- Transnational (53)
- Transparency (54)
- Two-speed Europe (17)

D - FRANÚAIS

- Acquis communautaire (38)
- AELE (10)
- Agenda (Ordre du jour) (1)
- “Année européenne de...”(18)
- Anti-trust (2)
- “Bruxelles a décidé...” (3)
- Capacité d'absorption (47)
- Capitales culturelles (39)
- CE (8)
- CEE (9)
- Clause de rendez-vous (25)
- Comitologie (34)
- Compétences (35)
- Conférence intergouvernementale (CIG) (30)
- Conseil (44)
- Constitution de l'Union Européenne (58)
- Convention (26)
- Convention sur l'avenir de l'Europe (27)
- Coopération renforcée (37)
- Critères de Copenhague (28)
- Déficit démocratique (29)
- DG (23)
- Dumping social (46)
- EEE (11)
- Élargissement (41)
- ERASMUS (12)
- Espace Schengen (= les États Schengen) (52)
- Étalonnage des performances (31)
- État membre (7)
- Eurobaromètre (13)

- Eurocrate (14)
- Euroland (15)
- EUROPA (16)
- Europe À deux vitesses (17)
- Eurosceptique (20)
- Fédéralisme (21)
- Forteresse Europe (56)
- Harmonisation (24)
- Intégration (57)
- Intégration européenne (19)
- Jour de l'Europe, le 9 mai (6)
- Langues officielles (45)
- Marché commun (60)
- Méthode communautaire (32)
- Partie prenante (59)
- Passerelle communautaire (33)
- Pays adhérent (40)
- Pays ayant présenté une demande d'adhésion (62)
- Pays candidat (61)
- Pays tiers (55)
- Pères fondateurs (36)
- Perspectives financières (22)
- Piliers de l'Union européenne (50)
- Quatre libertés (5)
- Réforme de la PAC (42)
- Société civile (4)
- Sommet (43)
- Strasbourg (49)
- Stratégie de Lisbonne (48)
- Subsidiarité (51)
- Transnational (53)
- Transparence (54)
- Zone de libre-échange (63)

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

339.923:1EU(031)

061.1EU(031)

341.17(4-672EU) (031)

341.217(4-672EU) (031)

EVROPOJMOVNIK : dodatak Evrožargon /
[prevod Gordana Obradović] . - Beograd :
Institut za međunarodnu politiku i privredu,
2004 (Beograd : Želnid). -256 str. ; 24
cm

Prevod dela: Glossary. -Tiraž 800. -
Predgovor srpskom izdanju: 13-18. - Napomene
uz tekst. -Registri.

ISBN 86-7067-086-0

a) Evropska unija- Leksikoni b) Evropa
Integracija - Leksikoni
COBISS.SR-ID 119019532